

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2006 METŲ VEIKLOS ATASKAITOS PATEIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

2007 m. kovo 21 d. Nr. 307
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo (Žin., 1994, Nr. 43-772; 1998, Nr. 41(1)-1131; 2003, Nr. 10-342) 5 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

Pritarti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 metų veiklos ataskaitai (pridedama) ir pateikti ją Lietuvos Respublikos Seimui.

Ministras Pirmininkas

Gediminas Kirkilas

Vidaus reikalų ministras

Raimondas Šukys

PRITARTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2007 m. kovo 21 d. nutarimu Nr. 307

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2006 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

TURINYS

MINISTRO PIRMININKO ĮŽANGINIS ŽODIS	3
I. DARBO, SOCIALINĖS APSAUGOS IR ŠEIMOS POLITIKA	7
II. JAUNIMO POLITIKA	17
III. ŠVIETIMO IR AUKŠTOJO MOKSLO POLITIKA	19
IV. INFORMACINĖS IR ŽINIŲ VISUOMENĖS PLĖTROS POLITIKA	31
V. KULTŪROS POLITIKA	37
VI. SVEIKATOS APSAUGOS POLITIKA	41
VII. SPORTO, TURIZMO IR REKREACIJOS POLITIKA	48
VIII. EKONOMIKOS IR VERSLO POLITIKA	55
IX. FINANSŲ POLITIKA	69
X. KAIMO PLĖTROS IR ŽEMĖS ŪKIO POLITIKA	79
XI. APLINKOS APSAUGOS IR MIŠKININKYSTĖS POLITIKA	87
XII. ENERGETIKOS POLITIKA	93
XIII. TRANSPORTO IR KOMUNIKACIJŲ POLITIKA	96
XIV. STATYBOS POLITIKA	111
XV. TEISĖS IR TEISĖTVARKOS POLITIKA	113
XVI. VALSTYBĖS VALDYMO POLITIKA	119
XVII. UŽSIENIO POLITIKA	125
NACIONALINIO SAUGUMO BŪKLĖS IR PLĖTROS 2006 METŲ ATASKAITA.....	133

MINISTRO PIRMININKO IŽANGINIS ŽODIS

2006 metai Lietuvos Respublikos Vyriausybės veikloje buvo ypatingi. Kone pusmetį (iki birželio 1 d). dirbo keturių partijų koalicijos Vyriausybė, vadovaujama Ministro Pirmininko Algirdo Brazausko. Antrojoje metų pusėje buvo suformuota mažumos Vyriausybė – naujas, iki šiol Lietuvoje neegzistavęs politinis darinys.

Siekdama esminės pažangos prioritetinėse srityse, tokiose kaip informacinės ir žinių visuomenės, švietimo, mokslo ir technologijų bei inovacijų plėtra, verslo sąlygų gerinimas, naujoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė parengė ambicingą savo 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių planą, kuriame numatė konkrečias priemones minėtiems prioritetams įgyvendinti.

Nors ataskaitiniais metais keturioliktoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė dirbo palyginti trumpai, kai kuriose srityse jau dabar galima konstatuoti svarbius rezultatus. 2006 metais sėkmingai užbaigtas akcinės bendrovės „Mažeikių nafta“ privatizavimas leido valstybei 2007 metų kovą baigti vykdyti išipareigojimus ir visiškai atsiskaityti su visomis rublinių indėlininkų grupėmis.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė deda daug pastangų, sprendama energetikos problemas. Pasiiekta preliminarinių susitarimų su užsienio partneriais branduolinės energetikos vystymo srityje, rengiami reikiami teisės aktai.

2006 metai buvo sėkmingi Lietuvos ekonomikai. Išankstiniu Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertinimu, bendrasis vidaus produktas 2006 metais, palyginti su 2005 metais, palyginamosiomis kainomis padidėjo 7,5 procento ir sudarė 81,9 mlrd. litų. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos bendrasis vidaus produktas didėja daugiau nei 7 procentais jau ketvirtus metus iš eilės.

Praėjusiais metais Lietuvos Respublikos Vyriausybė sėkmingai mažino neigiamą šešėlinės ekonomikos poveikį valdžios sektoriaus finansams, o viršplaninės pajamos buvo skirtos fiskaliniam deficitui mažinti. Vykdoma mokesčių reforma (ypač aktyviai – 2006 metų liepą), sumažintas gyventojų pajamų mokestis nuo 33 iki 27 procentų taip pat prisidėjo prie šešėlinio verslo mažinimo. Šiuo metu valdžios sektoriaus skola, deficitas, ilgalaikės palūkanų normos su nemaža atsarga tenkina Maastrichto kriterijus. Tik dėl nežymaus infliacijos rodiklio neatitikimo Lietuva negalėjo nuo 2007 metų įsivesti euro.

Dideli pokyčiai įvyko informacinės ir žinių visuomenės srityje. Lietuvoje labai sparčiai didėjo kompiuterių ir interneto naudojimo apimtis. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, asmeninių kompiuterių turinčių namų ūkių per 2006 metus pagausėjo 26 procentais, namuose turinčiųjų interneto prieigą – 2,2 karto. Asmeninius kompiuterius 2006 metais namuose turėjo 37 procentai namų ūkių, internetu namuose naudojosi 32 procentai visų namų ūkių. Ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis, per metus interneto abonentų pagausėjo 42,17 procento, ir 2006 metų pabaigoje jų skaičius siekė 1,534 mln. (t. y. 45,3 abonto 100-ai gyventojų). Lietuva išlieka pirmaujanti tarp Europos valstybių pagal judriojo ryšio skverbtį. Ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis, per

2006 metus aktyvių judriojo telefono ryšio paslaugų abonentų pagausėjo 8,38 procento, ir jų skaičius pasiekė 4,72 mln. (t. y. 139,4 abonto 100-ai gyventojų). Šie rezultatai patvirtina naudotų skatinimo priemonių veiksmingumą.

Užtikrinant svarbiausiųjų valstybės reikmių finansavimą, nuolat buvo didinamas socialinės apsaugos, švietimo, mokslo, sveikatos apsaugos ir kultūros finansavimas. Pažymėtina, kad nacionalinio biudžeto asignavimų 2006 metais, palyginti su 2005 metais, visoms šioms sritims teko daugiau: socialinei apsaugai jie buvo padidinti 14,5 procento, sveikatos apsaugai – 25,7 procento, švietimui – 13,3 procento; mokslui papildomai jų skirta 10,4 procento.

Šalyje sparčiai didėjo vidutinis mėnesinis darbo užmokestis. Išankstiniais duomenimis, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2006 metais Lietuvoje sudarė 1500,2 lito ir, palyginti su 2005 metais, padidėjo 17,6 procento. Nuo 2006 metų liepos nustatyta ir didesnė minimalioji mėnesinė alga – 600 litų. Geresnis socialinės apsaugos finansavimas leido padidinti valstybines socialinio draudimo pensijas ir valstybines šalpos išmokas.

2006 metais pradėta aktyviai spręsti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programoje identifikuotas problemas, tokias kaip socialinė atskirtis, blogėjanti demografinė padėtis, netolygiai prieinamos sveikatos priežiūros paslaugos, nepakankamai veiksminga kova su korupcija, modernizuotų transeuropinių tinklų infrastruktūros stoka, lėta šalies mokslo ir technologijų plėtros pažanga.

Daug dėmesio skirta socialinės atskirties ir skurdo mažinimui, užtikrintas šių problemų sprendimo tęstinumas plečiant dalyvavimą darbo rinkoje, gerinant paslaugų prieinamumą, mažinant vaikų skurdą ir stiprinant pagalbą šeimoms, šalinant švietimo ir mokymo trūkumus. 2006 metais ir toliau didėjo užimtumas, mažėjo nedarbas. Gyventojų užimtumo tyrimų duomenimis, užimtumo lygis Lietuvoje 2006 metais siekė 63,6 procento ir buvo aukščiausias per pastaruosius kelerius metus, o vidutinis metinis nedarbo lygis (5,6 procento) buvo žemesnis negu Europos Sąjungoje (ten – 8 procentai).

Sprendžiant demografinės padėties problemas, imtasi priemonių, skatinančių gimstamumą: didinta parama šeimoms, auginančioms mažamečius vaikus.

Narystė Europos Sąjungoje neabejotinai paskatino Lietuvos ekonomikos augimą, jos konkurencingumo didėjimą, tačiau sąlygojo ir darbo jėgos (įskaitant ir kvalifikuotą) emigraciją. Šiai problemai spręsti parengta Ekonominės migracijos valdymo strategija, kuria siekiama valdyti ekonominės migracijos srautus, numatomos emigravusių Lietuvos gyventojų susigrąžinimo priemonės.

Siekdama gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir ankstyvą ligų diagnostiką, Lietuvos Respublikos Vyriausybė daug dėmesio skyrė pirminei sveikatos priežiūrai. Ypač aktyviai buvo imtasi prevencinių sveikatos apsaugos veiksnių. Inicijuota ir įgyvendinama rūkymo prevencija.

Mažindama biurokratizmą ir optimizuodama valstybės valdymą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė sudarė Valstybės valdymo sistemos tobulinimo („Saulėlydžio“) komisiją. Ji jau priėmė keletą svarbių sprendimų, kurie palengvins administracines procedūras piliečiams.

Tikimasi, kad ateityje šios komisijos veikla prisidės prie viešojo administravimo humanizavimo ir administracinės naštos piliečiams mažinimo.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė įsteigė Investicijų skatinimo ir verslo sąlygų gerinimo komitetą, kad verslas pagaliau atsikratytų nereikalingų administracinių suvaržymų. Šio komiteto pagrindinis uždavinys – spręsti problemas, trukdančias laisvai verslo plėtrai.

Siekiant užkirsti kelią korupcijai valdžios institucijose, nesąžiningai konkurencijai versle, 2006 metais buvo pakeistas viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas, sugriežtintos bausmės ir sustiprinta nusikalimų, susijusių su korupcija, prevencija.

Po ilgų diskusijų ir derinimų tarptautiniu lygiu realiai pradedamas įgyvendinti „Rail Baltica“ projektas, toliau buvo rekonstruojami ir modernizuojami Lietuvą kertantys transeuropiniai transporto koridoriai ir E kategorijos magistraliniai keliai, daug dėmesio skirta geležinkelių infrastruktūrai modernizuoti.

Įgyvendindama vieną iš pagrindinių Lisabonos strategijos tikslų – skatinti mokslo ir technologijų plėtros pažangą, – Lietuvos Respublikos Vyriausybė numatė ilgalaikes plėtros kryptis ir konkrečius veiksmus šiam tikslui pasiekti. Didinamas įvairių projektų finansavimas, mokslinių tyrimų bazinio finansavimo modelį siekiama papildyti programiniu-konkursiniu finansavimu.

Didėjanti veiklos Europos Sąjungos institucijose patirtis Lietuvos Respublikos Vyriausybei leidžia sėkmingiau planuoti ir įgyvendinti eurointegracijos procesus. 2006 metais šioje srityje pasiekta nemažai Lietuvai reikšmingų sprendimų, tarp kurių minėtinas inicijuotas energetinės jungties su Lenkija projektas. Sėkmingai vykdoma Šengeno erdvės plėtra; praėjusių metų pabaigoje priimtas Europos Sąjungos Tarybos sprendimas steigti Europos Sąjungos Lyčių lygybės institutą Vilniuje. Lietuva, laiku įgyvendindama Europos Sąjungos teisės nuostatas, ir toliau išlieka pirmaujanti Europos Sąjungos valstybė.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2006 metais Lietuva intensyviai rengėsi 2007–2013 metų finansinės perspektyvos laikotarpio struktūrinės paramos gavimui ir panaudojimui: priimta, patvirtinta ir Europos Komisijai pateikta Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija ir ją įgyvendinančios veiksmų programos, išskirti prioritetai, patobulinta struktūrinės paramos administravimo ir skirstymo tvarka. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuomone, Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšos reikšmingai prisidės prie Lietuvos konkurencingumo didinimo, skatins žinių visuomenės plėtrą ir didins investicijas į pažangias mokslines technologijas.

Teikiamoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 metų veiklos ataskaitoje atsispindi tai, kaip buvo realizuojamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos nuostatos. Šios ataskaitos struktūra iš esmės atitinka minėtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos struktūrą – joje Lietuvos Respublikos Vyriausybės veikla 2006 metais apibūdinama pagal valstybės valdymo sritis.

Ataskaita apie nacionalinio saugumo būklę ir plėtrą yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 metų veiklos ataskaitos sudedamoji dalis. Vykdydama vidaus ir užsienio politiką, šiuo dokumentu Lietuvos Respublikos Vyriausybė atsiskaito už nacionalinio

saugumo tikslų ir priemonių įgyvendinimą. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos nacionalinį saugumą užtikrinantys vidiniai ir išoriniai veiksniai 2006 metais iš esmės nepakito. Lietuva, būdama Europos Sąjungos ir NATO narė, ir toliau stiprino savo ekonominį ir karinį saugumą, o ekonominė ir socialinė plėtra sudarė sąlygas užtikrinti visuomenės stabilumą ir mažinti išorinių grėsmių galimybes.

Išsami palyginamoji ekonominės ir socialinės būklės analizė pateikta Ūkio ministerijos parengtoje Lietuvos Respublikos ūkio ekonominės ir socialinės būklės 2006 metais apžvalgoje (ją galima rasti Ūkio ministerijos tinklalapyje http://www.ukmin.lt/lt/ukio_apzvalga/).

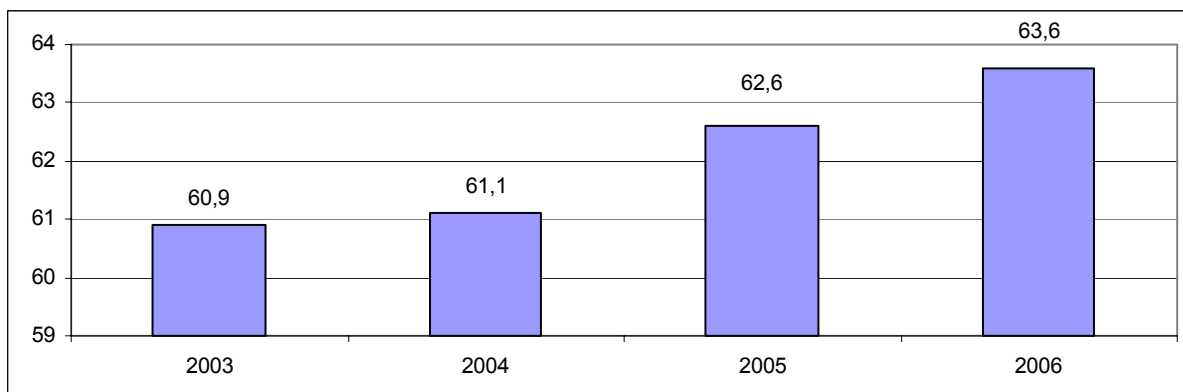
Lietuvos Respublikos Vyriausybės veikla atstovaujant Lietuvos interesams Europos Sąjungos institucijose ir įgyvendinant Europos Sąjungos teisę apžvelgta Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos Europos integracijos srityje 2006 metų apžvalgoje (ji pateikta Lietuvos Respublikos Vyriausybės tinklalapyje <http://www.lrv.lt>).

Ministras Pirmininkas

Gediminas Kirkilas

I. DARBO, SOCIALINĖS APSAUGOS IR ŠEIMOS POLITIKA

2006 metais toliau didėjo užimtumas, mažėjo nedarbas. Gyventojų užimtumo tyrimų duomenimis, užimtumo lygis Lietuvoje 2006 metais siekė 63,6 procento ir buvo aukščiausias per pastaruosius kelerius metus. Vidutinis metinis užimtų gyventojų skaičius 2006 metais, palyginti su 2005 metais, padidėjo 25,1 tūkst. ir pasiekė 1,5 mln. gyventojų. Vidutinis metinis nedarbo lygis sumažėjo nuo 8,3 procento (2005 metais) iki 5,6 procento (2006 metais) ir tapo mažesnis už vidutinį nedarbo lygį Europos Sąjungoje (ten – 8 procentai). Vidutinė metinė registruotų bedarbių dalis, tenkanti darbingo amžiaus gyventojams, Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis (toliau vadinama – Lietuvos darbo birža), buvo 3,4 procento ir per metus sumažėjo 1,4 procentinio punkto. 2006 metais įsteigta apie 37 tūkst. naujų darbo vietų.

1 pav. Vidutinis metinis užimtumo lygis, procentais.

Šaltinis – Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – Statistikos departamentas).

Lietuva jau yra pasiekusi kai kuriuos Europos Tarybos 2000 metais priimtoje Lisabonos strategijoje Europos Sąjungos (toliau vadinama – ES) valstybėms nustatytus 2010 metams tikslus ir standartus. Pasiektas 2010 metams nustatytas moterų užimtumo lygis (60 procentų) – 2006 metais Lietuvoje jis siekė 61 procentą. 55–64 metų žmonių užimtumo lygis 2006 metais siekė 49,6 procento ir visiškai priartėjo prie 2010 metams nustatyto tikslo (50 procentų).

Atsižvelgiant į naujus darbo rinkos iššūkius, 2006 metais buvo parengtas Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas (įsigaliojo nuo 2006 m. rugpjūčio 1 d.), kuriuo reformuota aktyvios darbo rinkos politikos sistema, numatytos naujos finansinės paskatos mokytis ir dirbti. Europos Komisija metinėje ES valstybių narių nacionalinių Lisabonos reformų programų įgyvendinimo 2006 metais ataskaitoje kaip gerą pavyzdį nurodė Lietuvoje vykdomą aktyvią darbo rinkos politiką.

Aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse (profesinis mokymas, užimtumo rėmimas, parama darbo vietoms steigti ir kita) dalyvavo beveik 100 tūkst. darbo ieškančių asmenų, įdarbinta 99,7 tūkst. asmenų, tarpininkauta, kad bedarbiai (14,9 tūkst.) galėtų imtis veiklos pagal verslo liudijimus.

Mažinant teritorinius nedarbo lygio skirtumus, toliau sėkmingai buvo įgyvendinami vietinių užimtumo iniciatyvų projektai. Iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir Užimtumo fondo lėšų 2006 metais įgyvendinti 43 projektai, sukurtose 278 darbo vietose įdarbinti bedarbiai. Toliau buvo įgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos priemonės aukščiausiojo nedarbo lygio teritorijų – Pasvalio, Akmenės, Mažeikių, Lazdijų rajonų ir Druskininkų – socialinėms ir ekonominėms problemoms spręsti. Vidutinis metinis bedarbių procentas (iš darbingo amžiaus gyventojų) šalyje per metus sumažėjo 1,4 procentinio punkto, o aukščiausio nedarbo teritorijose jo mažėjimas buvo dar didesnis ir siekė nuo 2,1 procentinio punkto Lazdijuose iki 4,3 – Mažeikiuose.

Daug dėmesio skirta labiausiai socialiai pažeidžiamų asmenų įdarbinimui remti. 2006 metais socialinės įmonės statusas suteiktas 13 įmonių, ir 2006 metų pabaigoje iš viso veikė 49 socialinės įmonės, kuriose dirbo 2245 asmenys, iš jų 1329 neįgalieji.

Toliau plėtojo savo veiklą Lietuvos darbo biržos EURES (Europos užimtumo tarnybų tinklo) biurai, suteikę 22,5 tūkst. konsultacijų apie laisvą asmenų judėjimą. Lietuvos darbo birža, atsižvelgdama į šalies darbo rinkos poreikius, 2006 metais išdavė 2,26 tūkst. leidimų trečiųjų šalių piliečiams dirbti pagal darbo sutartį ir 718 leidimų – komandiruotiems į Lietuvą trečiųjų šalių darbuotojams. 63 privačios įmonės, turinčios Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos licencijas teikti įdarbinimo tarpininkavimo paslaugas užsienyje, padėjo įsidarbinti 2,26 tūkst. lietuvių užsienio šalyse.

Atsižvelgiant į naujus užimtumo rėmimo politikos iššūkius ir pokyčius darbo rinkoje, 2006 metais buvo tobulinama informavimo, profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugų sistema, įgyvendinamos darbo rinkos paslaugų teikimo tinklo veiklai tobulinti skirtos priemonės. Buvo plėtojama informavimo ir elektroniniu būdu teikiamų paslaugų sistema, gerinama teikiamų paslaugų kokybė.

Didinant verslo socialinę atsakomybę, 2006 metais buvo įgyvendinamos įmonių socialinę atsakomybę skatinančios priemonės. Siekiant numatytų priemonių didesnio efektyvumo ir pridėtinės vertės, pradėjo veiklą įsteigta tarpžinybinė Nuolatinė įmonių socialinės atsakomybės plėtros koordinavimo komisija. Propaguojant geresnį suvokimą ir socialinį sąmoningumą verslo srityje, darbdavių asocijuotosioms organizacijoms, atskiroms įmonėms ir profesinėms sąjungoms išplatintas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu išleistas įmonių socialinės atsakomybės vadovas.

Buvo įgyvendinamos Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2005–2009 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1042, priemonės. Daugiausia dėmesio skirta moterų ir vyrų lygioms galimybėms užtikrinti užimtumo srityje. Itin daug švietėjiškų priemonių buvo skirta socialinių partnerių mokymui. Buvo teikiamos konsultavimo ir mokymo paslaugos moterims, siekiančioms pradėti savo smulkųjį ir vidutinį verslą, organizuojami seminarai esamosioms ir būsimosioms verslininkėms.

Lietuvos laimėjimų rodikliai lyčių lygybės srityje dažnai pralenkia vidutinius ES rodiklius. Aukščiausias Lietuvos laimėjimų šioje srityje įvertinimas yra ES Tarybos sprendimas, nustatantis, kad ES institucija – Europos lyčių lygybės institutas – bus steigiamas Vilniuje.

2006 metais didėjo minimalusis darbo užmokestis. Trišalės tarybos teikimu Lietuvos Respublikos Vyriausybė nuo 2006 m. liepos 1 d. darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, nustatė minimaliąją mėnesinę algą – 600 litų ir minimalųjį valandinį atlygį – 3,65 lito. Minimalusis darbo užmokestis, palyginti su ankstesniu (550 litų), padidėjo daugiau kaip 9 procentais.

Didėjo biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo užmokestis. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nuo 2006 m. rugsėjo 1 d. vidutiniškai 12,6 procento padidino mokytojų, auklėtojų ir kitų pedagoginių darbuotojų darbo užmokestį. Nuo 2006 m. spalio 1 d. 20 procentų padidėjo maksimalūs tarnybinių atlyginimų koeficientai kultūros ir meno darbuotojams, socialiniams darbuotojams, Aplinkos ministerijai ir Žemės ūkio ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų darbuotojams, taip pat kitų specialybių (buhalterių, kompiuterių specialistų, ekonomistų ir t. t.) biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojams. Iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto nuo 2006 m. balandžio 1 d. papildomai skirta lėšų bibliotekininkų darbo užmokesčiui padidinti 20 procentų.

Šalyje sparčiai didėjo vidutinis mėnesinis darbo užmokestis. Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2006 metais Lietuvoje sudarė 1500,2 lito ir, palyginti su 2005 metais, padidėjo 17,6 procento.

2006 metais 11140 bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojų iš 379 įmonių buvo skirta iš Garantinio fondo 23,6 mln. litų išmokoms. Vidutinė išmoka vienam darbuotojui sudarė 2117 litų ir buvo 35,9 procento didesnė nei 2005 metais. Siekiant užtikrinti ES teisę atitinkančią darbuotojų apsaugą, kai darbdavys tampa nemokus, buvo parengtas ir Lietuvos Respublikos Seime priimtas Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymo 1, 3, 4, 5, 6, 10, 13 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo priedo pakeitimo įstatymas.

2006 metais daug dėmesio buvo skiriama darbuotojų saugai ir sveikatai gerinti, teisei bazei tobulinti. Draudimo nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų lėšomis, skirtomis nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai, buvo remiamos įmonės ir organizacijos, neturinčios pakankamai galimybių savo lėšomis tobulinti darbo vietas. 2006 metais buvo baigtas įgyvendinti atitikties įvertinimo infrastruktūros (bandymų laboratorijų, sertifikacijos įstaigų) plėtros priemonių planas. Sudaryta galimybė prieiti prie Potencialiai pavojingų įrenginių valstybės registro, kai reikia gauti informaciją apie potencialiai pavojingų įrenginių būklę, įgaliotų įstaigų atliekamą privalomą šių įrenginių techninės būklės vertinimą.

Valstybinė darbo inspekcija 2006 metais patikrino 18,6 tūkst. įmonių ir jų struktūrinių padalinių. Tikrinimų metu nustatyta 80,5 tūkst. teisės aktų pažeidimų. Buvo atlikta apie 2 tūkst. nelegalaus darbo tikrinimų, kurių metu nustatyti 875 nelegaliai dirbę asmenys. Daugiausiai nelegalaus darbo atvejų nustatyta statybose.

Įgyvendinant kolektyvinių sutarčių ir kolektyvinių derybų skatinimo priemones, darbo tarybų atstovai buvo pakviesti prie apskritojo stalo diskusijai kolektyvinių sutarčių klausimais; kartu su profesinių sąjungų susivienijimais surengti seminarai apskričių centruose, dalyvauta Lietuvos radijo laidose, skirtose trišaliam susitarimui.

Igyvendinant atitinkamas ES direktyvas, priimti Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėse bendrovėse bei Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 233 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 41¹⁰ straipsniu įstatymas, Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 21 straipsnio pakeitimo įstatymas, kuriais sudaromos teisinės prielaidos steigiamų ar įsteigtų Europos kooperatinių bendrovių darbuotojams dalyvauti priimant sprendimus šiose bendrovėse.

Tobulinant teisės aktus, reglamentuojančius darbo santykius, priimtas Lietuvos Respublikos darbo kodekso 101 straipsnio pakeitimo įstatymas, kuriuo reglamentuojama, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė nustato konkursinių pareigų sąrašą ir konkursų tvarką ne tik valstybės ir savivaldybių įmonėse, bet ir iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose, išskyrus įstaigas, kuriose konkursines pareigas ir konkursų tvarką nustato specialūs įstatymai.

Priimti Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso straipsnių pakeitimai, tarp kurių buvo papildytas Kodekso 41 straipsnis, numatantis, jog administracinę nuobaudą už šiame straipsnyje ir šio Kodekso 41³, 41⁴, 41⁵ straipsniuose numatytus pažeidimus paskyręs organas (pareigūnas), nepažeisdamas asmens duomenų teisinės apsaugos reikalavimų, taip pat įstatymų saugomų valstybės, tarnybos, komercinės, profesinės ir kitų paslapčių apsaugos reikalavimų ir laikydamasis kitų įstatymuose numatytų apribojimų ir draudimų, apie šios nuobaudos paskyrimą paskelbia per visuomenės informavimo priemones. Šiuo papildymu siekiama drausminti darbdavius, kad jie būtų suinteresuoti savo teigiamu įvaizdžiu, todėl siektų tinkamai vykdyti darbo įstatymų nuostatas.

Parengta Ekonominės migracijos valdymo strategija, kurios tikslas – atsižvelgiant į esamą ekonominės migracijos situaciją Lietuvoje, ES ir pasaulyje, nustatyti ilgalaikius migracijos politikos tikslus ir prioritetus, pagal kuriuos būtų tobulinami migracijos sritį reguliuojantys teisės aktai, valdymo ir visuomenės informavimo sistema, rengiamos ir įgyvendinamos parengtos programos ir priemonės. Ekonominės migracijos valdymo strategijos nuostatų įgyvendinimo laikotarpis – iki 2012 metų, joje numatyti pagrindiniai uždaviniai siekiant valdyti ekonominės migracijos (emigracijos, reimigracijos ir imigracijos) srautus, numatytos emigravusių Lietuvos gyventojų susigrąžinimo priemonės. 2006 metais parengtas informacinis leidinys, skirtas siekiantiems grįžti į Lietuvą migrantams.

2006 metais buvo toliau siekiama racionaliau pasinaudoti ES struktūrinių fondų teikiamomis galimybėmis darbo, socialinės apsaugos ir šeimos politikos srityse. Tuo tikslu buvo administruojamos ir koordinuojamos Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento (toliau vadinama – BPD) 1.5, 2.1, 2.2 ir 2.3 priemonės. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai priskirtoms priemonėms įgyvendinti iš viso buvo paskelbta 16 kvietimų ir gauta 730 paraiškų. Buvo pasirašytos 445 paramos skyrimo sutartys (bendra suma – 562,9 mln. litų). Pasirašytų sutarčių bendra paramos suma sudarė 101 procentą ministerijai priskirtų BPD 2004–2006 metų priemonių įsipareigojimų.

Igyvendindamos Europos Bendrijų iniciatyvos EQUAL projektus, veiklą vykdė 28 vystymo bendrijos pagal A (Atviros visiems darbo rinkos skatinimas), G (Šeimos ir profesinio gyvenimo suderinamumo skatinimas) ir I (Parama prieglobsčio prašytojų integracijai) temas. 2006 metais buvo pradėta rengtis trečiajam EQUAL programos įgyvendinimo etapui.

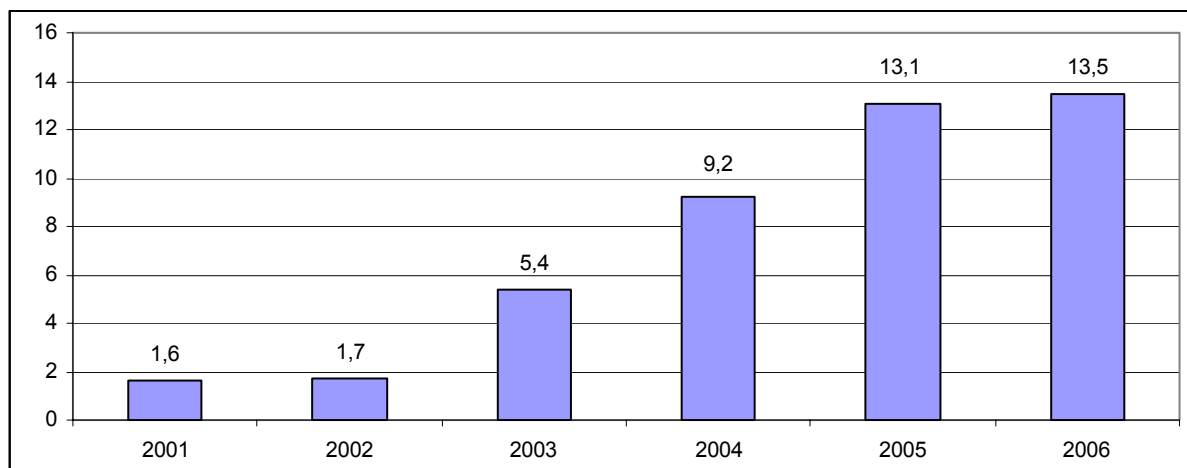
Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 metų lapkritį pritarė parengtai Lietuvos Respublikos pozicijai dėl darbo rinkos atvėrimo Bulgarijai ir Rumunijai. Pozicijoje deklaruojama, kad Lietuva nusprendžia nuo 2007 m. sausio 1 d. neriboti Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos piliečių patekimo į savo darbo rinką, tačiau pasilieka Stojimo sutartyje numatytas galimybes ateityje apriboti minėtų valstybių piliečių patekimą į Lietuvos darbo rinką.

2006 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos ir Kanados sutartis dėl socialinės apsaugos. Sutartimi siekiama plėtoti Lietuvos ir Kanados bendradarbiavimą pensinio aprūpinimo srityje ir numatoma garantuoti pensinį aprūpinimą asmenims, kurie iš vienos valstybės išvyksta gyventi ar dirbti į kitą valstybę.

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas 2006 metais buvo perteklinis. Negalutiniais duomenimis, dėl spartaus apdraustųjų skaičiaus ir jų vidutinio darbo užmokesčio didėjimo 2006 metais gauta 7,7 mlrd. litų įplaukų; tai 1,4 mlrd. litų (22,2 procento) daugiau nei 2005 metais. Negalutiniais duomenimis, šio biudžeto priskaičiuotos piniginės išlaidos 2006 metais buvo 7,2 mlrd. litų; tai 1,07 mlrd. litų (17 procentų) daugiau nei 2005 metais. Negalutiniais duomenimis, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto perteklius 2006 metais sudarė 503 mln. litų.

Valstybinėms socialinio draudimo pensijoms 2006 metais išleista 4,9 mlrd. litų. Palyginti su 2005 metais, šios išlaidos padidėjo 562 mln. litų (13 procentų). Įgyvendinant papildomas priemones, skirtas gimstamumui skatinti, ligos ir motinystės socialiniam draudimui 2006 metais buvo išleista 624 mln. litų; tai 129 mln. litų (26 procentais) daugiau nei 2005 metais.

Geresnis socialinės apsaugos finansavimas leido padidinti valstybines socialinio draudimo pensijas ir valstybines šalpos išmokas, kurios mokamos iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. Nuo 2006 m. liepos 1 d. valstybinė socialinio draudimo bazinė pensija buvo padidinta 30 litų, o einamųjų metų draudžiamosios pajamos – 128 litais. 2006 metų gruodį vidutinė valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija, turint būtinąją stažą, sudarė 517,4 lito ir, palyginti su 2005 metų gruodžiu, padidėjo 62,85 lito (13,8 procento). Agreguota pensija, įvertinant visas sukakusių senatvės pensijos amžių asmenų gaunamas pensijas, 2006 metų gruodį buvo maždaug 546,3 lito.

2 pav. Turinčiųjų būtinąjį stažą vidutinės metinės valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos didėjimas (procentais).

Šaltinis – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba).

Tobulinant valstybinio socialinio draudimo sistemą, nuo 2006 m. spalio 1 d. visas valstybines socialinio draudimo pensijas (išskyrus išankstines senatvės pensijas) pradėta mokėti už einamąjį mėnesį, tam skirta maždaug 36 mln. litų.

2006 metais buvo inicijuoti pasiūlymai pradėti laipsniškai reformuoti našlių pensijų sistemą nuo 2007 m. sausio 1 d., suteikiant teisę gauti valstybinio socialinio draudimo našlių pensijas visiems sukakusiems senatvės pensijos amžių našliams ir našlėms, neatsižvelgiant į jų amžių sutuoktinio mirties metu, jeigu miręs sutuoktinis buvo įgijęs bent minimalų socialinio pensijų draudimo stažą ir, nesant bendrų vaikų, santuoka truko ne mažiau kaip 5 metus. Atsižvelgiant į našlių prašymus suvienodinti valstybinio socialinio draudimo našlių pensijų dydžius ir ateityje skirti šias pensijas vienodo dydžio, buvo patvirtintas valstybinės socialinio draudimo našlių pensijos bazinis dydis, kuris nuo 2007 m. sausio 1 d. – 70 litų.

Atsižvelgiant į tai, kad 2001–2002 metais dėl ypač sudėtingos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto finansinės būklės dirbusiems valstybinio socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų gavėjams buvo taikomos ypač griežtos šių pensijų mokėjimo sąlygos, buvo priimtas sprendimas išmokėti 2007 metais šiems asmenims 2001–2002 metų laikotarpiu neišmokėtas pensijų sumas. Šiam tikslui numatyta 200 mln. litų.

Atsižvelgiant į nuosekliai vykdomą pensijų didinimą, inicijuotas pasiūlymas pradėti laipsniškai didinti maksimalią neperskaičiuotos pensijos ribą, galiojusią nuo 1995 metų. Nuo 1995 metų vidutinė senatvės pensija padidėjo 3,4 karto, o maksimalus neperskaičiuotos pensijos dydis (500 litų) nesikeitė. Ateityje maksimali neperskaičiuotos pensijos riba bus didinama kartu su bazine pensija ir tiek procentų, kiek padidėjo bazinė pensija.

Skatinant didinti gimstamumą ir paramą šeimoms, auginančioms mažamečius vaikus, nuo 2006 m. liepos 1 d., gimus vienu metu šeimoje dviem ir daugiau vaikų, motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpa buvo padidinta nuo 70 iki 100 procentų kompensuojamojo darbo užmokesčio dydžio. Tokio dydžio šios pašalpos mokamos iki

vaikams sukaks vieneri metai. Taip pat buvo padidinta maksimali kompensuojamojo uždarbio riba (nuo 3,5 iki 5 draudžiamųjų pajamų sumos), taikoma ligos, motinystės, motinystės (tėvystės) ir kitoms socialinio draudimo pašalpomis skaičiuoti, bei pradėtos skirti 100 procentų kompensuojamojo uždarbio dydžio tėvystės socialinio draudimo pašalpos.

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžete numatytos lėšos nuo 2007 m. sausio 1 d. padidinti motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpas nuo 70 iki 85 procentų kompensuojamojo uždarbio dydžio, o nuo 2007 m. liepos 1 d., iki vaikai sukaks 6 mėnesiai, jas mokėti 100 procentų kompensuojamojo uždarbio dydžio (už likusį laiką, iki vaikai sukaks vieneri metai, – 85 procentus). Taip pat numatytos lėšos nuo 2007 m. sausio 1 d. padidinti valstybinio socialinio draudimo našlaičių pensijas nuo 30 iki 50 procentų apskaičiuoto mirusiojo pensijos dydžio.

2006 metais pradėtos skirti priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinės kompensacijos sukakusiems senatvės pensijos amžių asmenims, kurie pirmą kartą pripažįstami neįgaliais po šio amžiaus sukakties, jeigu jiems nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros ar pagalbos poreikis.

Nuo 2007 m. sausio 1 d. padidinta valstybinių pensijų bazė nuo 138 iki 172 litų. Taip pat numatytos lėšos nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų gavėjų būrio plėtimui.

Siekiant užtikrinti sėkmingą ir finansiškai stabilų kaupiamosios pensijų sistemos funkcionavimą, 2006 metais šios reformos finansavimui iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo buvo skirta 248,5 mln. litų, t. y. 98,6 mln. litų daugiau nei 2005 metais. Taip pat priimtas sprendimas kelti visuomenės finansinių žinių lygį, kad pensijų kaupimo dalyviai geriau suvoktų galimą investicinę riziką, privalomai informuoti priešpensinio amžiaus dalyvius apie galimybę dalyvauti mažesnės investicinės rizikos pensijų fonduose ir apie galimą riziką kitų investavimo strategijų pensijų fonduose. Pensijų kaupimo bendrovėms numatyta prievolė supažindinti pensijų fondų dalyvius su investavimo į pensijų fondus rizikos palyginimu. 2006 metais buvo pasirašyta dar 100 tūkst. pensijų kaupimo sutarčių. 2007 metų pradžioje pensijų kaupime dalyvauja jau 786 tūkst. (apie 63 procentus) visų apdraustųjų.

Socialinio draudimo, socialinės paramos ir darbo rinkos politikos plėtra daug prisidėjo prie sėkmingo Nacionalinės gyventojų senėjimo pasekmių įveikimo strategijos priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 10 d. nutarimu Nr. 5, įgyvendinimo 2006 metais. Įgyvendintos priemonės, garantuojančios pakankamas pajamas senatvėje; buvo taikoma patikima socialinė apsauga; darbo rinka buvo orientuojama taip, kad joje kuo ilgiau būtų panaudojami pagyvenusių žmonių įgyti profesiniai gebėjimai, kad būtų įgyvendintas mokymosi visą gyvenimą principas. Buvo garantuojamos lygios galimybės gauti kvalifikuotas sveikatos ir socialines paslaugas, skatinamas kartų solidarumas, skatinama remti asmenis ir bendruomenes, globojančius pagyvenusius žmones; plečiamas pagyvenusių žmonių dalyvavimas visuomenės gyvenime, užtikrinant jų socialinę aprėptį ir galimybes gyventi nepriklausomai.

2006 metais buvo vykdomos Nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos įgyvendinimo 2005–2007 metų priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos

Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 572, stiprinančios ir remiančios šeimas, auginančias vaikus, skatinančios sveiką gyvenseną, taip pat įgyvendinamos priemonės, sprendžiančios užsieniečių teisinės padėties, prieglobsčio suteikimo, nelegalios migracijos prevencijos klausimus.

Sėkmingai buvo įgyvendinamos Nacionalinio kovos su skurdu ir socialine atskirtimi veiksmų plano 2006 metų priemonės. Užtikrinant skurdo ir socialinės atskirties problemų sprendimo tęstinumą, buvo parengtas Nacionalinis pranešimas apie socialinės apsaugos ir socialinės aprėpties strategijas 2006–2008 metais, kuris 2006 m. rugsėjo 15 d. buvo pateiktas Europos Komisijai. Parengtos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. 46 patvirtintos skurdo ir socialinės atskirties mažinimo 2007–2008 metų priemonės; taip pat patvirtintas konsoliduotas skurdo ir socialinės atskirties mažinimo 2007–2008 metų priemonių sąrašas. Priemonėmis siekiama Nacionaliniame pranešime apie socialinės apsaugos ir socialinės aprėpties strategijas 2006–2008 metais iškeltų tikslų ir įgyvendinami 4 pagrindiniai iššūkiai: padidinti dalyvavimą darbo rinkoje; padidinti geros kokybės paslaugų prieinamumą; panaikinti vaikų skurdą ir sustiprinti pagalbą šeimoms; sumažinti švietimo ir mokymo trūkumus.

Pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir šalies savivaldybių strateginės partnerystės sutartis veikė socialinės paramos informacinė sistema, sujungianti visas šalies savivaldybių vietines duomenų bazes su centrine duomenų baze. Informacinėje sistemoje registruojama savivaldybėse teikiama socialinė parama: piniginės išmokos, socialinės paslaugos, vaiko teisių apsauga. 2006 metais buvo diegiamos papildomos informacinės sistemos funkcijos ir galimybės, tobulinami savivaldybių socialinių darbuotojų įgūdžiai dirbti su šia sistema.

Toliau vykdant socialinių paslaugų teikimo reformą, 2006 metais priimtas Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, kuris iš naujo reglamentuoja socialinių paslaugų valdymą, jų skyrimo, teikimo, finansavimo sąlygas, aiškiau apibrėžia savivaldybių ir valstybės atsakomybę, nustato tikslesnius socialinių paslaugų teikėjams taikomus reikalavimus, diferencijuoja socialinių paslaugų rūšis pagal jų sudėtingumą ir taikomų joms reikalavimų specifiškumą, detalizuoja mokėjimą už socialines paslaugas, socialinių paslaugų priežiūrą, kontrolę, numato socialinių paslaugų įstaigų licencijavimą Lietuvoje. Parengta nauja Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 2007–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 12 d. nutarimu Nr. 1000. Jos tikslas – toliau gerinti socialinių paslaugų infrastruktūrą bendruomenėse finansuojant savivaldybių bei nevalstybinių organizacijų parengtus projektus.

Siekiant sudaryti sąlygas neįgaliesiems integruotis į visuomenę, buvo tobulinama neįgaliųjų aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis sistema, reglamentuojant aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis tvarką ne tik fizinę negalią, bet ir regos bei klausos sutrikimų turintiems asmenims. Kad sutrumpėtų neįgaliųjų aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis atstumas iki pagalbos vietos bei paslaugos suteikimo trukmė, 2006 metais toliau buvo decentralizuojama neįgaliųjų aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis sistema.

2006 metais įsteigti dar du regioniniai Techninės pagalbos neįgaliesiems centro prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skyriai – Alytaus ir Utenos; iš viso veikė 6 šio centro skyriai.

Vykdam Nacionalinę žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. 850, buvo finansuojamos neįgaliųjų asociacijų ir valstybės institucijų neįgaliųjų socialinės integracijos programos. Skirtos lėšos neįgaliųjų asociacijų ir valstybės institucijų projektams, apimantiems reabilitacijos, socialinių paslaugų, aplinkos prieinamumo didinimo, ugdymo, užimtumo, sporto, kultūros, poilsio, visuomenės švietimo sritis. Įgyvendinant projektus, 2006 metais 30 procentų šalies neįgaliųjų (prioritetas teikiamas sunkios negalios asmenims) gavo paslaugas arba pasinaudojo neįgaliųjų socialinės integracijos programų priemonėmis.

Socialinio būsto fondo plėtros programai 2006 metais įgyvendinti buvo numatyta 30 mln. litų, o panaudota 29,45 mln. litų asignavimų. Lėšos savivaldybių būsto fondui plėtoti buvo pervedamos pagal savivaldybių pateiktas paraiškas. Lietuvos Respublikos valstybės biudžete socialinio būsto plėtrai numatytos lėšos panaudotos ne visos, nes didėjo būsto rinkos kainos. Savivaldybės, panaudodamos joms skirtus asignavimus, susidūrė su sunkumais dėl būsto stokos rinkoje.

Nuo 2006 m. gruodžio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymas. Šio įstatymo naujomis nuostatomis nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims buvo sudarytos palankesnės sąlygos gauti kompensacijas už būsto šildymą, numatyta kompensuoti didesnę būsto šildymo išlaidų dalį. Pakeitimai palietė vidutiniškai apie 100 tūkst. asmenų per mėnesį, gaunančių būsto šildymo išlaidų kompensacijas.

Praplėstas piniginės socialinės paramos gavėjų būrys. Savivaldybėms suteikta teisė paremti ir tas šeimas ar asmenis, kurie dėl turimo turto ar pajamų nepatenka į remiamų asmenų sąrašą, tačiau parama jiems būtina. Tam savivaldybės galės skirti 2 procentus specialiosios tikslinės dotacijos lėšų, skirtų socialinei paramai. Pagal įstatymo pakeitimus socialinės rizikos šeimoms socialinę paramą galima teikti ne tik pinigais, bet ir maisto produktais, drabužiais, kortelėmis, skirtomis pirkti parduotuvėje, taip pat kitomis reikiamomis prekėmis.

Didėjant vartojimo kainoms, buvo didinamos ir valstybės remiamos pajamos, pagal kurių dydį apskaičiuojamos socialinės pašalpos ir būsto šildymo išlaidų kompensacijos. Nuo 2006 m. vasario 1 d. valstybės remiamos pajamos padidintos iki 165 litų, o nuo 2006 m. spalio 1 d. – iki 185 litų vienam asmeniui per mėnesį. Socialinės pašalpos dydis vienam asmeniui, negaunančiam jokių pajamų, per mėnesį padidėjo iki 166,5 lito. Be to, padidėjo minimali nedarbo socialinio draudimo išmoka darbo biržose išsiregistravusiems bedarbiams ir kompensacijos būsto šildymo išlaidoms padengti. Teisę gauti nemokamą maitinimą mokyklose įgijo daugiau vaikų iš nepasiturinčių šeimų. Nuo 2007 m. sausio 1 d. valstybės remiamos pajamos – 205 litai, o minimalus gyvenimo lygis – 130 litų.

Tobulindama socialinę paramą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė numatė laipsniškai pereiti prie išmokų mokėjimo kiekvienam vaikui iki 18 metų arba vyresniam, kol jis mokosi dieninėje bendrojo lavinimo mokykloje. Tai turi būti įgyvendinama ne vėliau kaip nuo 2009 m. sausio 1 dienos. Nuo 2006 m. rugsėjo 1 d. ši išmoka skiriama ir mokama vieną ar du vaikus auginančių šeimų vaikams iki 9 metų. Šia valstybės teikiama parama, nepriklausančia nuo tėvų pajamų, papildomai galėjo pasinaudoti apie 60 tūkstančių vaikų. Papildomos išlaidos dėl šios išmokos iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto sudarė 3 mln. litų per mėnesį.

2006 metais priimtas Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas, įteisinantis dvi socialinės paramos mokiniams rūšis: nemokamą mokinių maitinimą ir mokinių aprūpinimą mokinio reikmenimis. Įstatymas įsigaliojo nuo 2007 m. sausio 1 dienos. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos skiriamos tiksliai apibrėžtoms išlaidoms dengti: maisto produktams ir mokinio reikmenims įsigyti. Nemokamo mokinių maitinimo organizavimas finansuojamas iš mokyklų steigėjų lėšų.

Įgyvendinamos Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 184, 2006 metų priemonės. Siekiant įvertinti socialinių, švietimo ir sveikatos paslaugų prieinamumą vaikams, nustatyti vaikų nusikalstamumo priežastis ir sąlygas, buvo atliktas vaiko gerovės reprezentacinis tyrimas, kurio metu įvertinta, kiek šeimoms, auginančioms ikimokyklinio amžiaus vaikus, reikia socialinių, ugdymo, sveikatos priežiūros paslaugų.

2006 metais buvo įgyvendinama Našlaičių ir tėvų globos netekusių asmenų rėmimo ir integracijos į visuomenę programa. Gerinant tėvų globos netekusių vaikų integraciją į visuomenę ir plėtojant tarpžinybinį bendradarbiavimą, vaikams iš vaikų globos namų savivaldybėse suteiktos kompleksinės socialinės, profesinio orientavimo ir teisinio informavimo paslaugos. Plėtojant švietimo paslaugas tėvų globos netekusiems vaikams, buvo organizuoti paskaitų ciklai profesijos pasirinkimo ir mokymosi profesinėse ir aukštosiose mokyklose klausimais, socialinių garantijų, socialinės paramos ir būsto įsigijimo, šeimos raidos ir pasirengimo kurti šeimą klausimais.

Viena iš Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. IX-2110, prioritetinių krypčių – pirminė narkomanijos prevencija tarp vaikų ir jaunimo. Tam buvo skiriama ypač daug dėmesio. Tuo tikslu buvo finansuota 19 projektų, skirtų psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijai tarp vaikų ir jaunimo. Plečiamos reabilitacijos paslaugos vaikams, priklausomiems nuo psichoaktyvių medžiagų, tuo tikslu buvo finansuota dešimties ilgalaikės psichologinės bei socialinės reabilitacijos bendruomenių ir dviejų dienos centrų veikla. 2006 metais vaikams teiktos psichologinės bei socialinės reabilitacijos paslaugos buvo nemokamos.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Didinti galinčių dirbti darbingo amžiaus ir ieškančių darbo asmenų užimtumo galimybes, siekiant visiško gyventojų užimtumo. Šiam prioritetui įgyvendinti numatoma

didinti geros kokybės, lankstų ir saugų gyventojų užimtumą, skatinti vidinį (teritorinį) darbo jėgos mobilumą. Tobulinant užimtumo formas ir įgyvendinant vaikų ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo ir švietimo priemones, bus sudarytos sąlygos derinti profesinį darbą ir šeimos gyvenimą. Toliau bus skatinimas mokymasis visą gyvenimą. Taip pat siekiama valdyti bei reguliuoti ekonominės migracijos srautus, numatyti emigravusių Lietuvos gyventojų susigrąžinimo priemones, įgyvendinant Ekonominės migracijos valdymo strategijos priemones.

Plėtoti efektyvią socialinę apsaugą ir užtikrinti socialiai pažeidžiamų gyventojų grupių socialinę integraciją. Šiam prioritetui įgyvendinti numatoma užtikrinti, kad socialinės apsaugos sistemos išmokos garantuotų pajamas tiems gyventojams, kurie dėl svarbių priežasčių visai arba laikinai paliko darbo rinką, o teikiamos paslaugos būtų tikslingos, geros kokybės ir prieinamos visiems jų reikalingiems žmonėms. Numatoma didinti valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo įtaką valstybinės socialinio draudimo pensijos dydžiui asmenims, įgijusiems pakankamai didelį stažą. Taip pat numatoma grąžinti dalį 2001–2002 metais dirbusiems pensininkams neišmokėtų pensijų.

Bus tęsiama vaikus auginančių šeimų rėmimo reforma, kuria siekiama laipsniškai pereiti prie išmokos mokėjimo kiekvienam vaikui iki 18 metų arba vyresniam, kol jis mokosi dieninėje bendrojo lavinimo mokykloje. Vykdamas Vaiko globos reorganizavimo strategijos priemones, bus siekiama, atsižvelgiant į vaiko interesus ir poreikius, sudaryti sąlygas vaikui augti biologinėje šeimoje, o netekusiam tėvų globos vaikui – tinkamas globos (rūpybos) ar įvaikinimo sąlygas, kurios atitiktų geriausius vaiko interesus, leistų tinkamai pasirengti savarankiškam gyvenimui šeimoje ir visuomenėje.

II. JAUNIMO POLITIKA

Per pastaruosius dvejus metus nuosekliai didėjo jaunimo (nuo 14 iki 29 metų) užimtumas, ypač ryškiai – 2006 metais. Gyventojų užimtumo tyrimų duomenimis, vidutinis metinis jaunimo užimtumo lygis 2005 metais sudarė 21,1 procento, o 2006 metais jis jau siekė 23,7 procento. Daug dėmesio skirta jaunimo aktyvumui darbo rinkoje didinti. Naujo starto galimybės – mokymas, darbo praktika, įdarbinimas, – kaip numatyta Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje, suteiktos 89,6 procento registruoto darbo biržose jaunimo per pirmuosius šešis jo nedarbo mėnesius. Jaunimo užimtumo gebėjimams didinti pradėta įgyvendinti Pirmo žingsnio darbo rinkoje programa, kurioje dalyvavo 11,4 tūkst. jaunų žmonių. Buvo padėta įdarbinti 12 tūkst., iš jų 5,3 tūkst. niekuomet nedirbusių jaunų žmonių. Duris atvėrė Jaunimo darbo centras Akmenės darbo biržoje.

Valstybės parama jaunoms šeimoms, auginančioms vaikus (įvaikius), pirmajam tinkamam būstui įsigyti teikiama apmokant dalį būsto kredito, suteikiamo Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymo nustatyta tvarka. 2006 metais subsidijoms būsto kredito daliai padengti

už kredito gavėjus, turinčius teisę į valstybės paramą, pervesta 10,1 mln. litų. Be to, Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme yra nustatyta mokamų palūkanų ar jų dalies gražinimo lengvata, taikoma nuolatiniams Lietuvos gyventojams, mokantiems palūkanas banko ar kitoms kredito įstaigoms už paimtą kreditą gyvenamajam būstui statyti arba jam įsigyti. Gyventojai, taip pat jaunos šeimos, paėmę kreditą gyvenamajam būstui statyti ar jam įsigyti, naudojami šia lengvata visą kredito galiojimo laikotarpį.

Tobulinant jaunimo politikos formavimą ir įgyvendinimą, 2006 metais įsteigtas Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama – Jaunimo reikalų departamentas), kuris įgyvendina valstybinės jaunimo politikos tikslus ir priemones, stiprinančias jaunimo motyvaciją ir galimybes ištraukti į aktyvų visuomeninį gyvenimą, dalyvauti socialinių problemų sprendime, plėtoti neformalų ugdymą ir jaunimo socializaciją.

Siekiant užtikrinti jaunimo politikos plėtrą nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu, sudarant sąlygas jaunimui būti aktyvia visuomenės dalimi, stiprinant tarpžinybinį bendradarbiavimą vietose ir nacionaliniu lygmeniu, 2006 metais buvo suorganizuotos 3 nacionalinės ir 9 regioninės konferencijos regioninės jaunimo politikos, vaikų ir jaunimo sportinio užimtumo plėtros klausimais. Jose dalyvavo jaunimo nevalstybinės organizacijos, vietos bendruomenės, verslo ir viešojo sektoriaus atstovai. Užtikrinant jaunimo informavimą ir dalyvavimą, gerinant jaunimo veiklos kokybę ir savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių kompetenciją, organizuotos 69 konferencijos, seminarai ir kiti renginiai įvairiose savivaldybėse. Gerinant jaunimo neformalaus ugdymo galimybes, jaunimo narkomanijos ir kitų priklausomybės formų, nusikalstamumo ir psichologinių krizių prevencijos, jaunimo organizacijų potencialo plėtojimo ir institucinės paramos galimybes, buvo stiprinamos nacionalinės ir regioninės asocijuotosios jaunimo organizacijos: per įvairias programas finansinė parama skirta 100 jaunimo organizacijų projektų, kuriuose dalyvavo per 174 tūkst. jaunų žmonių.

Neformalusis jaunimo ugdymas prisideda prie praktinių ir bendrųjų gebėjimų lavinimo ir yra remiamas tiek valstybės, tiek savivaldybių lygiu. Tuo tikslu 2006 metais, įgyvendinant ES programą „Jaunimas“, iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bendrų su Europos Sąjungos parama lėšų (7,44 mln. litų suma) finansuoti 376 jaunimo organizacijų vykdyti projektai, kuriais remiama jaunimo veikla, skatinanti jo savanorystę ir iniciatyvas.

2006 metais atliktas jaunimo situacijos tyrimas, kuriuo siekta nustatyti asocijuotam jaunimui opiausias problemas. Paaiškėjo, kad jaunimo organizacijos stokoja įvairių žinių ir kompetencijos. Atsižvelgiant į tai, jaunimo kuriamų apskritųjų stalų atstovams, projektų vadovams ir vykdytojams buvo organizuoti seminarai ir kitoks mokymas.

Siekdamas dalyvauti kuriant taikias bendruomenes, mokytiis tolerancijos, Lietuvos jaunimas prisijungė prie Europos Tarybos, Europos Komisijos ir Europos jaunimo forumo organizuojamos Europos jaunimo kampanijos „Visi skirtingi – visi lygūs“ ir nuo 2006 metų birželio įgyvendina šią kampaniją Lietuvoje.

Plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą, buvo palaikomi ryšiai su ES valstybėmis jaunimo informavimo, dalyvavimo, verslumo stiprinimo srityse. 2006 metų lapkritį Vilniuje įvyko Europos jaunimo forumo Generalinė asamblėja, kurioje dalyvavo apie 250 jaunų žmonių, atstovavusių daugiau nei 90 didžiausių Europos jaunimo organizacijų iš beveik 50 Europos valstybių. Generalinėje asamblėjoje priimti sprendimai turės įtakos ES, Europos Tarybos ir kitų institucijų darbui jaunimo politikos srityje per artimiausius dvejus metus.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Didinti jaunimo užimtumą ir profesinę integraciją. Šiam prioritetui įgyvendinti skirtos priemonės, skatinančios jaunimo verslumą, sudarančios sąlygas remti jaunimo verslo pradžią. Kad jaunimas išsivirtintų darbo rinkoje, bus remiamas darbo įgūdžių įgijimas konkrečiose darbo vietose, skatinamas jaunimo verslumas. Siekiant didesnio profesinio kryptingumo, bus diegiamos supažindinimo su profesijomis programos, leidžiančios derinti asmeninius ir darbo rinkos poreikius.

Skatinti jaunas žmones dalyvauti jaunimo veikloje, stiprinti nevyriausybinių jaunimo sektorių. Šiam prioritetui įgyvendinti bus kuriamos ir vykdomos priemonės, skirtos jaunimo dalyvavimui, informavimui, socializacijos galimybių plėtrai inicijuojant ir įgyvendinant tarpžinybinę ir tarpsektorinę veiklą skatinančias programas. Bus stiprinamos nacionalinės ir regioninės asocijuotosios organizacijos, atstovaujančios jaunimo interesams, remiami jaunimo organizacijų projektai, jų vykdoma veikla. Toliau tęsiama prevencinė veikla, ugdanti jaunimo atsparumą alkoholiui, narkotikams, kitiems žalingiems įpročiams, padedanti įveikti psichologines krizes.

III. ŠVIETIMO IR AUKŠTOJO MOKSLO POLITIKA

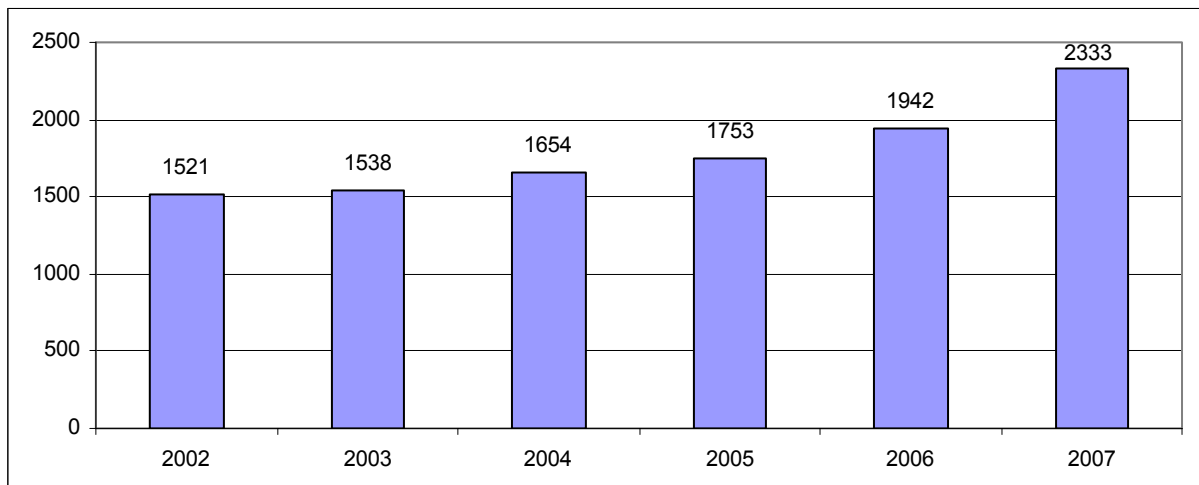
Tęsiant Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700, įgyvendinimą, toliau buvo tobulinami kokybės vadybos principai, tolygiai paskirstant atsakomybę ir atskaitomybę, plėtojant ir racionalizuojant naujas švietimo paslaugas ir paslaugų tinklą, valdymo informacines sistemas, švietimo sistemos jungtis. Į sistemos valdymą vis labiau įtraukiami socialiniai partneriai. Daugiau dėmesio skiriama socialiai teisingoms, lygioms švietimo galimybėms puoselėti, ugdymo kokybei vertinti ir gerinti. Nacionaliniu lygmeniu jau susiklostė pakankamai stipri planavimo, stebėsenos visais lygmenimis tradicija. Tyrimų ir analizės pagrindu rengiamos švietimo politikos analizės, lyginamosios švietimo būklės apžvalgos. Pastaraisiais metais šalies ugdymo įstaigose pradėta plačiai taikyti įsivertinimo (vidaus audito) praktika, įtraukiant į mokyklos veiklos tobulinimą visus mokyklos bendruomenės narius. Įsteigta ir pradėjo veikti Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra. Vykdytos viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų

nuostatų įgyvendinimo, sukurtos viešųjų konsultacijų galimybės ministerijos interneto svetainėje.

Švietimo sistemos finansavimo srityje baigti vykdyti Mokyklų tobulinimo programos darbai, parengti ir pradėti įgyvendinti nauji investiciniai projektai (Bendrojo lavinimo, profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metais, Mokyklų aprūpinimo autobusais ir kitos programos).

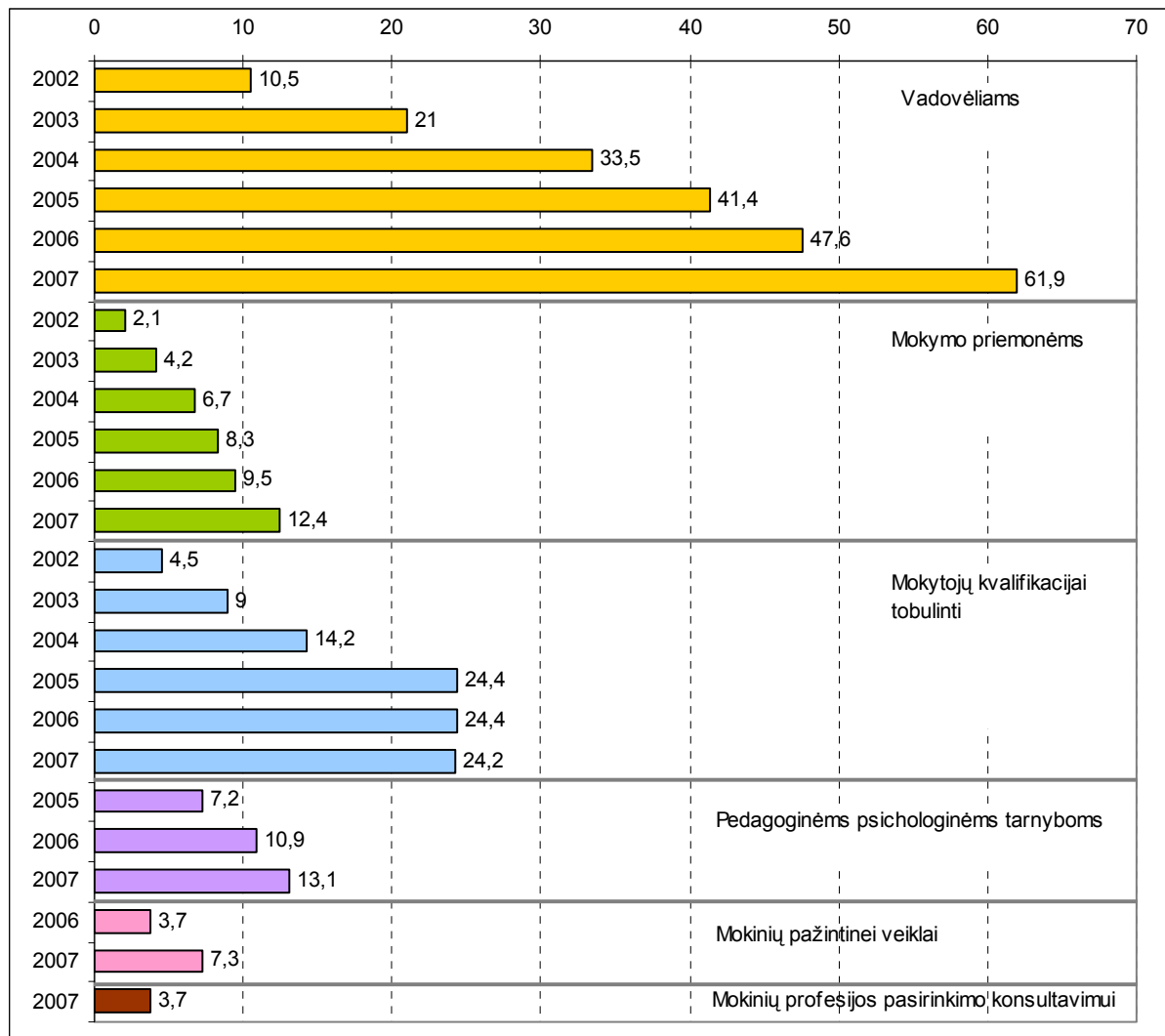
Siekdama piliečių pasitikėjimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybė didino investicijas į žmogų, tuo sudarydama sąlygas švietimui ir mokslui reikšmingai veikti šalies konkurencingumą ir žmonių įsidarbinimo galimybes. Nemažai dėmesio buvo skirta studentų, dėstytojų ir mokslininkų darbo ir gyvenimo sąlygoms gerinti (parengtos ir įgyvendinamos Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučių atnaujinimo, Mokslo ir studijų įstaigų renovavimo, rekonstravimo programos, įrangos atnaujinimo investicijų projektai).

Derinant finansines švietimo reikmes su šalies galimybėmis, vykdyta Naujos mokytojų darbo apmokėjimo sistemos įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1231. Įgyvendinant programą, 2006 metais mokytojų atlyginimai padidinti 4,4 procento. Be to, nuo 2006 m. rugsėjo 1 d. mokytojų atlyginimai padidinti 12,6 procento. 2007 metais numatoma vidutiniškai 20 procentų padidinti mokslo ir studijų įstaigų dėstytojų ir mokslo darbuotojų atlyginimus. Tam 2007 metų valstybės biudžete numatyta 35,6 mln. litų. Patobulintas mokinio krepšelis. Jis 2006 metais, palyginti su 2005 metais, yra 189 litais didesnis (2007 metų mokinio krepšelis – 2333 litai).

3 pav. Mokinio krepšelio kaita (litas vienam sutartiniam vaikui).

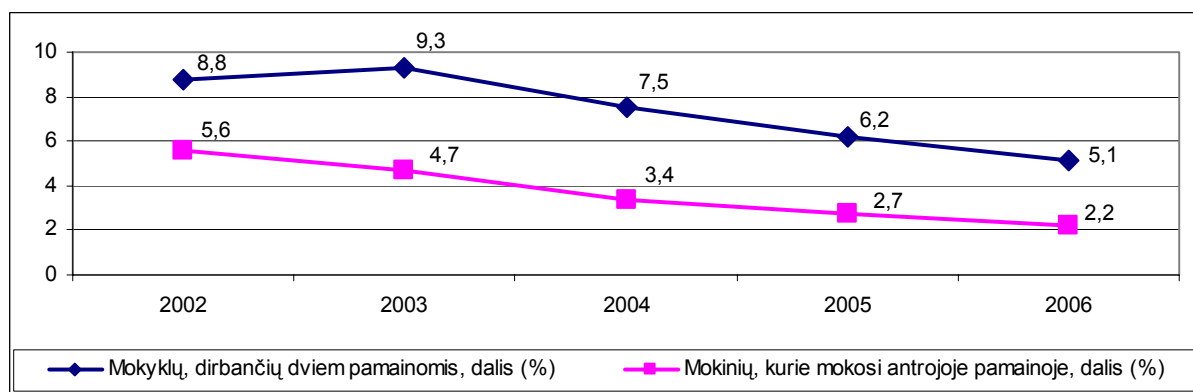
Šaltinis – Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys.

4 pav. Mokinio krepšelio pasiskirstymas vadovėliams, mokymo priemonėms, mokytojų kvalifikacijai tobulinti (litais vienam sutartiniam vaikui).

Šaltinis – Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys.

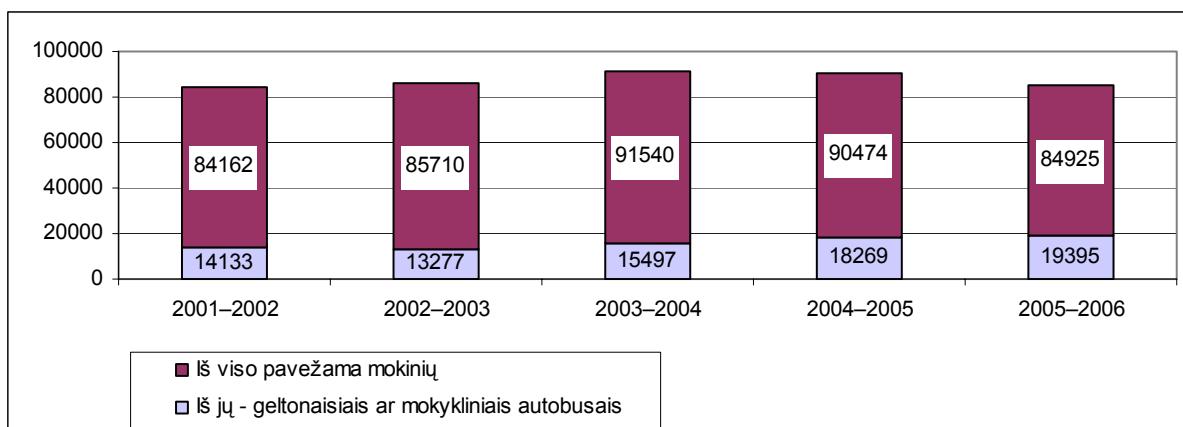
Plėtojama švietimo paslaugų infrastruktūra: parengta Mokyklų struktūros kūrimo programa; dar 10 savivaldybių patvirtino mokyklų tinklo pertvarkos bendruosius planus (dabar juos yra patvirtinusios visos savivaldybės). Dėl struktūrinių ir tinklo pertvarkų šalyje labai sumažėjo mokinių, kurie mokosi antrojoje pamainoje.

5 pav. Antrojoje pamainoje organizuojamas ugdymas.

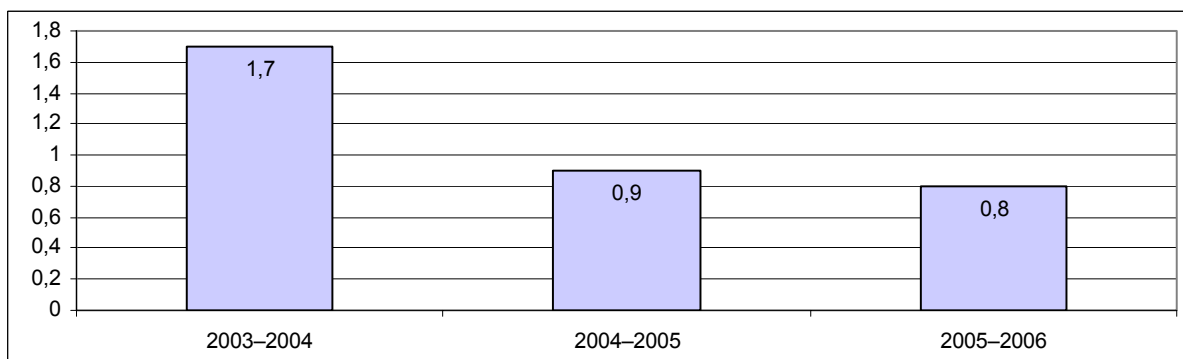
Šaltinis – Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys.

Švietimo ir mokslo ministerija 16 mokyklų steigėjo funkcijas perdavė apskričių viršininkams ir savivaldybėms, 4 profesines mokyklas pertvarkė į viešąsias įstaigas – atsisakyta ministerijai nebūdingų funkcijų. Siekiant racionaliau naudoti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas, optimizuojamas profesinio mokymo įstaigų tinklas, tobulinamas jų valdymas. Daugiau padedama savivaldybėms organizuoti mokinių vežimą (nupirkti 46 mokykliniai autobusai): mokykliniais autobusais pavežama daugiau mokinių (geltonaisiais autobusais vežama 14,7 procento visų mokinių, kuriuos reikia vežti (kurie gyvena toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos), per dvejus mokslo metus daugiau negu perpus sumažėjo nepavežamų mokinių, gerokai sutrumpėjo kelionės į mokyklą laikas. Dabar 87 procentų mokinių kelionės į mokyklą laikas neviršija normos.

6 pav. Pavežamų mokinių skaičius.

Šaltinis – Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys.

7 pav. Nepavežamų, tačiau gyvenančių toliau kaip 3 kilometrai iki mokyklos, mokinių dalis (procentais).

Šaltinis – Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys.

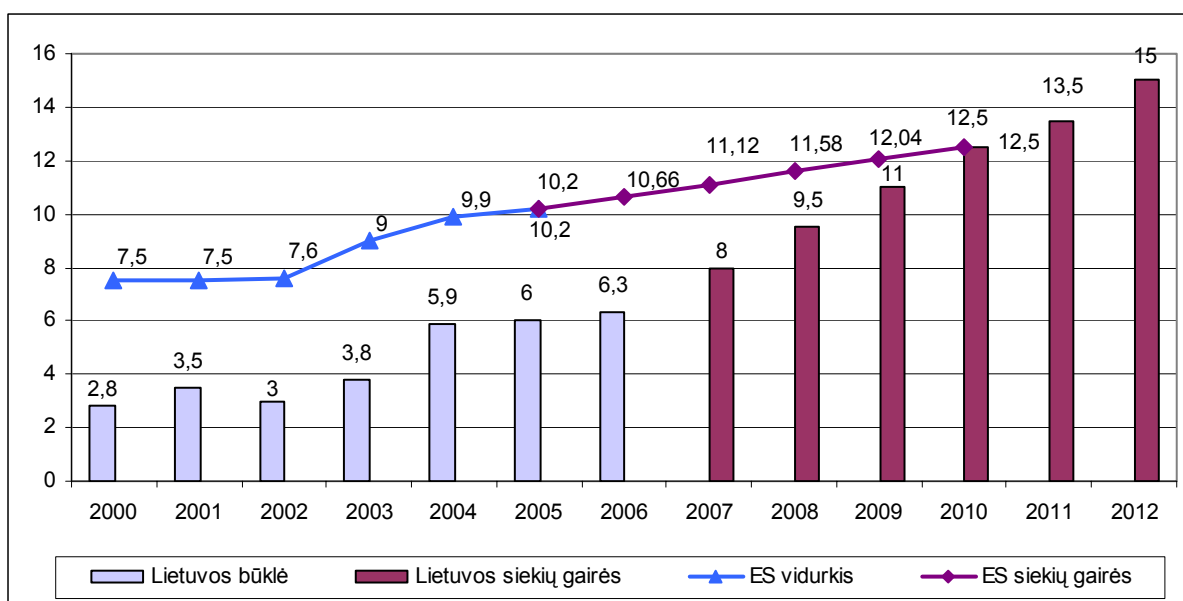
Įgyvendinant investicinį projektą „Lietuvos darbo rinkos mokymo ir konsultavimo sistemos infrastruktūros gerinimas modernizuojant regioninius darbo rinkos mokymo ir konsultavimo centrus“, siekiama pertvarkyti profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjų tinklą, išlaisvinti išteklius mokymosi visą gyvenimą poreikiams tenkinti, sudaryti geras, darbo rinkos poreikius atitinkančias, modernizuota infrastruktūra bei įranga paremtas mokymosi sąlygas.

Plėtojant visuotinę paramą mokiniams, siekiama padėti mokiniams ir visuomenei atsakyti į esminius dabarties iššūkius. Tam tikslui parengta ir įgyvendinama Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa, patvirtinta švietimo ir mokslo ministro 2006 m. vasario 13 d. įsakymu Nr. ISAK-258, parengtas vaikų nuo gimimo iki privalomojo mokymosi pradžios gyvenimo ir ugdymo sąlygų gerinimo modelio aprašo projektas. Kuriama ir diegiama profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema (steigiami profesinio informavimo taškai, jie aprūpinami technine įranga, mokomi juose dirbantys specialistai, rengiamos programos, atkreipiant dėmesį į iškritusius iš švietimo sistemos asmenis). Skirta papildomai lėšų mokinių aprūpinimui vadovėliais. 2006 metais vienam mokiniui mokinio krepšelyje vadovėliams skirta 6,2 lito daugiau nei 2005 metais. Nemažai dėmesio skiriama migruojančių šeimų vaikų ugdymui (mokymo priemonės užsieniečių vaikams mokyti, seminarai mokytojams, dirbantiems su užsieniečių vaikais Lietuvoje ir lietuvių vaikais – užsienyje), tautinių mažumų švietimo nuostatų įgyvendinimui. Sėkmingai startavo Specialiojo ugdymo paslaugų teikimo programa: parengta Specialiųjų poreikių mokinių krepšelio apskaičiavimo metodika, nupirkti ir pritaikyti specialiųjų poreikių mokiniams vežti 9 autobusai, į 12 profesinio mokymo programų priimti 644 mokiniai, turintys specialiųjų poreikių. Daugiau dėmesio skirta vaikams, turintiems mokymosi sunkumų ar nutraukusiems mokymąsi, Europos socialinio fondo (toliau vadinama – ESF) parama suteikta 5 institucijoms mechanizmams, mažinantiesiems iškritimą iš nuosekliojo mokymosi sistemos, kurti ir įgyvendinti.

Švietimo ir mokslo prieinamumo, geros ugdymo ir studijų kokybės siekiama sutelkus dėmesį į tinkamų mokymosi ir studijų sąlygų sudarymą įvairių poreikių ir įvairaus amžiaus mokiniams. Didinant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą, prioritetas teikiamas kaimo vietovėms: įsteigtos 86 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės, iš jų 46 – kaimo vietovėse; finansuoti 85 ikimokyklinio ugdymo auklėtojų ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų etatai, iš jų 37 – kaimo vietovėse. Pertvarkomas ugdymo turinys: jis pritaikomas prie individualių asmens poreikių, gebėjimų, mokymosi stiliaus, labiau siejamas su praktine veikla (pakoreguoti ir rengiami nauji, turinį reglamentuojantys dokumentai. Patobulintas profiline mokymo modelis – parengtas vidurinio ugdymo programos aprašas, teisinė bazė, skatinanti į bendrojo ugdymo programas įtraukti profesinio mokymo modulius, mokinius – rinktis technologijos dalykus). Diegiamos šiuolaikinės mokymo, mokymosi ir vertinimo metodikos, didinama mokytojų ir mokinių informacinių technologijų taikymo kompetencija (mokyta daugiau kaip 6000 pedagogų, 300 bibliotekininkų, sukurta daugiau nei 40 autorių lankų metodinės medžiagos, mokykloms nupirktas įvairios kompiuterių technikos). Kartu siekiama subalansuoti mokymosi krūvius. Gerinamas mokyklų bibliotekų aprūpinimas vadovėliais ir kita literatūra. Daugiau dėmesio skiriama tarptautinės patirties perėmimui.

Šalyje sparčiai vystantis telekomunikacijos technologijoms, įgyvendinant Visuotinio kompiuterinio raštingumo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1176, daugėja jas naudojančių gyventojų, keičiasi mokymosi ir

mokymo samprata, sudaroma vis daugiau galimybių mokytis nuotoliniu būdu, plėtoti testinį, neformalųjį ugdymą, jį pritaikyti skirtingoms galimybėms ir poreikiams.

8 pav. 25–64 metų asmenų, kurie mokėsi per paskutines 4 savaites iki tyrimo pradžios, dalis (procentais).

Šaltinis – Eurostatas.

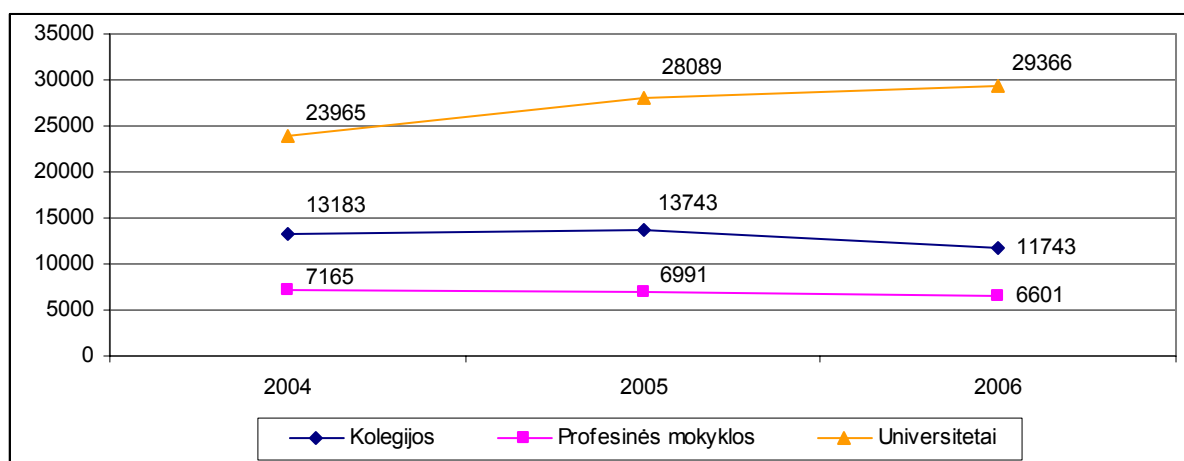
Įgyvendinama Mokymosi visą gyvenimą strategija ir jos veiksmų planas, tam skiriama daug ESF ir nacionalinio biudžeto lėšų, todėl padidėjo neformalaus mokymosi galimybės ir pasiūla suaugusiesiems. Nuoseklios švietimo prieinamumo, geros kokybės ir darnios politikos rezultatas (pagal ES jungtinio tyrimų centro apskaičiuotą eksperimentinį suminį švietimo rodiklių indeksą): Lietuva, Latvija ir Slovėnija nuo 2000 metų labiausiai pagerino švietimo būklę: suminis švietimo būklės indeksas padidėjo nuo 100,1 (2000 metais), 103,1 (2003 metais) iki 104,5 (2005 metais). ES 25 vidurkis 2000–2005 metais nekito ir yra 100; sėkmingai pasirodė Lietuvos mokiniai tarptautiniuose renginiuose (14 tarptautinių renginių dalyvavo 36 mokiniai, 21 iš jų pelnė apdovanojimus).

Siekiant švietimo ir mokslo prieinamumo ir geros profesinio rengimo kokybės, optimalių profesinio mokymo sąlygų, atitinkančių darbo rinkos poreikius, pameistrystės forma numatyta ir naujos redakcijos Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo projekte.

Sutelktas dėmesys į profesinio mokymo kokybę: kuriama bendra pirminio ir tęstinio profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema, tobulinamos mokymo programos, į jas įtraukiami verslumo ugdymo klausimai; patobulinta ankstesnė profesinio mokymo kokybės vertinimo tvarka, plėtojama socialinė partnerystė. Gerinant profesinio mokymo ir šalies ūkio poreikių atitiktį, rengiami profesinio rengimo standartai, tiriamas specialistų poreikis ūkio sektoriuose. Skatinant jaunimą rinktis profesinėse mokyklose žemdirbiškas specialybes, vykdomos įvaizdžio gerinimo priemonės (šventės, konkursai). Siekiant sertifikuoti įmones, galinčias ir turinčias teisę priimti profesinių mokyklų mokinius gamybinei praktikai, vykdomas ESF finansuojamas projektas „Profesinio mokymo žinių ir kompetencijos

vertinimo sistemos sukūrimas ir plėtra“. Kuriama nuo mokymo įstaigos nepriklausoma pagrindinio profesinio mokymo žinių ir kompetencijos vertinimo sistema, centralizuotai pradėta vykdyti egzaminus. Vis prieinamesnės tampa darbo rinkos mokymo sistemos teikiamos paslaugos įvairių socialinių grupių atstovams, dirbantiems žmonėms ir apskritai visiems Lietuvos gyventojams; užtikrinant tinkamų sąlygų mokytis visą gyvenimą sudarymą, įgyvendinamas ESF finansuojamas projektas „Nuotolinio mokymosi plėtra ir jo integravimas į tradicinį mokymą darbo rinkos mokymo sistemoje“. Sumažėjo profesines mokyklas baigusių absolventų, registruotų darbo biržoje. Tai tam tikra prasme rodo, kad specialistai labiau atitinka darbo rinkos poreikius, kad pagerėjo jų įsidarbinimo galimybės.

Sparčiai kintant darbo rinkai, itin svarbūs tampa bendrieji gebėjimai, poreikis ir mokėjimas nuolat mokytis, padedantys sėkmingai veikti darbo pasaulyje. Bendriesiems visuomenės gebėjimams (bendravimo, raštingumo, kalbų mokėjimo, informacinių technologijų, karjeros valdymo, socialiniams įgūdžiams) ugdyti parengtos 178 tęstinio profesinio mokymo programos, iš jų 35 – neformaliojo švietimo. Sudaromos mokymosi ir konsultavimosi sąlygos žemdirbiams. Parengta ir atnaujinta 30 žemdirbių ir kitų kaimo gyventojų tęstinio profesinio mokymo programų. Pagal Ūkininkavimo pradmenų programą buvo mokoma 1100 žemdirbių.

9 pav. Absolventų skaičius universitetuose, kolegijose ir profesinėse mokyklose.

Šaltinis – Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys.

Gerinant aukštojo mokslo prieinamumą ir studijų kokybę, parengtas Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros 2006–2010 metų planas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 5 d. nutarimas Nr. 335) ir jo įgyvendinimo pirmojo etapo 2006–2007 metų priemonių planas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 17 d. nutarimas Nr. 1133), skatinamas specialistų rengimas dirbti žinių ekonomikos sąlygomis, įvertinta 12 krypčių studijų programų, iš jų 5 krypčių studijų programas įvertino tarptautiniai ekspertai. Derinant profesinę kompetenciją su rinkos poreikiais, patvirtinti jungtinių studijų programų bendrieji reikalavimai. Siekiama, kad kuo daugiau studentų rinktųsi sudėtingas, bet šalies ekonominę pažangą lemiančias profesijas. Tam parengtas naujas Valstybės paskolų aukštųjų mokyklų studentams suteikimo, administravimo ir grąžinimo tvarkos aprašas, patvirtintas

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 2073 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 25 d. nutarimo Nr. 942 redakcija). Plėtojamas akademinės bendruomenės ir pramonės bei verslo konstruktyvus, abipusiai naudingas bendradarbiavimas, jaunimo verslumo ugdymas, remiami studentų sąjungų projektai, tobulinami veikiantys karjeros centrai (tirta veikla, ji palyginta su užsienyje veikiančių panašių institucijų veikla, parengti pasiūlymai, kaip ją tobulinti). Plėtojama verslo praktinio mokymo firmų veikla, skatinamos firmos, turinčios tarptautinį kokybės pažymėjimą (EUROPEN) ar pretenduojančios jį gauti. Stiprėja tarptautinio bendradarbiavimo mokslo ir studijų srityje ryšiai, jaunimo mokslinės, kūrybinės ir sportinės veiklos iniciatyvos. Įgyvendinama informacijos apie mokslą ir studijas sklaida, Mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje strategija (atstovauta tarptautinėje parodoje „Studijos 2006“, organizuoti konkursai, skirti mokslo populiarinimo veiklai, ir kita).

2006 metais plėtotas ir tarptautinis bendradarbiavimas. Siekiant integruoti į ES struktūras šalies mokslą ir studijas, perimti užsienio patirtį, buvo vykdomi įvairūs tarptautiniai projektai, parengti teisiniai dokumentai dėl mokslo ir studijų institucijų sėkmingo dalyvavimo ES bendrosiose mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstravimo programose, paskatintos mokslo ir studijų institucijos, dalyvaujančios šiose programose (tam skirta 2 mln. litų). Organizuojamos studijų ir mokslinės stažuotės užsienyje, stažuotis Lietuvoje priimami studentai ir dėstytojai iš užsienio. Įvairiose ES aukštojo mokslo programose dalyvavo 1500 studentų ir dėstytojų.

Siekiant laiduoti praktinę švietimo ir visuomenės gyvenimo sąveiką, mokyklos skatinamos plėsti edukacines, kultūrinės, informacines funkcijas. Daugėja mokyklų teikiamų neformaliojo švietimo paslaugų, didėja siūlomų neformaliojo švietimo programų įvairovė. Vaikų užimtumas išlieka viena iš svarbiausių vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos priemonių. Šią problemą iš dalies padeda spręsti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1332 „Dėl bazinio moksleivio krepšelio 2007 metų koeficiento nustatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimo Nr. 785 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos priemonių įgyvendinimo“ pakeitimo“ suteikta teisė mokinio krepšelio lėšas, skirtas atsiskaityti už neformalųjį vaikų švietimą, pervesti į mokyklas ar centrus, vykdančius neformaliojo vaikų švietimo programas. Atlikti neformaliojo vaikų švietimo sąnaudų ir prieinamumo tyrimai parodė, kad neformaliajam švietimui skiriama labai nevienoda savivaldybių biudžetų dalis (nuo 2,2 iki 23,4 procento, vidurkis – 7,2 procento), lėšos vienam neformaliojo švietimo mokyklos mokiniui savivaldybėse įvairuoja nuo 1100 iki 4027 litų. Tai įpareigoja ieškoti racionalių sprendimo kelių, kad būtų išvengta disproporcijų. Švietimo ir mokslo ministerija sėkmingai vykdė įsipareigojimus, remdama įvairius vaikų ir jaunimo socializacijos, kryptingo vaikų užimtumo, nusikalstamumo prevencijos ir kitus projektus bei programas, kuriuose dalyvavo per 350 tūkst. mokinių, tai yra 50 tūkst. daugiau negu 2005 metais. Siekiant didesnio mokinių užimtumo ir socializacijos, rekonstruota 13 bendrąjį lavinimą teikiančių mokyklų sporto bazių, organizuotas vaikų vasaros poilsis (2140 rėmimo programų, per 100 tūkst. vaikų ir

jaunimo), prioritetą skyrus socialinės rizikos grupės vaikams, taip pat vaikams, patyrusiems smurtą, nukentėjusiems nuo narkotinių medžiagų vartojimo. Patvirtinus Ilgalaikę pilietinio ir tautinio ugdymo programą (Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. X-818), parengtas ir patvirtintas Pilietinio ir tautinio ugdymo projektų rėmimo 2006 metais tvarkos aprašas (švietimo ir mokslo ministro 2006 m. spalio 19 d. įsakymas Nr. ISAK-2005), paremti 24 projektai.

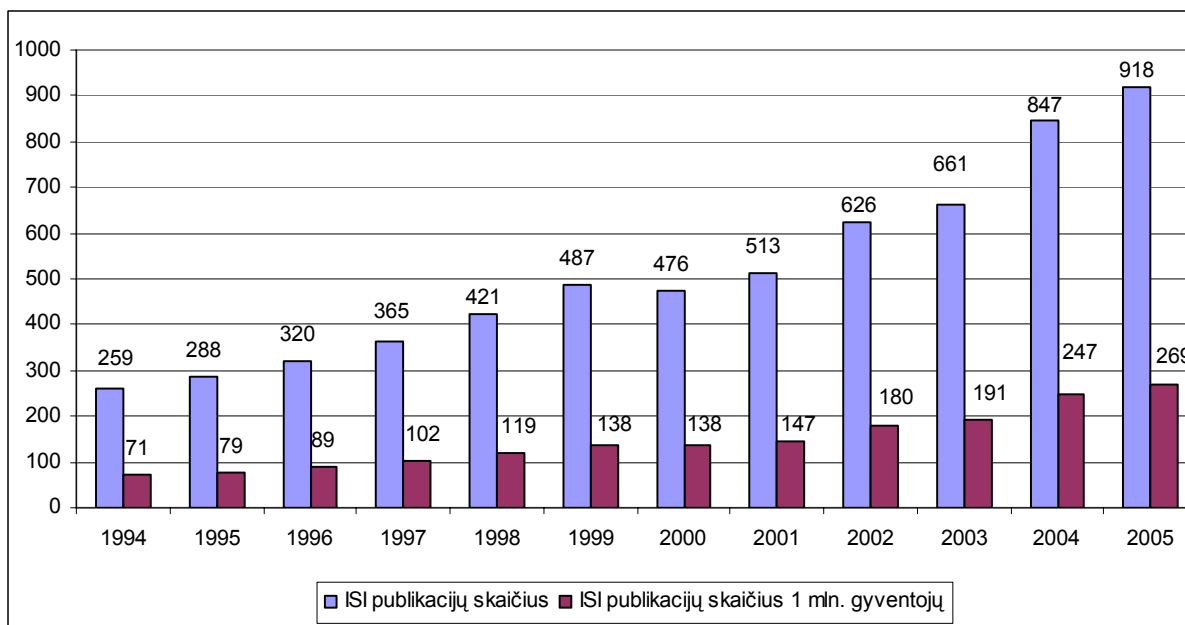
Švietimo priedermė – kryptingai ugdyti asmens nuostatas ir įgūdžius, padedančius tausoti ir stiprinti sveikatą. Dedama daug pastangų, kad priklausomybės ligų prevencijos priemonės taptų veiksmingesnės. Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kartu su Švietimo ir mokslo ministerija, kitomis ministerijomis ir savivaldybėmis ne tik finansavo prevencijai skirtus projektus (paremta per 400 projektų), bet ir organizavo jų įgyvendinimo veiksmingumo vertinimą, jaunimo informavimo apie narkotikų žalą kampanijas, kitus renginius ir mokymą (mokyta 171 naktinių klubų apsaugos darbuotojas ir 470 policijos pareigūnų). Parengta Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa (patvirtinta švietimo ir mokslo ministro 2006 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. ISAK-494), rekomendacijos ir kiti leidiniai jai įgyvendinti šalies mokyklose. Kita kryptis – organizuota pagalba vaikams, vartojantiems psichoaktyvias medžiagas, ir jų tėvams: bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis, plečiamas savivalbos grupių tinklas, konsultuojami mokiniai, tėvai ir mokytojai. Mokinių nepakantumas smurtui ir prievartai buvo ugdomas vykdant trumpos ir ilgos trukmės kompleksinės pagalbos vaikams, nukentėjusiems nuo smurto, ir jų šeimoms projektą, kurio metu psichologinę, teisinę, socialinę pagalbą gavo 728 vaikai, nukentėję nuo smurto. Organizuotos įvairios akcijos, 200 specialistų mokyti teikti veiksmingą pagalbą nuo smurto nukentėjusiems vaikams ir jų šeimoms.

Įgyvendinant Tautinių mažumų integracijos į Lietuvos visuomenę 2005–2010 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 703, priemonės, ypač daug dėmesio skirta valstybinės kalbos mokymuisi, kaip pagrindiniam integracijos į visuomenę veiksmui (organizuotas bandomasis vienodo turinio lietuvių kalbos brandos egzaminas visiems vidurinio ugdymo programą baigiantiems mokiniams; mokymas; valstybinės kalbos kursus baigė 590 asmenų). Įsteigtos 3 sekmadieninės mokyklos, dabar jų veikia apie 40, jose mokosi apie 950 mokinių. Tautinių mažumų ir išėivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – Tautinių mažumų ir išėivijos departamentas) Tautinių mažumų integracijos programoje 2005–2010 metams numatytoms priemonėms įgyvendinti 2006 metais skyrė 1315 tūkst. litų. Daug dėmesio buvo skirta Rytų Lietuvos kultūros ir švietimo, tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų veiklai stiprinti, tapatumui išsaugoti: paremti 56 projektai, kuriems skirta 115 tūkst. litų, taip pat meno kolektyvai; organizuojami seminarai mokytojams, apskričių ir savivaldybių tarnautojams.

Mokytojų ir dėstytojų pedagoginė ir dalykinė kompetencija – viena iš geros švietimo kokybės sąlygų. Dedama nemažai pastangų jai didinti. Pertvarkant pedagogų ir vadovų

rengimą, įgyvendinama Valstybinė pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 25 d. nutarimu Nr. 468; švietimo ir mokslo ministro 2007 m. sausio 15 d. įsakymais Nr. ISAK-54 ir Nr. ISAK-55 patvirtinti mokytojo profesijos kompetencijos ir mokyklos vadovo kompetencijos aprašai, parengti Specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai; juos vykdant, organizuoti kvalifikacijos tobulinimo kursai aukštųjų mokyklų dėstytojams, mokytojams, mokyklų vadovams. Atskirose srityse formuojasi gana stiprus konsultantų korpusas. Iširtas socialinių darbuotojų profesinės kvalifikacijos tobulinimo poreikis, organizuotas 3280 socialinių darbuotojų mokymas pagal 33 naujas mokymo programas. Socialinių paslaugų kokybei gerinti, socialinių darbuotojų profesinei kompetencijai, konkurencingumui, jų gebėjimui prisitaikyti prie visuomenės pokyčių didinti vykdomas projektas „Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacijos tobulinimas“. Pradėti vykdyti tarptautiniai lyginamieji pedagogų tyrimai. Įvairūs tarptautiniai projektai labai pakėlė šalies specialistų kvalifikaciją. Pasirašyta 118 sutarčių su projektų vykdytojais dėl ES paramos skyrimo švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų žmogiškųjų išteklių plėtrai, mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimui. Siekiant sukurti vientisą ir skaidrią kvalifikacijų sistemą, apimančią visus kvalifikacijų lygmenis, laiduojančią pereinamumą tarp lygių, užtikrinančią kvalifikacijos įgijimo kelių įvairovę, sudarančią galimybę lanksčiai reaguoti į kintančius aplinkos reikalavimus, vykdomas ESF finansuojamas projektas „Nacionalinės kvalifikacijų sistemos sukūrimas“ (kuriama teisinė bazė, rengiami darbuotojai kvalifikacijų sistemai diegti, vykdoma informacijos apie projektą sklaida). Institucijų, vykdančių mokytojų švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, kokybei vertinti parengtos šių institucijų veiklos vertinimo ir akreditacijos taisyklės, organizuotas akreditacijos ekspertų mokymas, pradėta vykdyti mokytojų švietimo centrų akreditacija.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginį tikslą (prioritetą) – *skatinti šalies mokslo ir technologijų pažangą, plėtoti informacinę ir žinių visuomenę*, – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 24 d. nutarimu Nr. 1048 patvirtinta Aukštųjų technologijų plėtros 2007–2013 metų programa, o Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 24 d. nutarimu Nr. 1050 – Pramoninės biotechnologijos plėtros Lietuvoje 2007–2010 metų programa. Įgyvendinama Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1646. Kasmet gausėja mokslinių publikacijų. Skirta lėšų viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektams finansuoti. Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau vadinama – MTEP) darbai orientuojami į šalies ūkio plėtros poreikius, siekiama, kad jie prisidėtų prie jo konkurencingumo ir inovatyvumo stiprinimo. Siekdama papildyti mokslinių tyrimų bazinio finansavimo modelį programiniu-konkursiniu finansavimu, Lietuvos mokslo taryba vykdo projektą „Galimybių studija „Programinis konkursinis MTEP finansavimo modelis““. Lygiagrečiai rengiamos nacionalinių mokslinių tyrimų programos ir kompleksinių programų koncepcijos toms sritims, kuriose Lietuva turi mokslinį ir gamybinį potencialą.

10 pav. Mokslinių publikacijų skaičius.

Šaltinis – ISI (Institute of Scientific information).

Kad tinkamai būtų naudojami MTEP finansiniai ir žmogiškieji ištekliai, siekiama telkti, integruoti ir atnaujinti viešąjį mokslinių tyrimų potencialą, sudaryti sąlygas veiksmingesnei jo sąveikai su verslu, sustiprinti jo tarptautinį konkurencingumą. Tam tikslui rengiama Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) kūrimo ir plėtros koncepcija.

Svarbu stiprinti techninę bazę, lėšų panaudojimo veiksmingumą. Tuo tikslu vykdomi investiciniai projektai mokslo ir studijų institucijų renovavimui ir rekonstravimui, mokslinių tyrimų įstaigų, mokslo laboratorijų įrangai, mokslinei aparatūrai atnaujinti. Nemažos investicijos numatytos 2007 metams (134 mln. litų (arba 12,6 procento) daugiau, nei buvo patvirtinta 2006 metams). Papildomų lėšų numatyta MTEP sektoriui (12,3 mln.), iš jų 1 mln. litų mokslo ir studijų institucijų dalyvavimui ES 6-ojoje ir 7-ojoje bendrojoje mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstravimo programose. Pagausėjo investicijų į mokslą iš užsienio užsakovų, paskirti atstovai į ES Fotovoltinę, Nanomedicinos, Plieno technologijų platformas ir ES technologijų platformą „Tinklinė Europos programinė įranga ir paslaugos“.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Didinti investicijas į švietimą ir mokslą. Įgyvendinant šį prioritetą, bus rekonstruojamos ir aprūpinamos mokymo priemonėmis bendrojo lavinimo ir profesinės mokyklos, rekonstruojamos mokslo ir studijų institucijos, aukštųjų mokyklų studentų bendrabučiai, atnaujinama technologinė tyrimų bazė, pagerės mokinių vežimo į mokyklas sąlygos. Planuojama kasmet daugiau valstybės lėšų skirti MTEP sektoriui stiprinti ir siekti, kad bendrosios investicijos į MTEP 2008 metais būtų 1,2 procento bendrojo vidaus produkto (toliau vadinama – BVP). Toliau bus įgyvendinama naujoji mokytojų darbo apmokėjimo sistema, didinamas mokinio krepšelis, dėstytojų ir mokslo darbuotojų atlyginimai (nuo 2007 m. liepos 1 d. mokslo ir studijų įstaigų dėstytojų ir mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų

atlyginimus numatoma padidinti vidutiniškai 20 procentų. Tam 2007 metų valstybės biudžete numatyta iš viso 35,6 mln. litų).

Užtikrinti mokymąsi visą gyvenimą, prieinamumą ir gerą kokybę, sudarant tinkamas sąlygas visiems asmenims gauti puikios kokybės išsilavinimą, atsižvelgiant į gebėjimų, galimybių ir poreikių įvairovę, tobulinant paramos sistemą, pedagogų kvalifikaciją. Tuo tikslu bus parengta Formalaus švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija, plėtojami švietimo stebėsenos visais lygmenimis darbai, pradėtas reguliariai vykdyti mokyklų išorės vertinimas. Mokymosi prieinamumo ir lygių mokymosi galimybių bus siekiama pritaikant ugdymo turinį, metodus ir vertinimą prie individualių mokinio savybių, orientuojant į praktiškumą, verslumo didinimą, profesinio ir bendrojo lavinimo kryptį suartėjimą. Plėtojamos tęstinio mokymosi galimybės. Siekiant geros profesinio mokymo kokybės, derės su darbo rinkos poreikiais, profesinės mokyklos ir toliau bus pertvarkomos į viešąsias įstaigas, kuriama profesijos mokymosi mokykloje ir darbo vietoje sistema, nepriklausoma profesinio mokymo žinių ir kompetencijos vertinimo sistema.

Plėtojant visuotinę paramą mokiniams, bus diegiamos profesinio mokymo programos specialiųjų poreikių asmenims, aktyviau steigiamos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės (prioritetą teikiant kaimo vietovėms), tobulinamas profesinis orientavimas, mokinių aprūpinimas vadovėliais ir kitomis mokymosi priemonėmis, gerinamos mokinių vežimo į mokyklą galimybės. Palengva bus pertvarkyta studentų paramos sistema.

Ypač daug dėmesio bus skiriama pedagogų ir vadovų rengimo, jų kvalifikacijos tobulinimo pertvarkai. Svarbi vieta teks pedagogų poreikio stebėsenai ir perkvalifikavimui, kokybės laidavimui.

Plėtoti šalies mokslo ir studijų sistemą, stiprinant sąveiką su verslu. Šio prioriteto bus siekiama tobulinant specialistų rengimą dirbti žinių ekonomikos sąlygomis, sudarant palankias sąlygas viešojo ir privataus sektorių partnerystei, mokslo ir studijų institucijų, privačių įmonių dalyvavimui ES technologinėse platformose, skatinant jaunimo mokslinės, kūrybinės veiklos iniciatyvas. Bus įgyvendinamas Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros 2006–2010 metų planas, Mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje strategija, remiamas tarptautinis bendradarbiavimas mokslo ir studijų srityje. Numatoma: parengti programą, skatinančią įmonių ir aukštųjų mokyklų mokslinį bendradarbiavimą, bendrų kompetencijos centrų, turinčių didžiausią šalyje tam tikros mokslo ar studijų srities kompetenciją, kūrimąsi; rengti ir įgyvendinti projektus, susijusius su mokslo ir studijų sistemos plėtra; įteisinti finansines darbdavių skatinimo priimti studentus atlikti praktiką ir įdarbinti jaunos specialistus priemones; remti verslumo ugdymo iniciatyvas aukštesiose mokyklose.

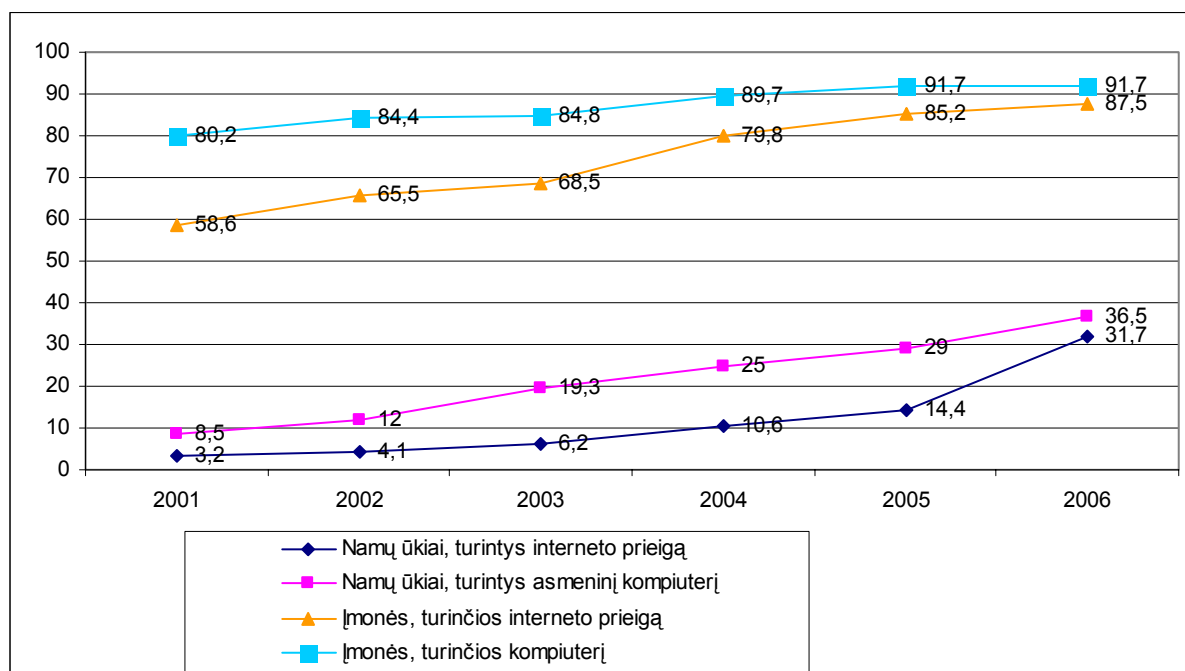
Pagrindinės švietimo veiklos gairės yra Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintos Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta jų įgyvendinimo programa. 2007-ieji – Valstybinės švietimo strategijos nuostatų įgyvendinimo pusiaukelės apibendrinimo ir atnaujinimo metai. Bus įvertinti rezultatai, tęsiami specialūs visuomenės įtraukimo į diskusijas dėl strategijos projektai, Lietuvos Respublikos Seimui teikiami siūlymai dėl strategijos tobulinimo. Bus

vykdoma švietimo vadybos, jo infrastruktūros, ugdymo turinio, paramos mokiniams ir mokytojams tobulinimo, personalo kvalifikacijos kėlimo veikla.

IV. INFORMACINĖS IR ŽINIŲ VISUOMENĖS PLĖTROS POLITIKA

2006 metai pasižymėjo ypač dideliu informacinių ir ryšių technologijų (toliau vadinama – IRT) naudojimo šuoliu. Lietuvoje labai sparčiai didėjo kompiuterių ir interneto naudojimo apimtis.

Statistikos departamento duomenimis, asmeninių kompiuterių turinčių namų ūkių per 2006 metus pagausėjo 26 procentais, namuose turinčiųjų interneto prieigą – 2,2 karto. Asmeninius kompiuterius namie turėjo 37 procentai namų ūkių, internetu namie naudojami 32 procentai visų namų ūkių.

11 pav. Namų ūkiai ir įmonės, turintys kompiuterius ir interneto prieigą (procentais).

Šaltinis – Statistikos departamentas.

Internetu 2006 metais naudojami 42 procentai visų 16–74 metų asmenų (2005 metų I ketvirtį – 34 procentai).

Dažniausiai internetas buvo naudojamas ryšiams, informacijos paieškai, laikraščiams ir žurnalams skaityti. Elektroniniu paštu naudojami 77 procentai, laikraščius ir žurnalus internete skaitė ar siuntėsi 72 procentai internautų, ieškojo informacijos apie prekes arba paslaugas 70 procentų, žaidė ar siuntėsi žaidimus, paveikslėlius, muzikos įrašus, kino filmus 58 procentai.

Statistikos departamento duomenimis, 2006 metais kompiuterius naudojo 91,7 procento apdirbamosios gamybos ir paslaugų sektoriaus įmonių, turinčių 10 ir daugiau

darbuotojų (2005 metais – 91 procentas). 2006 metais internetu naudojosi 87,5 procento apdirbamosios gamybos ir paslaugų sektoriaus įmonių (2005 metais – 85,2 procento).

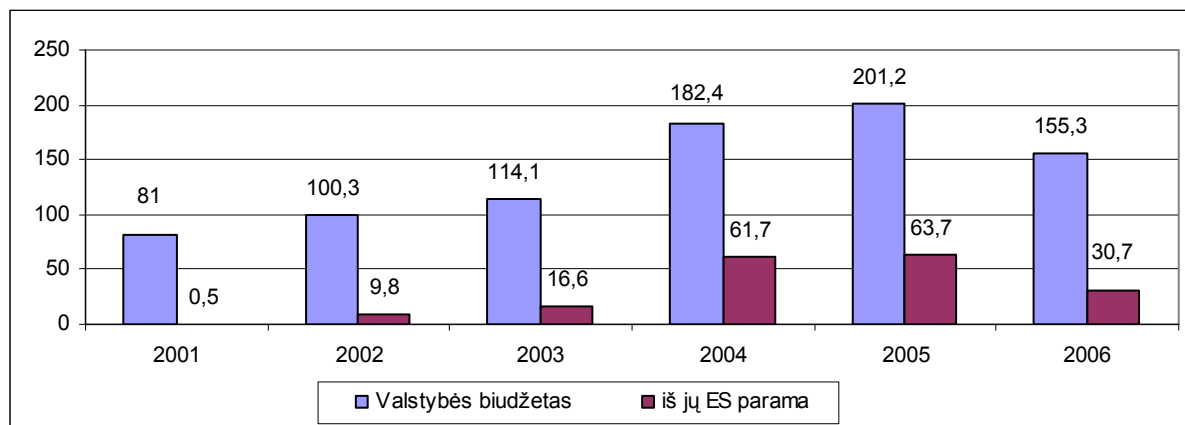
Tokie dideli IRT naudojimo pokyčiai gerokai sumažino Lietuvos atsilikimą nuo ES valstybių narių vidurkio. Lietuvos ir kitų ES valstybių narių IRT naudojimo vidurkis palygintas lentelėje. Skiltyje „Pokyčio įvertinimas“ pažymėti teigiami arba neigiami IRT naudojimo pokyčiai 2006 metais, palyginti su 2005 metais.

Informacinių technologijų naudojimo rodikliai

Rodiklis (procentais)	2005 metai		2006 metai		Pokyčio įvertinimas
	Lietuva	ES vidurkis	Lietuva	ES vidurkis	
Nuolatiniai interneto vartotojai (visų gyventojų dalis)	30	43	38	47	+4
Namų ūkiai, turintys internetą	16	48	35	51	+16
Namų ūkiai, turintys asmeninį kompiuterį	32	58	40	62	+4
Įmonės, naudojančios kompiuterius	93	96	92	97	-2
Įmonės, naudojančios internetą	86	91	88	93	0
Įmonės, gaunančios užsakymus internetu	6	12	13	15	+4
Įmonės, atliekančios pirkimus internetu	7	24	17	28	+6

Šaltinis – Eurostatas.

Dera panagrinėti informacinių technologijų finansavimo tendencijas 2001–2006 metais.

12 pav. Informacinių technologijų finansavimas 2001–2006 metais.

Šaltinis – Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – Informacinės visuomenės plėtros komitetas).

2006 metais lėšos, skiriamos informacinės visuomenės plėtrai, sumažėjo. Ši sumažėjimą daugiausia lėmė netolygiai pasiskirsčiusi parama iš ES struktūrinių fondų.

Įgyvendindama Elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų informacinėse sistemose valstybinę strategiją iki 2008 metų ir jos įgyvendinimo priemonių planą, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 601,

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 m. gruodžio 13 d. priėmė nutarimą Nr. 1266, kuriuo sudarė Elektroninės informacijos saugos koordinavimo komisiją ir patvirtino jos nuostatus. Elektroninės informacijos saugos koordinavimo komisija koordinuos elektroninės informacijos saugos įgyvendinimą valstybės institucijose ir informacinėse sistemose, skatins elektroninės informacijos saugos kultūros lygio kėlimą, inicijuos elektroninės informacijos saugos projektų rengimą, teiks valstybės institucijoms rekomendacijas elektroninės informacijos saugos klausimais. Be to, Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiktas nutarimo dėl elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose projektas.

2006 metais tinklalapyje www.esaugumas.lt buvo nuolat teikiama informacija visuomenei apie elektroninės informacijos saugą, rengiami straipsniai ir naujienos, platinami pranešimai, susiję su elektroninės informacijos sauga. Bendradarbiaujant viešajam ir privačiam sektoriui, 2006 metais Lietuvos interneto vartotojams nemokamai buvo platinami kompaktiniai diskai su elektroninės informacijos apsaugos priemonėmis, virtuali šio disko kopija pateikta tinklalapyje www.esaugumas.lt. Šiame puslapyje taip pat skelbiamas savitikros testas, kurį atlikus galima sužinoti, ar kompiuteris ir jame esantys duomenys pakankamai apsaugoti. Kiekvienas Lietuvos interneto vartotojas specialiu adresu <http://antivirus.esaugumas.lt> gali siųsti įtartiną bylą patikrai ir internetu gauti ataskaitą, ar byla iš tiesų yra kenksminga, kokios antivirusinės programos ją identifikuoja kaip kenksmingą programinį kodą.

2006 m. spalio 2 d. Ryšių reguliavimo tarnyboje pradėjo veikti kompiuterinių incidentų tyrimo padalinys CERT (*Computer Emergency Response Team*). Šis padalinys 2006 metais vykdė tinklų ir informacijos incidentų tyrimus (iširtas 91 saugumo incidentas).

Palyginti su 2005 metais, vartotojų, susiduriančių su kompiuteriniais virusais, 2006 metais sumažėjo 7 procentais, o gaunančių nepageidaujamus elektroninio pašto pranešimus (*spam*) – 16 procentų.

Įgyvendinant šią priemonę, 2006 metais mokyta 60 elektroninės informacijos saugos mokymo programos nuotolinio mokymo instruktorių. 2007 metais pagal Elektroninės informacijos saugos mokymo programą numatyta mokyti dar 3000 valstybės institucijų darbuotojų.

2006 metais, plėtojant LITNET tinklą, jo tarptautinio ryšio kanalo laidumo sparta pasiekė 2500Mb/s. 85 procentai mokyklų yra prisijungusios prie interneto su 64 kbps ar didesne ryšio kanalo greitime, o LITNET tinklo vartotojų skaičius pasiekė 320 tūkstančių. 2006 metais LITNET plėtrai skirta 13,1 mln. litų. Taip pat buvo plėtojami Lietuvos nuotolinio mokymosi tinklas LieDM, kuriame teikiamų nuotolinių studijų modulių skaičius pasiekė 510, ir Lietuvos akademinė bibliotekų tinklas LABT, kuriame šiuo metu veikia 72 mokslo ir studijų institucijų bibliotekos.

Įgyvendinant Integralių švietimo ir mokslo informacinių sistemų kūrimo strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą, patvirtintus švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. ISAK-2617, parengtas Švietimo ir mokslo institucijų poreikiams būtinų

valstybės registrų naudojimo reglamentas, Klasifikatorių naudojimo reglamentas, Švietimo ir mokslo klasifikatorių kūrimo koordinavimo taisyklės, Integralių švietimo ir mokslo informacinių sistemų ir registrų kūrimo koordinavimo taisyklės, Švietimo ir mokslo informacinių sistemų, registrų ir klasifikatorių apskaitos taisyklės.

Siekiant toliau plėtoti integruotą viešųjų interneto prieigos centrų (toliau vadinama – VIPC) tinklą ir užtikrinti jo funkcionavimą, buvo sudaromos sąlygos didinti gyventojų kompetenciją ir socialinę sanglaudą IRT naudojimo srityje. Įgyvendintas projektas „Viešųjų interneto prieigos taškų steigimas kaimo vietovėse“, įkurta 300 viešųjų interneto prieigos taškų (toliau vadinama –VIPT), kuriems panaudotos PHARE 2003 Socialinės ekonominės sanglaudos programos lėšos. Buvo įsigyta organizacinės ir kompiuterinės įrangos, mokytas personalas, 18 mėnesių užtikrintas interneto ryšys. Įgyvendinus iš ES struktūrinių fondų lėšų finansuojamą projektą „Viešųjų interneto prieigos taškų tinklo plėtra“, 2007 metais planuojama įkurti dar 400 ir atnaujinti 83 jau veikiančius VIPT. Iki 2008 metų pabaigos Lietuvoje turėtų būti sukurtas kaimo vietovių gyventojams lengvai prieinamas ne mažiau kaip 1000 VIPT tinklas.

Įgyvendinant Visuotinio kompiuterinio raštingumo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1176, 2006 metais vykdyta socialinės reklamos kampanija (parengti 4 metodiniai leidiniai mokymo centrams, atliktas visuotinio kompiuterinio raštingumo tyrimas).

Mokyklos toliau buvo aprūpinamos kompiuteriais ir programine įranga, didinamos interneto prieigos galimybės, stiprinama mokytojų ir mokinių kompetencija taikyti informacines technologijas. Nupirkta 5300 kompiuterių (350 kompiuterių daugiau, negu planuota), įvairios programinės įrangos. Nors situacija pagerėjo, kompiuterinės technikos kiekiu (6 kompiuteriai 100-ui mokinių) Lietuva yra viena iš paskutinių tarp ES valstybių (vidurkis – 10 kompiuterių 100-ui mokinių).

Siekiant sukurti žmonių su negalia kompiuterinio raštingumo ir naudojimosi elektroninėmis paslaugomis mokymo ir testavimo programines priemones, 2006 metais parengtas žmonių su negalia kompiuterinio raštingumo ir naudojimosi viešosiomis elektroninėmis paslaugomis mokymo ir testavimo programinių priemonių paketas, kuris sukurtas pagal „skirta visiems“ (*design for all*) reikalavimus ir pateikiamas Informacinės visuomenės plėtros komiteto interneto svetainėje, taigi sudaryta galimybė be apribojimų juo naudotis.

Siekiant sukurti elektroninio parašo nuotolinio mokymo sistemą ir internetines mokymo bei testavimo priemones, 2006 metais sukurta elektroninio parašo nuotolinio mokymo sistema (bazinis modulis), turinti ne tik mokymo, bet ir testavimo priemones. Parengta Valstybės tarnautojų mokymo naudotis elektroniniu parašu programa.

Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžete mokslui ir studijoms (įskaitant specialiųjų programų lėšas bei Švietimo ir mokslo ministerijos asignavimų, skirtų mokslui ir studijoms, dalį) numatyta iš viso 1198,1 mln. litų, t. y. 134 mln. litų (arba 12,6 procento) daugiau nei 2006 metais.

Iš mokslui ir studijoms skirtų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų valstybės mokslinių tyrimų įstaigoms skirti asignavimai (be specialiųjų programų lėšų) sudaro 105,3 mln. litų, t. y. 16,1 mln. litų (arba 18 procentų) daugiau nei 2006 metais.

Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme numatyta papildomų lėšų MTEP sektoriui (programiniam ir konkursiniam mokslo ir studijų finansavimui – 9,8 mln. litų; EUREKA ir COST programų finansavimui – 1,5 mln. litų; Mokslo ir studijų institucijų dalyvavimui ES 6-ojoje bendrojoje mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstravimo programoje – 1 mln. litų). 2006 metais buvo patvirtinta 12 EUREKA projektų, Lietuvos mokslo ir studijų institucijos įsijungė į 20 naujų COST veiklos rūšių. Lietuva sėkmingai dalyvavo ES 6-ojoje bendrojoje mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstravimo programoje (2003–2006 metai): finansuota 260 projektų (bendra 25 mln. eurų suma). Minėtuose projektuose yra 328 dalyviai iš Lietuvos (sėkmės rodiklis – 20,9 procento).

Siekdama, kad visatekstės duomenų bazės taptų prieinamesnės mokslo ir studijų įstaigų bei regioninėse bibliotekose, duomenų bazių prenumeratai 2006 metais bibliotekoms Kultūros ministerija skyrė 400 tūkst. litų. Nuo 2007 metų pradžios šalies mokslininkams sudaryta galimybė naudotis 20-čia duomenų bazių.

Siekiant paskatinti mokslo ir studijų institucijų dalyvavimą ES 6-ojoje ir 7-ojoje bendrosiose mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstravimo programose, taip pat EUREKA ir COST programose, buvo patvirtintos skirtinos lėšos (1 mln. litų) mokslo ir studijų institucijoms. Lietuvos mokslo ir studijų institucijų sėkmingų ES 6-osios bendrosios mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstravimo programos kompetencijos tinklų projektų finansavimui papildomai skirta 1 mln. litų. Skirtos lėšos mokslo ir studijų institucijų, dalyvaujančių ES bendrosiose mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstravimo programose, PVM išlaidoms kompensuoti (274,3 tūkst. litų). Buvo parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 24 d. nutarimu Nr. 1048 patvirtinta Aukštųjų technologijų plėtros 2007–2013 metų programa.

Remiant privačių įmonių, iš jų – bendrai su mokslinių tyrimų įstaigomis vykdomus MTEP (naujų produktų ir technologijų kūrimo) projektus, skatinant mokslo imlių naujų technologijų įmonių dalyvavimą ES 7-ojoje bendrojoje mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstravimo programoje, taip pat EUREKA programose, 2006 metais suteikta 4,16 mln. litų dalinė finansinė parama projektams įgyvendinti. Inovacijų ir technologijų centrų, mokslo ir technologijų parkų tinklui stiprinti, šio tinklo projektams remti ir kitoms iniciatyvoms, susijusioms su inovacijų politikos formavimu, įgyvendinimu ir viešinimu, finansuoti skirta 2,013 mln. litų.

Skatinant tarptautinio technologijų perdavimo paslaugų teikimą, skirta 205,93 tūkst. litų finansinė parama Lietuvos inovacijų centro projektui „Inovacijų paramos tinklas – Inovacijų perdavimo centras Lietuvoje“. 2006 metais 860 Lietuvos įmonių ir organizacijų naudojosi Inovacijų perdavimo centro Lietuvoje paslaugomis, Europos inovacijų perdavimo tinklo technologijų bazėje pateikta 15 Lietuvos įmonių technologinių pasiūlymų/užklausų,

pasirašytos 7 technologijų perdavimo sutartys, įvairiuose technologijų perdavimo renginiuose dalyvavo 62 Lietuvos įmonės.

Plėtodamas viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę, Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas konkurso būdu remia (iki 50 procentų projekto vertės) ūkio subjektų MTEP darbų užsakymus šalies mokslo ir studijų institucijoms. 2006 metais šis fondas suteikė paramą ūkio subjektų užsakymu vykdomiems 85 MTEP projektams, kuriems skirta ir išmokėta 1615 tūkst. litų.

Palengva į elektroninę terpę kuo aukštesniu brandos lygiu perkeliamos gyventojams ir verslo subjektams svarbios elektroninės valdžios paslaugos: viešieji pirkimai, liudijimų (gimimo, mirties, santuokos ar ištuokos registravimo) užklauskimas ir išdavimas, leidimų užsieniečiams laikinai (nuolat) gyventi Lietuvos Respublikoje, Europos Bendrijų valstybės narės piliečio leidimų gyventi šalyje išdavimas, gyvenamosios vietos deklaruojimas ir kitos viešosios paslaugos, susijusios su švietimu, sveikatos apsauga ir panašiai.

Plėtojant saugų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų tinklą, valstybiniame duomenų perdavimo tinkle buvo įdiegta perduodamų duomenų saugos įranga, sudarytos sąlygos valstybės ir savivaldybių institucijoms saugiai ir efektyviai keistis informacija su ES ir jos valstybių institucijomis.

2006 metais pradėta teikti Lietuvos Respublikos geležinkelių riedmenų ir konteinerių registro ir Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registro duomenis pagal registro duomenų teikimo sutartis.

2006 metais Įmonių bankroto valdymo departamente prie Ūkio ministerijos įdiegta nauja programinė įranga bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių turto, parduodamo iš varžytynių, restruktūrizuojamų įmonių nenaudojamo turto pardavimo duomenims sisteminti ir viešai skelbti. Ši įranga veikia, ir etapais, parengus kai kuriuos teisės aktus (patvirtinus naują duomenų teikimo formą, parengus duomenų teikimo elektroniniu būdu pildymo instrukcijas), ji bus diegiama.

Patobulintos ir įdiegtos elektroninio deklaruojimo sistemos (toliau vadinama – EDS) naujos paslaugos mokesčių mokėtojams, realizuotos EDS aptarnavimo funkcijos, susijusios su deklaracijų priėmimo taisyklių taikymu, įdiegtos papildomos EDS vartotojų administravimo funkcijos, optimizuotas skenavimo centrų darbas, modifikavus skenavimo rezultatų tikrinimo ir koregavimo ABBYY programinę įrangą.

Naudodamiesi EDS paslaugomis, 2006 metais deklaracijas elektroniniu būdu pateikė 226 tūkst. gyventojų, t. y. 46 procentai visų deklaravusiųjų pajamas (2005 metais elektroniniu būdu deklaravo apie 25 procentai deklaravusiųjų). Siekiama, kad 2007 metais elektroniniu būdu pajamas deklaruotų dar daugiau gyventojų.

2006 metais modifikuota ir įdiegta 12 naujų formų, elektronine forma galima teikti 46 rūšių deklaracijas. 2006 metais EDS apdorota 3,4 mln. deklaracijų. Šiuo metu yra 315 tūkst. EDS vartotojų, elektroniniu būdu deklaracijas teikia daugiau kaip 64 procentai juridinių asmenų.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Didinti gyventojų kompiuterinį raštingumą. Siekiant įgyvendinti šį prioritetą, būtina sudaryti sąlygas Lietuvos gyventojams įgyti žinių ir įgūdžių, kurių reikia norint sėkmingai taikyti IRT kasdienėje veikloje, turėti lygias galimybes jais naudotis ir užtikrinti tolygią šalies raidą. To siekiant, toliau bus įgyvendinama Visuotinio kompiuterinio raštingumo programa, kuriamas ir plėtojamas vientisas viešųjų interneto prieigos centrų tinklas, perteikiamos interneto pradmenų ir elektroninių paslaugų nuotolinio mokymo priemonės Lietuvos gyventojams.

Diegti viešąsias elektronines paslaugas, kurios būtų pasiekiamos „vieno langelio“ principu. Įgyvendinant šį prioritetą, bus toliau vykdomas Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas, kad viešosios paslaugos būtų perkeltos į elektroninę erdvę. Norima pasiekti viešojo administravimo institucijų informacinių sistemų sąveikos, kuri užtikrintų viešųjų elektroninių paslaugų teikimą „vieno langelio“ principu, sudaryti sąlygas viešojo administravimo subjektams (valstybės tarnautojams) teikiant viešąsias elektrones paslaugas ir vykdant elektroninių dokumentų mainus naudotis saugiu elektroniniu parašu.

Plėtoti plačiajuostį ryšį. Siekiama užtikrinti galimybes visiems šalies gyventojams, neatsižvelgiant į jų socialinę ar geografinę padėtį, naudotis informacinėmis technologijomis ir šių technologijų teikiamais informaciniais ištekliais. Bus parengta Plačiajuosčio ryšio prieigos diegimo programa nekonkurencingų/periferinių teritorijų gyventojams, smulkiojo ir vidutinio verslo įmonėms, ūkininkams.

V. KULTŪROS POLITIKA

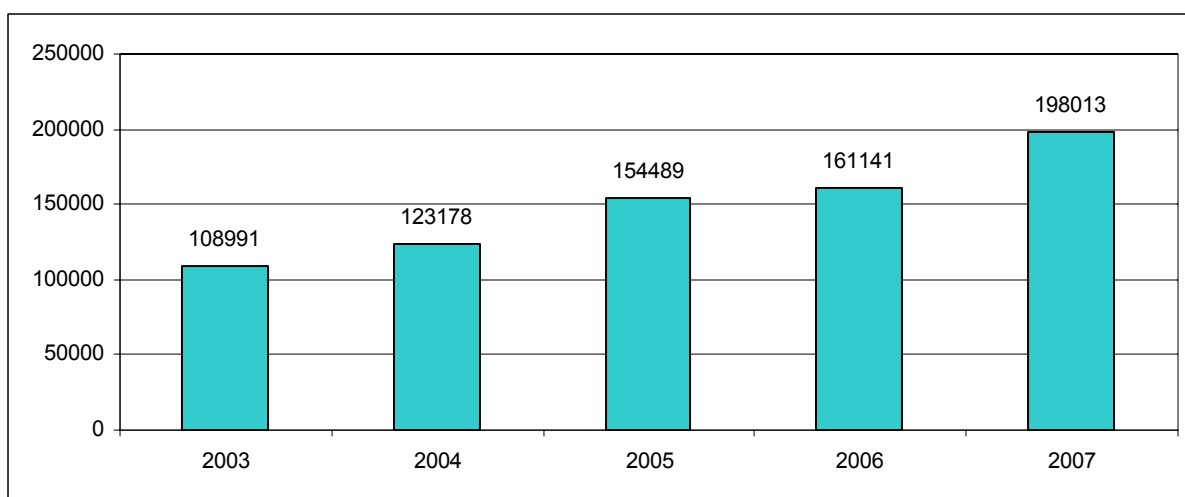
Atsižvelgiant į didesnę ES ir UNESCO dėmesį kultūrinės raiškos įvairovei, kultūros ekonomikos ir kūrybinių industrijų plėtrai, taip pat į didėjančią strateginio planavimo ir programinio finansavimo svarbą, 2006 metais, įgyvendinant kultūros politiką, itin rūpintasi tobulinti įvairių sričių kultūros projektų finansavimo Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis sistemą. Šiuo tikslu 2006 metais parengtos naujos Kultūros projektų finansavimo iš dalies valstybės biudžeto lėšomis taisyklės, reglamentuojančios įvairių kultūros sričių finansavimą. Svarbiausios iš sričių, kurių finansavimui 2006 metais buvo nustatytos naujos taisyklės, yra šiuolaikinės nacionalinės profesionaliosios muzikos kūrėjų ir atlikėjų kūrybos leidyba, Lietuvoje rengiami tęstiniai tarptautiniai meno renginiai, tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo programos ir projektai, Lietuvos įvaizdžio formavimo programa, lietuvių kalba kuriamos literatūros ir kitos Lietuvos kultūrai reikšmingos literatūros leidyba, lietuvių literatūros sklaida.

2006 m. spalio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2, 4, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 22, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 56, 57, 61, 65, 72 straipsnių, VI skyriaus ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio projektą parengė Kultūros ministerija. Priėmus šį įstatymą, į

Lietuvos nacionalinę teisę buvo perkeltos naujausių Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų nuostatos: 2001 m. rugsėjo 27 d. direktyvos 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio pardavimo teisės autoriaus naudai ir 2004 m. balandžio 29 d. direktyvos 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo. Taigi šiuo metu galiojantis Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas yra visiškai suderintas su ES teise.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo nuostatas, parengtas ir 2006 m. lapkričio 9 d. kultūros ministro įsakymu Nr. IV-604 patvirtintas Duomenų apie vietinių, regioninių arba nacionalinių laikraščių, žurnalų bei informacinės visuomenės informavimo priemonių dalyvių pateikimo bei šių duomenų skelbimo „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ tvarkos aprašas.

2006 metais Kultūros ministerijai skiriamų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų apimtis pasiekė 161141 tūkst. litų. Pastarųjų 5 metų biudžeto dinamika rodo nuolatinį proporcingą įvairių sričių finansavimo didėjimą.

13 pav. Kultūros ministerijos biudžeto dinamika 2003–2007 metais (tūkst. litų).

Šaltinis – Kultūros ministerijos duomenys.

2006 metais buvo tęsiamos arba užbaigtos, parengtos naujos įvairių kultūros sričių plėtros programos. Buvo užbaigta įgyvendinti Paramos jauniems menininkams programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 3 d. nutarimu Nr. 153, Regionų kultūros plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 1282. Toliau įgyvendinamos Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 17 d. nutarimu Nr. 1454, Etninės kultūros plėtros valstybinė programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 793, Dvarų paveldo išsaugojimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 481, Lietuvos tūkstantmečio programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 971.

2006 metais parengtos šios naujos programos, kurioms įgyvendinti prireikė daugiau Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų 2007 metais: Visuomenės švietimo intelektualinės

nuosavybės teisių klausimais programa, patvirtinta kultūros ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. IV-706, Skaitymo skatinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1200, Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos 2006–2011 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. 926, Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785, Kultūros paveldo apsaugos ginkluotų konfliktų ir kitų ekstremalių situacijų atvejais programos įgyvendinimo priemonių planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 5 d. nutarimu Nr. 845 (įgyvendinant Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. balandžio 13 d. nutarimą Nr. X-557), Dubingių piliavietės pritaikymo kultūriniam ir pažintiniam turizmui 2007–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 86, Pažaislio kamaldulių vienuolyno ansamblio išsaugojimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 31 d. nutarimu Nr. 838, Lietuvai reikšmingų kilnojamųjų kultūros vertybių, esančių užsienyje, integravimo į Lietuvos visuomeninį gyvenimą programa, patvirtinta kultūros ministro 2006 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. IV-200.

2006 metai buvo ypač svarbūs plėtojant tarptautinį kultūros bendradarbiavimą ir rengiantis didelio masto Lietuvos kultūros pristatymui užsienyje 2007–2009 metais.

2006 m. liepos 8–16 d. Vilniuje vyko UNESCO Pasaulio paveldo komiteto 30-oji sesija. 2006 metų liepos–gruodžio mėnesiais vyko Lietuvos dienos Lenkijoje – didžiausias šiuolaikinės Lietuvos kultūros ir meno, tradicijų, ekonomikos, turizmo išteklių pristatymas užsienyje po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.

2006 metais įsteigtos kultūros atašė pareigybės Italijoje ir Japonijoje, paskirta kultūros atašė pavaduotoja Lenkijoje.

Siekiant deramai pristatyti Vilnių, kaip Europos kultūros sostinę 2009 metais, 2006 metais įsteigta viešoji įstaiga „Vilnius – Europos kultūros sostinė“.

Nemažėjant investicijoms į kultūros infrastruktūros atnaujinimą, 2006 metais, panaudojant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. vasario 8 d. nutarimu Nr. 131 skirtus asignavimus, baigti naujo Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešosios bibliotekos pastato statybos darbai, rekonstruotas Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos pastatų kompleksas. 2006 metais buvo tęsiami Šiaulių apskrities P. Višinskio viešosios bibliotekos, Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešosios bibliotekos, Lietuvos nacionalinio muziejaus pastato T. Kosciuškos g. 3 projektavimo darbai, vykdomi kiti projektai.

2006 metais Kultūros ministerija, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Bilo ir Melindos Geitsų fondas (*Bill and Melinda Gates Foundation*) pasirašė trišalę sutartį, kuria fondas skiria Martyno Mažvydo bibliotekai 220396 JAV dolerių paramą, skirtą bibliotekų kompiuterizavimo projektui „Bibliotekos pažangai“.

2006 metais Kultūros ministerija finansavo muziejų apsaugos stiprinimo projektus, kuriuos įgyvendinus 13 muziejų atnaujintos apsaugos ir priešgaisrinės apsaugos sistemos.

2006 metais buvo pradėti parengiamieji darbai siekiant užtikrinti deramą lietuvių literatūros ir kultūros pristatymą 2007 metais Turino knygų mugėje – pagrindinėje tarptautinėje knygų mugėje šiaurės Italijos regione.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 19 d. nutarimas Nr. 607 „Dėl Lietuvos dainų švenčių tradicijos išsaugojimo“ sudaro sąlygas išsaugoti ir tęsti į Pasaulio nematerialaus kultūros paveldo šedevrų sąrašą įtrauktą Dainų šventės tradiciją. 2006 metais buvo vykdomi parengiamieji darbai, kad būtų deramai pasirengta Lietuvos visuotinei 2007 metų dainų šventei.

Siekiant sustiprinti kultūros srities strateginį planavimą, išryškinti kultūros ekonominių ir socialinių vaidmenis valstybės raidoje, nuo 2007 metų numatoma peržiūrėti ir suderinti kultūros srities strateginio planavimo principus, apibrėžti įvairių kultūros sričių raidą atspindinčius rodiklius. Šiuo tikslu nuo 2007 metų pradžios Kultūros ministerijoje pradėjo dirbti Strateginio planavimo skyrius.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Užtikrinti efektyvią kultūros plėtrą atnaujinant jos infrastruktūrą, gerinant sąlygas kūrybinei veiklai, kūrybinių industrijų plėtrai, kultūrinės informacijos kaupimui ir sklaidai. 2007 metais numatoma Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinti Valstybės ir savivaldybių profesionalių teatrų ir koncertinių įstaigų scenos įrangos modernizavimo 2008–2010 metų programą. Numatoma parengti Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategiją, Paramos jauniems menininkams 2007–2015 metų programą. 2007 metais planuojama parengti Muzikos ir scenos kūrinių įrašų ir natų leidybos programą, Nacionalinio kino centro koncepciją; 2007 metais bus siekiama sudaryti palankias teisinės ir finansines sąlygas Lietuvos meno kūrėjams nuomotis patalpas meno kūrybai, Lietuvai įstoti į tarptautinį Europos tarybos fondą „Eurimage“. Taip pat numatoma parengti Kultūros informacijos centrų plėtros programą ir Regionų kultūros plėtros programą, sudaryti sąlygas įgyvendinti Bilo ir Melindos Geitsų fondo remiamą bibliotekų kompiuterizavimo projektą „Bibliotekos pažangai“, pradėti įgyvendinti Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 275, surengti konferenciją kultūros politikos formavimo klausimais, parengti ir kultūros ministro įsakymu patvirtinti Medinės architektūros paveldo išsaugojimo programą, stiprinti autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos sistemą, šviesti visuomenę intelektinės nuosavybės apsaugos klausimais, parengti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso pakeitimo įstatymo projektą, kuriame bus siūloma nustatyti griežtesnę atsakomybę už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, parengti Autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo muzikos kūrinių viešo atlikimo ir paskelbimo srityje rekomendacijas.

Artėjant Lietuvos tūkstantmečio minėjimui ir Vilniaus – Europos kultūros sostinės 2009 renginiams, užtikrinti išskirtinio masto nacionalinių ir tarptautinių Lietuvos kultūros sklaidos ir pristatymo projektų įgyvendinimą. Numatoma parengti ir pradėti įgyvendinti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmų interjerų ir ekspozicijų programą,

Nacionalinę programą „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“. 2007 metais Lietuva šalies viešnios teisėmis dalyvaus tarptautinėje Turino (Italija) knygų mugėje. Lietuvos kultūra bus pristatyta tarptautinėje Venecijos bienalėje. 2007 metais rengiamas Baltijos jūros šalių kultūros paveldo forumas.

Planuojamos Lietuvos dienos Kaliningrade ir Šiaurės Airijoje, savo programose pristatančios ir šiuolaikinę Lietuvos kultūrą.

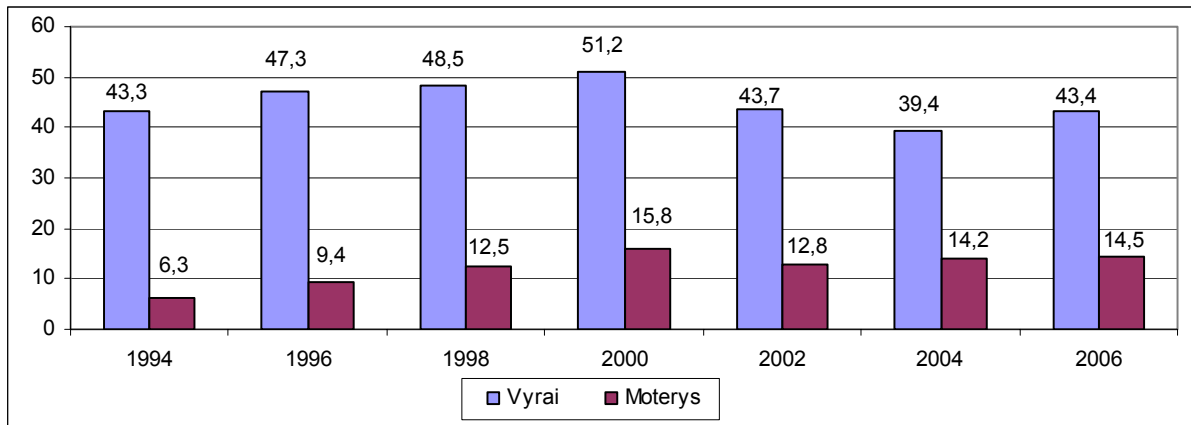
2007 metais numatoma surengti Lietuvos visuotinę dainų šventę ir kultūros ministro bei švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinti Dainų švenčių tradicijos tęstinumo programą.

VI. SVEIKATOS APSAUGOS POLITIKA

2006 metais buvo siekiama gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę, plėtoti profilaktikos programas, optimaliau naudoti žmogiškuosius, finansinius ir materialinius išteklius.

Siekiant reformuoti visuomenės sveikatos priežiūros sistemą, priartinti ją prie bendruomenės, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 600 Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategija išdėstyta nauja redakcija ir patvirtintas šios strategijos įgyvendinimo priemonių 2006–2008 metų planas. Viena iš pagrindinių strategijos priemonių yra visuomenės sveikatos stiprinimas savivaldybėse ir savivaldybių visuomenės sveikatos biurų steigimas. Sveikatos apsaugos ministro 2006 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. V-460 patvirtinta Visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybėse 2006 metų programa. Įgyvendinant šią programą, 2006 metais 4 savivaldybėse buvo įsteigti visuomenės sveikatos biurai, skatinama jų plėtra. Parengtas Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybėse 2007–2010 metų programos projektas. Parengtas ir Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo įteisinama visuomenės sveikatos priežiūros struktūra, reglamentuojama visuomenės sveikatos saugos kontrolė, visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licencijavimas.

Mažinant rūkymo plitimą, jo socialinę ir ekonominę žalą sveikatai, buvo inicijuotas ir Lietuvos Respublikos Seimo priimtas Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas, kuriuo uždrausta rūkyti (vartoti tabako gaminius) restoranuose, kavinėse, baruose, kitose viešojo maitinimo įstaigose, klubuose, diskotekose. Siekiant apsaugoti darbuotojus nuo prirūkytos aplinkos, pasyvaus rūkymo, tausoti jų sveikatą bei užtikrinti saugias darbo sąlygas, sveikatos apsaugos ministro 2006 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. V-908 buvo patvirtinta Lietuvos higienos norma HN 122:2006 „Rūkymo patalpų (vietų) įmonėse, įstaigose ir organizacijose įrengimo ir eksploatavimo reikalavimai“. Pastebima, kad dėl aktyviai Lietuvoje vykdomos rūkymo prevencijos 20–64 metų vyrai mažiau rūko kasdien (tarp moterų šis rodiklis stabilizavosi).

14 pav. Kasdien rūkančių 20–64 metų Lietuvos gyventojų dalis 1994–2006 metais (procentais).

Šaltinis – Kauno medicinos universiteto gyvenimo tyrimo duomenys.

Siekiant apsaugoti visuomenę nuo sveikatai kenksmingo triukšmo poveikio ir spręsti triukšmo prevencijos ir kontrolės problemas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 14 d. nutarimu Nr. 581 patvirtinta Valstybinė triukšmo strateginio kartografavimo programa, o Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 222 – Valstybinės triukšmo kontrolės tvarkos aprašas. Parengtas Valstybinės triukšmo prevencijos veiksmų 2007–2013 metų programos projektas. Vykdamas Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatyme numatytų reikalavimų įgyvendinimo kontrolę, sveikatos apsaugos ministro 2006 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-641 patvirtintas Triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių įgyvendinimo reikalavimų vykdymo kontrolės tvarkos aprašas.

Siekiant plėtoti galimybes greitai reaguoti į sveikatai iškylančias grėsmes, parengtas Valstybinio pasirengimo gripo pandemijai plano projektas, kuriame į pasirengimo pandemijai veiklą numatyta įtraukti įvairias šalies institucijas. Parengtas Prevencinių priemonių, užtikrinančių gyventojų ir aplinkos radiacinę saugą nuo nepagrįstos apšvitės, kurios priežastis yra (gali būti) didelio aktyvumo ir paliktieji jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai, 2007–2008 metų programos projektas. Vykdamas bendradarbiavimo sutartį su atitinkamomis Jungtinių Amerikos Valstijų institucijomis, parengtas Dvejopos paskirties gaminių, kurie gali būti panaudoti kuriant ir gaminant branduolinį ginklą, identifikavimo vadovas.

Skatinant investicijas į visuomenės sveikatos priežiūros optimizavimą, 2006 metais baigta vykdyti PHARE programa „Pasirengimo branduolinėms ir radiacinėms avarijoms stiprinimas Lietuvoje“. Pagal šią programą baigta kurti ir tobulinti šalies gyventojų ir aplinkos radiacinės saugos infrastruktūra, atitinkanti Europos Komisijos ir tarptautinių teisės aktų reikalavimus. Sustiprinti Radiacinės saugos centro gebėjimai pasirengiant galimoms branduolinėms ir radiologinėms avarijoms. Branduolinių ir radiologinių avarių prevenciją bei likvidavimą reglamentuojantys teisės aktai atitinka Europos Komisijos reikalavimus. Įsteigtas darbuotojų, dalyvaujančių likviduojant radiologines ir branduolines avarijas, mokymo centras.

Siekiant prisidėti prie tarptautinio tikslo mažų jonizuojančiosios spinduliuotės dozių poveikio gyvajai gamtai įvertinimo, sveikatos apsaugos ministro 2006 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. V-457 patvirtinta ir įgyvendinama Černobylio AE avarijos padarinių

likviduotojų sveikatos palaikymo 2006–2010 metų programa. Užtikrinant gerą radiologinės pagalbos paslaugų kokybę Lietuvos gyventojams, įgyvendinama Radiologinės pagalbos optimizavimo Lietuvoje 2006–2010 metų programa, patvirtinta sveikatos apsaugos ministro 2006 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V-618.

2006 metais ypač daug dėmesio buvo skiriama nėščių moterų, kūdikių ir vaikų sveikatos priežiūrai. Sveikatos apsaugos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V-1135 patvirtinti Nėščiųjų sveikatos tikrinimo reikalavimai. Papildžius sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtintą skatinamųjų sveikatos priežiūros paslaugų sąrašą, iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau vadinama – PSDF) biudžeto papildomai mokama už nėščiųjų kraujo ištyrimą dėl sifilio ir ŽIV, taip pat už kraujo grupės ir Rh antikūnų nustatymą. Buvo įgyvendinama Motinos ir vaiko valstybinė programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 16 d. nutarimu Nr. 754.

Įgyvendinant sveikatos apsaugos ministro 2006 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. V-682 patvirtintą Nacionalinę imunoprofilaktikos 2006–2008 metų programą, parengtas ir sveikatos apsaugos ministro 2006 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. V-1006 patvirtintas Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorius, leidžiantis pasiekti gana didelę skiepimų apimtį (94–99 procentai paskiepytųjų įvairiose amžiaus grupėse).

2006 metais daug dėmesio buvo skiriama vaikų ir jaunimo sveikatai: padidėjo finansavimas iš PSDF biudžeto. Antai Sveikatos priežiūros mokyklose finansavimo programai 2005 metais iš jo skirta 4,8 mln. litų, o 2006 metais – 5,5 mln. litų. Toliau buvo plėtojama Europos sveikatą stiprinančių mokyklų veikla: 2006 metais nacionaliniame sveikatą stiprinančių mokyklų tinkle dalyvavo 178 bendrojo lavinimo mokyklos. Parengtas Valstybinės ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų mitybos gerinimo programos projektas. Ir toliau buvo vykdoma Vaikų krūminių dantų padengimo silantinėmis medžiagomis programa, jai 2006 metais iš PSDF biudžeto skirta 2 mln. litų.

Siekiant užtikrinti širdies ir kraujagyslių ligų ankstyvą diagnostiką ir veiksmingą gydymą, sumažinti sergamumą ir mirtingumą, 2006 metais buvo tęsiamas 2004 metais pradėto kompleksinio Rytų Lietuvos kardiologijos projekto, finansuojamo pagal BPD 1.4 priemonę „Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimas ir modernizavimas“, įgyvendinimas. Bendra projektui įgyvendinti skirta paramos suma – 67,897 mln. litų. Toliau buvo vykdoma Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programa. 2006 metais šios programos paslaugos buvo suteiktos 21,5 tūkst. pacientų, iš PSDF biudžeto buvo skirta 2,5 mln. litų. Sveikatos apsaugos ministro 2006 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. V-454 patvirtinta Galvos smegenų insulto profilaktikos ir kontrolės 2006–2008 metų programa.

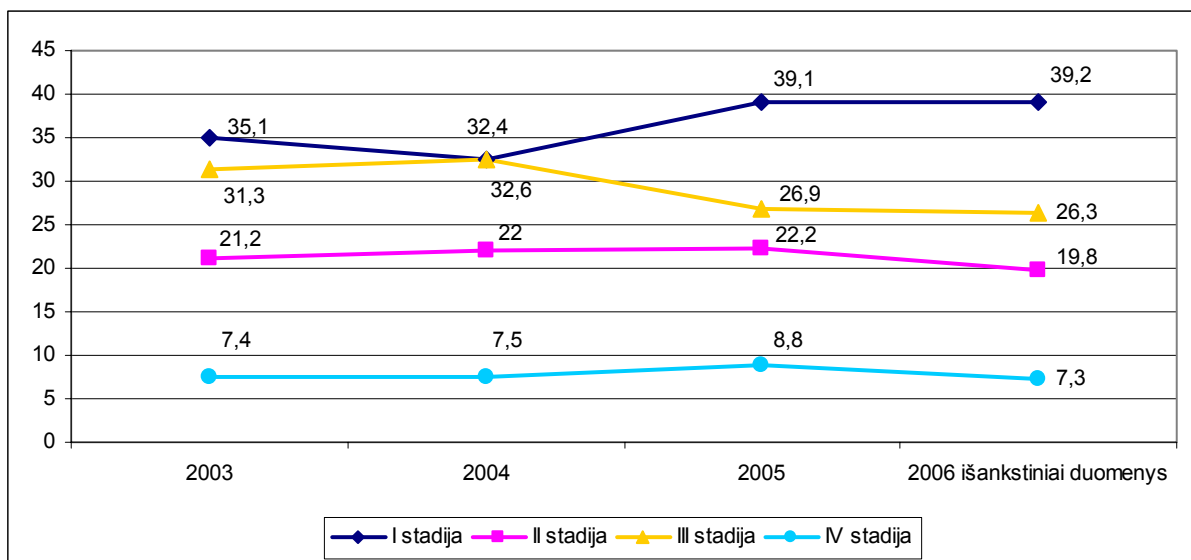
Siekiant užtikrinti ankstyvą cukrinio diabeto diagnostiką ir veiksmingą gydymą, įgyvendinama Cukrinio diabeto kontrolės 2006–2007 metų programa, patvirtinta sveikatos apsaugos ministro 2006 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. V-408.

Sveikatos apsaugos ministro 2006 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. V-542 patvirtinta Neurochirurginės ir neuroonkologinės pagalbos vaikams ir suaugusiesiems kokybės gerinimo

Lietuvoje 2006–2010 metų programa, kurios tikslas – gerinti Lietuvoje teikiamos neuroonkologinės pagalbos vaikams ir suaugusiesiems kokybę ir šių paslaugų prieinamumą, optimizuoti centrinės nervų sistemos navikais sergančių pacientų gydymą ir sumažinti gydymo sąnaudas.

Siekiant užtikrinti visavertį onkologinių ligonių gydymą, 2006 metais toliau buvo įgyvendinama Valstybinė vėžio profilaktikos ir kontrolės 2003–2010 metų programa, pagal kurią gydymo įstaigos buvo aprūpinamos reikiama įranga. Buvo vykdomos trys onkologinių ligų prevencijos ir profilaktikos programos: moterims skirtos Gimdos kaklelio ir Krūties vėžio prevencinės programos, vyrams – Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programa. Vykdytą Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programą, 2006 metais daugiau kaip 48 tūkst. moterų pasinaudojo galimybe nemokamai pasitikrinti dėl krūties vėžio. Per 2006 metų gegužės–gruodžio mėnesius piktybinio pobūdžio pakitimai nustatyti 90 moterų, 330 moterų buvo įtarti krūtų piktybinio pobūdžio pakitimais. 2006 metais programos įgyvendinimui buvo skirta 2,5 mln. litų.

Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programos paslaugomis 2006 metais pasinaudojo 86 tūkst. moterų, iš PSDF biudžeto šiai programai vykdyti buvo skirta 3,8 mln. litų. Per programos įgyvendinimo laikotarpį dėl gimdos kaklelio vėžio pasitikrino daugiau kaip 293 tūkstančiai moterų: 189 moterims nustatyti gimdos kaklelio vėžio požymiai, 5460 – ikivėžinės būklės. Jau matomi akivaizdūs programos vykdymo rezultatai – Lietuvoje kur kas dažniau diagnozuojamas ne išplitęs, o ankstyvųjų stadijų vėžys.

15 pav. Gimdos kaklelio piktybinių navikų nustatymas pagal stadijas.

Šaltinis – Vilniaus universiteto Onkologijos instituto Vėžio kontrolės ir profilaktikos centro duomenys.

Nuo 2006 metų vykdoma Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programa, pagal kurią pasitikrino daugiau kaip 98 tūkst. vyrų, 1406 iš jų nustatytas priešinės liaukos vėžys. Šiai programai iš PSDF biudžeto 2006 metais skirta 4,7 mln. litų.

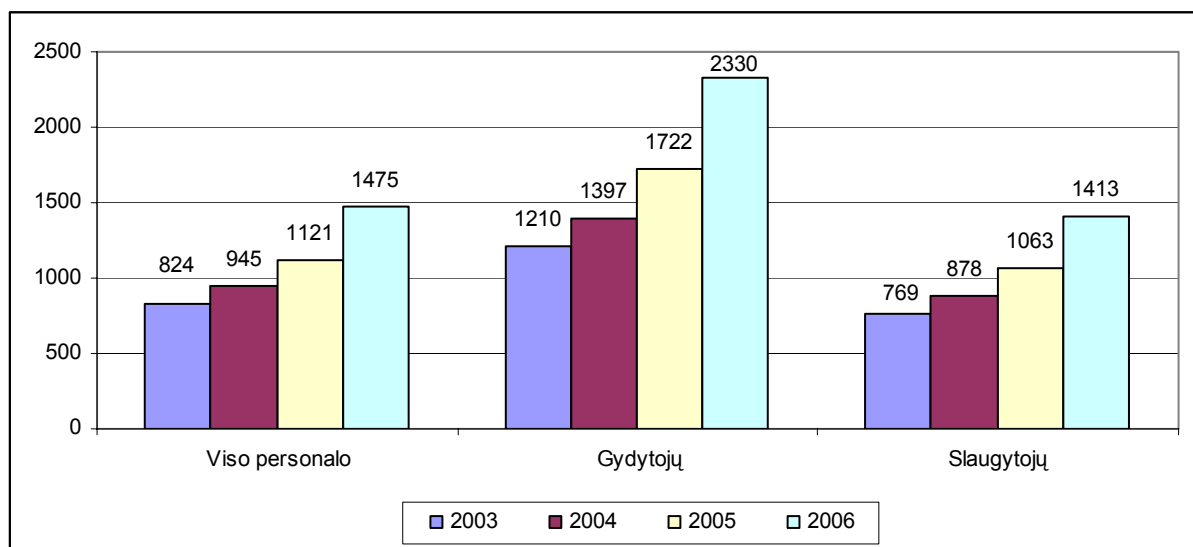
Iš PSDF biudžeto dantų protezavimo išlaidoms kompensuoti 2006 metais skirta 8,358 mln. litų, paslaugos suteiktos 10794 asmenims.

Siekiant stiprinti psichikos sveikatą, parengtas ir pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui Psichikos sveikatos strategijos projektas, nustatantis psichikos sveikatos poreikių, pagalbos ir prevencijos prioritetus.

Vykdomas aktyvus prevencinis darbas, glaudus tarpžinybinis bendradarbiavimas, sukurta aktyvi ŽIV epidemiologinės priežiūros tvarka užtikrina, kad būtų laiku reaguojama į iškilusias grėsmes ir Lietuva išliktų tarp mažo ŽIV paplitimo šalių: ŽIV paplitimas 100 tūkst. Lietuvos gyventojų siekia 29,41 atvejo. Lietuvoje užtikrinamas visų ŽIV infekuotųjų draudimas privalomuoju sveikatos draudimu, gydymas antiretrovirusiniais vaistais kompensuojamas PSDF lėšomis.

Siekiant mažinti sergamumą tuberkulioze, atsparios tuberkuliozės paplitimą bei jos padarinius asmeniui ir visuomenei, parengtas Valstybinės tuberkuliozės profilaktikos ir kontrolės 2007–2010 metų programos projektas.

Vykdamas trišalio Lietuvos Respublikos Seimo, Sveikatos apsaugos ministerijos ir Lietuvos gydytojų sąjungos susitarimo „Dėl medikų darbo užmokesčio didinimo“ įsipareigojimus, nuo 2006 metų medicinos darbuotojų darbo užmokesčiui didinti buvo skirta 210 mln. litų. Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos duomenimis, vidutinis medicinos darbuotojų darbo užmokestis 2006 metais, palyginti su 2005 metais, padidėjo 31,6 procento (354 litu), iš jų gydytojų – 35,3 procento (608 litu), slaugytojų – 32,9 procento (350 litu).

16 pav. Medicinos darbuotojų vidutinis mėnesinis darbo užmokestis, litais.

Šaltinis – Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos duomenys.

Gerinant sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir ankstyvą ligų diagnostiką, daug dėmesio skirta pirminei sveikatos priežiūrai. Tobulinant pirminio lygio paslaugų apmokėjimo tvarką, šalia apmokėjimo už įregistruotų pacientų skaičių, mokama už realiai suteiktas paslaugas – daugiau teikiama skatinamųjų pirminės ambulatorinės sveikatos priežiūros

paslaugų. Plečiant ambulatorinių specializuotų sveikatos priežiūros paslaugų apimtį, skatinant daugiau paslaugų teikti ambulatoriškai ir mažinti hospitalizaciją, 2006 metais įvestos naujos ambulatorinių gydytojų specialistų konsultacijų su manipuliacijomis paslaugos. Sveikatos apsaugos ministro 2006 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. V-1111 patvirtintas Stebėjimo paslaugos teikimo ir apmokėjimo tvarkos aprašas. Be to, sveikatos apsaugos ministro 2006 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. V-1113 patvirtintas naujas Asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų apmokėjimo tvarkos aprašas, leidžiantis pacientui ir gydymo įstaigai pasirinkti geriausiai tinkančias paslaugų teikimo formas, atsisakyti paslaugų teikimo ribojimo.

Ypač daug dėmesio skirta pirminės sveikatos priežiūros infrastruktūros plėtrai kaimo vietovėse. Naudojant ES struktūrinių fondų lėšas, teikta parama (neatsižvelgiant į veiklą vykdančių įstaigų nuosavybės formą) pagal BPD 1.4 priemonę „Bendrosios praktikos gydytojų paslaugų infrastruktūros plėtra ir modernizavimas“. 2006 metais pasirašytos 74 paramos teikimo sutartys, tęsiamas anksčiau paramą gavusių 47 projektų įgyvendinimas. Iš viso nuo BPD įgyvendinimo pradžios pagal šią sritį buvo skirta 82,304 mln. litų, t. y. 55 procentai visos pagal BPD 1.4 priemonę skirtos paramos sumos.

Skatinant slaugos paslaugų plėtrą, 2006 metais buvo tikslinamos diferencijuotų iš PSDF biudžeto apmokamų slaugos ir palaikomojo gydymo paslaugų vieno lovadienio kainos. Parengtas Lietuvos Respublikos slaugos praktikos įstatymo pakeitimo įstatymo, kuriuo siekiama reglamentuoti ne tik bendrosios praktikos slaugytojų, bet ir akušerių profesinės kvalifikacijos įgijimą ir pripažinimą, jų praktikos sąlygas, teises, pareigas ir atsakomybę Lietuvos Respublikoje, projektas.

Siekiant atnaujinti greitosios medicinos pagalbos automobilių parką, aprūpinti greitosios medicinos pagalbos automobilius medicinos įranga, moderniomis ryšio priemonėmis ir buvimo vietos nustatymo įranga, sveikatos apsaugos ministro 2006 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. V-455 patvirtinta Greitosios medicinos pagalbos automobilių parko atnaujinimo 2006–2008 metų programa.

Priimtas Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymas, kuriame įteisintos pagrindinės ES antrinės teisės nuostatos. Siekiant sudaryti sąlygas, kad į vaistų rinką patektų visi geros kokybės vaistai, 2006 metais buvo įgyvendinti Lietuvos stojimo į ES metu prisiimti įsipareigojimai, kad rinkoje esantys vaistiniai preparatai atitiktų vienodus, visoms ES valstybėms keliamus reikalavimus.

Skatinant nevyriausybinių organizacijų veiklą, sveikatos apsaugos ministro 2006 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. V-206 patvirtinta Nevyriausybinių organizacijų, dalyvaujančių sveikatinimo veikloje, skatinimo programa, kuriai vykdyti skirta 200 tūkst. litų.

Įgyvendinant kryptingą sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimą ir atsižvelgiant į pirmojo sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo etapo rezultatus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 647 patvirtinta Antrojo sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo etapo strategija 2006–2008 metams, kurios pagrindiniai uždaviniai yra šie: 1) plėtojant ir artinant prie gyventojų pirminę sveikatos priežiūrą, siekti, kad iki 2008 metų pabaigos ne mažiau kaip 60 procentų pirminės sveikatos priežiūros paslaugų teiktų

privačiai dirbantys šeimos gydytojai, sudarantys sutartis su teritorinėmis ligonių kasomis; 2) plačiai paplitusias ligas gydyti arčiau gyventojų esančiose sveikatos priežiūros įstaigose, o naujausias technologijas sutelkti universitetinėse ligoninėse ir ligoninėse, kuriose pacientų daugiausia; 3) plėtoti slaugos ir ilgalaikio palaikomojo gydymo paslaugų sistemą, siekti, kad iki 2008 metų ne mažiau kaip 80 procentų šių paslaugų būtų teikiama bendrojo pobūdžio ligoninėse ir ne mažiau kaip 50 procentų slaugos paslaugų būtų teikiama kartu su socialinėmis (globos) paslaugomis; 4) gerinti greitosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo kokybę ir operatyvumą, reorganizuoti greitosios medicinos pagalbos teikimo sistemą; 5) gerinti reabilitacijos paslaugų kokybę, siekti, kad kiekvienos savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigose būtų kuriami ambulatorinės reabilitacijos skyriai, o stacionarinė reabilitacija optimizuojama; 6) tobulinti sveikatos priežiūros paslaugų kainodaros sistemą palaipsniui didinant sveikatos priežiūros paslaugų bazines kainas, skatinant konkurenciją, liberalizuojant mokamų paslaugų kainų nustatymo tvarką; 7) tobulinti sveikatos priežiūros įstaigų turto valdymą perduodant viešosioms įstaigoms kaip dalininko įnašą valstybei ar savivaldybėms priklausantį kilnojamąjį turtą, o nekilnojamojo turto amortizacinius atskaitymus įskaičiuojant į bazines kainas; 8) plėtoti ir aktyvinti papildomąjį (savanoriškąjį) sveikatos draudimą, parengiant ir įgyvendinant šiam tikslui reikalingus finansinius svetus ir teises priemones.

Siekiant suvienodinti sveikatos priežiūros įstaigų veiklos sąlygas, nuo 2006 m. gegužės 1 d. į paslaugų bazines kainas įtraukta dalis amortizacinių atskaitymų, iš viso šiam tikslui skirta 26,5 mln. litų.

2006 metais daug dėmesio buvo skirta kovai su korupcija. Sveikatos apsaugos ministro 2006 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. V-207 patvirtinta Korupcijos prevencijos sveikatos sistemoje programa, kurios tikslas – šalinti prielaidas PSDF lėšų neteisėtam, nepagrįstam panaudojimui bei korupcijai sveikatos sistemoje atsirasti ir plisti, kontroliuoti ir siekti, kad visos lėšos, skiriamos sveikatos apsaugai, būtų naudojamos geros kokybės sveikatos priežiūros paslaugoms, pacientų teisėms ir laisvėms užtikrinti.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Mažinti pacientų eiles sveikatos priežiūros paslaugoms gauti. Šiam prioritetui įgyvendinti numatoma didinti ambulatorinių paslaugų apimtį, įdiegti eilių ambulatorinėms paslaugoms gauti stebėjimo sistemą ir keisti sveikatos priežiūros paslaugų pasiskirstymo proporcijas didinant privataus sektoriaus dalį, šalinant kliūtis sudaryti teritorinių ligonių kasų sutartis su privačiomis sveikatos priežiūros įstaigomis. Siekiama, kad pirminis sveikatos priežiūros lygis išspręstų ne mažiau kaip 80 procentų visų sveikatos problemų, o pacientas pas šeimos gydytoją dėl planinės sveikatos priežiūros paslaugų suteikimo patektų ne vėliau kaip per 3 dienas, pas atitinkamos profesinės kvalifikacijos gydytoją specialistą – ne vėliau kaip per 10 dienų.

Plėtoti sveikatos draudimo sistemą, gerinant sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą visiems šalies gyventojams, didinant sveikatos sistemos efektyvumą, diegiant veiksmingesnes lėšų naudojimo formas. Šiam prioritetui įgyvendinti numatoma aktyviai

plėtoti naujas paslaugas, tokias kaip pacientų stebėjimo, trumpo gydymo, kurti ir plėtoti psichikos ir slaugos dienos centrus. Kartu numatoma skatinti savanoriškojo sveikatos draudimo plėtrą, įteisinti mokesčių lengvatas, apibrėžti draudimo objektą.

Stiprinti ir ugdyti visuomenės, ypač vaikų ir jaunimo, sveikatą, gerinti ligų prevenciją. Šiam prioritetui įgyvendinti numatoma stiprinti visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybėse – kurti savivaldybių visuomenės sveikatos biurus, efektyviau ir racionaliau naudoti visuomenės sveikatos priežiūros išteklius ir šiuo tikslu optimizuoti visuomenės sveikatos priežiūros sistemą; toliau plėtoti greito reagavimo į pavojus sveikatai galimybes, įgyvendinti Valstybinio pasirengimo gripo pandemijai planą; didinti gebėjimus nustatyti ir valdyti sveikatą lemiančius veiksnius; formuoti aktyvią ir atsakingą už savo sveikatą visuomenę. Numatoma toliau įgyvendinti tabako, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos, mitybos ir nutukimo prevencijos, psichikos sveikatos gerinimo, traumatizmo, užkrečiamųjų ligų profilaktikos, kitas sveikatos stiprinimo ir profilaktikos programas. Daug dėmesio bus skiriama vėžio, širdies ir kraujagyslių ligų prevencinių programų plėtrai ir paslaugų prieinamumo gerinimui.

Spartinti sveikatos priežiūros įstaigų ir paslaugų restruktūrizavimą, atnaujinant sveikatos priežiūros įstaigų tinklą ir optimizuojant teikiamų paslaugų struktūrą. Šiems prioritetams įgyvendinti numatoma toliau plėtoti ir artinti prie gyventojų pirminę sveikatos priežiūrą, tobulinti stacionarių sveikatos priežiūros paslaugų struktūrą, plėtoti slaugos ir ilgalaikio palaikomojo gydymo paslaugų sistemą, gerinti greitosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo kokybę ir operatyvumą, plėtoti ambulatorinę reabilitaciją. Kartu numatoma tobulinti sveikatos priežiūros paslaugų kainodaros sistemą ir sveikatos priežiūros įstaigų turto valdymą, toliau didinti medicinos darbuotojų darbo užmokestį.

VII. SPORTO, TURIZMO IR REKREACIJOS POLITIKA

Sportas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatomis, 2006 metais buvo skatinamas tiek profesionalusis, tiek masinis sportas – buvo vykdomos priemonės, padedančios kurti teigiamą Lietuvos įvaizdį ir gerinančios žmonių sveikatą.

Atsižvelgiant į pasaulio ir Europos sporto renginių svarbą, tarp 117 šalyje praktikuojamų sporto šakų nustatyta 30 strateginių sporto šakų, iš jų 20 – vasaros olimpinės, 4 – žiemos olimpinės, 6 – pasaulio sporto žaidynių šakos. Joms suteikti finansavimo, sporto varžybų vykdymo, dalyvavimo tarptautinėse žaidynėse, praktikavimo sporto mokymo įstaigose prioritetai. Iš viso 2006 metais buvo laimėti 97 strateginių sporto šakų medaliai.

Skatinant neigaliųjų dalyvavimą sporto renginiuose, organizuoti 62 šalies neigaliųjų čempionatai, kuriuose dalyvavo 3276 neigalieji. Šalies sveikųjų žmonių sporto renginiuose dalyvavo 129 neigalieji; pasaulio ir Europos čempionatuose iš Lietuvos dalyvavo 87 neigalieji su judėjimo, regėjimo ir klausos negalia ir iškovojo 27 medalius.

Pirmą kartą šalies aklųjų sporto istorijoje buvo iškovoti komandinės sporto šakos – aklųjų riedulio (golbolo) – aukso medaliai. Europos kurčiųjų jaunimo vaikinių ir merginų krepšinio čempionate iš Lietuvos dalyvavo 22 neįgalieji ir iškovojo 2 pirmąsias vietas. Pasaulio uždarų patalpų lengvosios atletikos žaidynėse iš Lietuvos dalyvavo 5 neįgalieji ir iškovojo 4 medalius. Europos specialiosios olimpiados jaunimo žaidynėse iš Lietuvos dalyvavo 14 neįgaliųjų ir iškovojo 9 medalius.

2006 metais šalies sporto klubuose, specialiosiose mokyklose, dienos užimtumo centruose, pensionuose sportavo 4223 neįgalieji.

Skatinant fizinį aktyvumą ir sveiką gyvenseną, vaikams ir jaunimui 2006 metais buvo organizuoti 6 konkursai (geriausio mokyklos sporto klubo, „Sveikuolių sveikuolio“, „Sporto ir aplinkos“, geriausių Lietuvos moksleivių sportininkų ir jų trenerių, šauktinių fizinio parengimo), vykdyta Vaikų ir jaunimo užimtumo vasarą ir jų mokymo plaukti programa. Propaguojant netradicinį jaunimo sportą, buvo tęsiamas 2002–2003 mokslo metais pradėtas televizijos žaidimas „Nugalėtojų lyga“. Organizuotas pirmasis Lietuvos mokinių olimpinis festivalis, kuriame dalyvavo daugiau kaip 202 tūkst. mokinių. Startavo ir antrasis Lietuvos mokinių olimpinis festivalis Kupiškyje, Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijoje (jame pareiškė norą dalyvauti visos 60 savivaldybių).

Buvo tęsiama Lietuvos kūno kultūros ženklo programa, patvirtinta bendru švietimo ir mokslo ministro ir Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 1998 m. rugsėjo 18 d. įsakymu Nr. 232/1234. Šio ženklo normatyvus įvykdė 3476 mokiniai, iš jų vyriausiems, 14–18 metų, mokiniams skirtos dalies „Vis tobulėti“ normatyvus įvykdė 2184 mokiniai (iš jų 384 mokiniai gavo aukščiausią įvertinimą ir buvo apdovanoti Švietimo ir mokslo ministerijos bei Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Kūno kultūros ženklo elito diplomais); 12–13 metų mokiniams skirtos dalies „Kasdien judėti“ normatyvus įvykdė 415 mokinių, o jauniausiems, 8–11 metų, mokiniams skirta dalis „Augti ir stiprėti“ pritraukė 877 dalyvius.

2006 metais įvyko daug įvairių seminarų ir kitokių renginių: kartu su Lietuvos pedagogų kvalifikacijos kėlimo centru organizuoti 6 sporto specialistų kvalifikacijos kėlimo seminarai, su Lietuvos savanorių sporto sąjunga buvo organizuotas 5 seminarų ciklas, su Tautinių mažumų ir išeivijos departamentu ir Lietuvos sporto informacijos centru surengtas seminaras pasaulio lietuvių bendruomenių sporto lyderiams sporto vadybos klausimais (seminare dalyvavo 11 šalių – Argentinos, Australijos, Baltarusijos, Ispanijos, Anglijos, Latvijos, Rusijos, Ukrainos, Venesuelos, JAV, Airijos – atstovai), kartu su Europos Tarybos Sporto departamentu Vilniuje buvo organizuotas Europos Tarybos SPRINT (Sporto reformų, inovacijų ir rengimo programos) seminaras „Europos konvencijos dėl brutalaus žiūrovų elgesio per sporto varžybas įgyvendinimas“ (seminare dalyvavo 11 Europos valstybių atstovai).

Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2006 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. V-353 patvirtinta Gyventojų

fizinio pajėgumo testavimo ir fizinės būklės nustatymo metodika, skirta moksleiviams, studentams, brandaus ir senyvo amžiaus žmonėms.

Daug dėmesio skirta vaikų ir jaunimo sporto politikos priemonėms. Kartu su Švietimo ir mokslo ministerija ir Jaunimo reikalų departamentu surengta konferencija „Tarpžinybinio bendradarbiavimo svarba vaikų ir jaunimo sportinio užimtumo plėtrai“. Švietimo ir mokslo ministerijoje įvyko pasitarimas dėl mokymo plaukti programos rengimo. Sudaryta tarpžinybinė darbo grupė, kuri rengia vaikų mokymo plaukti bendrojo lavinimo mokyklose programą.

XXII SELL (Suomija, Estija, Latvija, Lietuva) žaidynėse Tartu (Estija) Lietuvai atstovavo 303 studentai sportininkai ir iškovojo 92 medalius. Pasaulio čempionatuose studentai iškovojo 12 medalių ir 2 medalius – Europos čempionatuose.

Masiniai sporto renginiai skatino sporto klubų plėtrą. Dabar sporto klubų Lietuvoje yra 1353 (juose sportuoja 91999 sportininkai ir sporto mėgėjai).

2006 metais dalyvauta nacionalinių antidopingo organizacijų ir Tarptautinių federacijų Antidopingo simpoziume. Parengti Antidopingo komisijos struktūros, darbo reglamento, narių funkcijų pasiskirstymo projektai. 2006 m. gegužės 2 d. Lietuvos Respublikos Seime priimtas įstatymas Nr. X-591 dėl Tarptautinės konvencijos prieš dopingo vartojimą sporte ratifikavimo.

2006 metais Lietuvoje surengti 3762 sporto visiems renginiai, 193 įvairios masinės varžybos ir sveikatingumo stovyklos, kuriuose dalyvavo 318100 sporto mėgėjų (masiškiausias renginys buvo festivalis „Sportas visiems“, kuris kasmet rengiamas Palangoje). Suteikta metodinė parama ir skirtos lėšos Belgijos lietuvių bendruomenei pirmosioms Belgijoje ir Liuksemburge gyvenančių lietuvių sporto žaidynėms organizuoti.

Lietuvos sporto veteranai laimėjo 6 pasaulio ir 22 Europos čempionatų medalius.

Buvo organizuota IV Lietuvos tautinė olimpiada.

Patvirtintas sportininkų rengimo ir reabilitacijos centro Druskininkuose detalusis statybos planas, rengiami projektiniai siūlymai.

Nacionalinės svarbos sporto objekto statusas 2006 metais suteiktas 7 objektams: daugiafunkciui sporto, paslaugų ir sveikatingumo kompleksui Vilniuje, Ažuolyno g. 5, daugiafunkciui sporto ir pramogų kompleksui Marijampolėje, Armino g. 27, daugiafunkciui sporto ir pramogų kompleksui Alytuje, Naujoji g. 52, „Girstučio“ kultūros ir sporto rūmams Kaune, Kovo 11-osios g. 26, nacionaliniam stadionui su sporto kompleksu Vilniuje, Ukmergės g., sporto ir sveikatingumo centrui Trakuose, Karaimų g. 73, daugiafunkciui pramogų ir sporto kompleksui Kaune, Nemuno saloje, Karaliaus Mindaugo pr. 50.

Siekiant pagerinti sporto bazių būklę ir prieinamumą, prie bendrojo lavinimo mokyklų įvairiuose šalies rajonuose įrengta 13 universalių sporto aikštelių su dirbtine danga. Pabaigta statyti universali sporto salė „Sportima“ Vilniuje. Atliktas Lietuvos olimpinio centro (LOSC) pastato, viešosios įstaigos Respublikinio sporto ir rekreacijos centro pastato, Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pastato, Respublikinės mokomosios sportinės bazės kapitalinis remontas. Įrengtos viešosios įstaigos Lietuvos žiemos sporto centro slidinėjimo trasos. Visa tai atlikta iš Valstybės investicijų programos lėšų.

Gerinant talentingų sportininkų atranką ir tobulinant jų ugdymo sistemą, parengta ir jau įgyvendinama Gabių sportui vaikų rengimo ir rėmimo programa, patvirtinta Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2006 m. birželio 29 d. įsakymu Nr.V-351, pagal kurią vykdoma gabių ir itin gabių jaunųjų Lietuvos sportininkų paieška, rengimas ir išsaugojimas didžiajam sportui. 2006 m. rugsėjo 1 d. buvo įkurtos sporto klasės Lietuvos olimpičiame sporto centre.

Tęsiant sportinės pamainos rengimo kontrolę, įvykdytos Lietuvos jaunių ir sporto vilčių žaidynės, kurių finaliniame etape dalyvavo per 8 tūkst. sportininkų. Nuolat rengiami Lietuvos olimpinės pamainos sportininkai, parengti 2016 metų olimpinėms žaidynėms besirengiančių sportininkų sąrašai, vasaros ir žiemos olimpinių jaunimo festivalių rinktinių sportininkų sąrašai, sportininkų rengimo planai kintamo kontingento principu. Lietuvos olimpičiame sporto centre centralizuotai rengiama 80 jaunųjų sportininkų. Vilniaus pedagoginio universiteto Sporto mokslo institute ir Lietuvos kūno kultūros akademijoje atliekami moksliniai ir medicininiai sportininkų tyrimai. Suformuotos atskirų sporto šakų eksperimentinės jaunųjų sportininkų grupės, parengtos visų amžiaus grupių futbolininkų rengimo programos ir įvairaus amžiaus sportininkų rengimo modelinės charakteristikos.

Gerinant sąlygas sportuoti šalies bendrojo lavinimo mokyklose, aukštosiose mokyklose ir kitose mokymo įstaigose, sporto klubuose, buvo remontuojamos sporto salės, buitinės patalpos, sporto aikštelės, baseinai, aprūpinama sporto įranga ir inventoriumi. 2006 metais buvo pagerintos 110 sporto bazių sąlygos.

Turizmas ir rekreacija

2006 metai buvo itin svarbūs Lietuvos turizmui ir rekreacijai. Baigta vykdyti trečioji Nacionalinė turizmo plėtros 2003–2006 metų programa. Padidėjo turistų srautai, išsiplėtė turizmo infrastruktūros tinklas: atidaryta naujų viešbučių, restoranų, įsteigta kelionių agentūrų ir t. t. Pagal Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos (toliau vadinama – Valstybinis turizmo departamentas) prognozes 2006 metais Lietuvos apgyvendinimo įstaigose apsistojo maždaug 1,58 mln. Lietuvos ir užsienio turistų (12,3 procento daugiau nei 2005 metais), iš atvykstamojo turizmo Lietuva gavo 2,71 mlrd. litų pajamų, arba 6 procentais daugiau nei 2005 metais, 2006 metais lietuviai į užsienį vyko 1,4 mln. kartų, arba 5,5 procento dažniau nei 2005 metais.

Populiarėjant Lietuvos kurortams ir šalies miestams siekiant kurortinės teritorijos statuso, 2006 metais baigta formuoti kurortų plėtros teisinė bazė, kuri sudaro galimybes įteisinti kurortines teritorijas (Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 m. balandžio 12 d. priėmė nutarimą Nr. 350 „Dėl Kurortų statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“).

Daug dėmesio skirta šalies turizmo infrastruktūrai gerinti ir plėsti. Pradėtas rengti Nacionalinių autoturizmo trasų specialusis planas (darbų kaina – 311,5 tūkst. litų) ir

Nacionalinis vandens turizmo trasų specialusis planas (darbų kaina – 320 tūkst. litų). 2006 metais atlikta esamosios būklės analizė ir parengti specialiųjų planų koncepcijų metmenys. Šiuose specialiuosiuose planuose (ir jų įgyvendinimo programose) bus pateikti projektiniai siūlymai ir suformuluoti turistinių trasų plėtros prioritetai, ypač atkreipiant dėmesį į turistines trasas, kuriose daugiausia kultūros paveldo išteklių (dvarų, malūnų ir kitų objektų) ir esama galimybių juos panaudoti kultūrinio turizmo reikmėms.

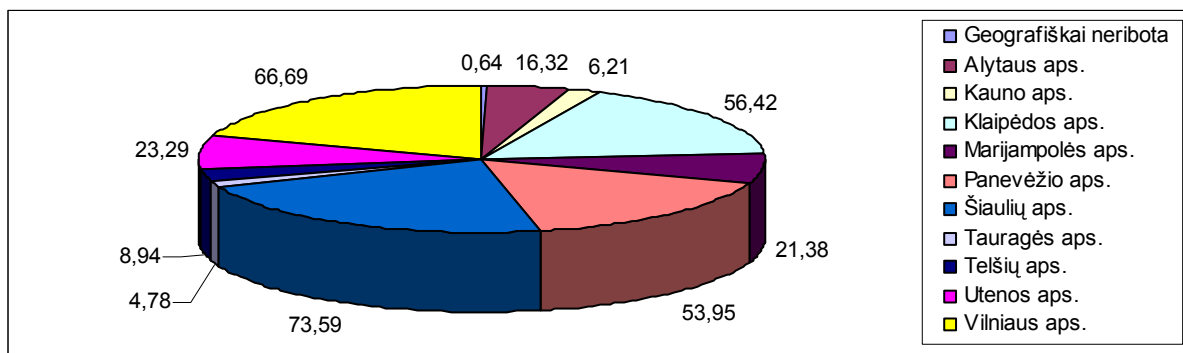
2006 metais sėkmingai įgyvendintas PHARE projektas „Vakarų Lietuvos dviračių žiedas“. Įgyvendinant šį projektą, suformuota daugiau kaip 200 kilometrų ilgio Pajūrio dviračių trasa, kuri driekiasi per visą Lietuvos pajūrį. Rekonstruotos dviračių trasos ilgis sudaro 24,33 kilometro, trasoje pastatyti 533 kelio ženklai. Pajūrio dviračių trasa nutiesta per vaizdingiausias Lietuvos teritorijas, ji integruojasi su Neringos dviračių trasa ir ateityje taps Europos dviračių turizmo trasų tinklo „EuroVelo“ dalimi. Bendra projekto vertė – 10,5 mln. litų.

Labai gerai įvertintas ir pratęstas 2007 metams ES struktūrinių fondų finansuoto projekto „Apskričių ir savivaldybių administracijų žmogiškųjų išteklių gebėjimų vystymas ir tobulinimas turizmo srityje“ vykdymas. Projektui vykdyti skirta 416786 litai ES struktūrinių fondų ir 138929 litai Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų.

Vykdamas šį projektą, mokyta 150 Lietuvos turizmo administravimo specialistų. Projekto lėšomis sukurti 3 nauji mokymo moduliai, pritaikyti regioninio ir vietinio turizmo planavimo turizmo specialistams, išleistas leidinys „Metodinės rekomendacijos. Turizmo planavimas“, skirtas turizmo planavimo dokumentams, programoms, galimybių studijoms rengti ir jų įgyvendinimo vertinimui stebėti.

Buvo tęsiami PHARE projekto „Nemuno turistinės trasos pilotinis infrastruktūros išvystymas“ vykdymo darbai. Bendra projekto vertė – 9,2 mln. litų. 2006 metais pastatytos 6 stacionariosios prieplaukos ir įpusėjo 12 mobiliųjų prieplaukų statybos darbai. Projektas bus baigtas vykdyti 2007 metų I pusmetį.

Iš viso 2006 metais, Turizmo projektų atrankos komitetui rekomendavus, ūkio ministro įsakymais parama buvo skirta 44 projektams pagal BPD 3.4 priemonę „Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos“ (bendra suma – 290588,6 tūkst. litų). Iki 2006 metų gruodžio pabaigos (nuo 2004 metų) pagal BPD 3.4 priemonę „Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos“ buvo įgyvendinami 45 projektai (bendra suma – 332197 tūkst. litų).

17 pav. Apskritis skirta parama 2004–2006 metais (mln. litų.)

Šaltinis – viešosios įstaigos Lietuvos verslo paramos agentūros duomenys.

Labai suaktyvėjo bendradarbiavimas su tarptautinėmis turizmo organizacijomis: Pasaulio turizmo organizacija, Europos kelionių komisija, Baltijos šalių turizmo komisija ir kitomis. Aktyvus Lietuvos dalyvavimas tarptautinėse turizmo organizacijose sudarė sąlygas pristatyti šalį kaip aktyvią tarptautinio turizmo bendradarbiavimo partnerę. Vienas reikšmingiausių bendradarbiavimo pavyzdžių – 2006 m. kovo 1–2 d. Vilniuje kartu su Pasaulio turizmo organizacija organizuota tarptautinė konferencija „Europos Sąjungos plėtros poveikis turizmo raidai Europoje“. Konferencijoje dalyvavo 25 ES valstybių nacionalinių turizmo administracijų vadovai ir specialistai, pranešimus skaitė Europos Komisijos, Pasaulio turizmo organizacijos, ES valstybių senbuvų ir naujokių, kitų žemynų atstovai. Konferencijoje nagrinėti klausimai apie naujas turizmo tendencijas išsiplėtusioje ES, naujas ES politikos direktyvas, Europos Komisijos paramą turizmo plėtrai, naują projektą – Europos portalą, socialinį, jūrinį ir kaimo turizmą.

Lietuvos delegacija dalyvavo 5-ajame Europos turizmo forume Kipre.

Toliau sėkmingai plėtotas dvišalis bendradarbiavimas. Parengta ir pasirašyta Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos ir Vengrijos Respublikos Vietos savivaldos ir regionų plėtros ministerijos sutartis dėl bendradarbiavimo turizmo srityje.

Surengti susitikimai su Indijos, Rusijos, Kinijos, Kazachstano, Rumunijos, Turkijos, Kroatijos, Vietnamo, Ispanijos, Baltarusijos ir kitų šalių turizmo administracijų vadovais, ambasadų atstovais.

Sėkmingai įgyvendintas Lietuvos turizmo rinkodaros 2006 metų planas. Skatinant atvykstantįjį turizmą ir siekiant formuoti Lietuvos, kaip patrauklios turizmo šalies, įvaizdį, dalyvauta 23 tarptautinėse turizmo parodose 12-oje pasaulio šalių, taip pat tarptautinėje turizmo, laisvalaikio ir sporto parodoje Vilniuje „Vivattur“. Išleista 14 informacinių reklaminių turizmo leidinių bendru 580 tūkst. egz. tiražu 10 užsienio kalbų, organizuotos 5 verslo misijos užsienyje, naujų skrydžių pristatymai.

Aktyviai dirbta pristatant turizmo galimybes užsienio kelionių organizatoriams Lietuvoje: organizuota Ispanijos kelionių organizatorių verslo misija, trečioji turizmo verslo misija „Buy Lithuania“, kurioje dalyvavo per 60 užsienio šalių bei Lietuvos turizmo verslo ir žiniasklaidos atstovų. 117 spaudos ir televizijos žurnalistų iš 9 užsienio šalių surengti pažintiniai turai į Lietuvą.

2006 metais išplėstas Lietuvos turizmo informacijos centrų užsienyje tinklas. Įkurti 2 nauji centrai – Londone ir Paryžiuje. Efektyviai dirbo ir jau veikiantys centrai Berlyne, Maskvoje, Helsinkyje, Varšuvoje ir Barselonoje.

Organizuoti renginiai, skirti turizmo galimybėms populiarinti Lietuvoje ir Pasaulinei turizmo dienai paminėti. 2006 metais pirmąkart organizuotas Lietuvos turizmo forumas. Forumo tikslas – įvertinti esamąją turizmo padėtį, aptarti Sanglaudos skatinimo veiksmų 2007–2013 metų programą atsižvelgiant į valstybės, savivaldybės institucijų, verslo, visuomenės pasiūlymus. Forume išsamiai aptarti aktualūs Lietuvos turizmo plėtros klausimai, apdovanoti labiausiai turizmo plėtrai nusipelnę asmenys. Forumo darbe dalyvavo per

300 valstybės, apskričių ir savivaldybių institucijų, mokslo ir mokymo įstaigų, asocijuotųjų verslo institucijų, turizmo verslo asociacijų vadovų ir atstovų.

2006 metais trečią kartą rengtas konkursas „Sėkmingiausias 2006 metų turistinis projektas“, kurio tikslas – paskatinti gerai dirbančias bendroves ir įvertinti jų nuopelnus Lietuvos turizmui, propaguoti Lietuvos turizmo galimybes, naujoves ir iniciatyvas, gerinti šalies turizmo įvaizdį, skatinti atvykstatamąjį ir vietinį turizmą, įvertinti gražias iniciatyvas ir nuveiktus darbus. Konkursas buvo vykdomas ir laimėtojai pripažįstami pagal turizmo paslaugų ar veiklos rūšių grupes.

2006 metais, švelninant neigiamą sezoniškumo įtaką, surengta muzikos festivalių, muzikos ir menų švenčių, rodyta spektaklių, vyko kurortų šventės, kalėdiniai ir naujametiniai renginiai. Iš viso renginiams organizuoti skirta 600 tūkst. litų. Renginiai sulaukė didelio poilsiautojų dėmesio.

Daug dėmesio skirta kurortų viešajai turizmo infrastruktūrai gerinti. 2006 metų pabaigoje duris atvėrė Druskininkų vandens pramogų parkas. Projektas įgyvendintas pagal BPD 3 prioriteto 1 priemonę „Tiesioginė parama verslui“. Viso projekto vertė – 115 mln. litų. Taip pat skirta parama Druskininkų senųjų gydyklų pastatų komplekso rekonstravimui (apie 11 mln. litų), poilsio namų rekonstravimui Palangoje ir Neringoje (apie 5 mln. litų).

Pagal BPD 3.4 priemonę „Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos“ 45 viešiesiems turizmo projektams buvo skirta 332,2 mln. litų parama, o pagal 3.1 priemonės „Tiesioginė parama verslui“ veiklos rūšių grupę „Apgyvendinimo, konferencijų ir pramogų objektų kūrimas ir plėtra bei kultūros ir istorinio paveldo objektų pritaikymas turizmo poreikiams“ 15 privačių turizmo projektų įgyvendinti skirta 79,9 mln. litų parama.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Sudaryti sąlygas visiems gyventojams organizuotai sportuoti, plėtoti sporto klubų veiklą. Šiam prioritetui įgyvendinti Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2007 m. vasario 21 d. sprendimu Nr. 1409 sudaryta darbo grupė turi parengti nacionalinę sporto visiems plėtros programą, kurios tikslas – skatinti aktyvų gyvenimo būdą, didinti neįgalių žmonių integraciją per sportą, plėtoti sportą visiems ir sudaryti palankią aplinką didinti gyventojų fizinį aktyvumą.

Didinti visokeriopą paramą strateginių sporto šakų didelio meistriškumo sportininkų rengimui. Šiam prioritetui įgyvendinti bus tobulinama ir įgyvendinama gabių sportui vaikų (jaunimo) atrankos, rengimo ir išsaugojimo didelio meistriškumo sportui sistema. Atsižvelgiant į sportininkų amžių, lytį, galias, bus sudaromos optimalios varžymosi sąlygos savarankiškai ir organizuotai sportuojantiems. Bus siekiama užtikrinti sporto varžybų pagal rangą ir sportininkų skaičių šalies sportinės pamainos ir didelio meistriškumo sportininkams sistemą.

Remti ir propaguoti kūno kultūrą ir sportą. Šiam prioritetui įgyvendinti per Kultūros ir sporto rėmimo fondą bus remiami projektai, susiję su sporto visiems sąjūdžio, didelio sportinio meistriškumo, sporto mokslo ir sporto specialistų rengimo ir tobulinimo, sporto

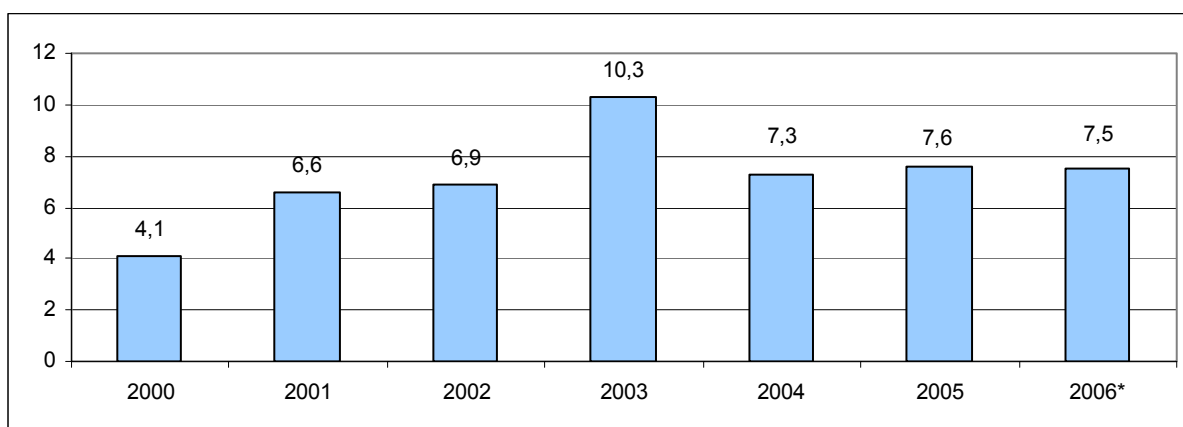
bazių priežiūros ir statybos plėtote, sporto inventoriaus ir įrangos įsigijimu. Pirmenybė bus teikiama mokinių ir studentų sporto plėtotei, sporto salių, aikštelių, baseinų rekonstravimui ir įrengimui, nacionalinių rinktinių, didelio meistriškumo ir neįgaliųjų sportininkų rengimui olimpinėms ir parolimpinėms žaidynėms, kitoms svarbioms varžyboms, sporto specialistų dalyvavimui konferencijose, seminaruose, sporto informacijos sklaidai, kūno kultūros ir sporto specialistų kvalifikacijos tobulinimui ir licencijavimui, sporto informacijos sistemų plėtotei, sporto paveldo kaupimui ir išsaugojimui, nusipelnusių sportininkų ir trenerių skatinimui, socialinei paramai.

Kurti atvykstamajam turizmui palankias sąlygas, plėtojant turizmo paslaugų infrastruktūros tinklą. Šiam prioritetui įgyvendinti numatoma parengti Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą, Kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtojimo kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007–2013 metų programos įgyvendinimo priemonės, Nacionalinę turizmo plėtros programą ir jos įgyvendinimo 2007–2010 metų priemonės. Kartu numatoma įgyvendinti Lietuvos turizmo rinkodaros 2007 metų planą ir įsteigti Lietuvos turizmo informacijos centrą Italijoje. 2007 metais bus baigtas įgyvendinti Nemuno prieplaukų statybos bandomasis PHARE projektas „Nemuno turistinės trasos pilotinis infrastruktūros išvystymas“ ir parengti Nacionalinių autoturizmo trasų ir Nacionalinio vandens turizmo trasų specialieji planai.

VIII. EKONOMIKOS IR VERSLO POLITIKA

Šiandieninė Lietuva – sparčiai besivystanti valstybė ir perspektyvi bei verslo plėtrai palanki rinka. Tai politiškai stabili valstybė, turinti patogią geografinę padėtį, gerai išvystytą infrastruktūrą, stiprų bankinį sektorį, palankų investicinį klimatą, kvalifikuotą darbo jėgą.

2006 metai Lietuvos ekonomikai buvo gana sėkmingi. Jau ketvirti metai paeiliui BVP auga daugiau nei 7 procentus. Išankstiniu Statistikos departamento vertinimu, BVP 2006 metais, palyginti su 2005 metais, palyginamosiomis kainomis padidėjo 7,5 procento ir sudarė daugiau nei 81,9 mlrd. litų (18 pav.).

18 pav. Realus BVP augimas, palyginti su ankstesniais metais (procentais).

Šaltinis – Statistikos departamento duomenys.

*Išankstiniai 2006 metų duomenys.

BVP, tenkantis vienam gyventojui, pagal prognozinius Eurostato duomenis, 2006 metais pasiekė 54,8 procento ES valstybių BVP, tenkančio vienam gyventojui, vidurkio lygį (2005 metais buvo 52,1 procento ES valstybių BVP, tenkančio vienam gyventojui, vidurkio lygio).

2006 metais vidutinė metinė infliacija sudarė 3,8 procento. Pramonės produkcijos pardavimas per 2006 metus, palyginti su 2005 metais, padidėjo 7,3 procento, šalies teritorijoje atlikti statybos darbai – 21,4 procento, prekių eksportas – 18,3 procento, prekių importas – 22,9 procento. Tiesioginės užsienio investicijos per 2006 metų 9 mėnesius padidėjo 4,6 procento. Ryški registruoto nedarbo lygio (registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis) mažėjimo tendencija – 2006 metų sausio pabaigoje nedarbo lygis buvo 4,1 procento, gruodžio mėnesį – 3,7 procento (2005 metų sausį – 6,1 procento). Gyventojų užimtumo tyrimo duomenimis, nedarbo lygis 2006 metais sudarė 5,9 procento (2005 metais – 8,3 procento). Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalies ūkyje 2006 metais sudarė 1500,2 lito ir, palyginti su 2005 metais, padidėjo 17,6 procento, o realusis darbo užmokestis, įvertinus infliacijos įtaką, 2006 metais padidėjo 15,2 procento. Šalies ūkyje 2006 metais darbo našumas padidėjo 5,1 procento. Mažmeninės prekybos įmonių apyvarta 2006 metais, palyginti su praėjusiais metais, padidėjo 14,1 procento.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 m. balandžio 10 d. nutarimu Nr. 341 paskyrė už Valstybės ilgalaikės raidos strategijos (toliau vadinama – VIRS) įgyvendinimą atsakingas institucijas ir nustatė tvarką bei terminus, kuriais remiantis VIRS metinė ataskaita rengiama ir pateikiama VIRS įgyvendinimo analizės ir stebėsenos (monitoringo) priežiūros komisijai bei Lietuvos Respublikos Vyriausybei. Pagrindine institucija, koordinuojančia VIRS ataskaitos parengimą ir pateikimą minėtai komisijai bei Lietuvos Respublikos Vyriausybei, paskirta Ūkio ministerija.

Parengta VIRS įgyvendinimo 2005 metais ataskaita. Šiame dokumente komentuojamas svarbiausių VIRS ir susijusiųose strateginiuose dokumentuose iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimas: faktiniai (statistiniai) tikslų įgyvendinimo ir uždavinių vykdymo rezultatai ir juos nulėmę veiksniai. Išvadų ir pasiūlymų dalyje trumpai konstatuojami pasiekti rezultatai, aktualiausios VIRS tikslų įgyvendinimo kliūtys, siūlomi jų sprendimo būdai. Ataskaitos prieduose pateikiami aktualūs Lietuvos ir kitų ES valstybių statistiniai rodikliai ir VIRS įgyvendinamųjų strateginių dokumentų sąrašas. Ataskaitą galima rasti Ūkio ministerijos interneto puslapyje www.ukmin.lt, rubrikoje „Strategijos, programos, studijos“.

Patobulinta Ūkio ministerijos interneto puslapyje nuo 2005 metų veikianti VIRS įgyvendinimo stebėsenos (monitoringo) kompiuterizuota sistema. Ji leidžia atlikti VIRS įgyvendinimo stebėseną ir analizuoti gautus rezultatus. Sistemoje veikia statistinių rodiklių, strateginių dokumentų ir mokslinių tyrimų duomenų bazės.

Užtikrinant efektyvią 2005 metais patvirtintos Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo stebėseną, ūkio ministro 2006 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. 4-247 patvirtintas Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir stebėsenos struktūros aprašas. Rengiant Nacionalinės Lisabonos strategijos

įgyvendinimo programą, buvo plačiai įtraukti socialiniai ir ekonominiai partneriai, mokslininkai, valstybinių institucijų atstovai ir politikai, todėl stengiamasi užtikrinti ir plačią jos įgyvendinimo partnerystę (į Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo stebėsenos struktūrą įtraukta daugiau kaip 240 žmonių).

Pirmoji metinė Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo pažangos ataskaita, kuriai 2006 m. spalio 11 d. pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė, o 2006 m. spalio 13 d. – Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komitetas, 2006 m. spalio 13 d. pateikta Europos Komisijai.

2006 m. gruodžio 12 d. Europos Komisija pristatė 2006 metų Lisabonos strategijos įgyvendinimo ataskaitą, kurioje pateikiamos ir specifinės rekomendacijos valstybėms narėms. Lietuvos Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa vertinama gerai (labai gera pažanga – 6 valstybės, gera pažanga – 12, ribota pažanga – 7), o Lietuvoje sukurta programos įgyvendinimo stebėsenos struktūra nurodoma kaip naudingas pavyzdys kitoms valstybėms. Ataskaitoje akcentuojama, kad Lietuvos valdžios institucijos dėjo daug pastangų, siekdamos užtikrinti subalansuotumą tarp Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir ES struktūrinės paramos fondų investicijų.

Atsižvelgiant į Europos Komisijos pateiktas rekomendacijas ir 2006 metų įgyvendinimo rezultatus, pradėta atnaujinti Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programą.

Siekdama skatinti investicijas į žmogiškuosius išteklius, žinias ir inovacijas, taip pat plyno lauko investicijas, investicijas į viešąją infrastruktūrą ir pramoninių zonų kūrimą, Ūkio ministerija 2006 metais parengė projektą „Investicijų skatinimo programos, padėsiančios vykdyti kryptingą investicijų skatinimo politiką“ (iki šiol Lietuva nebuvo sukūrusi programinės sistemos, kaip įrankio, padedančio pritraukti užsienio ir plėtoti vidaus investicijas, todėl pralaimi konkurencinėje kovoje, kai reikia pritraukti stambius ir strateginius investuotojus).

2006 metų lapkritį įgyvendintas ES PHARE 2003 lėšomis finansuotas projektas „Parama plyno lauko investicijų plėtrai Lietuvoje“. Šio projekto rezultatas – išanalizuoti teisiniai ir administraciniai trukdžiai plyno lauko investicijoms, parengti pasiūlymai, kaip gerinti sąlygas šioms investicijoms, išanalizuota ES valstybių plyno lauko investicijų skatinimo ir pritraukimo patirtis, parengta 4 plyno lauko sklypų, kuriuose numatoma įkurti pramoninius parkus, projektinė dokumentacija.

2006 metais iš Specialiajai investicijų skatinimo programai įgyvendinti skirtų lėšų buvo finansuoti Naujosios Akmenės, Panevėžio, Alytaus ir Šiaulių pramoninių parkų teritorijų techninės dokumentacijos parengimo darbai (įgyvendinus projektus 7 pramoniniuose parkuose – Šiauliuose, Kėdainiuose, Visagine, Marijampolėje, Panevėžyje, Alytuje ir Naujojoje Akmenėje, – bus įrengta visa reikiama infrastruktūra).

2006 metais buvo parengtas Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymo, Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas, kurio tikslas – gerinti teisinę aplinką privataus kapitalo investavimui koncesijos būdu, tikslinant Lietuvos Respublikos koncesijų

įstatymo ir kitų susijusių įstatymų nuostatas ir tuo siekiant skatinti privataus kapitalo investicijas į viešąjį sektorių koncesijos pagrindais, taip pat suderinti Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymą su naujos redakcijos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu. Šie įstatymų pakeitimai patobulino teisinius pagrindus spręsti praktikoje kylančias problemas: aiškiau nustatė koncesijos apibrėžtį, apibrėžė turto valdymo ir (ar) naudojimo sąlygas, koncesijų sutarčių viešumą, trukmę, imperatyvias koncesijos sutarčių sąlygas, viešosios nuosavybės perdavimo ribojimą, finansinių išipareigojimų mastą, metodinį vadovavimą koncesijoms, koncesijų suteikimo kontrolę ir koncesijų sutarčių vykdymo priežiūrą.

Pasaulinė praktika patvirtina, kad sėkmingiausios yra tos pramonės šakos, kuriose susiformuoja įmonių ir mokslo institucijų grupės, partnerystės tinklai – klasteriai, kurių veikla, siekiant bendro visos grupės ekonominio augimo, yra pagrįsta tarpusavio bendradarbiavimu, todėl siekiant didinti pramonės konkurencingumą buvo remiamos klasterizacijos iniciatyvos (2006 metais parengta pirmoji klasterių žemėlapis dalis). Klasterių žemėlapis leis aiškiai pamatyti nacionalinio ūkio struktūrą įvairiais aspektais, tendencijas sektorių bei regionų lygmenimis, taip pat išryškinti galimus prioritetus ir augimo kryptis. Šiuo metu privataus sektoriaus iniciatyva jau formuojasi atskiri klasteriai. Pradėti įgyvendinti klasterizaciją skatinantys projektai: viešoji įstaiga „Technopolis“ pradėjo vykdyti projektą „Kauno regiono mechatronikos klasterio verslo strateginės informacijos valdymo sistemos sukūrimas ir įdiegimas“, kurio metu numatoma įdiegti strateginę verslo informacijos valdymo sistemą, sudarysiančią sąlygas mechatronikos klasteriui atsirasti; Alytaus krašto verslininkų asociacija 2006 metais pradėjo vykdyti medienos technologijų demonstravimo centro įkūrimo Alytuje projektą, kurį įgyvendinus, bendradarbiaujant su mokslo įstaigomis ir verslo atstovais, bus kuriami modeliai, kaip pažangiomis technologijomis optimizuoti darbą, didinti darbo našumą ir sukurti didesnę pridėtinę vertę medienos sektoriaus įmonėse.

2006 metais buvo užsakytas ir atliktas mokslinio tyrimo darbas „Pramonės konkurencingumo vertinimo sistemų, naudojamų pasaulinėje praktikoje, analizė ir modelio, taikytino Lietuvoje, parengimas“. Remiantis šio mokslinio tyrimo pagrindu parengta metodika, bus atliekamas pagrindinių pramonės šakų konkurencingumo vertinimas, kurio metu bus išanalizuotos konkrečių šakos įmonių konkurencingumo problemos ir siūlomi būdai, kaip jas spręsti.

Stiprinant šalies ūkio konkurencinį potencialą, buvo įgyvendinamos įvairios priemonės, skirtos inovacijų paramos infrastruktūros įstaigoms plėtoti, šių įstaigų teikiamų paslaugų kokybei gerinti ir prieinamumui didinti. 2006 metais parengta taikomoji mokslinio tyrimo studija – tai Finansinių paskatų mokslinius tyrimus ir technologijų plėtojimą bei inovacinę veiklą vykdančioms ūkio subjektams sistemos tobulinimo galimybių studija, kurioje išanalizuotos finansinių paskatų taikymo išankstinės sąlygos ir galimybės mokslinius tyrimus ir technologijų plėtojimą bei inovacinę veiklą vykdančioms ūkio subjektams visoje proceso „mokslas–verslas“ grandinėje. Studija paskelbta Ūkio ministerijos interneto svetainėje www.ukmin.lt. Remiantis atlikta studija, bendradarbiaujant su atitinkamomis ministerijomis ir socialiniais partneriais, bus inicijuojami teisės aktų pakeitimai bei papildymai dėl finansinių ir kitų

paskatų priemonių panaudojimo taikomųjų tyrimų, technologijų plėtojimo ir inovacijų procese.

Įmonių vykdomiems projektams (iš jų minėtina EUREKA) iš dalies finansuoti Ūkio ministerija skyrė 4,16 mln. litų.

Siekiant užtikrinti palankias sąlygas Lietuvos IRT ir pašto rinkose atsirasti naujiems ūkio subjektams ir sudaryti galimybes visiems plėtoti veiklą, Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2006 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. 1V-4 buvo patvirtintas Informacijos, reikalaujamos skelbti nustačius skaidrumo įpareigojimą, apimties, jos detalumo reikalavimų, paskelbimo būdo ir kitų paskelbimo sąlygų aprašas, 2006 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. 1V-724 patvirtintas Viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų pageidavimo teikti universaliąsias elektroninių ryšių paslaugas be kompensacijos pateikimo tvarkos aprašas, 2006 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 1V-738 patvirtintos Apskaitos atskyrimo taisyklės ir su apskaitos atskyrimu susiję reikalavimai.

Vykdydama aktyvią eksporto plėtros ir skatinimo, naujų rinkų įvaldymo ir esamųjų išlaikymo politiką, Ūkio ministerija parengė Prekių eksporto į trečiąsias valstybes ir prekių išvežimo į Europos Sąjungos valstybes neres plėtros ir skatinimo 2006–2008 metų strateginių kryptių aprašo ir Prekių eksporto į trečiąsias valstybes ir prekių išvežimo į Europos Sąjungos valstybes neres plėtros ir skatinimo 2006–2008 metų strateginių kryptių įgyvendinimo priemonių aprašo projektus, kuriuos Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino 2006 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 253. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas ūkio subjektams didinti gamybos ir eksporto mastą, 2006 metais Lietuvos ūkio subjektams buvo skirta lėšų dalyvauti 101 tarptautinėje parodoje, organizuoti 16 verslininkų misijų bei užsienio specialistų atvykimą į 4 Lietuvoje organizuotus renginius. Formuojant teigiamą Lietuvos, jos ūkio subjektų, jų gaminamų prekių ir teikiamų paslaugų įvaizdį, buvo skirta lėšų 16 konferencijų ir seminarų rengimui, 26 informacinių, reklaminių ir valstybės įvaizdį kuriančių spaudinių leidybai. Plėtoti prekių eksportą į trečiąsias valstybes ir prekių išvežimą į ES, geriau atstovauti Lietuvos verslo interesams labai padeda tai, kad įsteigtos komercijos atašė pareigybės. 2006 metais finansuota komercijos atašė Lenkijoje, Rusijoje (Maskvoje ir Sankt Peterburge), Švedijoje, Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje, Ukrainoje, Nyderlanduose veikla.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos nuostatas, 2006 metais surengti du dvišalės Lietuvos ir Lenkijos ekonominio bendradarbiavimo komisijos posėdžiai (vasario 23 d. – Vilniuje ir lapkričio 30 d. – Varšuvoje). Posėdžiuose šalys pabrėžė tolesnio ekonominio bendradarbiavimo plėtros svarbą, buvo apsvarstyti Lietuvos ūkiui ir verslui aktualūs Lenkijoje investavusių Lietuvos įmonių veiklos, bendradarbiavimo transporto, elektros energetikos bei gamtinių dujų sektoriaus ir turizmo srityse klausimai, pasienio kontrolės punktų darbo, PVM sugražinimo Lietuvos įmonėms ir kiti klausimai. 2006 m. vasario 8–9 d. Lietuvoje lankėsi Rusijos Federacijos Kaliningrado srities gubernatoriaus G. Booso vadovaujama delegacija. Ūkio ministerijoje buvo surengtas Lietuvos Respublikos ir Kaliningrado srities verslininkų forumas. Forumo metu buvo nagrinėjami Kaliningrado srities Ypatingos ekonominės zonos naujo įstatymo

pranašumai ir trūkumai, energetikos klausimai, Lietuvos ir Kaliningrado užsienio prekybos situacija, Lietuvos verslininkų įsidarbinimo Kaliningrado srityje problemos, turizmo plėtros klausimai, o 2006 m. gruodžio 13 d. Zelenogradske (Kaliningrado sritis) įvyko dvišalės Lietuvos Respublikos regionų ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities vietinės valdžios Ilgalaikio bendradarbiavimo tarybos Prekybinio ir ekonominio bendradarbiavimo bei bendradarbiavimo energetikos srityje komisijos posėdis. Jame buvo aptarta turizmo ir verslo plėtra, tarptautinių regioninės plėtros projektų įgyvendinimo eiga, energetikos ir kiti klausimai.

Rengdama Lietuvos poziciją dėl ES pramonės žaliavų muitų sustabdymo ir tarifinių kvotų suteikimo, Ūkio ministerija informuoja asocijuotąsias verslo institucijas, taip pat galimus suinteresuotus šalies gamintojus apie galimybes teikti prašymus suspenduoti bendruosius importo muitus ar suteikti kvotą pramonės prekėms. Gavusi tokius Lietuvos įmonių prašymus ir nustatyta tvarka išnaginėjusi bei suderinusi su kitomis suinteresuotomis šalies institucijomis, ministerija Lietuvos vardu perduoda toliau juos svarstyti Europos Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generaliniam direktoratui. 2006 metais įvyko šeši tokie prašymus svarstiusios Europos Komisijos Ekonominių tarifų klausimų darbo grupės posėdžiai, kuriems Lietuvos vardu informaciją teikė Ūkio ministerija, bendradarbiaudama su suinteresuotomis šalies institucijomis, Lietuvos verslo institucijomis (Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, Lietuvos verslo darbdavių konfederacija, Tarptautiniais prekybos rūmais ICC Lietuva), taip pat su Lietuvos ekonominės plėtros agentūra bei atskirais ūkio subjektais ir siekdama identifikuoti konkrečius šalies interesus, nuomonę dėl svarstomų importo muitų tarifų pakeitimų bei kvotų nustatymo. Minėtuose posėdžiuose, be kitų ES valstybių narių prašymų, buvo svarstomi ir du Lietuvos prašymai:

nuo 2006 m. liepos 1 d. nustatyti 7300 tonų bemuitę tarifinę kvotą neplastifikuoto celiuliozės diacetato, skirto acetatiniams gijų siūlams gaminti, importui. Dėl šio Lietuvos prašymo Italija ir Prancūzija, kurių įmonės gamina tokias pat prekes ir gali jomis aprūpinti ES rinką, pateikė protestus, todėl prašymas buvo atsiimtas;

nuo 2007 m. sausio 1 d. nustatyti 10080 tonų tarifinę kvotą linijinio polietileno, kurio savitasis sunkis yra ne mažesnis kaip $0,87 \text{ g/cm}^3$, bet ne didesnis kaip $0,94 \text{ g/cm}^3$, naudojamo gaminant tamprią plėvelę, importui. Tačiau ir šio produkto importui tarifinė kvota nebuvo skirta, nes svarstant prašymą inicijavusioji Lietuvos įmonė paprašė leisti jį atsiimti.

Laikydamosi numatytų teisinių procedūrų nagrinėjant minėtus klausimus dėl bendrųjų importo muitų suspendavimo ar kvotų suteikimo, Lietuva pasinaudojo procedūrose nustatyta teise pateikti protestą dėl kitų ES valstybių narių Europos Komisijai pateiktų tokių prašymų suspenduoti muitus ar nustatyti tarifines kvotas pramonės prekėms. Ūkio ministerija organizavo tokių Lietuvos protestų teikimą. Lietuva pateikė protestus dėl: (i) Vengrijos ir Estijos prašymų nustatyti tarifines kvotas metanolio importui; (ii) Turkijos (kuri turi teisę prašyti Europos Komisijos importo muitų suspendavimo ar kvotų suteikimo, nes yra pasirašytas ES ir Turkijos muitų sąjungos susitarimas) ir Ispanijos prašymų nustatyti tarifines

kvotas 14 colių kineskopų importui. Kadangi Lietuvoje kineskopų gamyba vėliau buvo sustabdyta ir nebebuvo galimybių užtikrinti kineskopų tiekimo ES rinkai, protestą dėl minėtų Turkijos ir Ispanijos prašymų Lietuva privalėjo atsiimti. Atsižvelgdama į tai, Europos Komisija 14 colių kineskopų importui į ES nustatė prašytas tarifines kvotas, kurių laikantis netaikomi importo muitai: 750 tūkst. tokių kineskopų tarifinė kvota naudojama importui į Turkiją, o 250 tūkst. kineskopų tarifinė kvota naudojama importui į ES pagal principą „pirmas atėjęs, pirmas ir aptarnaujamas“, todėl ir Lietuvos televizorių gamintojai galės naudotis nustatytąja importo į ES kvota. Aukščiau minėtieji Vengrijos ir Estijos prašymai nustatyti tarifines kvotas metanolio importui nebuvo patenkinti dėl Lietuvos pateiktų protestų.

Aprašytas ES importo muitų suspendavimas ir tarifinių kvotų suteikimas vykdomas įgyvendinant Europos Komisijos komunikato dėl autonominio tarifų sustabdymo ir kvotų (98/C 128/02) nuostatas. Tai ES valstybių narių ūkio subjektams suteikia galimybes susirasti kitose ES valstybėse naujų ryšių, praverčiančių, kai reikia įsigyti žaliavų arba sumažintais muitais iš trečiųjų šalių įsivežti žaliavų gamybai, jeigu jomis negali aprūpinti kiti ES valstybių ūkio subjektai, arba sudaryti sutartis dėl savo produkcijos tiekimo kitoms ES valstybėms. Tuo skatinamas įmonių konkurencingumas, didinamas darbo vietų skaičius, prisidedama prie šalies ekonomikos plėtros.

Plečiant Lietuvos verslui atstovaujančių Lietuvos Respublikos komercijos atašė tinklą, 2006 metais parengti ir priimti 2 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai dėl Komercijos atašė pareigybės steigimo 2006–2008 metų programos patvirtinimo pakeitimo, kuriuose nustatyta 2006 metais įsteigti komercijos atašė pareigybę Kazachstane ir 2007 metais – Estijoje. Įgyvendinant Komercijos atašė pareigybės steigimo 2006–2008 metų programą, buvo parengti ir priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai dėl komercijos atašė pareigybių steigimo Baltarusijoje, Kazachstane, Kinijoje, Ukrainoje ir Lenkijoje.

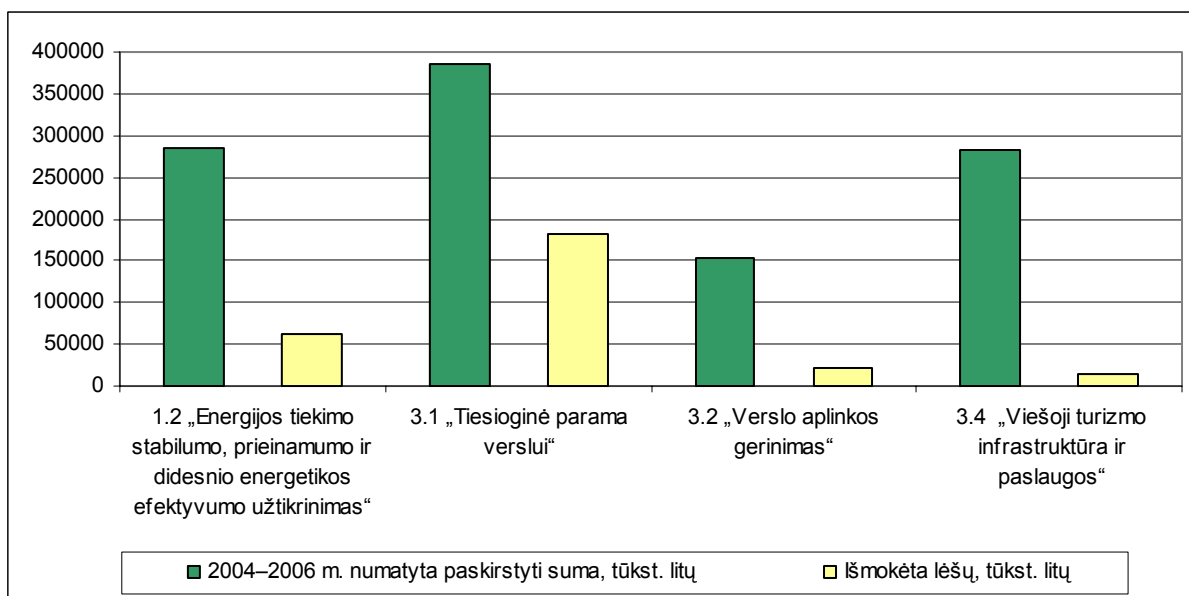
Labai paskatino eksporto plėtrą Lietuvos ekonominės plėtros agentūros (toliau vadinama – LEPA) vykdomos priemonės. LEPA yra įsteigusi savo atstovybes Vokietijoje, Italijoje, Belgijoje ir padeda verslininkams susirasti naujų prekybos partnerių, aktyviai dalyvauja rengiant mugės, parodas ir verslo misijas, formuojant teigiamą Lietuvos įvaizdį. LEPA veikiančio Europos verslo informavimo centro padedamos, Lietuvos įmonės gali išplatinti savo verslo pasiūlymą bet kurioje Europos šalyje. Taip pat įmonės gali registruotis specialioje LEPA eksportuotojų duomenų bazėje, kad potencialūs užsakovai greičiau sužinotų apie jų siūlomas prekes ir paslaugas. 2006 metais dėl LEPA įgyvendintų priemonių Lietuvos įmonės pasirašė eksporto sutarčių už 55,7 mln. litų. Buvo surengti 58 eksportą skatinantys renginiai Lietuvos ir užsienio įmonėms bei organizacijoms: tarptautiniai renginiai, eksportuotojų klubai, specializuoti seminarai, konferencijos. Apie 4400 Lietuvos įmonių suteiktos informacinės ir konsultacinės paslaugos eksporto plėtros klausimais, suorganizuoti 42 užsienio kompanijų potencialių lietuviškos produkcijos pirkėjų vizitai į Lietuvą, parengta ir išleista 16 Lietuvos ekonominį klimatą pristatančių leidinių.

2006 m. gegužės 24–26 d. Vilniuje buvo surengtas komercijos atašė ir LEPA atstovų užsienyje suvažiavimas. Komercijos atašė ir LEPA atstovai lankėsi parodoje „Balttechnika“,

dalyvavo Lietuvos inžinerinės pramonės sektoriaus verslo kontaktų mugėje, susitikimuose su Lietuvos šakinėmis verslo organizacijomis ir įmonėmis (Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacija, Rąstinių namų gamintojų asociacija), verslo informacinių centrų ir verslo inkubatorių atstovais. 2006 m. spalio 16–20 d. komercijos atašė ir LEPA atstovai dalyvavo Užsienio reikalų ministerijos kartu su Ūkio ministerija surengtame ekonomikos srityje dirbančių Lietuvos Respublikos diplomatų, komercijos atašė ir LEPA atstovų užsienyje metiniame suvažiavime, kurio metu dalyvauta susitikimuose su Lietuvos verslo organizacijomis ir įmonėmis, lankytasi parodoje „Infobalt“, taip pat Kėdainiuose, kur dalyvauta susitikimuose su regiono verslininkais.

Minėtų priemonių įgyvendinimas prisideda prie to, kad lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksportas didėja ir didės ateityje.

2006 metais baigta skirstyti visa administruojama verslo, energetikos ir turizmo sričių 2004–2006 metų ES struktūrinių fondų parama. Per šį laikotarpį sudaryta (kontraktuota) 105 procentai sutarčių. Pasinaudojus ES struktūrinių fondų parama, jau įgyvendinti 37 projektai. 25 procentai paramos lėšų jau išmokėta (visos paramos lėšos bus išmokėtos įgyvendinus visus projektus iki 2008 metų pabaigos).

19 pav. Struktūrinės paramos panaudojimas.

Šaltinis – viešosios įstaigos Lietuvos verslo paramos agentūros duomenys.

Sudarant palankias verslo plėtros sąlygas, skatinant darbo vietų kūrimąsi, inovacijų versle diegimą, smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumą šalies ir užsienio rinkose, 2006 metais toliau buvo tobulinama verslo aplinka, plėtojama viešųjų paslaugų verslui infrastruktūra ir finansinės paramos verslui, ypač smulkiąjam ir vidutiniam, sistema.

Dėl pasikeitusio ES vartojamo mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo 2006 metais buvo parengtas Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas. 2006 metų balandį Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė Ūkio ministerijos parengtam Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymo pakeitimo

įstatymo projektui ir pateikė jį svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui. Lietuvos Respublikos Seimo valdyba liepos mėnesį šiam įstatymui patobulinti sudarė darbo grupę, į kurios sudėtį buvo įtraukti ir asocijuotųjų verslo institucijų atstovai. Šiuo metu Ūkio ministerija rengia išvadas dėl patobulinto įstatymo projekto. Įstatymo projekte numatyta tikslesnė ir objektyvesnė įmonių priskyrimo mažosioms ir vidutinėms įmonėms tvarka padės išvengti piktnaudžiavimo valstybės parama ir užtikrinti, kad ši parama tektų toms įmonėms, kurioms jos labiausiai reikia. Be to, įstatymo projekto nuostatomis siekiama skatinti rizikos kapitalo investicijas į mažąsias ir vidutines įmones, taikyti mokslinių tyrimų rezultatus gamyboje, plačiau diegti inovacijas į mažųjų ir vidutinių įmonių veiklą.

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos nuostatas, Ūkio ministerija parengė Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 2, 7, 11, 12, 16, 17, 18, 26, 29, 33, 34 ir 35 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą, kuris Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1276 pateiktas svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui. Atsižvelgiant į Europos Komisijos Vidaus rinkos generalinio direktorato pasiūlymus, projekte tikslinamos alkoholio produktų „importo“, „eksporto“ ir „įvežimo“ sąvokų apibrėžtys ir su tuo susijusios kitos nuostatos, siekiant užtikrinti laisvo prekių judėjimo ir abipusio pripažinimo principų taikymą alkoholio produktams, teisėtai pagamintiems ir (ar) parduodamiems Europos ekonominės erdvės susitarimą pasirašiusiose Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybėse ir Turkijoje. Projekte taip pat siūloma patikslinti nuostatas, susijusias su ekonominių sankcijų skyrimu, kad jos būtų proporcingos padaryto pažeidimo pobūdžiui ir mastui. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 3 d. nutarimą, priimtą dėl kai kurių Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo nuostatų prieštaravimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, projekte siūloma Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymą papildyti nuostata, suteikiančia teisę teismams skirti už padarytus pažeidimus mažesnę negu įstatyme nustatyta minimali riba piniginę baudą. Be to, projekte griežtinamos nuostatos, reglamentuojančios alkoholio reklamos transliavimo radijuje ir televizijoje laiką.

Lietuvai esant ES nare, verslui atsiveria naujos galimybės pasirinkti europinio lygmens veiklos teisinę formą. Siekiant pagerinti verslo sąlygas ir sudaryti galimybes juridiniams asmenims, kurių veikla neapsiriboja vien vietos poreikių tenkinimu, planuoti ir vykdyti veiklą pagal bendras taisykles visos Bendrijos mastu, atsakingai rengtasi naujos teisinės formos – Europos kooperatinės bendrovės – atsiradimui nuo 2006 m. rugpjūčio 18 d., kai įsigaliojo Tarybos reglamentas Nr. 1435/2003 dėl Europos kooperatinės bendrovės (SCE) statuto. Užtikrindama minėto reglamento taikymą, Ūkio ministerija parengė Lietuvos Respublikos Europos kooperatinių bendrovių įstatymo projektą. Įstatymas priimtas 2006 metų birželio mėnesį.

Sudarant teisesnės prielaidas įmonėms teikti Juridinių asmenų registrai dokumentus elektronine forma, iš registro gauti dokumentų kopijas bei duomenų išrašus elektronine forma, taip pat savanoriškai teikti Juridinių asmenų registrai dokumentų ir duomenų vertimus į vieną ar kelias oficialias ES valstybių narių kalbas, kaip tai nustato Europos Parlamento ir

Tarybos priimtas bendrovių teisės Pirmosios Tarybos direktyvos 68/151/EEB pakeitimas, 2006 metų liepą Lietuvos Respublikos Seime buvo priimtas Ūkio ministerijos parengtas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymas. Be to, Ūkio ministerija aktyviai prisidėjo prie minėtas teisinės prielaidas įtvirtinančių Juridinių asmenų registro nuostatų pakeitimų rengimo.

Tobulindama verslo teisinį reglamentavimą, Ūkio ministerija parengė Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, kurio tikslas – aiškiau reglamentuoti įstatinio kapitalo mažinimą ir nustatyti, kad įstatinis kapitalas gali būti mažinamas, kai reikia išmokėti bendrovės lėšų akcininkams, apibrėžti privalomas tokio lėšų išmokėjimo sąlygas ir procedūras. Šie įstatymo pakeitimai leis aiškiau reglamentuoti verslą teisiniu požiūriu, bus geriau užtikrinama kreditorių, akcininkų ir pačios bendrovės interesų apsauga. Įstatymas priimtas 2007 m. sausio 12 dieną.

Ūkio ministerija parengė Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo pakeitimus, kuriais siekiama papildyti Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymą nuostatomis dėl viešųjų įstaigų veiklos sričių nustatymo, taip pat dėl tam tikrų viešosios įstaigos pertvarkymo į labdaros ir paramos fondą bei biudžetinę įstaigą ypatumų, kad pertvarkant viešąsias įstaigas į kitos teisinės formos juridinius asmenis arba joms pasibaigiant valstybės turtas nebūtų prarastas. Įstatymas priimtas 2007 m. sausio 18 dieną.

Šalindama kliūtis Lietuvoje įsteigtoms bendrovėms jungtis su bendrovėmis, įsteigtomis kitose ES valstybėse, Ūkio ministerija pradėjo rengti įstatymo projektą, įgyvendinsiantį Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą Nr. 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi, peržengiančio vienos valstybės ribas. Tikimasi, kad šis įstatymas bus priimtas 2007 metais. Priėmus jį ir jo įgyvendinamuosius teisės aktus, sumažėtų teisinių bei administracinių procedūrų bendrovių jungimosi metu našta, palengvėtų bendrovių iš skirtingų ES valstybių (iš jų – ir Lietuvos) jungimasis.

Siekdama paprasčiau reglamentuoti ribotos atsakomybės bendrovių kapitalo tvarkymą ir toliau užtikrinant akcininkų ir kreditorių teisių apsaugą, 2006 metais Ūkio ministerija rengėsi Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 2006/68/EB, keičiančios Antrąją Tarybos direktyvą dėl kapitalo klausimų, įgyvendinimui. Šios direktyvos pakeitimas ES valstybėms suteikia teisę leisti bendrovėms paprasčiau tvarkyti savo kapitalą, kartu joms sudaroma galimybė greičiau ir mažesnėmis sąnaudomis reaguoti į rinkos pokyčius. Tai lemtų šalies verslo efektyvumo ir konkurencingumo stiprinimą.

Ūkio ministerija aktyviai dalyvavo rengiant Lietuvos pozicijas ir atstovaujant Lietuvai ES institucijose, kuriose svarstytas su bendrovių teisės modernizavimo plano įgyvendinimu susijęs direktyvos dėl bendrovių, kurių registruotoji buveinė yra valstybėje narėje ir kurių akcijomis leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, akcininkų balsavimo teisių panaudojimo projektas. Ši direktyva įtvirtins minimalius bendrovių, kurių vertybiniai popieriai įtraukti į prekybą reguliuojamoje rinkoje, akcininkų balsavimo teisių įgyvendinimo ir apsaugos standartus ES lygiu, ypač akcentuojant užsienio investuotojų teises ir panaikinant apribojimus, susijusius su modernių technologijų naudojimu.

Tobulinant akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių likvidavimo, valdymo, taip pat pelno nesiekiančių juridinių asmenų veiklos organizavimo sričių teisinį reglamentavimą, 2006 metais Ūkio ministerijos užsakymu šiomis temomis buvo atlikti mokslinių tyrimų darbai.

Neatskiriama rinkos ekonomikos kūrimo dalis – valstybei nuosavybės teise priklausančio turto privatizavimas. Valstybės turto privatizavimo procesas yra vienas iš veiksmingų, lemiančių teigiamus ūkio struktūros pokyčius ir ekonomikos veiksmingumą.

Ūkio ministerija, siekdama valstybės turto privatizavimo ir valdymo efektyvumo, aiškumo ir viešumo, kuo palankesnės aplinkos verslui, valstybės tiesioginio reguliavimo mažinimo, 2006 metais daug dėmesio skyrė valstybės turto privatizavimo bendriesiems klausimams priskiriamiems teisės aktams tobulinti.

Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. gruodžio 5 d. priėmė Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo 4, 7, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 19, 20, 21 ir 22 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio projektą parengė Ūkio ministerija. Šiuo įstatymu Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo nuostatos suderintos su Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu ir kitais teisės aktais, įgyvendintos Lietuvos Respublikos vertybinių popierių rinkos įstatymo nuostatos, susijusios su įstatyme nustatytu akcijų pirkimu–pardavimu, esant akcininko reikalavimui, padidintas valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo efektyvumas. Kad būtų išvengta galimų piktnaudžiavimo atvejų ir padidėtų privatizavimo skaidrumas, įrašytos svarbesnės nuostatos dėl viešo konkurso vykdymo proceso, nustatyta, kad tiesioginių derybų ar išperkamosios nuomos būdu būtų privatizuojami tik tokie pastatai ar patalpos, į kuriuos investuoto dar neatlyginto privataus kapitalo vertė yra didesnė nei $\frac{1}{2}$ ne tik išsinuomotų pastatų ar patalpų, bet ir šiems objektams priskirto žemės sklypo vertės, kartu paėmus.

Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. rugsėjo 21 d. priėmė Lietuvos Respublikos Valstybės turto fondo įstatymo 1, 5, 6 ir 8 straipsnių pakeitimo ir 10 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą, kurio projektą parengė Ūkio ministerija. Šiuo įstatymu Lietuvos Respublikos Valstybės turto fondo įstatymo nuostatos suderintos su Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymu, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymu ir kitais teisės aktais, taip pat patikslinti dalies valstybės įmonės Valstybės turto fondo patikėjimo teise valdomo turto perdavimo kitų asmenų nuosavybėn teisiniai pagrindai ir atsisakyta kai kurių perteklinių normų.

Tikimasi, kad šie teisės aktai turės tam tikrą teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, o tinkamas jų įgyvendinimas lems palankesnės verslo aplinkos sudarymą.

Per 2006 metus privatizuoto valstybės ir savivaldybių turto vertė siekė 143 mln. litų.

Didžiausi 2006 metų sandoriai – valstybei priklausančių akcinės bendrovės Lietuvos telegramų agentūros ELTA akcijų (39,51 procento) pardavimas, taip pat nekilnojamojo turto, esančio strategiškai patraukliose vietose, privatizavimas.

Privatizavimo objektų sąrašė 2006 metų pabaigoje buvo per 2000 objektų, bendra privatizuojamų objektų vertė – 758 mln. litų.

Ūkio ministerija nuolat operatyviai savo tinklalapyje skelbia informaciją apie užsienio prekybos režimo pasikeitimus, t. y.:

informaciją apie ES valstybių narių prašymus Europos Komisijai suspenduoti tam tikrų prekių importo muitus ar suteikti tarifines kvotas. Tuo siekiama Lietuvos verslo atstovus paraginti teikti atitinkamus protestus, jeigu šias prekes jie gamina ir gali jas pateikti ES rinkai. Apie šias galimybes tiesiogiai informuojamos pagrindinės asocijuotosios pramonės ir verslo institucijos (Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, Lietuvos verslo darbdavių konfederacija, Tarptautiniai prekybos rūmai ICC Lietuva), taip pat Lietuvos ekonominės plėtros agentūra ir žinomi galimi suinteresuoti konkretūs Lietuvos ūkio subjektai;

aktuales informacinius pranešimus apie galimybes įmonėms teikti Ūkio ministerijai paraiškas gauti atitinkamus importo į ES leidimus (tekstilės ir plieno gaminių importo licencijas ir importo priežiūros dokumentus bei išankstinius leidimus laikinai perdirbti tekstilės gaminius kai kuriose trečiojoje šalyse);

pranešimus apie tam tikrų prekių importo į ES kvotų pasikeitimus;

informaciją apie ES Oficialiajame leidinyje skelbiamus inicijuotus naujus antidempingo, apsaugos ir kompensacinių priemonių (toliau vadinama – prekybos apsaugos priemonės) taikymo tyrimus ir peržiūras, artėjančią tokių priemonių taikymo pabaigą, kitus pasikeitimus šiais klausimais. Be to, ši informacija operatyviai persiunčiama pagrindinėms suinteresuotoms šalies verslo institucijoms (Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Lietuvos verslo darbdavių konfederacijai, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijai ir jos regioniniams rūmams, Lietuvos prekybos įmonių asociacijai bei šakinėms asociacijoms), taip pat Lietuvos nacionalinei vartotojų federacijai, Lietuvos vartotojų institutui ir žinomiems galimiems suinteresuotiems ūkio subjektams tiesiogiai;

informaciją apie trečiųjų šalių inicijuotus tyrimus dėl prekybos apsaugos priemonių taikymo ES ar atskirų jos valstybių narių prekių importui ir jau taikomas tokias priemones.

Atsiskaitymo laikotarpiu taip pat buvo surengtos konsultacijos suinteresuotoms įmonėms, siekiant supažindinti jas su taikoma nuo 2007 metų importo kvotos Baltarusijos kilmės kalio chloridui administravimo sistema, Mykolo Romerio universiteto organizuotame seminare skaitytas pranešimas apie importo muitų suspendavimo ir tarifinių kvotų nustatymo procedūras.

Gavus iš Europos Komisijos informaciją apie ketinamus pradėti prekybos apsaugos priemonių taikymo tyrimus ar peržiūras ir siekiant surinkti reikiamą informaciją Lietuvos pozicijai formuoti, operatyviai tiesiogiai informuojami žinomi su nagrinėjamais klausimais susiję Lietuvos ūkio subjektai, taip pat aukščiau minėtos pagrindinės verslo institucijos.

Siekiant didinti viešumą ir vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 30 d. nutarimo Nr. 92 „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo įgyvendinimo“ 3.3 punkto pavedimą (kuriuo Ūkio ministerija įpareigota atlikti viešųjų pirkimų centralizavimo galimybių studiją ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus dėl centralizuotų pirkimų sistemos sukūrimo), atlikta viešųjų pirkimų centralizavimo galimybių

studija. Atsižvelgiant į studijoje atliktą viešųjų pirkimų centralizavimo galimybių analizę ir pateiktus pasiūlymus, priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 19 d. nutarimas Nr. 50 „Dėl centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo“, suteikiantis galimybę perkančiosioms organizacijoms pasirinkti – vykdyti prekių, paslaugų ar darbų pirkimus pačioms; įsigyti prekių, paslaugų ar darbų per ministerijų reguliavimo sričiai priskirtas centrinės perkančiąsias organizacijas arba per viešąją įstaigą Centrinę projektų valdymo agentūrą, kuriai suteikta teisė atlikti centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas, įgyvendinant bandomąjį viešųjų pirkimų vykdymo per centrinę perkančiąją organizaciją projektą, arba iš minėtų centrinių perkančiųjų organizacijų. Nutarimo įgyvendinimas leis ypač mažoms perkančiosioms organizacijoms išspręsti problemas, su kuriomis jos susiduria, vykdydamos viešuosius pirkimus decentralizuotai (t. y. kompetencijos viešųjų pirkimų srityje trūkumas; mažas viešųjų pirkimų mastas, dėl kurio netikslinga steigti atskirą viešųjų pirkimų specialisto etatą, ir panašiai).

Siekiant nustatyti verslo atstovams kylančias problemas, susijusias su dalyvavimu viešuosiuose pirkimuose, tikslintinas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, kitus sprendinius klausimus, Ūkio ministerijoje 2006 m. spalio 30 d. organizuotas pasitarimas su verslo organizacijų atstovais. Buvo nagrinėjami tokie klausimai kaip vidaus sutartys, pažymų tiekėjams, dalyvaujantiems viešajame pirkime, išdavimo supaprastinimas, ginčų, susijusių su viešaisiais pirkimais, operatyvesnio nagrinėjimo galimybės ir kita. Su verslo organizacijų atstovais pradėtos konsultacijos tęsiamos toliau, taip pat vyksta konsultacijos su atitinkamomis institucijomis, išduodančiomis pažymas dėl tiekėjų patikimumo įrodymo, nagrinėjama kitų šalių patirtis, svarstoma tiekėjų galimybė reikiamas pažymas gauti iš vienos institucijos („vieno langelio“ principas). Išnagrinėjus minėtus klausimus, prireikus bus parengti atitinkamų teisės aktų projektai.

Ūkio ministerija aktyviai vykdė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos nuostatą, susijusią su naujų paramos verslui formų, taip pat ir finansinių (rizikos kapitalas, mikrokreditai), diegimu. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 3 d. nutarimu Nr. 326 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 5 d. nutarimo Nr. 974 „Dėl PHARE negražintinos paramos naudojimo“ pakeitimo“ buvo nustatytos pagrindinės mikrokreditų teikimo sąlygos ir principai, o ūkio ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. 4-182 „Dėl Mikrokreditų teikimo ir administravimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos pagrindinės mikrokreditų teikimo sąlygos ir principai.

Pagal parengtas ir patvirtintas taisykles buvo atrinkti 3 mikrokreditavimą vykdysiantys bankai (akcinė bendrovė Šiaulių bankas, uždaroji akcinė bendrovė Medicinos bankas ir akcinė bendrovė DnB NORD bankas), kurie 2006 metų rugsėjį pradėjo teikti mikrokreditus (paskolas mažosioms ir vidutinėms įmonėms iki 25000 eurų ar ekvivalentu kita valiuta). Teikiant mikrokreditus, pirmenybė numatyta įmonėms, kuriose dirba mažiau kaip 10 darbuotojų. Palankesnės sąlygos taikomos toms įmonėms, kurios veiklą vykdo didesnio nedarbo apskrityse: Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių ir Utenos. Nuo 2006 metų rugsėjo pradžios iki 2006 m. gruodžio 31 d. bankai suteikė mikrokreditus 266 įmonėms ir išnaudojo

66 procentus skirtų lėšų. 90 procentų mikrokreditų suteikta mikroįmonėms, 9 procentai – mažosioms įmonėms, 1 procentas – vidutinėms įmonėms.

2006 metais uždarosios akcinės bendrovės „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau vadinama – INVEGA) garantijų poreikis, kaip ir ankstesniais metais, didėjo: 2006 metais INVEGA mažosioms ir vidutinėms įmonėms suteikė 368 garantijas, t. y. 1,7 karto daugiau nei 2005 metais. Suteiktų garantijų suma siekė 131,1 mln. litų, t. y. 2,4 karto daugiau nei 2005 metais. Per 2006 metus suteiktos garantijos padėjo mažosioms ir vidutinėms įmonėms pasiskolinti 192,61 mln. litų paskolų – dvigubai daugiau nei per 2005 metus.

2006 metais beveik dvigubai daugiau nei 2005 metais suteikta garantijų naujoms, t. y. veikiančioms trumpiau nei 3 metus, įmonėms – jų skaičius siekė 121. Kaip ir 2005 metais, daugiausia garantijų suteikta investicinių projektų finansavimui remti (2006 metais – 81 procentas visų garantijų). Tikimasi, kad garantijų suteikimas padės įmonėms aktyviau diegti inovacijas, paskatins verslo konkurencingumą.

Siekdama užtikrinti geros kokybės, prieinamas viešąsias paslaugas verslui, 2006 metais Ūkio ministerija toliau rėmė 41 verslo informacijos centro ir 6 verslo inkubatorių (1 inkubatorius 2006 metais tapo mokslo ir technologijų parku) paslaugų verslui programos projektų įgyvendinimą. Per 2006 metus Lietuvoje veikiantys 6 verslo inkubatoriai ir 41 verslo informacijos centras suteikė beveik 23 tūkst. valandų konsultacijų ir kitokio mokymo, šių įstaigų organizuotame 841 verslo informacijos sklaidos renginyje dalyvavo per 19 tūkst. smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų. Per 2006 metus į inkubatorius priimta 71 nauja įmonė, ir laikotarpio pabaigoje visuose inkubatoriuose veikė 197 įmonės, kuriose per ataskaitinį laikotarpį sukurtos 296 naujos darbo vietos.

Siekiant įteisinti asocijuotųjų verslo institucijų lygiavertį dalyvavimą rengiant įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, vykdant fondų, skirtų verslo plėtrai skatinti, naudojimo priežiūrą, svarstant ir sprendžiant kitus aktualius ūkio ir verslo plėtros klausimus, priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 145, kuriuo vietoj Nuolatinės komisijos verslo sąlygų gerinimo klausimams spręsti įsteigtas Investicijų skatinimo ir verslo sąlygų gerinimo komitetas – nuolatinis Lietuvos Respublikos Vyriausybės komitetas. Pagrindinis šio komiteto veiklos uždavinys – palaikyti nuolatinį dialogą su asocijuotosiomis verslo institucijomis ir kitais socialiniais partneriais, sprendžiant opias verslo problemas. Komitetas taip pat spęs vidaus ir užsienio investicijų pritraukimo, investavimo aplinkos gerinimo, prioritetinių ir didelės apimties investicijų skatinimo klausimus. Investicijų skatinimo ir verslo sąlygų gerinimo komiteto veikla turėtų užtikrinti priimamų sprendimų operatyvumą ir efektyvumą, įteisinti asocijuotųjų verslo institucijų lygiavertį dalyvavimą rengiant įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, svarstant ir sprendžiant kitus aktualius ūkio ir verslo plėtros klausimus. Investicijų skatinimo ir verslo sąlygų gerinimo komitetui vadovaus Ministras Pirmininkas. Komiteto nariai – ūkio ministras (komiteto pirmininko pavaduotojas), finansų, aplinkos, susisiekimo, vidaus reikalų, žemės ūkio ministrai, Vyriausybės kancleris, Ministro Pirmininko patarėjas, atsakingas už investicijas ir verslą, Respublikos Prezidento atstovas. Verslininkų interesams atstovaus Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos

verslo darbdavių konfederacijos, asociacijos „Investors Forum“ ir Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos atstovai.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Stiprinti šalies ūkio konkurencinį potencialą. Šiam prioritetui įgyvendinti numatoma skatinti įmonių jungimąsi į bendradarbiavimo tinklus, inovacijų ir naujų technologijų diegimą; šalinti kliūtis Lietuvos bendrovėms jungtis su bendrovėmis, įsteigtomis kitose valstybėse narėse, mažinti teisinių ir administracinių procedūrų tokio jungimosi metu našta; atnaujinti Inovacijų versle programą ir jos įgyvendinimo priemonių 2007–2009 metų planą. 2007 metais planuojama surengti dvišalių komisijų ar darbo grupių, nagrinėjančių prekybinius ir ekonominius bendradarbiavimo klausimus, posėdžius su Baltarusija, Rusijos Federacijos Vyriausybe, Lenkija, Ukraina, Kazachstanu.

Remti ir skatinti smulkųjų ir vidutinių verslą. Įgyvendinant šį prioritetą, daug dėmesio bus skiriama verslumui skatinti, tam palankiai aplinkai kurti, lankstesnėms ir įvairesnėms verslo finansavimo formoms plėtoti, geros kokybės viešosioms paslaugoms verslui užtikrinti, mokslo ir technologijų sprendimų versle įgyvendinimui skatinti. Taip pat numatoma paprasčiau reglamentuoti ribotos atsakomybės bendrovių kapitalo tvarkymo klausimus ir toliau užtikrinant akcininkų ir kreditorių teisių apsaugą; išanalizavus įmonių likvidavimą reglamentuojančius teisės aktus ir išnagrinėjus praktines su įmonių likvidavimu susijusias problemas, sudaryti sąlygas sklandžiai vykdyti įmonių likvidavimo procesą; padaryti skaidresnes privatizavimo procedūras, tobulinti valstybės turto privatizavimo procesą, kad būtų gaunama kuo daugiau naudos iš privatizuojamo turto.

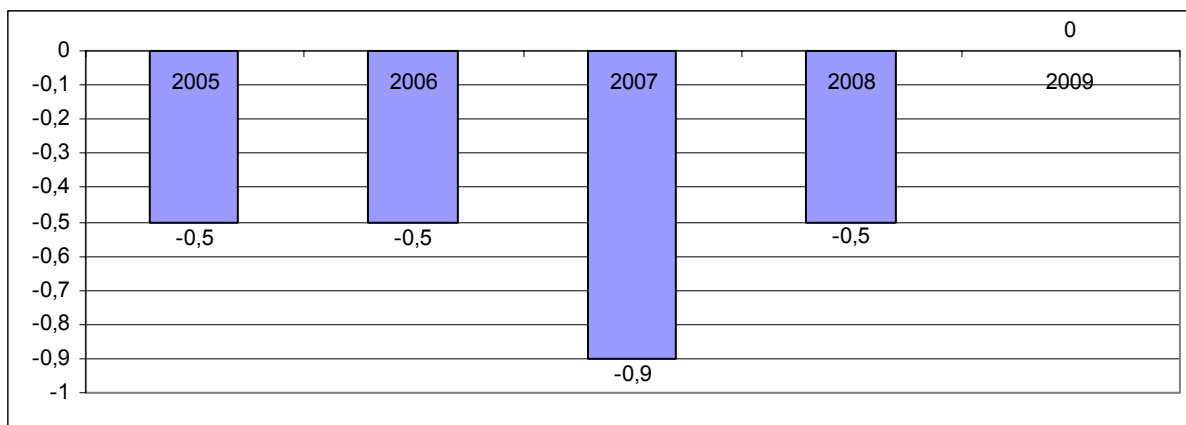
IX. FINANSŲ POLITIKA

Siekdama, kad būtų užtikrinta tvari Lietuvos ūkio rodiklių atitiktis konvergencijos kriterijams ir kad Lietuva kuo greičiau taptų visateise Ekonominės ir pinigų sąjungos nare, vadovaudamasi Stabilumo ir augimo paktu bei Bendrosiomis ekonominės politikos gairėmis, Lietuvos Respublikos Vyriausybė kasmet (iki euro įvedimo) turi rengti Lietuvos konvergencijos programą. Įsivedus eurą, Lietuva kasmet rengs Stabilumo programą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 m. gruodžio 8 d. nutarimu Nr. 1230 pritarė Lietuvos konvergencijos 2006 metų programai (toliau vadinama – Konvergencijos programa). Konvergencijos programa buvo pateikta Europos Komisijai, kuri 2007 metų vasarį ją įvertino.

Lietuvai pasiūlyta pasinaudoti ekonomikos pranašumais ir siekti labiau įpareigojančio valdžios sektoriaus deficito mažinimo tikslo 2007 metais, toliau išlaikyti deficito mažinimo spartą siekiant vidutinės trukmės laikotarpio tikslo, pasitelkiant priemones, užtikrinančias struktūrinio balanso mažinimą 0,5 procento BVP per metus, kaip to reikalaujama iš euro zonos ir valiutų keitimo mechanizmo II valstybių narių, ir toliau stiprinti vidutinės trukmės laikotarpio viešojo sektoriaus finansų planavimo ir kontrolės sistemą.

Konvergencijos programoje numatyta, kad Lietuva 2009 metais sieks subalansuoti biudžetą – tai pirmas kartas, kai Lietuva kelia sau tokį tikslą. Konvergencijos programoje užsibrėžti valdžios sektoriaus deficito tikslai 2007–2009 metais tenkina Stabilumo ir augimo pakto reglamentų nuostatas laikytis griežtos fiskalinės politikos.

20 pav. Valdžios sektoriaus deficitas 2005–2009 metais (BVP procentais).

Šaltiniai: 2005 metais – faktiniai Statistikos departamento duomenys; 2006 metais – išankstinis Finansų ministerijos įvertinimas; 2007–2009 metais – Konvergencijos programoje įtvirtinti fiskalinio deficito tikslai.

Tokie deficito tikslai įtvirtina tvarią valdžios sektoriaus finansų politiką, užtikrina valdžios sektoriaus deficito atitiktį Mastroichto kriterijui ir didina makroekonominį stabilumą, taip pat leidžia vykdyti ilgalaikį finansų tvarumą lemiančias struktūrines (pensijų, sveikatos apsaugos) reformas, bendrai finansuoti ES remiamas programas. Konvergencijos programoje numatoma toliau vykdyti darbo ir kapitalo apmokestinimą balansuojančią mokesčių reformą.

Konvergencijos programoje nurodytas Lietuvos ekonominės politikos siekis – kuo greičiau įsivesti eurą. Lietuva dalyvauja valiutų keitimo mechanizme II, išlaikydama griežtai fiksuotą lito kursą euro atžvilgiu anksčiau nustatytu santykiu, ir siekia prisijungti prie euro zonos, kai tik atitiks ekonominius konvergencijos kriterijus.

Lietuva, siekdama išlaikyti pasitikėjimą Valiutų valdyba, fiskalinės politikos srityje toliau sudarys palankias sąlygas didinti darbo našumą, gerins mokesčių administravimą, skatins investavimą, sukurs palankią verslui aplinką, užtikrins racionalų valstybės lėšų, skirtų investicijoms, naudojimą. Papildomos valdžios sektoriaus pajamos ir nepanaudotos planinės išlaidos bus skirtos fiskalinio deficito tikslui pasiekti ir priemonėms, užtikrinančioms ilgalaikį valdžios finansų tvarumą, įgyvendinti.

Lietuva 2006 metais sėkmingai mažino neigiamą šešėlinės ekonomikos poveikį valdžios sektoriaus finansams, o viršplaninės pajamos buvo skirtos fiskaliniam deficitui mažinti.

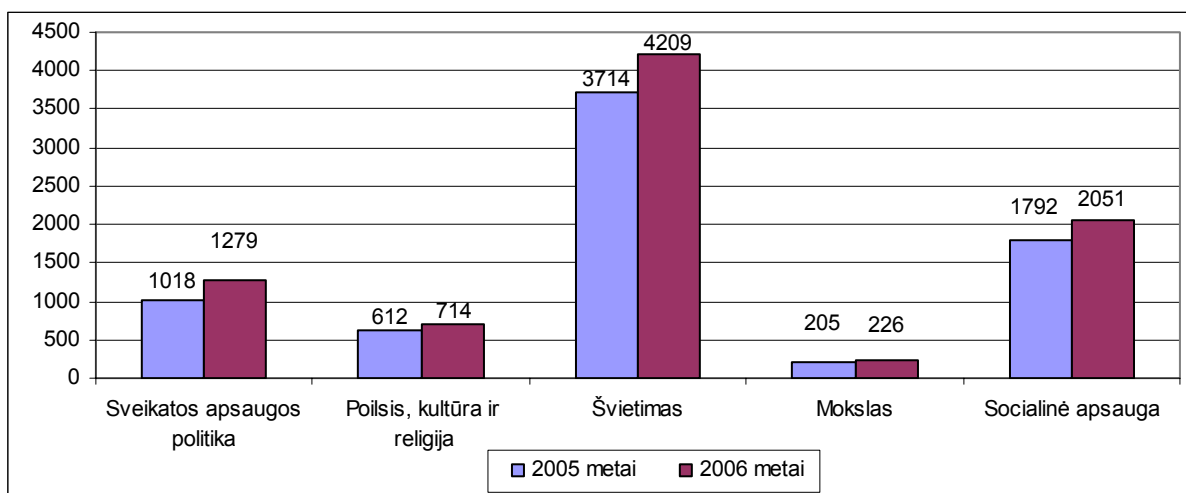
Fiksuoto valiutos kurso sistema pagal Valiutų valdybos principus buvo ir yra svarbus stabilios makroekonominės plėtros veiksnys, stabilizuojantis infliacinius lūkesčius. 2006 metais vidutinė metinė infliacija sudarė 3,8 procento, ir jos augimas paspartėjo (2005 metais –

2,7 procento). Pastaraisiais metais didžiausia infliacijos nukrypimo nuo euro zonos infliacijos sudedamoji dalis buvo laikini išoriniai veiksniai: maisto produktų brangimas, transporto paslaugų kainų didėjimas ir šilumos brangimas. Antai vien gamtinių dujų kainų pokyčių sukelta infliacija 2006 metais sudarė apie 0,9 procentinio punkto.

Lietuvoje veikianti Valiutų valdyba užtikrina, kad vidutinė daugiametė infliacija išliks artima euro zonos infliacijai. Po infliacijos paspartėjimo laikotarpio, stabilizavusis naftos ir dujų kainoms ir baigus derinti akcizus pagal ES normas, Lietuvos infliacija vėl priartės prie euro zonos lygio. Dėl brangstančio kuro ir akcizų didinimo išpareigojimų vykdymo 2006–2008 metais stebima infliacija nėra racionalus pagrindas formuoti lūkesčius dėl infliacijos ir daryti ilgalaikius sprendimus dėl išlaidų. Kiti rodikliai (valdžios sektoriaus skola, deficitas, ilgalaikės palūkanų normos) šiuo metu su nemaža atsarga tenkina Maastrichto kriterijus.

Vykdamat numatytus išpareigojimus finansų srityje, siekiama, kad valstybiniai ištekliai būtų paskirstomi ir naudojami racionaliai ir pagal paskirtį. Užtikrinant svarbiausių valstybės reikmių finansavimą, toliau nuolat buvo didinamas socialinės apsaugos, švietimo, mokslo, sveikatos apsaugos ir kultūros finansavimas.

Nacionalinio biudžeto asignavimai socialinės apsaugos srityje 2006 metais, palyginti su 2005 metais, padidinti 259 mln. litų (14,5 procento) ir sudarė 2051 mln. litų, sveikatos apsaugos srityje – padidinti 261 mln. litų (25,7 procento) ir sudarė 1279 mln. litų, švietimo srityje – padidinti 495 mln. litų (13,3 procento) ir sudarė 4209 mln. litų, kultūros srityje – padidinti 102 mln. litų (16,6 procento) ir sudarė 714 mln. litų, mokslui papildomai skirta 21 mln. litų (10,4 procento) ir sudarė 226 mln. litų.

21 pav. Nacionalinio biudžeto asignavimai pagal sritis (mln. litų).

Šaltinis – Finansų ministerijos duomenys.

Įgyvendinant šią nuostatą – skirti kasmet iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir (ar) kitų valstybės piniginių išteklių Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui asignavimus išlaidoms, susijusioms su pensijų sistemos reforma, kompensuojant iki 50 procentų valstybinio socialinio draudimo įmokų sumos, pervedamos į kaupiamuosius

pensijų fondus, 2006 metais iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo pensijų sistemos reformai finansuoti pervesta 248,5 mln. litų ir 2007 metais (pagal Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą) numatyta pervesti 389,15 mln. litų.

Lietuvos Respublikos 2006 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme buvo numatyta 30 mln. litų asignavimų Socialinio būsto fondo plėtros 2005–2007 metų programai įgyvendinti ir savivaldybėms pagal jų paraiškas (poreikį) pervesta 29,45 mln. litų socialinio būsto fondo plėtrai.

Jaunoms šeimoms, auginančioms vieną ar daugiau vaikų (įvaikių) ir pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymą gavusiems valstybės remiamą būsto kreditą, suteikiama 10 procentų subsidija. 2006 metais būsto kredito daliai padengti bankams, suteikusiems jaunoms šeimoms ir kitiems asmenims (šeimoms), turėjusiems teisę gauti 10 arba 20 procentų subsidiją, būsto kreditus, pervesta 10,1 mln. litų.

2006 metais toliau buvo gražinami rubliniai indėliai – tęstas atsiskaitymas su Lietuvos Respublikos gyventojų santaupų atkūrimo įstatyme nustatytos trečiosios grupės indėlininkais. Iš viso per 2006 metus į gyventojų indėlių sąskaitas pervesta 223,8 mln. litų atkurtų santaupų.

Kompensacijoms už valstybės išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus mokėti, valstybės garantijoms nuomininkams, išskeldinamiems iš savininkams gražintų gyvenamųjų namų, jų dalių, butų, vykdyti ir kompensacijoms už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą religinėms bendrijoms išmokėti 2006 metais iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto savivaldybėms pervesta 200 mln. litų. Daugelis savivaldybių iš esmės panaudojo beveik visas šias lėšas ir baigia vykdyti prisiimtus valstybės įsipareigojimus savininkams ir nuomininkams (išskyrus tuos, dėl kurių nuosavybės teisių atkūrimo arba dėl turto vertės nustatymo vyksta teisminiai ginčai). Be to, pažymėtina, kad kompensacijos jau išmokėtos piliečiams, kuriems pagal Kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, nustatytus terminus turėjo būti mokamos iki 2007 m. sausio 1 d. ir 2009 m. sausio 1 dienos.

2006 metais toliau buvo vykdomi valstybės įsipareigojimai kompensuoti piliečiams už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius. 2006 metais buvo išmokėta 137 mln. litų kompensacijų, iš jų buvo visiškai atsiskaityta su piliečiais, kuriems kompensacijas pagal Kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, nustatytus terminus Lietuvos Respublikos Vyriausybė turėjo išmokėti iki 2007 m. sausio 1 dienos.

Kaip ir anksčiau, 2006 metais valstybės kapitalo investicijos buvo sutelktos pagrindiniams Lietuvos Respublikos Vyriausybės užsibrėžtiems strateginiams tikslams įgyvendinti. Įgyvendinant šiuos tikslus, valstybės lėšos pirmiausia buvo skiriamos projektams, susijusiems su įsipareigojimų ES vykdymu, ekonominio ir socialinio atotrūkio nuo ES

valstybių narių mažinimu, taip pat krašto apsaugos, kaip kolektyvinės saugumo ir gynybos sistemos dalies, bei regionų socialinės infrastruktūros plėtojimu. Naudojantis ES paramos fondais ir prioritetiniu valstybės finansavimu, buvo sudarytos palankios sąlygos plėtoti informacinę ir žinių visuomenę, užtikrinti tolesnę transporto ir aplinkos apsaugos infrastruktūros plėtrą per įgyvendinamus investicijų projektus.

Siekiant įdiegti Finansų ministerijoje naujas informacinių technologijų sistemas, kurios leistų efektyviau įgyvendinti valstybės išdo bendrąją valdymo sistemą, vykdomas projektas „Valstybės skolos ir piniginių išteklių valdymo funkcijų modernizavimas“. 2006 metų III ketvirtį baigta valstybės skolos ir piniginių išteklių valdymo sistemos viešojo pirkimo procedūra. Vykdomas analizės ir detalaus projektavimo etapas.

2006 metais buvo tęsiama 2005 metais pradėta viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reforma, kurios tikslas – sudaryti teisingas, administracines sąlygas visame viešajame sektoriuje tvarkyti buhalterinę apskaitą taikant kaupimo principą. Įgyvendinant viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos įgyvendinimo priemonių planą (Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos koncepcijos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 718, priedą), parengta dalis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų, viešojo sektoriaus bendrasis standartinis sąskaitų planas ir dalis su juo susijusių dokumentų projektų.

Atsižvelgiant į 2006 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/43/EB dėl teisės aktų nustatyto metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės audito, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 78/660/EEB ir 83/349/EEB bei panaikinančios Tarybos direktyvą 84/253/EEB, 32 straipsnio nuostatą, kad kiekvienoje valstybėje narėje turi būti sukurtos auditorių ir audito įmonių viešosios priežiūros sistemos, kurios užtikrintų finansinės atskaitomybės vartotojų pasitikėjimą audituota finansine atskaitomybe, 2006 metais ši nuostata iš dalies perkelta parengiant Lietuvos Respublikos audito įstatymo 2, 44, 48, 53, 63, 64 straipsnių bei priedo pakeitimo ir papildymo ir įstatymo papildymo 66 straipsniu įstatymo projektą Nr. XP-1954.

Siekdama laipsniškai mažinti gyventojų, ypač gaunančių mažas pajamas, pajamų mokesčio našta, Lietuvos Respublikos Vyriausybė parengė ir Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. gruodžio 7 d. priėmė Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 20 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. X-962, pagal kurio nuostatas nuo 2007 m. sausio 1 d. vietoj 290 litų taikomas 320 litų pagrindinis mėnesinis neapmokestinamasis pajamų dydis (toliau vadinama – NPD), proporcingai padidinti ir individualūs NPD, kartu padidėjo ir papildomas NPD už auginamus vaikus.

Siekiant išnagrinėti galimybes taikyti pelno mokesčio lengvatas investicijoms į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą, aukštas ir vidutinio aukštumo technologijas, Finansų ministerijoje sudaryta darbo grupė. Įvertinus šios darbo grupės veiklos rezultatus, bus parengti pasiūlymai dėl atitinkamų Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo (prireikus ir kitų teisės aktų) pakeitimų. Be to, Finansų ministerijoje sudaryta darbo grupė, kuri svarsto

leidžiamų atskaitymų, mažinančių apmokestinamąjį pelną, pripažinimo tvarkos supaprastinimo, taip pat administracinės naštos verslui sumažinimo klausimus. Atsižvelgiant į šios darbo grupės veiklos rezultatus, bus parengti pasiūlymai dėl atitinkamų mokesčių teisės aktų pakeitimo.

2006 metais buvo parengtas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 6 d. nutarimu Nr. 1225 pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr. XP-1900, kuriuo siūloma suteikti mokesčių administratoriui papildomus įstatyminius svetus, leidžiančius efektyviau kovoti su mokesčių įstatymų pažeidimais renkant ir fiksuojant pažeidimų įrodymus, o tam, kad būtų apsaugoti mokesčių mokėtojų interesai ir mažėtų administracinė našta verslui, siekiama užtikrinti, kad mokesčių teisės aktai būtų aiškiniami ir taikomi nuosekliai, nebūtų taikomos sankcijos, jeigu pažeidimai padaryti dėl mokesčių administratoriaus klaidingos konsultacijos telefonu; siūloma sudaryti teisinę prielaidą neteikti mokesčių deklaracijų ar kitų dokumentų, jeigu mokesčių administratorius atitinkamus duomenis gali gauti iš kitų šaltinių. Priėmus pataisas, sutrumpėtų Lietuvos muitinės atliekamų patikrinimų trukmė – jų rezultatai būtų fiksuojami ir tvirtinami vienu dokumentu.

Siekiant maksimaliai sutrumpinti PVM grąžinimo laiką ir supaprastinti konsignacinei prekybai taikomą apmokestinimo PVM tvarką, Lietuvos Respublikos Vyriausybė parengė ir Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. lapkričio 28 d. priėmė Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymą Nr. X-932, kuriuo, be kitų pakeitimų, palengvintos PVM skirtumo likučio grąžinimo procedūros (PVM mokėtojams, atitinkantiems nustatytus rizikingumo reikalavimus, PVM skirtumo likutis gali būti grąžinamas be atskiro PVM mokėtojo prašymo) ir supaprastinta Lietuvoje taikoma apmokestinimo PVM tvarka konsignacinei prekybai (nuo 2007 m. sausio 1 d. asmenims, Lietuvoje vykdančioms konsignacinę prekybą, pagerėjo verslo aplinka ir sumažėjo administracinė našta – tokiems užsienio asmenims nereikia registruotis Lietuvoje PVM mokėtojais ir teikti PVM deklaracijų).

Atsižvelgdami į tai, kad 2006 metais, perėjus prie visuotinai pripažintų nekilnojamojo turto mokesstinės vertės nustatymo metodų, patraukliuose regionuose šio turto mokesstinė vertė padidėjo, ir siekdami skatinti dar didesnę savivaldybių, kaip savivaldos vienetų, finansinį savarankiškumą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė parengė ir Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2006 m. gegužės 25 d. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto mokesčio įstatymo 6, 8, 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą Nr. X-618, kuriuo nustatytas pereinamasis laikotarpis, per kurį nekilnojamojo turto mokesčio bazė palaipsniui (taikant vertės mažinimo koeficientus) bus prilyginama prie naujosios mokesstinės vertės, ir savivaldybių taryboms suteikta teisė laikantis įstatyme nustatyto intervalo nusistatyti konkrečius nekilnojamojo turto mokesčio tarifus.

Siekdami, kad mokesstinės priemonės neskatintų būsto kainų didėjimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybė parengė ir Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. spalio 3 d. priėmė Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 ir 21 straipsnių pakeitimo ir

priedo papildymo įstatymą Nr. X-834, kuriuo buvo nustatyta, kad iš savo apmokestinamųjų pajamų gyventojas gali atimti palūkanas už vieną kreditą vienam gyvenamajam būstui statyti arba jam įsigyti.

Siekdami sudaryti geresnes investavimo sąlygas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė parengė ir Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. balandžio 25 d. priėmė Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. X-580, pagal kurį gyventojų neapmokestinamosiomis pajamomis laikomos palūkanos už Europos ekonominės erdvės valstybių narių vyriausybių ir vietos valdžios institucijų vertybinius popierius ir minėtose valstybėse gautos palūkanos už jų bankuose laikomus indėlius, taip pat neindividualios veiklos turto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamos, gautos pardavus ar kitaip perleidus nuosavybės Europos ekonominės erdvės valstybėje narėje įregistruotą nustatytą kilnojamąjį daiktą arba nekilnojamąjį daiktą, esantį Europos ekonominės erdvės valstybėje narėje, jeigu jie įsigyti anksčiau negu prieš 3 metus iki šio turto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės.

2006 m. spalio 19 d. priimtas Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 12, 13, 14, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. X-866, kuriuo siekiama skatinti valdymo (holdingo) bendrovių steigimąsi Lietuvoje: nustatytas specialus mokesstinis režimas bendrovių turimų kitų bendrovių akcijų perleidimui ir, atsižvelgiant į kitų ES valstybių praktiką, nuo 2007 m. sausio 1 d. tam tikras sąlygas atitinkančių bendrovių pajamos, gautos iš atitinkamų akcijų perleidimo, neapmokestinamos. Taip pat, gerinant smulkiojo verslo sąlygas, minėtu įstatymu sudaryta galimybė individualią veiklą vykdžiusio gyventojų, kuris baigė vykdyti tokią individualią veiklą ir įsteigė įmonę, įsigytas ir nerealizuotas prekes perduoti tai įmonei be mokesčių padarinių.

Skatinant investicijas į Lietuvos ūkį, gausinamas taikomų dvigubojo apmokestinimo išvengimo sutarčių skaičius. 2006 metais įvyko II derybų etapas su Bulgarija dėl dvigubojo apmokestinimo išvengimo sutarčių sudarymo, kurio metu ši sutartis buvo parafuota. Taip pat 2006 metais įvyko II derybų etapas su Indija ir Kipru dėl dvigubojo apmokestinimo išvengimo sutarčių sudarymo. Pasirašytos dvigubojo apmokestinimo išvengimo sutartys su Izraeliu, Bulgarija ir Pietų Korėja; sutartys su Bulgarija ir Izraeliu ratifikuotos. 2006 metais pradėtos derybos dėl dvigubojo apmokestinimo išvengimo sutarties sudarymo su Tailandu.

Skatindama savanorišką mokesčių mokėjimą ir siekdama tobulinti mokesčių administravimą, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (toliau vadinama – Valstybinė mokesčių inspekcija) kartu su partneriais iš Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės įgyvendino PHARE Dvynių projektą „Mokesčių informacijos centras“, finansuojamą PHARE ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis; nuo 2006 m. balandžio 1 d. atidarytas Mokesčių informacijos centras. Šio centro specialistai telefonu „1882“ teikia konsultacijas Lietuvos gyventojams ir įmonėms gyventojų pajamų mokesčio, privalomojo sveikatos draudimo įmokų, elektroninio deklaravimo klausimais, taip pat bendrąją Valstybinės mokesčių inspekcijos informaciją. Iš viso 2006 metais Mokesčių informacijos centre atsakyta į beveik 140 tūkst. skambučių. Nuo 2006 metų vidurio Mokesčių

informacijos centras teikia naują paslaugą: trumpasis telefonas „1882“ – bendras Valstybinės mokesčių inspekcijos pasitikėjimo telefonas visoje šalyje. Lietuvos gyventojai, norintys pranešti (ir anonimiškai) apie realaus darbo užmokesčio slėpimą (vokeliuose mokamus atlyginimus), gali tai padaryti skambindami šiuo trumpuoju telefono numeriu.

Įgyvendinant PHARE programos projektą „Rizikos, susijusios su ūkio subjektais, deklaruojančiais prekes muitinėje, įvertinimo ir kontrolės įgyvendinimas“, sukurta kompiuterinė rizikos įvertinimo ir kontrolės informacinė sistema (RIKS). Šiuo metu ji bandoma.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 metų spalio mėnesį Lietuvos Respublikos Seimui pateikė 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos (toliau vadinama – strategija) ir ją įgyvendinsiančių Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programų (toliau vadinama – veiksmų programos) projektus, kuriuos Lietuvos Respublikos Seimas apsvarstė ir 2006 m. lapkričio 23 d. nutarimu Nr. X-921 pritarė pagrindiniams strategijos ir veiksmų programų prioritetams, susijusiems su ilgalaikio Lietuvos ūkio konkurencingumo stiprinimu: investicijos į žinių infrastruktūrą, mokslinius tyrimus, inovacijas ir aukštųjų technologijų plėtrą. 2006 metų gruodžio mėnesį strategijos ir veiksmų programų projektai pateikti Europos Komisijai deryboms.

Tobulinant Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento (BPD) priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisykles, patvirtintas finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 1K-033, padaryti jų pakeitimai, leidžiantys supaprastinti atsiskaitymą už BPD priemonių lėšų panaudojimą, palengvinti avanso gavimo sąlygas projektų vykdytojams, atsisakyti skundų nagrinėjimo Finansų ministerijoje, pratęsti paramos sutarčių pasirašymo terminus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1372 patvirtintos Papildomų lėšų skyrimo projektams, remiamiems iš Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų, taisyklės, nustatančios sąlygas ir tvarką, kurioms esant gali būti skiriamas papildomas finansavimas bendrai su ES parama įgyvendinamiems projektams.

Atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinant projektus faktinė panaudotos paramos suma gali būti mažesnė nei projektams skirta maksimali paramos suma, ir siekiant efektyviai panaudoti ES struktūrinių fondų ir Lietuvos bendrojo finansavimo lėšas, skirtas BPD priemonėms įgyvendinti, taip pat užtikrinti n+2 taisyklės įgyvendinimą, parengtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 2 d. nutarimas Nr. 390, leidžiantis viršyti maksimalias lėšų sumas, dėl kurių 2006 metais asignavimų valdytojai turi teisę prisiimti įsipareigojimus, sudarydami sutartis dėl projektų, įgyvendinamų pagal BPD priemones.

2006 metų rugsėjo mėnesį Lietuva oficialiai pasikeitė statusą Pasaulio banke: iš šalies paramos gavėjos tapo šalimi donore. Tarptautiniu mastu šis įvykis patvirtina aukštą Lietuvos išsivystymo lygį, formuoja teigiamą šalies įvaizdį.

Tarptautinė kredito reitingų agentūra „Moody’s“, įvertinusi Lietuvos fiskalinę politiką bei stabilią ekonomikos plėtrą, 2006 metais padidino Lietuvos ilgalaikio skolinimosi užsienio

valiuta reitingą nuo „A3“ iki „A2“. Dėl to tarptautinė kredito reitingų agentūra „Fitch Ratings“ Lietuvos ilgalaikio skolinimosi užsienio valiuta reitingą padidino nuo „A-“ iki „A“.

Valstybės skola 2006 metų pabaigoje buvo 14,94 mlrd. litų, arba 18,2 procento BVP (0,5 procentinio punkto mažiau nei 2005 metų pabaigoje), esant 60 procentų leistinai ribai pagal Mastrichto kriterijų, taigi jos lygis bus vienas žemiausių tarp ES valstybių.

Siekiant skatinti finansų sektoriaus plėtrą, stabilumą ir išiliejimą į ES finansų rinkas, pagal ES teisę 2006 metais tobulinti ir rengti nauji teisės aktai, susiję su finansinių paslaugų, finansų rinkų, šių rinkų dalyvių bei jų priežiūros institucijų veiklos reglamentavimu, draudimo veikla: Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. balandžio 25 d. priėmė Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymą Nr. X-569, suderinantį Lietuvos banko įstatymą su Europos Bendrijos steigimo sutartimi, Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statutu; 2006 m. gegužės 25 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymą Nr. X-622, siekdamas spręsti pensijų fondų veiklos problemas ir užtikrinti optimalias pensijų fondų veiklos Lietuvos Respublikoje sąlygas; Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. liepos 19 d. priėmė Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo pakeitimo bei papildymo įstatymą Nr. X-798, siekdamas švelninti galimų draudimo įmonių, vykdančių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą, bankrotų pasekmes ir geriau apsaugoti asmenų, apdraustų šiuo draudimu, interesus; parengti 2006 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo projektas Nr. XP-1928, 2006 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr. XP-1927, keičiantys iki šiol galiojusį Lietuvos Respublikos vertybinių popierių rinkos įstatymą, kurių tikslas – suderinti ES šalyse informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimus ir nustatyti vienodą finansinių priemonių rinkų veikimą visoje ES; parengtas 2006 m. gruodžio 28 d. Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XP-1973, kurio tikslas – įgyvendinti Europos Sąjungos 2005/14/EB direktyvos nuostatas ir geriau organizuoti žalos atlyginimą asmenims, nukentėjusiems eismo įvykiuose.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Vykdyti griežtą fiskalinę politiką. Parlamentinių partijų susitarimas dėl fiskalinės drausmės leido vidutinės trukmės laikotarpiu siekti ambicingesnių fiskalinio deficito užduočių. Norint užtikrinti vidutinės trukmės laikotarpiu (2007–2009 metais) ekonominės politikos tikslų įgyvendinimą, bus siekiama sumažinti struktūrinį deficitą, kad jis 2008 metais neviršytų 1 procento BVP. Bus siekiama, kad ateityje sumažėjus struktūrinių reformų poreikiui valdžios finansai būtų subalansuoti arba pertekliniai.

2007–2008 metais numatomos priemonės vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinės politikos tikslams pasiekti:

siekti, kad darbo ir kapitalo apmokestinimo subalansavimas sudarytų sąlygas įgyvendinti fiskalinio deficito tikslą;

toliau mažinti neigiamą šešėlinės ekonomikos poveikį valdžios sektoriaus finansams ir siekti, kad dėl to planuojamų pajamų 2007 metais padaugėtų apie 0,4 procento BVP;

siekti kuo racionaliau naudoti valdžios sektoriaus išlaidas;

skirti nepanaudotas planines išlaidas fiskalinio deficito tikslui įgyvendinti.

Atsiskaityti su visais rublinių indėlių turėjusiais indėlininkais. Šiam prioritetui įgyvendinti numatoma 2007 metais 2/3 už parduotas akcinės bendrovės „Mažeikių nafta“ akcijas gautų lėšų panaudoti gyventojų santaupoms atkurti, su tuo susijusioms išlaidoms padengti ir su visomis Lietuvos Respublikos gyventojų santaupų atkūrimo įstatyme nustatytais indėlininkų grupėmis atsiskaityti 2007 metų I ketvirtį. Šiam tikslui 2007 metais iš viso numatyta skirti 1135 mln. litų.

Vykdyti valstybės įsipareigojimus grąžinti nekilnojamąjį turtą ir išmokėti kompensacijas. Šiam prioritetui įgyvendinti – kompensacijoms už valstybės išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus mokėti, valstybės garantijoms nuomininkams, išskeldinamiems iš savininkams grąžintų gyvenamųjų namų, jų dalių, butų, vykdyti ir kompensacijoms už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą religinėms bendrijoms išmokėti – 2007 metais Lietuvos Respublikos valstybės biudžete numatyta 72 mln. litų. Likusi 346,3 mln. litų suma, skirta valstybės įsipareigojimams išmokėti kompensacijas piliečiams už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius, bus išmokėta per dvejus metus – iki 2009 m. sausio 1 dienos. Šių metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžete šiam tikslui numatyta 171 mln. litų. Kompensacijas planuojama išmokėti šių metų I ketvirtyje.

Palapsniui mažinti gyventojų pajamų mokesčio našta. Siekdama įgyvendinti šį prioritetą, taip pat atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių planą, 2007 metų II pusmetį Lietuvos Respublikos Vyriausybė ketina svarstyti tolesnio gyventojų pajamų mokesčio tarifo mažinimo klausimą.

Siekti, kad sprendžiant Lietuvos įsiliejimo į euro zoną klausimus būtų realiai įvertintas šalies ekonomikos augimas ir finansų stabilumas. Lietuva nuolat glaudžiai bendradarbiauja su ES Ekonomikos ir finansų komiteto sekretoriato ir Europos Komisijos pareigūnais – teikia jiems informaciją apie Lietuvos makroekonominę ir finansų padėtį, jos perspektyvas.

Vykdyti veiksmingas ekonomikos reformas ir užtikrinti Lietuvos verslo konkurencingumo didėjimą. Kad šis prioritetas būtų įgyvendintas, 2007 metais bus išanalizuotos darbo grupės, nagrinėjančios galimybes taikyti pelno mokesčio lengvatas investicijoms į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą, aukštas ir vidutiniškai aukštas technologijas, išvados, taip pat darbo grupės, svarstančios pelno mokesčio bazės susiaurinimo galimybes, išvados. Atsižvelgiant į minėtas išvadas, bus rengiami Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo ir su juo susijusių atitinkamų teisės aktų pakeitimų projektai.

Skatinti investicijas į Lietuvos ūkį didinant dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarčių skaičių. Siekiant įgyvendinti šį prioritetą, 2007 metais ketinama ratifikuoti dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį su Pietų Korėja, surengti antrąjį derybų dėl sutarties

sudarymo su Tailandu etapą ir esant galimybėms pradėti derybas dėl šių sutarčių sudarymo su Mongolija, Makedonija ir Tadžikistanu. 2007–2009 metais numatoma sudaryti dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis su Indija, Tailandu ir valstybėmis, su kuriomis derybos bus pradėtos 2007 metais, taip pat esant galimybėms pradėti derybas dėl šių sutarčių sudarymo su valstybėmis, su kuriomis sudaryti jas jau priimtas ar bus priimtas sprendimas.

Užbaigti pasirengimą 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimui: suderinti su Europos Komisija Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinsiančių veiksnių programų projektus, parengti visus būtinus nacionalinius teisės aktus.

X. KAIMO PLĖTROS IR ŽEMĖS ŪKIO POLITIKA

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programą, parengta, su socialiniais-ekonominiais partneriais suderinta ir Europos Komisijai pateikta Lietuvos 2007–2013 metų kaimo plėtros strategija ir Lietuvos 2007–2013 metų kaimo plėtros programa. Programiniuose dokumentuose daug dėmesio skirta Lisabonos strategijoje nustatytų tikslų (konkurencingumo ir užimtumo didinimo, gyvenimo kokybės gerinimo) siekimui ir kitoms iniciatyvoms (ekologinio ūkininkavimo, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo, miškų ir biologinės įvairovės strategijos, klimato kaitos mažinimo ir kitomis).

Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau vadinama – Nacionalinė mokėjimo agentūra) akredituota administruoti Europos žemės ūkio garantijų fondo lėšas.

Sėkmingai įgyvendinami 2004–2006 metų programiniai dokumentai. Pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumentą (toliau vadinama – BPD) jau išmokėta 315 mln. litų (53 procentai programos lėšų). Įgyvendinant Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano kaimo plėtros priemonės, iš viso išmokėta per 1 mlrd. litų (be papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų), arba beveik 59 procentai lėšų. Administruojant ES lėšas pagal *n+2* taisyklę, parama pagal šiuos programinius dokumentus bus mokama ir 2007 ir 2008 metais.

2006 metais pateikta 212840 paraiškų gauti tiesiogines išmokas, deklaruota 2,619 mln. hektarų žemės ūkio naudmenų ir pasėlių. Vyksta struktūriniai žemės ūkio pokyčiai, stambėja ūkiai, mažėja paraiškų. Dalis paramos gavėjų pasitraukė iš žemės ūkio gamybos, dalis pareiškėjų dėl sankcijų už minimalių geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės reikalavimų nesilaikymą paraiškų gauti paramą neteikė. Lietuvos prašymu Europos Komisija priėmė sprendimą, leidžiantį tiesiogines išmokas mokėti anksčiau – nuo spalio 16 d. už 2006 metais deklaruotus pasėlius. Iš viso iki metų pabaigos išmokėta 553,4 mln. litų tiesioginių išmokų, iš jų: už žemės ūkio naudmenas ir pasėlius – 435,9 mln. litų, už gyvulius ir pieną – 117,5 mln. litų. 2006 metais baigtos mokėti ir tiesioginės išmokos už ankstesnius metus – 349,1 mln. litų.

Nacionalinė mokėjimo agentūra 2006 metais žemdirbiams iš viso išmokėjo 2 mlrd. litų paramos. „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atlikto sociologinio tyrimo

„Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos Lietuvai paskirstymo skaidrumas“ rezultatai parodė, kad ES fondų pinigai žemės ūkiui ir kaimo plėtrai skirstomi skaidriai ir sąžiningai.

Igyvendinant „vieno langelio“ principą, 2006 metais toliau tobulinta ES ir nacionalinės paramos administravimo sistema, dalis funkcijų perduota savivaldybėms. Kiekvienoje kaimiškoje seniūnijoje įkurtos ir finansiniais ištekliais aprūpintos kompiuterizuotos darbo vietos, parengti ir apmokyti specialistai. Kaimo žmogus gali savo seniūnijoje deklaruoti pasėlius, teikti paraišką gauti tiesiogines ir kompensacines išmokas. Savivaldybėse įsteigti melioracijos specialistų etatai, darbuotojai aprūpinti transporto priemonėmis.

Siekiant gauti papildomą pieno gamybos kvotą, Europos Komisijai pateikta išsami Lietuvos pienininkystės sektoriaus restruktūrizavimo eigos, rezultatų ir tendencijų ataskaita. Teigiamai įvertinusi šią ataskaitą, Europos Komisija iš restruktūrizavimo rezervo, numatyto Stojimo sutartyje, skyrė Lietuvai papildomą 57900 tonų nacionalinę pieno gamybos kvotą, kuri priskirta pieno pardavimo perdirbti kvotai ir pradėta naudoti 2006–2007-aisiais kvotos metais. Remiantis kitų šalių patirtimi, parengti prekybą kvotomis ir jų nuomą, kvotų aukciono organizavimo ir finansavimo tvarką nustatantys teisės aktai, jie spartins pieno ūkių stambėjimą.

2005 metų pabaigoje–2006 metų pradžioje padaryti tam tikri pieno kvotų sistemos teisės aktų pakeitimai. Smulkiesiems pieno gamintojams, kurie pieną pardavė neturėdami kvotos arba turėta kvotą viršijo, sudaryta galimybė sutvarkyti pieno ūkį ir taip gauti didesnes pajamas, nes šiems gamintojams skirtos papildomos pieno kvotos iš nedalijamo rezervo. Be to, jie įgijo teisę gauti papildomas pieno kvotas bendra tvarka. Iki tol smulkiesiems pieno gamintojams nebuvo leidžiama gauti papildomų pieno kvotų, taigi, ir didinti pieno gamybą bei gauti daugiau pajamų.

Naujosioms ES valstybėms iki šiol nebuvo teikiama parama už energetinių augalų auginimą. Didelėmis pastangomis pasiekta, kad šių valstybių, kaip ir senųjų ES valstybių, augintojams būtų mokamos papildomos tiesioginės išmokos – 45 eurai už hektarą.

Lietuvos žemdirbių pajamos dėl nepalankių hidrometeorologinių sąlygų 2006 metais sumažėjo 1 procentu (palyginti su 2005 metais), tačiau pajamos vienam sutartiniam dirbančiajam žemės ūkyje, Eurostato duomenimis, padidėjo 6,5 procento, kadangi padidėjo tiesioginės išmokos, supirkimo kainos, sumažėjo užimtųjų žemės ūkyje.

Kompensacijoms žemės ūkio veiklos subjektams, patyrusiems nuostolių dėl 2006 metų sausros, numatyta 130 mln. litų.

Šių metų patirtis dar kartą parodė, kad galiojanti rizikos valdymo sistema, kai draudimo įmokos ir nuostoliai, patirti dėl stichinių hidrometeorologinių reiškinių, iš dalies kompensuojami iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, neefektyvi. Žemės ūkio ministerija parengė naujo pasėlių rizikos valdymo modelio koncepciją, kuriai 2007 m. sausio 5 d. pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybės Strateginio planavimo komitetas. Pasėlių rizikos valdymo sistema kuriama toliau.

Siekiant garantuoti stabilią produktų kokybę, gamintojai skatinami diegti kokybės užtikrinimo ir aplinkos vadybos sistemas. Iki 2007 m. sausio 1 d. sertifikuotas kokybės

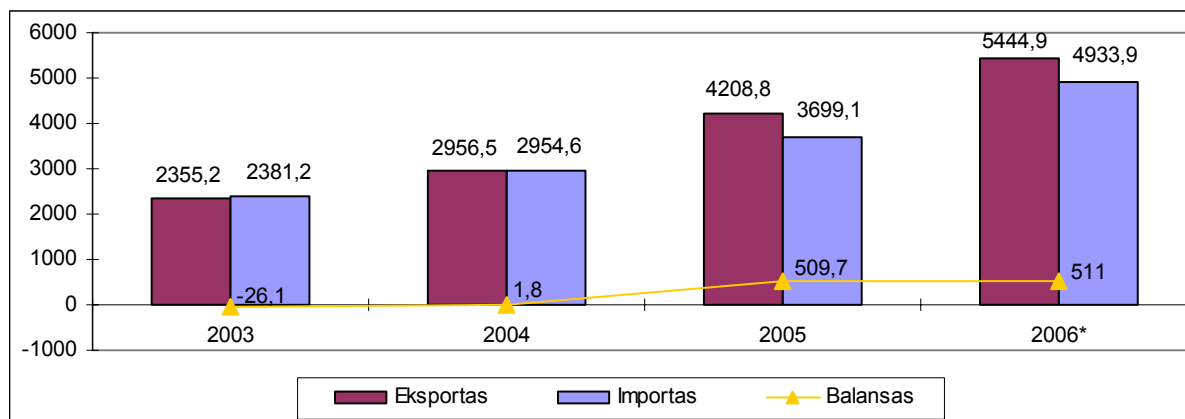
vadybos sistemas pagal LST EN ISO 9001 standartą buvo įdiegusios 46 Lietuvos maisto tvarkymo įmonės, aplinkos vadybos sistemas pagal LST EN ISO 14001 standartą – 14 maisto tvarkymo įmonių ir kitas sertifikuotas saugos sistemas – 12 maisto tvarkymo įmonių, t. y. apie 20 procentų daugiau nei 2005 metais.

Beveik trečdaliu, palyginti su 2005 metais, padaugėjo mėsos perdirbimo įmonių, galinčių tiekti produkciją Bendrijos rinkai (dabar jų yra 114). Be jų, šioje rinkoje dirba 10 paukštienos ir 36 pieno perdirbimo įmonės, 46 žuvų perdirbimo įmonės ir žvejybos laivai, 3 žvėrienos ir 80 kitų įmonių.

2006 metais padaugėjo maisto ir žemės ūkio produktų gamybos įmonių, galinčių tiekti produkciją Rusijos Federacijos rinkai. Šiuo metu eksportuoti į Rusijos Federaciją produkciją gali 97 Lietuvos įmonės – daugiausia patvirtintų įmonių tarp visų ES valstybių.

Įgyvendindamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programoje numatytos eksporto skatinimo priemonės didino Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksportą, prekybos apyvartą, užtikrino teigiamą prekybos balansą. Išankstiniais 2006 metų duomenimis, Lietuvos žemės ūkio ir maisto prekių užsienio prekybos apyvarta viršijo 10 mlrd. litų (padidėjo 31 procentu), eksportas padidėjo 29 procentais, teigiamas prekybos balansas – 511 mln. litų.

Pagrindinė Lietuvos eksporto rinka – ES, į kurią pernai eksportuota 68 procentai, į trečiąsias valstybes – 32 procentai žemės ūkio ir maisto produktų. Tradiciškai daugiausia eksportuota pieno ir pieno gaminių (19 procentų eksporto). Per 2006 metus daugiausia žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota į Rusiją (24 procentai), Latviją (14 procentų), Vokietiją (13 procentų).

22 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos pokyčiai (mln. litų).

Šaltinis – Statistikos departamentas.

*Išankstiniai duomenys.

Buvo įgyvendinamos ES paramos produktų vartojimui didinti priemonės, skatinančios vartoti pieno produktus, taip pat švietimo įstaigose, įgyvendinančiose ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ugdymo programas, pagal poreikį taikytos intervencinio pirkimo ir produkcijos privataus saugojimo priemonės grūdų ir pieno sektoriuose.

Maisto iš intervencinių atsargų tiekimo labiausiai nepasiturintiems asmenims Bendrijoje programos priemonėms vykdyti (kartu su savivaldybėmis) panaudoti 2489508 eurai (8,6 mln. litų) iš ES gautų lėšų. Lietuvoje nepasiturintiems asmenims 2006 metų vasario–spalio mėnesiais išdalyta 5201,2 tonos kvietinių miltų, 1510 tonų makaronų ir 2300 tonų ryžių. 2006 m. gruodžio 4–6 d. ES misija (auditas) 2006 metų paramos nepasiturintiems asmenims programos įvykdymą įvertino gerai.

Finansinių išteklių stoka – vienas iš smulkaus ir vidutinio verslo plėtros stabdžių. Uždaroji akcinė bendrovė Žemės ūkio paskolų garantijų fondas sudaro kuo palankesnes sąlygas suteikti žemdirbiams kreditus. Fondas 2006 metais kredito įstaigoms už žemdirbiams, kaimo verslininkams ir žemės ūkio produktų perdirbėjams išduotus 237 mln. litų kreditų suteikė 462 garantijas už 144 mln. litų. 2006 metais, palyginti su 2005 metais, beveik 1,4 karto išaugo kredito įstaigoms suteiktų garantijų suma ir skaičius. Kreditais su garantijomis naudojasi žemės ūkio įmonės ir kooperatyvai, smulkios ir vidutinės įmonės kaime, tačiau net 72 procentai garantijų suteikta už ūkininkų ūkiams išduotus kreditus. Kreditų su garantija lėšos dažniausiai buvo skiriamos augalininkystės, pienininkystės bei gyvulininkystės ūkiams pertvarkyti ir modernizuoti. Paskutiniaisiais metais net 3 kartus padaugėjo kaimo turizmo projektų.

Praeitais metais plėtotas ekologinis ūkininkavimas. Pagal Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo programą mokėtos kompensacinės išmokos už sertifikuotus ekologinės gamybos plotus. Ekologiškai ūkininkaujantiems 2006 metais numatyta per 90 mln. litų parama. Iš nacionalinės paramos lėšų mokamos kompensacinės išmokos plėtojantiems ekologinę tvenkinių žuvininkystę. Sertifikuoti plotai Lietuvoje kasmet didėja. 2004 metais sertifikuoti 1179 ekologinės gamybos ūkiai, o jų plotas siekė 42,96 tūkst. hektarų (apie 1,5 procento visų šalies žemės ūkio naudmenų). 2006 metais sertifikuota 2340 ūkių, kurių sertifikuoti plotai siekė 101,72 tūkst. hektarų (apie 4 procentus visų deklaruotų žemės ūkio naudmenų).

Rūpinamasi ekologiškai ūkininkaujančiųjų informavimu ir švietimu. Veikia interneto svetainės www.organic.lt, www.ekoagros.lt, informaciją ekologinės gamybos klausimais teikia Žemės ūkio konsultavimo tarnybos, Žemės ūkio rūmų, viešosios įstaigos „Ekoagros“ specialistai, į lietuvių kalbą išversti pagrindiniai ES teisės aktai, susiję su ekologine gamyba.

Padidėjus ekologiškos produkcijos gamybai, pradėjo formotis ir prekybos ekologiškais produktais struktūros. Daugėja ekologiškų žemės ūkio produktų perdirbimo įmonių (2006 metais sertifikuota 19 tokių įmonių), o dalis ekologiškų produktų tvarkoma ūkiuose. Labai svarbus ekologinės gamybos plėtros žingsnis 2006 metais – stambiausių Lietuvos pieno perdirbėjų – akcinių bendrovių „Rokiškio sūris“ ir „Pieno žvaigždės“ – įsiliejimas į ekologiškų produktų perdirbimo rinką.

Spręsti gyventojų, turinčių smulkius ir nekonkurencingus ūkius, socialines ekonomines problemas padeda alternatyvių verslų rėmimas pagal BPD priemonę „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ (veiklos sritys „Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių

pajamų šaltinių“ ir „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“). Pagal šią priemonę iš viso išmokėta per 33 mln. litų.

Jaunieji ūkininkai remiami pagal BPD priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, jau išmokėta 50 mln. litų paramos.

2004–2006 metų programavimo laikotarpiu kasmet dėl kompensacinių išmokų vidutiniškai kreipdavosi 110 tūkst. pareiškėjų. Jiems jau išmokėta beveik 500 mln. litų. Pagal Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ ūkininkaujantiems mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse kompensuotos prarastos pajamos. Pareiškėjams, siekiantiems gauti paramą pagal BPD priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritis „Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių“ ir „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“, kurių projektai įgyvendinami mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, pagal nustatytą projekto naudos ir kokybės vertinimo šimtabalę sistemą buvo teikiami 25 prioritetiniai balai.

Valstybės finansinė parama teikiama rapsų aliejaus, skirto biodyzelinui gaminti, ir biodegalų gamintojams. Paramos gavėjams kompensuojama dalis žaliavos įsigijimo išlaidų: už rapsų toną – 160 litų, javų toną – 114 litų. 2006 metais šios paramos gavėjams išmokėta 12,3 mln. litų, 2007 metais numatoma išmokėti 23,6 mln. litų.

Plėtojant kaimo žmogiškuosius išteklius ir jų kvalifikacinius gebėjimus, organizuoti 36 tęstinio profesinio mokymo kursai, kuriuose pagal Ūkininkavimo pradmenų mokymo programą apmokyta 1100 asmenų, surengta 980 seminarų, konferencijų, ūkininkams suteikta per 100110 konsultacijų. Siekiant spartinti mokslo naujovių ir pažangios patirties sklaidą, vykdyta 30 parodomųjų bandymų, organizuota 16 lauko dienų, parengta per 180 leidinių, mokslinių, informacinių straipsnių, rekomendacijų bei metodikų.

Atsižvelgiant į gamybos technologijas, naujausius teisės aktus, reguliariai peržiūrimos ir atnaujinamos mokymo programos. 2006 metais parengtos 5 formalus tęstinio profesinio ir 11 neformalus tęstinio profesinio mokymo programų, parengti 6 neformaliojo mokymo programų projektai, atnaujinta 10 anksčiau parengtų neformalus tęstinio profesinio mokymo programų.

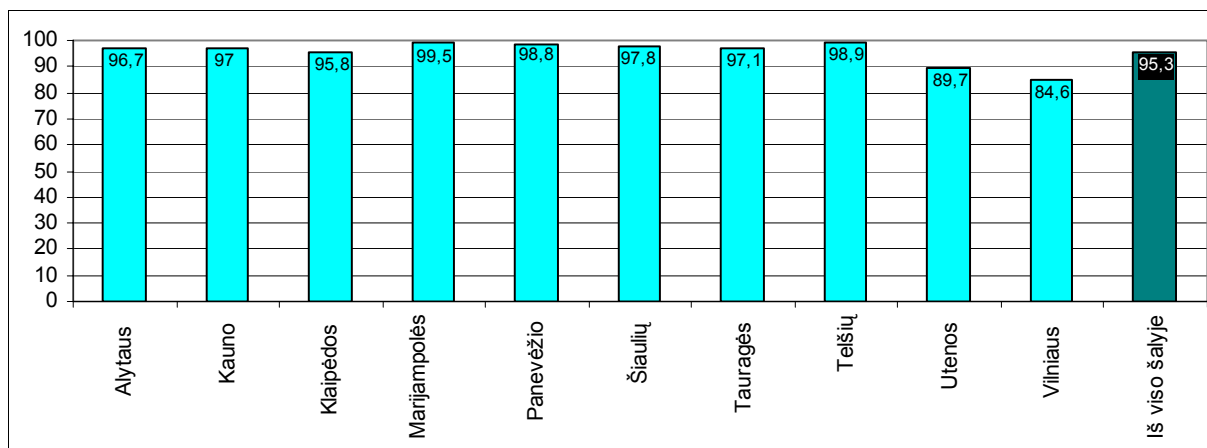
Tolygi regionų ir kaimo plėtra – vienas svarbiausių Lietuvos žemės ūkio politikos prioritetų. Prie šio prioriteto įgyvendinimo itin svariai prisidėjo tradicinė penkioliktoji paroda „AgroBalt“. Pirmą kartą ji iš sostinės iškelta į Šiaulius, vieną iš labiausiai išplėtotų žemės ūkio sektoriaus regionų. Tolygiai regioninei plėtrai pasitarnaus ir Kaune plėtojama infrastruktūra prie Lietuvos žemės ūkio universiteto.

2006 metais patobulinta kooperacijos teisinė aplinka. Ji skatins kaimo juridinius ir fizinius asmenis sparčiau burtis į žemės ūkio kooperatyvus. Žemės ūkio rūmų struktūroje įsteigtas Kooperacijos plėtros koordinavimo centras. Kooperatinėms bendrovėms (kooperatyvams) pirmaisiais–penktaisiais jų veiklos metais kompensuojama dalis steigimo ir administravimo išlaidų. Ši parama 2006 metais suteikta 8 kooperatinėms bendrovėms. Investicinė parama žemės ir maisto ūkio sektoriaus kooperatinėms bendrovėms

(kooperatyvams) 2006 metais teikta pagal tris BPD priemones, miškų ūkio sektoriaus kooperatinėms bendrovėms – pagal vieną BPD priemonę. Su žemės ir maisto ūkio sektoriaus kooperatinėmis bendrovėmis (kooperatyvais) 2006 metais pagal BPD priemones pasirašytos 9 paramos sutartys, baigti įgyvendinti 5 projektai, pagal kuriuos išmokėta 4,2 mln. litų paramos.

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas melioracijos srityje, Žemės ūkio ministerija kartu su Prancūzijos Luarė (*Lioret*) departamento Žemės ūkio rūmais 2006 metais vykdė tarptautinį projektą, pagal kurį išnagrinėtos visos galimybės gerinti melioracijos sistemų priežiūros ir remonto bei melioracijos statinių eksploatavimą sudarant sąlygas žemės naudotojams kaip naudos gavėjams steigti asociacijas ir pateiktos atitinkamos rekomendacijos. Parengti melioracijos asociacijų steigimo sutarties, įstatų projektai. Konsultuojant ekspertams, dalyvaujant seniūnijoms, savivaldybių tarnyboms ir galutiniams naudos gavėjams – žemės savininkams ir naudotojams, Klaipėdos apskrities Rietavo savivaldybės ir Vilniaus apskrities Ukmergės rajono savivaldybių teritorijose įsteigtos asociacijos, vienijančios 41 melioruotos žemės savininką, kurie naudoja beveik 6 tūkst. hektarų melioruotos žemės. Dirbama toliau – organizuojami seminarai, informacinė sklaida, teikiamos konsultacijos.

Žemės ūkio ministerija ir Nacionalinė žemės tarnyba, žemės reformos žemėtvarkos darbus koordinuojančios bei kontroliuojančios institucijos pagal kompetenciją imasi priemonių, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programoje nustatytu laiku žemė būtų grąžinta jos teisėtiems savininkams.

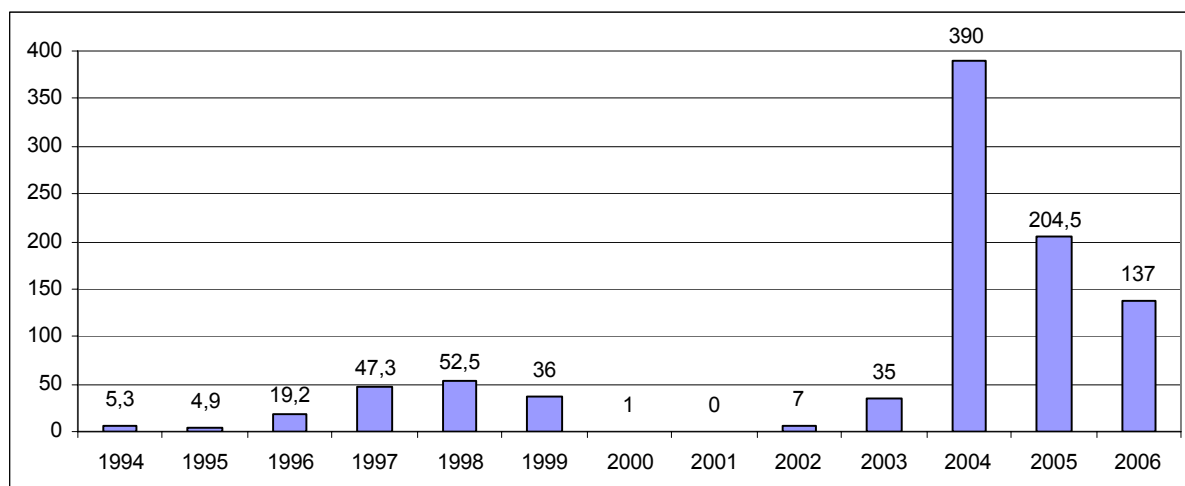

23 pav. Piliečių nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimas kaimo gyvenamosiose vietovėse pagal apskritis iki 2007 m. sausio 1 d. (procentais).

Šaltinis – Nacionalinė žemės tarnyba.

Iki 2007 m. sausio 1 d. iš 710,3 tūkst. piliečių, pateikusių prašymus atkurti nuosavybės teises į 4 mln. hektarų turėtos žemės kaimo vietovėje, nuosavybės teisės atkurtos 691,7 tūkst. piliečių į 3,8 mln. hektarų žemės, grąžinant ją natūra, perduodant nuosavybėn neatlygintinai ir kompensuojant už valstybės išperkamąją žemę. Tai sudaro 95,3 procento piliečių prašymuose atkurti nuosavybės teises nurodyto ploto, į kurį nuosavybės teisę ir giminystės ryšį su turėtos žemės savininku įrodo pateikti dokumentai.

2006 metais išmokėta 137 mln. litų kompensacijų už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius. Neįgaliems asmenims, asmenims, sergantiems sunkiomis ligomis, nepriklausomybės kovų kariams savanoriams, pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviams, politiniams kaliniams, tremtiniams ir Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanotiems asmenims visa piniginė kompensacija išmokėta 2006 metų liepos–rugsėjo mėnesiais. Taigi, visa piniginė kompensacija už žemę išmokėta daugiau kaip 44 tūkst. asmenų. Apskričių viršininkų administracijų duomenimis, nuosavybės teisės į žemę atlyginant pinigais atkurtos iš viso daugiau nei 138 tūkst. piliečių.

24 pav. Kompensacijų už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius išmokėjimas (mln. litų).

Šaltinis – Nacionalinė žemės tarnyba.

Tose kaimo gyvenamosiose vietovėse, kuriose baigtos atkurti nuosavybės teisės, pradėti rengti pirmieji žemės konsolidavimo projektai. Daug dėmesio skiriama ne tik racionalių žemėvaldų formavimui siekiant pagerinti ūkininkavimo sąlygas, tačiau drauge formuojami žemės sklypai, kurių reikia kaimo bendruomenės interesams, racionalaus žemės išteklių naudojimo ir aplinkosaugos reikalavimams įgyvendinti.

Parengti žuvininkystės strateginiai programiniai dokumentai – Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų nacionalinis strateginis planas ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programa.

Siekiant užtikrinti tinkamą žuvų išteklių naudojimo kontrolę, veterinarijos ir higienos sąlygas, optimizuoti žuvų kainas, didinti žuvininkystės produktų bei jų gamintojų konkurencingumą ir pagerinti žvejų darbo sąlygas, 2006 metų kovo mėnesį Klaipėdoje, naudojantis ES struktūrine parama, pradėtas statyti žuvininkystės produktų aukcionas. Planuojama, kad aukcionas pradės veikti 2007 metų I ketvirtį. Aukcione vyks didmeninė prekyba Baltijos jūroje sužvejojamosiomis žuvimis, bus teikiamos žuvų rūšiavimo, šaldymo, taros plovimo ir kitos paslaugos.

Žemės ūkio ministro 2006 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 3D-160 patvirtintos Valstybės paramos kaimo bendruomenių ir vietos veiklos grupių veiklai remti teikimo

taisyklės. Iš Žemės ūkio ministerijai skirtų asignavimų 2006 metais skirta 3 mln. litų kaimo bendruomenių plėtrai ir jų iniciatyvai skatinti.

Didinant žemdirbių savivaldos vaidmenį, žemdirbių asociacijų narystės ES žemės ūkio organizacijose mokesčiui mokėti, atstovavimui ES organizacijose finansuoti ir tarptautinių organizacijų veikloje dalyvauti 2006 metais skirta 950 tūkst. litų. Parama suteikta 7 žemdirbių asociacijoms.

Igyvendinant tolygios šalies regioninės plėtros strategiją ir siekiant gerinti bendradarbiavimą su socialiniais partneriais, Kaune numatoma įsteigti Žemės ūkio ministerijos priimamąjį.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Užtikrinti modernaus, konkurencingo žemės ir maisto ūkio bei kaimo plėtrą, smulkaus ūkio kooperaciją, modernizavimą ir gyvybingumą. Spartinti tolygią kaimo ekonominę ir socialinę raidą, šalia žemės ūkio veiklos kaime plėtojant įvairius alternatyvius verslus ir šiuolaikinę infrastruktūrą, sukuriant kaimo gyventojų efektyvaus užimtumo, socialinės gerovės ir tobulėjimo sąlygas. Pagrindinė priemonė šiam prioritetui įgyvendinti – Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos strateginių kryptių „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“ bei „Gyvenimo kokybės kaimo vietovėse ir kaimo ekonomikos įvairinimas“ priemonės, kurioms skirta apie 60 procentų visų programos lėšų (kartu su Lietuvos finansavimu – apie 4,5 mlrd. litų). Investicinė parama maisto ūkiui modernizuoti didins galutinio produkto, sukuriama iš vietinių žaliavų, vertę, viso sektoriaus konkurencingumą vidaus ir tarptautinėse rinkose.

Diegiant naujausias technologijas ir inovacijas, bus modernizuojamos ūkių valdos, tobulės ūkių struktūra, jie taps konkurencingesni. Pusiau natūriniais ūkiams bus padedama tapti gyvybingais prekiniais ūkiais. Bus spartinamas nuosavybės teisių atkūrimas į žemę, aktyvinama žemės rinka, įgyvendinami žemės konsolidavimo (įskaitant miškus) projektai, teikiama parama agrarinei ir kaimo infrastruktūrai pagerinti, remiamas alternatyvių verslų kaime kūrimas ir plėtra. Numatoma teikti paramą ūkininkų kooperacijai plėtoti, gamintojų grupėms steigti. Ūkininkai ir maisto pramonės įmonės bus skatinami dalyvauti maisto produktų kokybės gerinimo programose, užtikrinamas specializuotas mokymas ir konsultacijos ekologinio ūkininkavimo ir rinkodaros gerinimo, verslumo ugdymo, veiklos įvairinimo, aplinkosaugos ir kitų reikalavimų įgyvendinimo, bendruomenių plėtros ir partnerystės klausimais.

Bus sukurta pasėlių draudimo sistema. Įvairios paramos priemonės taps prieinamesnės žemdirbiams, nes bus plečiamas elektroniniu būdu teikiamų paslaugų tinklas.

Tausoti aplinkos išteklius, plėtoti ekologinį ūkininkavimą ir ekologiškų produktų gamybos bei pateikimo rinkai nuo lauko iki prekystalio integruotą sistemą, apleistų žemių apželdinimą mišku ir energetiniais augalais, užtikrinti pridėtinės vertės, sukuriamos naudojamoose žemės plotuose, didėjimą. Siekiant įgyvendinti šį prioritetą, toliau bus skatinamas ekologinis ūkininkavimas, didinami sertifikuoti ekologinės gamybos plotai,

rūpinamasi ekologiškai ūkininkaujančiųjų informavimu ir švietimu, skiriamas dėmesys ekologiškų produktų perdirbimui ir rinkos formavimuisi. Siekiant lėtinti klimato atšilimo procesą, bus investuojama į biokuro gamybą, biomasės, alternatyvių ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą, įgyvendinama Biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004–2010 metų programa.

Nuosekliai formuoti maisto sektorių kaip vieną sistemą „nuo lauko iki stalo“, orientuotą į rinką ir pateikiančią šalies vartotojams ir eksportui įvairų geros kokybės, saugų maistą. Siekiant įgyvendinti šį prioritetą, gamintojai toliau bus skatinami diegti kokybės užtikrinimo ir aplinkos vadybos sistemas. Numatoma itin rūpintis smulkių perdirbamosios pramonės įmonių kooperacija. Daugiausia dėmesio bus skiriama didesnės pridėtinės vertės produktų gamybai ir inovacijoms. Toliau bus tobulinama rinkos infrastruktūra, žuvų ir gyvulių aukcionų veikla, skatinamas dalyvavimas tarptautinėse parodose, siekiama aktyvinti vidaus vandens žuvininkystės ir akvakultūros veiklą.

Skatinti ir stiprinti kaimo bendruomenių veiklą, plėtoti jų partnerystę su verslo ir savivaldos subjektais, atnaujinti kaimus. Šį prioritetą įgyvendinti padės Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento „Leader+“ pobūdžio priemonė, kuri bus įgyvendinama iki 2008 metų. Nuo 2007 metų šios programos apimtis plėsis. Visoje Lietuvos teritorijoje bus pradėtas diegti „Leader“ metodas – vietos veiklos grupių strategijoms per 7 metus numatoma panaudoti apie 6 procentus (466 mln. litų) visų Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos lėšų. Kasmet bus skiriamos lėšos iš Žemės ūkio ministerijai skirtų asignavimų kaimo bendruomeninėms organizacijoms ir jų projektams remti, bus parengti teisės aktai, kurių reikia Lietuvos kaimo tinklui sukurti.

Rūpintis jaunimo įtraukimu į kaimo ūkinius ir socialinius bei kultūrinius procesus, įgyvendinti priemones, skatinančias išvykusius iš Lietuvos žmones grįžti į regionus kurti verslą ir šeimas. Siekiant įgyvendinti šį prioritetą, bus vykdomos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, skirtos jauniems ūkininkams remti.

Įgyvendinus šiuos prioritetus, bus sudarytos teigiamų ūkinių, demografinių, socialinių ir kultūrinių poslinkių kaime sąlygos.

XI. APLINKOS APSAUGOS IR MIŠKININKYSTĖS POLITIKA

Praeitais metais nustatyti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valstybinio valdymo ir reguliavimo pagrindai, reglamentuoti vandens tiekėjų ir vartotojų teisiniai santykiai, sudarytos teisinės sąlygos įgyvendinti vandens paslaugų reformą – 2006 m. liepos 13 d. priimtas Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas (Nr. X-764), parengta ir priimta 13 įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 148 „Dėl Konkursų viešiesiems vandens tiekėjams parinkti organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 127 „Dėl Atsiskaitymo už patiektą geriamąjį vandenį ir suteiktas nuotekų tvarkymo paslaugas tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 126

„Dėl Viešosios vandens tiekimo sutarties standartinių sąlygų patvirtinimo“, 2007 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 88 „Dėl Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2007 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 89 „Dėl Viešojo vandens tiekimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ ir kiti). Įgyvendinus šių teisės aktų reikalavimus, bus iš esmės pertvarkyta vandens paslaugų valdymo ir reguliavimo sistema. Tai sudarys sąlygas modernizuoti ir plėtoti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą, gerinti paslaugų kokybę, teikti jas optimaliomis kainomis.

Siekiant detalizuoti ir nuosekliai išdėstyti nuotekų tvarkymo ir nuotekų valymo įrenginių taikymo reikalavimus, parengtas ir aplinkos ministro 2006 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. D1-236 patvirtintas Nuotekų tvarkymo reglamentas, kuriame nustatyti pagrindiniai nuotekų surinkimo, valymo ir išleidimo aplinkosaugos reikalavimai. Parengtas ir aplinkos ministro 2006 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. D1-412 patvirtintas Nuotekų valymo įrenginių taikymo reglamentas, kuriame nustatyti nuotekų valymo įrenginių projektavimo, statybos, paleidimo, eksploatavimo ir kiti reikalavimai. Aiškiai apibrėžta valymo įrenginių gamintojų, tiekėjų ir projektuotojų atsakomybė. Nustatyti atitinkami reikalavimai ne tik valymo įrenginių statybos dalyviams, valymo įrenginių ir jų elementų tiekėjams, bet ir valymo įrenginių valdytojams ir naudotojams, reglamentuotos visos procedūros, būtinos norint pasistatyti valymo įrenginius.

Siekiant užtikrinti tinkamą geriamojo vandens kokybę Lietuvos gyventojams artimiausius 20–25 metus, parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 562 patvirtinta Požeminio vandens išteklių įvertinimo ir naudojimo geriamajam vandeniui tiekti 2007–2025 metų programa, numatanti atnaujinti informaciją apie požeminio vandens išteklius, jų kiekį, kokybę ir naudojimą, plečiant ir projektuojant naujas geriamojo vandens sistemas, nurodanti būtinybę rengti veiksmingas vandens kokybės apsaugos priemones, siūlanti sukurti tarpžinybinę naujų duomenų apie vandens išteklius bazę.

Siekiant pagerinti Kuršių marių vandens kokybę, apsaugoti Baltijos jūrą nuo taršos, nustatyti Baltijos jūros ir Kuršių marių aplinkosaugos 2006–2015 metų tikslai ir priemonės – parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 614 patvirtinta Kuršių marių vandens kokybės gerinimo programa.

ES Sanglaudos fondo lėšomis baigti statyti Druskininkų, Radviliškio ir Jonavos nuotekų valymo įrenginiai, Mažeikių, Vilniaus, Druskininkų, Jonavos ir Radviliškio vandentiekio ir nuotekų tinklai. Vykdyti 29 investiciniai vandentvarkos projektai (bendra vertė – 670 mln. litų).

Siekiant sukurti racionalią atliekų tvarkymo sistemą, tenkinančią visuomenės poreikius, užtikrinančią gerą aplinkos kokybę ir nepažeidžiančią rinkos ekonomikos principų, tobulinta teisinė šios srities bazė – parengtas Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano, kuriame numatytos prioritetingos 2007–2013 metų veiklos kryptys ir priemonės, projektas. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 24 d. nutarimu Nr. 1168 nustatytos apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų naudojimo ir(ar) perdirbimo 2007–2012 metų užduotys.

Pradėta kurti elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo sistema – sukurtas gamintojų ir importuotojų sąvadas (įregistruoti 546 įrangos gamintojai ir importuotojai), šios atliekos pradėtos rinkti iš gyventojų (per platintojus, apvažiuojant namų ūkius). Preliminariais duomenimis, surinkta apie 6 tūkst. tonų atliekų, t. y. apie 2 kilogramai vienam gyventojui.

Įgyvendinant Gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymo programą, pradėta iš esmės spręsti padangų atliekų tvarkymo problema – pradėti kurti pajėgumai padangų atliekoms tvarkyti. Akcinė bendrovė „Akmenės cementas“ sutvarkė 7,2 tūkst. tonų bešeimininkių padangų atliekų, sukauptų 28 savivaldybių teritorijoje (iš jų programos lėšomis – 4 tūkst. tonų), uždaroji akcinė bendrovė „Metaloidas“ sutvarkė 10,995 tūkst. tonų padangų atliekų (iš jų programos lėšomis – 865 tonas). Sustiprinti savivaldybių komunalinių atliekų rūšiavimo pajėgumai – pasirašytos trys (vertė 7,25 mln. litų) antrinių žaliavų konteinerių įsigijimo ir perdavimo savivaldybėms sutartys. 48 savivaldybėms iš viso nupirktas 1711 konteinerių. Pradėta kurti galvaninių elementų ir akumuliatorių atliekų surinkimo iš komunalinių atliekų srauto ir perdirbimo sistema. Sutvarkyta apie 120 tūkst. vienetų šalies švietimo ir sveikatos apsaugos įstaigose bei bankrutavusiose įmonėse sukauptų liuminescencinių lempų atliekų.

Pesticidų, apleistų teritorijų tvarkymo programos lėšomis sutvarkyti 5 bešeimininkiai pesticidų sandėliai Šiaulių, Klaipėdos, Skuodo rajonų savivaldybėse bei Utenos ir Marijampolės apskrityse.

ES Sanglaudos fondo lėšomis iki 2006 metų pabaigos vykdyta 11 atliekų tvarkymo investicinių projektų – 8 naujų regioninių sąvartynų, 49 atliekų aikštelių, 5 atliekų kompostavimo aikštelių, 247 konteinerinių aikštelių statybos, 221 seno sąvartyno uždarymo. Iš jų 2006 metais pradėti įrengti 3 nauji regioniniai sąvartynai, 6 atliekų aikštelės, 2 atliekų kompostavimo aikštelės, pradėti uždaryti 105 seni sąvartynai. Baigti didžiųjų atliekų priėmimo aikštelių įrengimo darbai Varėnoje, Lazdijuose ir Prienuose.

Įgyvendinant Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo reikalavimus ir ES direktyvų nuostatas, parengtas ir Europos Komisijai pateiktas Nacionalinio apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2008–2012 metų plano projektas. Toks planas – vienas pagrindinių prekybos teršalais sistemos elementų, nustatantis Lietuvai suteiktą apyvartinių taršos leidimų (leidimų įmonėms išmesti šiltnamio dujas į atmosferą) kvotą ir pagrindinius jų paskirstymo įmonėms principus. Prekyba taršos leidimais skatina įmones mažiau teršti aplinką – įmonės, kurios nori išmesti teršalų daugiau nei nustatyta leidime, turi arba nusipirkti papildomų leidimų iš kitų įmonių, arba diegti aplinkai palankesnes technologijas.

Parengtas projektas Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos įgyvendinimo nacionalinės strategijos, kurioje aptartos galimos klimato pokyčių keliamos grėsmės šalies ūkiui, visuomenės sveikatai, kraštovaizdžiui, bioįvairovei, ekosistemoms, numatytos priemonės, kaip sušvelninti klimato kaitos poveikį ir prisiderinti prie neišvengiamų klimato kaitos padarinių.

2006 m. rugsėjo 13 d. pasirašyto Aplinkos ministerijos ir Jungtinių Tautų vystymo programos susitarimo dėl bendradarbiavimo įgyvendinant Pasaulio aplinkos fondo Mažųjų

projektų programą Lietuvoje pagrindu atrinkta ir 2007 metais bus iš dalies finansuojama 10 nevyriausybiinių ir bendruomeninių organizacijų projektų (bendra vertė – 3,033 mln. litų), naudingų tiek aplinkai, tiek vietos gyventojams, skatinančių bendruomenių aktyvumą ir aplinkosaugos veiklą.

Siekiant suformuoti Lietuvos teritorijoje esančių želdynų apsaugos, tvarkymo, naudojimo bei naujų kūrimo teisinio reglamentavimo pagrindus, parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 29 d. nutarimu Nr. 476 patvirtinta Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo koncepcija, jos pagrindu parengtas Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo projektas.

Parengta ir aplinkos ministro 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. D1-528 patvirtinta Visuomenės švietimo apie genetiškai modifikuotus organizmus ir produktus programa ir įgyvendinimo priemonių planas, kurių paskirtis – išsamiai supažindinti visuomenę su šių organizmų keliamą rizika aplinkai ir žmonių sveikatai, valdymo sistema, administracine atsakomybe už nelegaliai naudojamas naujausias biotechnologijas ar jų produktus.

Vykdytas Baltijos pajūrio juostos atkūrimo ir išsaugojimo projektas – 800 metrų ilgio centrinio Palangos paplūdimio ruožas papildytas smėliu (40 tūkst. kub. metrų), apsauginis kopagūbris sutvirtintas žabtvorėmis ir šakų klojiniais, įrengti laiptai (panaudota 5,6 mln. litų Europos regioninės plėtros fondo lėšų). Projektą numatyta įgyvendinti ir 2007 metais, tam skyrus 4,6 mln. litų.

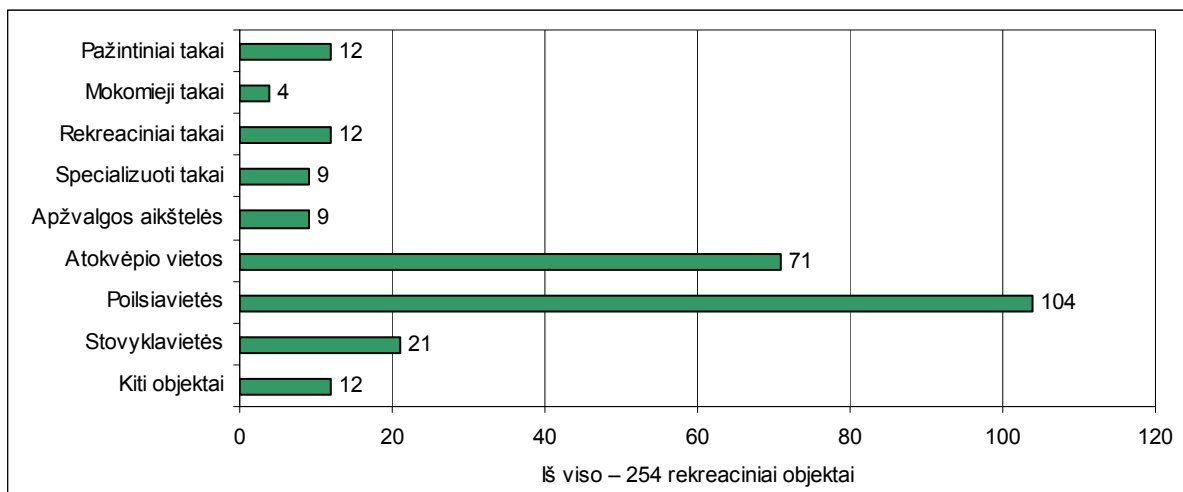
Toliau tvarkomos saugomos teritorijos – ES struktūrinės paramos lėšomis baigti tvarkyti ir pritaikyti lankytojams Medvėgalio kalvų archeologinis kompleksas Varnių regioniniame parke ir Papilės geologinė atodanga Ventos regioniniame parke. Rekonstruotas ir įrengtas Gražutės regioninio parko lankytojų centras Salake, pradėti lankytojų centrų įrengimo darbai dar 7 saugomose teritorijose. Parengta 15 paveldo objektų tvarkymo projektų, 10 valstybinių draustinių tvarkymo planų, 35 buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų gamtotvarkos planų projektai (patvirtinta 10 tokių planų). Įrengtos informacinių ženklų sistemos su įranga lankytojams 4 valstybiniuose parkuose.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 10 d. nutarimu Nr. 1100 nustatyta kompensacijų žemės savininkams ir valdytojams, kurių žemės valdose steigiama nauja saugoma teritorija, keičiamas esamos saugomos teritorijos statusas arba nustatyti veiklos apribojimai realiai sumažina gaunamą naudą arba uždraudžia anksčiau vykdytą veiklą, apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarka. Laikantis šios tvarkos, bus išmokamos kompensacijos už žemės ūkio naudmenas saugomose teritorijose žemės savininkams ir valdytojams, dėl čia nustatytų apribojimų gaunantiems mažesnes pajamas.

Šiuo metu Lietuvoje apie 2,12 mln. hektarų miškų (32,5 procento šalies teritorijos). Per 2006 metus urėdijos įveisė 1230 hektarų naujų miškų. Siekiant užtikrinti ilgalaikę ir kryptingą miškų ir miškų ūkio plėtrą, parengtas ir aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. D1-627 patvirtintas Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijos, patvirtintos aplinkos ministro 2002 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 484, veiksmų ir priemonių planas 2007–2010 metams. Parengtos Plantacinių miškų veisimo, auginimo ir

naudojimo rekomendacijos, kuriose išdėstytos pagrindinės energetinių miškų veisimo technologijos. Parengtos ir aplinkos ministro 2006 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. D1-406 patvirtintos naujos Miškų tvarkymo schemų rengimo taisyklės ir Vidinės miškotvarkos projektų rengimo taisyklės – supaprastinta vidinės miškotvarkos projektų, rengiamų privačioms miškų valdoms, rengimo tvarka, aiškiai apibrėžtos derinimo, tvirtinimo ir kontrolės funkcijos. Siekiant atkurti ir išsaugoti ažuolynus valstybiniuose miškuose, parengtos Ažuolynų apsaugos ir pažeistų bei nudžiūvusių medynų tvarkymo rekomendacijos.

Daug dėmesio skirta rekreacinių objektų, pritaikytų naudotis neįgaliesiems, įrengimui ir priežiūrai (žr. 25 paveikslą).

25 pav. 2006 metais miškų urėdijų valstybiniuose miškuose prižiūrėti rekreaciniai objektai, pritaikyti naudotis neįgaliesiems.

Šaltinis – Generalinė miškų urėdija prie Aplinkos ministerijos.

Parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 935 patvirtinta Lietuvos seisminių sąlygų įvertinimo 2007–2010 metų programa, pagal kurią bus iširtos visos Lietuvos teritorijos seisminės sąlygos ir galimas žemės drebėjimų intensyvumas, parengtas seisminio pavojingumo žemėlapis. Tai leis parinkti tinkamas pastatų konstrukcijas. Parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 25 d. nutarimu Nr. 1055 patvirtinta Biržų ir Pasvalio miestų inžinerinių geologinių sąlygų įvertinimo ir suaktyvėjusio karstinio proceso Biržų rajone inžinerinių geologinių tyrimų 2007–2010 metų programa.

Aplinkos kokybės gerinimo priemonėms įgyvendinti, be ES Sanglaudos fondo lėšų, 2006 metais naudotos ir struktūrinių fondų lėšos. BPD priemonei „Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos prevencija“ įgyvendinti 2004–2006 metais skirta 113,3 mln. litų (įskaitant bendrafinansavimo lėšas). Skirta parama 101 projektui įgyvendinti (iš viso 118,983 mln. litų). 2006 metais pasirašyta 80 sutarčių, kuriose numatytiems išsipareigojimams vykdyti skirta 106,889 mln. litų (iš jų ES lėšų – 80,517 mln. litų), – išsipareigota visa aplinkosaugos sektoriui skirta parama.

Įgyvendinant naujosios ES finansinės perspektyvos 2007–2013 metų nuostatas, parengtos ir Europos Komisijai pateiktos Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos

struktūrinės paramos panaudojimo strategija ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programa, kuriose numatytos prioritetinės aplinkosaugos priemonių finansavimo kryptys. Šiuose dokumentuose numatytiems aplinkosaugos tikslams įgyvendinti 2007–2013 metais numatyta 2741,8 mln. litų iš ES Sanglaudos fondo ir 621,7 mln. litų iš Europos regioninės plėtros fondo.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Suaktyvinti visuomenės informavimo ir švietimo atliekų rūšiavimo ir būsto energinio naudingumo klausimais veiklą. Įgyvendinant šį prioritetą, Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšomis numatomos rengti ir organizuoti informacinės priemonės, skatinančios rūšiuoti atliekas: viešos akcijos didžiuosiuose Lietuvos miestuose, reklama, spaudinių platinimas gyventojams, informaciniai vaizdo siužetai, straipsniai spaudoje. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213 patvirtintą Daugiabučių namų modernizavimo programą, įvairiomis informavimo priemonėmis (informaciniai vaizdo siužetai, straipsniai spaudoje, reklama ant viešojo transporto, lankstinukai ir kita) gyventojai bus supažindinami su galimybėmis modernizuoti daugiabučius namus, kompleksiško pastatų atnaujinimo privalumais. Modernizuoto būsto savininkai sutaupys 30–50 procentų energijos.

Patvirtinti Valstybinį strateginį atliekų tvarkymo planą. Bus nustatytos pagrindinės 2007–2013 metų teisinės, administracinės ir ekonominės priemonės, atliekų tvarkymo tikslai ir užduotys.

Sutvarkyti visus kraštovaizdį darkančius bešeimininkius pastatus saugomose teritorijose. Įgyvendinant bešeimininkių pastatų saugomose teritorijose demontavimo, pažeistų teritorijų rekultivavimo bei atkūrimo projektą, struktūrinių fondų lėšomis numatyta toliau vykdyti ir baigti bešeimininkių pastatų tvarkymo darbus saugomose teritorijose.

Parengti Lietuvos Respublikos klimato kaitos įstatymo projektą, siekiant pasirengti 2008–2012 metais įgyvendinti Kioto protokole numatytus Lietuvos įsipareigojimus. Numatomas parengti Lietuvos Respublikos klimato kaitos įstatymo projektas. Įstatymo tikslas – sureguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su priemonėmis, skirtomis kovai su klimato kaita, pasiekti, kad šalies įsipareigojimai pagal Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvenciją ir šios konvencijos Kioto protokolą būtų įgyvendinami efektyviausiomis ir mažiausiai sąnaudų reikalingomis priemonėmis. Bus nustatytos valstybės institucijų ir kitų viešųjų bei privačiųjų subjektų teisės ir pareigos vykdant minėtus įsipareigojimus bei ES reikalavimus mažinti šiltnamio dujų išmetimą, įtvirtinti pagrindiniai šiltnamio dujų išmetimo stebėsenos, nacionalinio šiltnamio dujų išmetimo registro reikalavimai.

XII. ENERGETIKOS POLITIKA

Jau keletą metų Lietuvos elektros energetikos sektoriaus veikla stabili ir patikima. Nors 2006 metais veikė vienas Ignalinos atominės elektrinės reaktorius, Lietuvos elektrinėse pakako galių šalies elektros energijos poreikiui patenkinti, tačiau pasirodė, kad importuoti elektrą iš kaimynų pigiau, negu gaminti elektrą šalies elektrinėse deginant importuotas dujas. Tai parodė, kad Lietuvai kaip ir kitoms Baltijos valstybėms, likusioms be Ignalinos atominės elektrinės, reikėtų turėti elektros tinklus, sujungtus su Vakarų ir Šiaurės Europos valstybių elektros tinklais, nes esamo kaimyninių valstybių elektros tinklų laidumo nepakaktų patikimai apsirūpinti elektros energija. Siekiant užtikrinti patikimą ir stabilų elektros energijos tiekimą, būtina sukurti bendrą Baltijos valstybių elektros energijos rinką ir integruotis į Vakarų Europos elektros energetikos rinkas.

Per daugybę metų sukaupta saugaus ir patikimo Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo patirtis, teigiamas Lietuvos politinių partijų ir visuomenės požiūris į branduolinę energetiką, Baltijos valstybių vyriausybių ir energetikos kompanijų ryžtas bendradarbiauti energetikos srityje sudaro palankią aplinką statyti naują atominę elektrinę.

Lietuvai įstojus į ES ir diegiant sugriežtintus ES aplinkosaugos apribojimus, sieringojo mazuto vartojama vis mažiau. Šis kuras keičiamas daugiausia gamtinėmis dujomis ir atsinaujinančiais energijos ištekliais.

2006 metais parengtas projektas atnaujintos Nacionalinės energetikos strategijos, atitinkančios ES rinkų atvėrimo ir liberalizavimo politiką, numatančios prioritетines efektyvumo didinimo kryptis. Nacionalinėje energetikos strategijoje (priimta 2007 m. sausio 18 d.) išanalizuoti svarbiausi ekonomikos ir energetikos pokyčiai, aptarta sukaupta patirtis ir informacija, kurios reikia energetikos sektorių raidai planuoti ir prognozuoti, išnagrinėti branduolinės energetikos naudojimo Lietuvoje, Lietuvos energetikos sistemos integracijos į ES valstybių sistemas, tiekimo saugumo užtikrinimo ir kiti svarbūs klausimai.

2006 metais parengtas ir projektas Baltijos energetikos strategijos, kurioje apibrėžtos pagrindinės energetikos sektoriaus ilgalaikės plėtros nuostatos, atsižvelgiant į energijos vartojimo efektyvumo, energetinio saugumo, darnios plėtros ir valdymo gerinimo aspektus. Pateikta išsami energijos tiekimo silpnųjų ir stipriųjų vietų analizė, pabrėžta energetikos sektoriaus plėtrai kylanti grėsmė, pasiūlyti bendri veiksmai, padėsiantys išvengti šios galimos grėsmės ir padidinti Baltijos valstybių energetinį saugumą. Nustatytos svarbiausios priemonės energetiniam saugumui užtikrinti, kartu neigiamam priklausomybės nuo vyraujančio energijos importo iš vieno šaltinio poveikiui sumažinti ir energijos tiekimo darnumui padidinti. Strategijos projektas Lietuvos, Latvijos ir Estijos ministrams pirmininkams pateiktas per 2006 m. gruodžio 8 d. Vilniuje vykusį jų susitikimą, kuriame nutarta šį projektą apsvastyti kiekvienoje valstybėje.

Siekiant užtikrinti saugios branduolinės energetikos nenutrūkstamumą, perimamumą ir plėtrą, ne vėliau kaip 2015 metais būtina pradėti eksploatuoti naują regioninę atominę

elektrinę Baltijos valstybių ir regiono poreikiams tenkinti, o 2006 metais – pradėti rengti naujai atominei elektrinei statyti būtinų teisės aktų projektus.

Šiuo metu Lietuvos elektros energetikos sistema veikia lygiagrečiai su Latvijos, Estijos, Baltarusijos ir Rusijos energetikos sistemomis. Į ES įstojusiai Lietuvai būtina įsilieti į bendrą ES elektros rinką.

Apie Lietuvos ir Lenkijos elektros tinklų sujungimo projektą (*elektros tiltas*) diskutuojama jau daugiau negu 10 metų, tačiau Lenkija nebuvo tuo suinteresuota. Pasikeitus Lenkijos Vyriausybei, pakito ir požiūris į projektą. 2006 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos ir Lenkijos ūkio ministrai Varšuvoje pasirašė ketinimų protokolą dėl Lietuvos ir Lenkijos elektros energetikos sistemų sujungimo bei bendradarbiavimo plėtojant energetikos pramonę, kuriame išreiškė būtinumą sukurti projekto plėtros darbo grupę projekto įgyvendinimo ekonominių ir techninių sąlygų analizei atlikti. Darbo grupė parengs rekomendacijas, kaip reikėtų įgyvendinti projektą.

Plėtojamas Lietuvos ir Švedijos elektros tinklų sujungimo projektas (*SwindLit*) – Lietuvos ir Lenkijos elektros tinklų sujungimo projekto alternatyva. Po dvišalių diskusijų apie Lietuvos ir Švedijos energetikos sistemų sujungimo galimybių studijos rezultatus sutarta, kad reikia parengti išsamią studiją. Taigi Lietuvos ir Švedijos energetikos kompanijos drauge parengė techninių sąlygų aprašą. Numatoma, kad studija bus baigta 2007 metų pradžioje. Įgyvendinus šį projektą, būtų sukurtas „mažasis Baltijos žiedas“ ir Baltijos valstybės įsilietų į bendrą ES rinką per „Nordpool“ sistemą. Taip būtų padidintas energijos tiekimo Baltijos valstybėms patikimumas uždarius Ignalinos atominę elektrinę.

2006 metais įgyvendintas bendras Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Suomijos elektros energijos tinklų sujungimo (*Estlink*) projektas. Akcinei bendrovei „Lietuvos energija“ priklauso 25 procentai naujos įmonės akcijų, Latvijos energetikos bendrovei – taip pat 25 procentai, Estijos – 39,9 procento, o dviem Suomijos bendrovėms – 10,1 procento. Akcinė bendrovė „Lietuvos energija“ įgijo galimybę eksportuoti apie 0,5 TWh elektros energijos per metus. Projektas kainavo 110 mln. eurų, elektros energijos perdavimo galia – 350 MW. Kabelio ilgis – 106 kilometrai, iš jų 75 kilometrai – jūros dugnu, 22 kilometrai – Suomijos teritorijoje ir 9 kilometrai – Estijos teritorijoje.

Šis projektas pradeda jungti Baltijos elektros energetikos rinką su Skandinavijos elektros energetikos rinka, sudaro galimybę dalyvauti Skandinavijos valstybių elektros rinkoje, patikimiau apsirūpinti elektros energija ir taip mažinti priklausomybę nuo Rusijos.

Vykdydami vieną iš svarbiausių Ūkio ministerijos uždavinių – aktyviai dalyvauti formuojant ES energetikos politiką, ginti Lietuvos energetikos sektoriaus sprendimus, siekiant integruotis į ES energetikos rinką – ministerijos specialistai dalyvauja Europos Komisijos energetikos ekonomikos analitikų darbo grupės susitikimuose, kuriuose keičiamasi informacija apie energijos kainas, valstybių ūkio augimą, aptariamas energijos išteklių kainos poveikis valstybių ekonomikai ir kiti svarbūs klausimai, taip pat elektros energetikos kritinės infrastruktūros, įmonių, aplinkosaugos ir energetikos politikos darbo grupių susitikimuose.

Siekiančiam visiškai patenkinti šalies vartotojų visų rūšių energetikos išteklių poreikius naftos sektoriui teko įveikti nemažai sunkumų. 2006 metų liepos pabaigoje Rusijos naftos transportavimo bendrovė „Transneft“ nutraukė naftos tiekimą vamzdynu į akcinę bendrovę „Mažeikių nafta“ ir Būtingės naftos terminalą. Dėl šios ir kitų priežasčių bendrovė perdirbo 8,3 mln. tonų naftos, t. y. 11 procentų mažiau negu 2005 metais. Didžiumą šalies naftos produktų poreikio (apie 90 procentų) tenkina akcinė bendrovė „Mažeikių nafta“. Mažėja vietinės naftos gavyba, praeitais metais ji sumažėjo 16 procentų ir siekė 181,8 tūkst. tonų.

Svarbus įvykis naftos sektoriuje 2006 metais – sėkmingas akcinės bendrovės „Mažeikių nafta“ pagrindinės akcijų dalies pardavimas Lenkijos akcinei bendrovei „Polski Koncern Naftowy Orlen S.A.“ (toliau vadinama – PKN ORLEN). Už valstybei priklausančių akcinės bendrovės „Mažeikių nafta“ akcijų dalį gauta 2,3 mlrd. litų. Pardavus akcijas, pagrindinė akcinės bendrovės „Mažeikių nafta“ akcininkė yra PKN ORLEN, turinti 89,24 procento akcijų, Lietuvos Respublikos Vyriausybė turi 9,98 procento, smulkieji akcininkai – 0,78 procento akcijų.

Toliau kaupiamos naftos produktų valstybės atsargos pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1901 patvirtintą grafiką. Pagal šį grafiką nustatyta užduotis – 2006 metais sukaupti naftos produktų valstybės atsargų valstybės lėšomis 34,5 dienos – įvykdyta. Faktiškai sukaupta benzino 35,3, dyzelino 34,5 ir mazuto 96 dienoms.

Naftos produktus siekiama pakeisti biologinės kilmės medžiagomis, kurios 2006 metais sudarė ne daugiau kaip 2 procentus visų degalų. Nustatyta, kad nuo 2007 m. sausio 1 d. benzino ir dyzelino sudėtyje privalo būti 5 procentai atsinaujinančių biologinės kilmės medžiagų (bioetanolio, riebalų rūgščių metilo esterio). Tada biologinės kilmės medžiagos sudarys didesnę degalų dalį.

Gamtinės dujos į Lietuvą 2006 metais tiekios be sutrikimų: importuota 3100 mln. kub. metrų, suvartota 3030 mln. kub. metrų gamtinių dujų.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

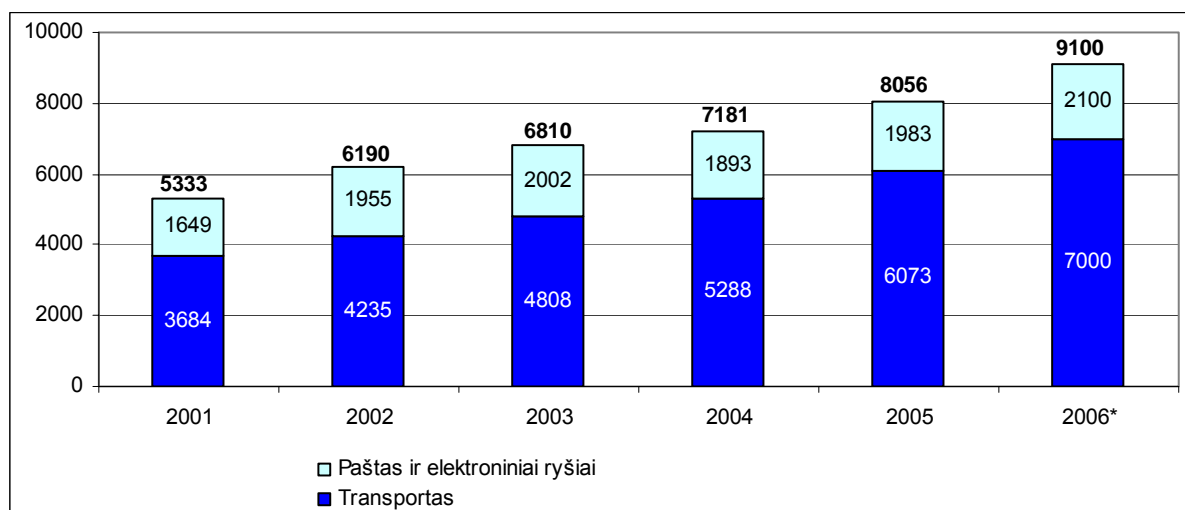
Užtikrinti patikimą, stabilią ir saugią Lietuvos energetikos veiklą, nekeliančią grėsmės aplinkai, sudarančią palankias tolesnės šalies pažangos sąlygas, galinčią konkuruoti atviroje tarptautinėje energijos rinkoje. Siekiant įgyvendinti šį prioritetą, numatoma Lietuvos energetikos sistemą integruoti į Vakarų Europos, Skandinavijos valstybių ir Rytų energetikos sistemas. Subalansuoti energetikos sektorius, sudaryti tinkamas sąlygas naudoti kuo įvairesnius pirminės energijos šaltinius, taikant moderniausias technologijas ir griežtesnius aplinkosaugos reikalavimus energetikos įmonėms. Artimiausiu laikotarpiu ypač aktualūs išlieka naftos tiekimo atnaujinimo vamzdynu, naftos produktų valstybės atsargų tolesnio kaupimo, biodegalų platesnio naudojimo bei efektyvesnio aplinkosaugos priemonių įgyvendinimo klausimai. Ateityje numatyta įgyvendinti priemones, užtikrinančias patikimą gamtinių dujų tiekimą į Lietuvą.

XIII. TRANSPORTO IR KOMUNIKACIJŲ POLITIKA

Transportui Lietuvoje – tranzito valstybėje – tenka ypač svarbus vaidmuo kuriant materialines vertybes, racionaliai išdėstant teritorijoje gamybines jėgas, tenkinant gyventojų susisiekimo poreikius.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos Transporto ir komunikacijų politikos skyriaus ir Ilgalaikės (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 692, nuostatas, nuosekliai siekiama įgyvendinti pagrindinį strateginį tikslą – sukurti modernų, darnų, saugų, draugišką aplinkai susisiekimo infrastruktūros tinklą, kuris efektyviai tenkintų verslo ir gyventojų poreikius.

Transporto ir ryšių sektoriui 2006 metai buvo gana sėkmingi. Čia dirbo apie 97,7 tūkst. darbuotojų, arba 6,5 procento visų Lietuvos dirbančiųjų, o sukurta, preliminariais duomenimis, 12,7 procento (9100 mln. litų) bendrosios pridėtinės vertės (BPV).

26 pav. Transporto, pašto ir elektroninių ryšių sektoriuje 2001–2006 metais sukurta bendroji pridėtinė vertė (mln. litų).

Šaltinis – Statistikos departamento duomenys.

*Išankstiniai 2006 metų duomenys.

2006 metais pasiekta gerų rezultatų daugelyje transporto sričių: šalies geležinkeliais vežta 50,2 mln. tonų krovinių, Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste perkrautas rekordinis krovinių kiekis per visą nepriklausomo uosto istoriją – 23,6 mln. tonų, o tarptautiniuose oro uostuose aptarnauta 1,8 mln. keleivių.

Tobulinant susisiekimo sektoriaus teisinę bazę, 2006 metais parengta daugiau kaip 200 transporto veiklą reglamentuojančių teisės aktų, iš jų 13 įstatymų, 66 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, 8 Respublikos Prezidento dekretų projektai ir 112 susisiekimo ministro norminio pobūdžio įsakymų. Svarbesnieji iš jų: Lietuvos Respublikos Šventosios valstybinio jūrų uosto įstatymas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 31 d. nutarimas Nr. 1088 „Dėl Tarptautinių oro uostų žemės nuomos mokesčio

apskaičiavimo tvarkos aprašo ir dydžių patvirtinimo“. Siekiant supaprastinti muitinės tranzito procedūras, priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 12 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 507 „Dėl Bendrijos tranzito procedūros atlikimo supaprastinta tvarka gabenant prekes Lietuvos Respublikoje geležinkelių transportu su SMGS važtaraščiais“ pakeitimo“.

Siekiant sudaryti palankias užsienio prekybos ir tranzito verslo plėtros sąlygas, 2006 metais suaktyvintas tarptautinis bendradarbiavimas su užsienio valstybėmis.

Įvykusiame 2006 m. rugsėjo 8 d. Vilniuje XXIX Lietuvos, Latvijos ir Estijos transporto ministrų susitikime susitarta, kad visos Baltijos valstybės iki 2007 m. liepos 1 d. parengs ir tarpusavyje suderins 2007–2013 metų „Via Baltica“ ir „Rail Baltica“ projektų įgyvendinimo investicines priemones, kartu pakvietusios ir Lenkiją prisijungti prie šio susitarimo.

Per 2006 metų vizitą į Kazachstaną gautos papildomos leidimų 2006–2007 metų kvotos, taip Lietuvos kelių transporto vežėjams sudarytos sąlygos plėsti veiklą sparčiai besivystančioje Kazachstano rinkoje. Azijos valstybių verslininkų auditorijai pristatytos Lietuvos transporto sektoriaus teikiamos tranzito į vakarų ir Šiaurės Europą galimybės.

Per Lietuvos Respublikos Prezidento vizitą į Kiniją aptarti konkretūs Lietuvos transporto sektoriaus pajėgumų panaudojimo Kinijos prekių tranzitui į Europą ir iš jos projektai. Sutarta pasirašyti dvišalę tarpvyriausybines bendradarbiavimo jūrų transporto srityje sutartį.

Siekiant didinti Lietuvos – tranzito valstybės – patrauklumą, 2006 metais organizuoti du Lietuvos ir Baltarusijos transporto darbo grupių Baltarusijos Respublikos krovinių srautų per Klaipėdos valstybinį jūrų uostą optimizavimo klausimams svarstyti posėdžiai. Derybų rezultatai lėmė, kad 2006 metais Klaipėdos uoste perkrauta daugiau kaip 4,5 mln. tonų Baltarusijos užsienio prekybos krovinių (19,2 procento visos uosto krovos), arba 29,1 procento daugiau nei 2005 metais. Taip pat reikėtų pabrėžti, kad 2006 metais mišriojo vežimo traukinys „Vikingas“ (Baltarusijos, Lietuvos ir Ukrainos bendras geležinkelių projektas) vežė rekordiškai daug – 23490 TEU (sutartinių konteinerių vienetų), arba 57,4 procento daugiau nei 2005 metais.

Siekiant sukurti modernią transporto infrastruktūrą, 2006 metais kapitališkai suremontuota 48 kilometrai geležinkelio kelių, nutiesta 167 kilometrai geležinkelio telekomunikacijų tinklų, rekonstruota ir kapitališkai suremontuota 639 kilometrai automobilių kelių, išasfaltuota 107 kilometrai žvyrkelių. Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste pastatyta ir rekonstruota 975 metrai uosto krantinių. Pradėti įgyvendinti projektai, skirti įsilieti į Šengeno erdvę: pradėtas statyti Vilniaus oro uosto keleivių terminalas ne Šengeno valstybių keleiviams; Palangos oro uoste įgyvendintas aerodromo perimetro aptvėrimo projektas; parengti tarptautinių pasienio kontrolės punktų (Medininkų, Kybartų, Nidos, Panemunės ir Raigardo) ir dvišalių pasienio kontrolės punktų (Adutiškio, Tverečiaus, Eišiškių, Papelekio ir Krakūnų) modernizavimo techniniai projektai.

Po ilgų diskusijų ir derinimų tarptautiniu lygiu pradedamas įgyvendinti „Rail Baltica“ projektas. Europos Komisijos Finansinės paramos komiteto 2006 m. spalio 10 d. posėdyje

pritarta Lietuvos paraiškai finansuoti „Rail Baltica“ I techninio projektavimo etapo dokumentų rengimą, tam skirta 9,3 mln. litų iš TEN-T (transeuropinio transporto tinklo) fondo. Projektui suteiktas aukščiausiasis prioritetas, pabrėžta jo svarba ES transporto tinklų plėtrai, palankiai įvertintos II projektavimo etapo finansavimo iš TEN-T fondo galimybės. Varšuvoje (Lenkija) įvyko Lenkijos ir Lietuvos geležinkelių ir intermodalinio transporto strateginės darbo grupės posėdis, kuriame išspręstas vienas iš svarbiausių „Rail Baltica“ projekto klausimų, t.y. nustatytas Lenkijos ir Lietuvos sienos kirtimo taškas ir sienos kirtimo atkarpa. Lietuvos ir Lenkijos transporto ministrai artimiausiu metu tai patvirtins pasirašydami supratimo memorandumą.

Į transporto infrastruktūros modernizavimą 2006 metais investuota apie 1,37 mlrd. litų, arba 22 procentais daugiau nei 2005 metais (2005 metais – 1,12 mlrd. litų).

Išsamiau infrastruktūros plėtra aptarta transporto sektorių apžvalgose.

Būtina pažymėti, kad Lietuvos transporto sektorius ir 2006 metais išliko tarp geriausiai panaudojančiųjų ES finansinės paramos lėšas. Iki praėjusių metų pabaigos transporto sektoriuje paskirstytos visos Europos regioninio plėtros fondo (ERPF) lėšos ir pasirašyta 80 paramos sutarčių. Projektams įgyvendinti iš viso skirta 636,7 mln. litų paramos. Iki 2006 metų pabaigos transporto sektoriuje jau išmokėta 327,4 mln. litų paramos lėšų (ERPF – 282,9 mln. litų; Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto – 44,5 mln. litų). Iš viso iš Europos regioninio plėtros fondo jau išmokėta 54 procentai transporto sektoriui 2004–2006 metams skirto struktūrinių fondų limitu.

Nuo 2000 metų Europos Komisija patvirtino 10 projektų (6 kelių ir 4 geležinkelių sektoriuje) pagal ISPA programą (kurios nuostatas tęsia Sanglaudos fondas), iš jų 5 jau visiškai įgyvendinti. Transporto sektorius pateikė 10 paraiškų gauti Sanglaudos fondo paramą. Visas pateiktas paraiškias Europos Komisija jau patvirtino, ir Lietuvos transporto sektoriui 2004–2006 metais skirtas Sanglaudos fondo limitas sunaudotas. Pagal įgyvendinamus šiuos 20 projektų iki 2006 metų pabaigos iš viso jau išmokėta 1004 mln. litų (ES dalis – 690 mln. litų). Išmokėtos ES lėšos sudaro 48 procentus visos ISPA programos ir Sanglaudos fondo transporto sektoriui skirtos paramos. Taigi galima teigti, kad paskirstyta visa 2004–2006 metų ES parama ir jau išmokėta 51 procentas ES lėšų (t. y. 48,7 procento visos Lietuvai išmokėtos ES struktūrinės paramos).

Svarbu pažymėti, kad 2006 metais parengti 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strateginiai dokumentai ir sudarytas preliminarus transporto projektų sąrašas. Ekonomikos augimo veiksmų programos 4 prioritete „Esminė ekonominė infrastruktūra“ ir 5 prioritete „Transeuropinių transporto tinklų plėtra“ numatyti transporto plėtros uždaviniai.

Geležinkelių transportas

Įgyvendinant ES direktyvų reikalavimus, 2006 metais toliau buvo pertvarkomas geležinkelių transporto sektorius, t. y. įgyvendinamos Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto sektoriaus reformos įstatyme nustatytos priemonės. 2006 metais pertvarkyta akcinės bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ struktūra, įsteigti vidiniai bendrovės padaliniai

atskirų rūšių bendrovės veiklai vykdyti. Nuo 2006 m. kovo 31 d. įsteigtos trys direkcijos – „Geležinkelių infrastruktūra“, „Krovinių vežimas“ ir „Keleivių vežimas“, du centrai – Geležinkelių apsaugos centras ir Informacinių technologijų centras. Ši pertvarka užtikrina vieno pagrindinių ES geležinkelių transporto teisės aktų reikalavimo įgyvendinimą – atskirti vežimo geležinkelių transportu veiklą nuo viešosios geležinkelių infrastruktūros priežiūros, valdymo bei eismo valdymo veiklos, kadangi bendrovė atlieka tiek geležinkelio įmonės (vežėjo), tiek viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo funkcijas. Atskirtos geležinkelių infrastruktūros, krovinių vežimo ir keleivių vežimo veiklos sąskaitos, rengiamos atskiros finansinės ataskaitos ir kita. Tai vienas svarbiausių geležinkelių transporto sektoriaus laimėjimų. Nustatyti objektyvūs įmonių finansinio pajėgumo įvertinimo kriterijai ir kita.

Siekiant užtikrinti vienodas naudojimosi viešąja geležinkelių infrastruktūra sąlygas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. vasario 15 d. nutarime Nr. 167 nauja redakcija išdėstytos Viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumų skyrimo taisyklės, kurios tiksliau ir aiškiau reglamentuoja administracines viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumų skyrimo procedūras.

Svarbu pažymėti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 11 d. nutarime Nr. 1242 nauja redakcija išdėstytos Keleivių, bagažo ir krovinių vežimo geležinkelių transportu licencijavimo taisyklės, tiksliau apibrėžiančios administracines licencijų išdavimo, galiojimo sustabdymo, licencijuojamos veiklos kontrolės procedūras, nustatančios objektyvius įmonių finansinio pajėgumo įvertinimo kriterijus ir kita.

Gerinant geležinkelių transporto eismo saugą ir įgyvendinant šios srities ES teisės aktų reikalavimus, išdėstytas nauja redakcija Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto eismo saugos įstatymas (2006 m. kovo 30 d. įstatymas Nr. X-542), kuriame nustatyti geležinkelių transporto eismo saugos reikalavimai, siekiant apsaugoti asmenų gyvybę, sveikatą ir turtą, gerinti geležinkelių transporto eismo sąlygas, taip pat mažinti neigiamą poveikį aplinkai ir užtikrinti, kad būtų pasiekti bendrieji geležinkelių transporto eismo saugos tikslai.

Būtina pabrėžti, kad 2006 metais į Lietuvos teisę baigtos perkelti antrojo ES geležinkelių transporto teisės aktų paketo nuostatos – priimti būtini įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai.

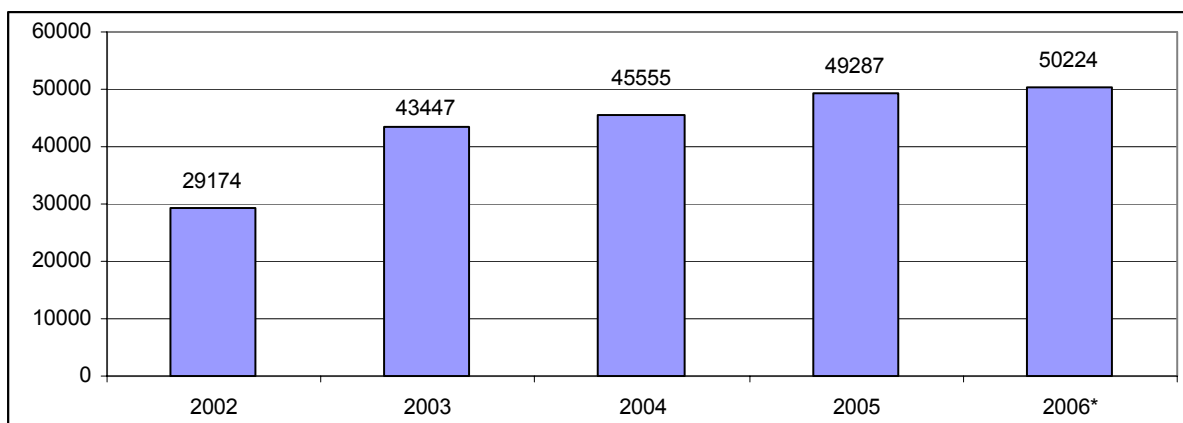
Daug dėmesio skirta geležinkelių infrastruktūros modernizavimui. 2006 metais buvo toliau įgyvendinami transeuropinio tinklo Lietuvoje projektai. Suremontuota 48 kilometrai geležinkelio kelių, pakeisti 135 komplektai iešmų, nutiesta 167 kilometrai telekomunikacijos tinklų.

Baigtas vykdyti IX geležinkelių transporto koridoriaus kelių atnaujinimo bei tiltų ir viadukų rekonstravimo projektas. Pagal šį projektą 2004–2006 metais rekonstruoti 47 tiltai (2006 metais rekonstruota 15 tiltų). 2006 metais baigta rekonstruoti Vilniaus keleivių rūmų požeminė perėja ir peronai, vykdomi Vilniaus geležinkelio mazgo plėtos, telekomunikacijų įrenginių modernizavimo ruože Kaišiadorys–Kybartai, jungiamųjų geležinkelio linijų Kužiai–Mažeikiai ir Vilnius–Stasylos infrastruktūros atnaujinimo ir modernizavimo, signalizacijos ir elektros tiekimo linijų modernizavimo ruože Šiauliai–Klaipėda, Kauno keleivių rūmų

rekonstravimo, kiti projektai, rekonstruota Bugenių geležinkelio stoties prekinį vagonų plovykla.

Į geležinkelių infrastruktūros renovavimą ir modernizavimą 2006 metais investuota daugiau nei 320 mln. litų. Investicijos į geležinkelių infrastruktūrą leido 4,5 procento padidinti traukinių greitį, geležinkelių pralaidumą (IX koridoriuje – 15–20 procentų). Geležinkelių infrastruktūros atnaujinimas ir modernizavimas leido sumažinti avaringumą.

Geležinkelių transportu 2006 metais vežta 50,2 mln. tonų krovinių, arba 2 procentais daugiau nei 2005 metais.

27 pav. Krovinių vežimas geležinkeliais (tūkst. tonų).

Šaltinis – Susisiekimo ministerijos duomenys.

*Išankstiniai 2006 metų duomenys.

Vežimo apimtis labiausiai padidėjo dėl to, kad padaugėjo į Lietuvą įvežimų krovinių (importo) ir tranzito.

2006 metais geležinkelių transportu vežta 6,2 mln. keleivių, arba 8 procentais mažiau nei 2005 metais, kuriais vežta 6,7 mln. keleivių. Viena iš pagrindinių keleivių vežimo geležinkelių transportu mažėjimo priežasčių – autotransporto vežėjų konkurencinis pranašumas.

Siekiant didinti krovinių vežimo veiklos efektyvumą, 2006 metais modernizuota 20 prekinį lokomotyvų sekcijų, 24 lokomotyvų sekcijų varikliai pakeisti naujais galingesniais ir ekonomiškiesniais, įsigyta 150 mineralovežių. Įsigyti 4 keleiviniai šilumvežiai, modernizuoti 6 keleiviniai vagonai ir 2 vagonai restoranai.

2006 metu pabaigoje akcinė bendrovė „Lietuvos geležinkeliai“ su Čekijos bendrove „CKD vagonka a.s.“ pasirašė dviejų modernių keleivinių dviaukščių elektrinių traukinių įsigijimo sutartį. Tai pirmasis žingsnis į esminį susidėvėjusio keleivinių traukinių parko atnaujinimą.

Keliai ir kelių transportas

Lietuvos automobilių kelių tinklas toliau buvo integruojamas į ES kelių transporto sistemą – rekonstruojami ir modernizuojami Lietuvą kertantys transeuropiniai transporto koridoriai ir E kategorijos magistraliniai keliai. Iš viso rekonstruota ir kapitališkai

suremontuota 639 kilometrai automobilių kelių. Magistralės „Via Baltica“ ruožuose Panevėžys–Pasvalys, Panevėžys–Aristava–Sitkūnai ir Kaunas–Marijampolė sustiprinta 15,45 kilometro kelio dangos ir rekonstruota 18,89 kilometro kelio, rekonstruotas tiltas per Įstrą.

Plėtojant Vilniaus–Kauno–Klaipėdos magistralę, 19,83 kilometro ilgio ruože sustiprinta ir paplatinta danga, sustiprinta 50,91 kilometro dangos, pakeistas 13 viadukų paklotas.

Rekonstruotas kelio Klaipėda–Liepoja 4 kilometrų ruožas – įrengtos 4 eismo juostos, skirtingų lygių sankryžos. Automagistralėje Vilnius–Panevėžys sustiprinta 60,54 kilometro kelio dangos, rekonstruota 22,7 kilometro kelio Šiauliai–Palanga.

Rekonstruota 16,1 kilometro kelio Vilnius–Marijampolė, sustiprinta 8,27 kilometro kelio Marijampolė–Kybartai dangos, rekonstruota 11,42 kilometro.

2006 metais pradėtas vykdyti 2006–2008 metų žvyrkelių asfaltavimo planas. Per 2006 metus išasfaltuota 107 kilometrai žvyrkelių.

Pagal 2006–2007 metų krašto ir rajoninės reikšmės kelių dangos stiprinimo planą sustiprinta 83,31 kilometro dangos.

2006 metais toliau sparčiai gausėjo vežėjų, vežančių krovinius tarptautiniais maršrutais. Vežti krovinius šiais maršrutais 2006 metų pabaigoje turėjo teisę 2984 vežėjai, kurie eksploatavo 20,4 tūkst. transporto priemonių, iš kurių daugiau kaip 70 procentų – ekologiškai švarūs sunkvežimiai. Lietuvos vežėjai 2006 metais naudojo daugiau kelionės leidimų, skirtų tarptautiniam krovinių vežimui: su Baltarusija – 45,2 procento, Kroatija – 23,3 procento, Moldova – 26,9 procento, Rusija – 32,6 procento.

2006 m. gegužės 1 d. baigėsi pirmasis pereinamojo laikotarpio dėl kabotažinio krovinių vežimo etapas, numatytas Stojimo į Europos Sąjungą sutartyje. Nuo šios datos kabotažinis krovinių vežimas liberalizuotas su Airija, Danija, Estija, Kipru, Malta, Portugalija, Slovakija ir Slovėnija.

Krovinių vežimo vidaus maršrutais rinka taip pat plėtėsi. 2006 metų pabaigoje vežti krovinius vidaus maršrutais turėjo teisę 1426 vežėjai, kurie eksploatavo 4308 transporto priemones. Per metus vežėjų, turinčių teisę vežti krovinius vidaus maršrutais, padaugėjo 23 procentais, transporto priemonių – 16,2 procento. Vežti keleivius autobusais tarptautiniais maršrutais 2006 metų pabaigoje turėjo teisę 349 vežėjai, kurie eksploatavo 1058 autobusus, o vežti keleivius autobusais tolimojo susisiekimo maršrutais atitinkamai – 320 vežėjų, kurie eksploatavo 1400 autobusų.

Siekiant sudaryti geresnes sąlygas atnaujinti eksploatuojamų kelių transporto priemonių parką, skatinti kelių transporto verslo plėtrą, parengtas Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 1 priedėlio pakeitimo įstatymo projektas; įstatymą Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2006 m. birželio 13 d. (Nr. X-681). Šis įstatymas sumažina senesnių kaip 5 metų krovinių automobilių, priekabų, puspriekabių ir autobusų nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvą.

Siekiant gerinti keleivių vežimo lengvaisiais taksi automobiliais paslaugas, 2006 metais šioms transporto priemonėms pradėti išduoti specialūs (geltonos spalvos) valstybinio numerio ženklai.

2006 metais pertvarkyta lengvųjų automobilių dujinės įrangos patikros sistema, kuri nuo 2006 m. lapkričio 1 d. pradėta taikyti valstybinės techninės apžiūros centruose ir jų stotyse. Be to, 2006 metų pabaigoje parengti teisės aktai, pagal kuriuos nuo 2007 m. sausio 1 d. būtina atlikti ir mopedų privalomą valstybinę techninę apžiūrą.

Transporto priemonėse, pradėtos eksploatuoti nuo 2006 m. gegužės 1 d., privalo būti instaliuoti skaitmeniniai tachografai, todėl 2006-ieji buvo pirmieji skaitmeninių tachografų sistemos išbandymo metai. Per 2006 metus išduotos 6522 skaitmeniniuose tachografuose naudojamos identifikavimo kortelės, be kurių skaitmeninių tachografų sistema negalėtų funkcionuoti.

Saugaus eismo gerinimas

Siekiant sukurti racionalią saugaus eismo struktūrą, 2006 metais sėkmingai vykdyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 759 patvirtinta Valstybinė saugaus eismo automobilių keliais 2005–2010 metų programa ir jos įgyvendinimo priemonių planas. Pagrindinės priemonės saugiam eismui užtikrinti: „juodųjų dėmių“ naikinimas keliuose, pėsčiųjų ir dviračių takų tiesimas, šaligatvių, atitvarų įrengimas, sankryžų rekonstravimas, kelių ruožų apšvietimas, skirtingų lygių pėsčiųjų perėjų įrengimas ir kita.

Kad automobilių eismas keliais būtų saugesnis, 2006 metais įrengtas pavienių 11,8 kilometro kelio ruožų apšvietimas, rekonstruota 17 sankryžų, įrengta 57,35 kilometro pėsčiųjų ir dviračių takų (tarp jų bevariklio transporto infrastruktūros), įrengta 46,6 kilometro apsauginių metalinių atitvarų.

2006 metais diegtos ne tik eismo saugą gerinančios inžinerinės priemonės, bet ir plėtota švietėjiška veikla: organizuota eismo dalyvių kontrolė, ilgalaikės saugaus eismo kampanijos prieš greičio pažeidėjus, visoje šalyje rengtas tiesioginis pėsčiųjų ir dviratininkų mokymas, skatinta dėvėti atšvaitus ir drabužius su šviesą atspindinčiomis medžiagomis. Nupirka ir išdalyta Lietuvos vaikams ir kitiems eismo dalyviams 185 tūkst. pakabinamųjų, 52 tūkst. juostinių atšvaitų, 850 kv. metrų šviesą atspindinčios juostos, įsigyta ir pradinių klasių mokiniams išdalyta 60000 leidinių „Saugiai į mokyklą, saugiai į namus“, 200000 kalendoriukų su piešiniais saugaus eismo tema. Nuo 2006 metų gegužės pabaigos iki spalio pradžios Lietuvos savivaldybėse demonstruoti saugos diržų efektyvumo ir apsisvertimo imitavimo įrenginiai.

Parengtos ir transliuotos per penkias populiarias radijo stotis (Lietuvos radiją, „Lietus“, „M-1“, „Pūkas“ ir „Radiocentras“) radijo laidos ir garso klipai, kviečiantys vairuotojus laikytis saugaus greičio ir nevairuoti neblaiviams, vaikų saugaus eismo ir saugos diržų naudojimo ir kitomis temomis.

2006 metais sukurti 4 vaizdo klipai (skatinantys neviršyti greičio, nevairuoti neblaiviams, prisiegti saugos diržus, pėstiesiems nešioti atšvaitus), kurie transliuoti per keturis populiariausius TV kanalus (TV3, LNK, LTV ir BTV). Vaizdo klipai per TV kanalus transliuoti 508 kartus.

Išankstiniais duomenimis, 2006 metais Lietuvos keliuose žuvo 759 eismo dalyviai, t. y. 14 asmenų mažiau nei 2005 metais, nors vidutinis metinis paros eismo intensyvumas magistraliniuose ir krašto keliuose padidėjo 8,15 procento, o krovinio transporto – 15 procentų. Palyginti su praeitais metais, žala dėl eismo įvykių, kuriuose žuvo žmonės, sumažėjo 24 mln. litų.

Labai svarbu tai, kad 2006 metais parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. 975 patvirtinti Kelių eismo taisyklių pakeitimai. Tikimasi, kad šie pakeitimai padės gerinti eismo saugą automobilių keliuose ir mažinti žuvusiųjų bei sužeistųjų Lietuvoje.

Siekiant gerinti pėsčiųjų saugumą, Kelių eismo taisyklėse įteisinta nuostata, kad jeigu prieš pėsčiųjų perėją transporto priemonė sulėtina greitį, ta pačia kryptimi važiuojantis kitos transporto priemonės vairuotojas privalo sulėtinti greitį arba sustoti ir vėl pradėti važiuoti tik įsitikinęs, kad perėjoje nėra pėsčiojo, kuriam jis galėtų sutrukdyti arba sukelti pavojų. Šviesiuoju paros metu motorinių transporto priemonių ir mopedų vairuotojai privalo važiuoti keliais visus metus su įjungtomis artimosiomis žibintų šviesomis. Lengviesiems automobiliams greitkeluose leidžiama važiuoti 110 kilometrų per valandą, keliuose su asfalto ar betono danga – ne didesniu kaip 90 kilometrų per valandą greičiu, kituose keliuose – ne didesniu kaip 70 kilometrų per valandą greičiu (buvo 90 kilometrų per valandą). Numatyta keisti ir kitų kelių transporto priemonių greitį. Taip pat įteisintas privalomas saugos diržų naudojimas mažiau kaip 3,5 tonos sveriančiose transporto priemonėse. Dabar šis reikalavimas taikomas ir autobusuose. Patikslinti saugos kėdučių naudojimo reikalavimai, kėdutės suskirstytos į grupes pagal vaikų svorį. Be to, nurodyta, kaip minėtos kėdutės turi būti montuojamos. Atsižvelgdama į tai, kad žmogiškasis faktorius – didžiausias eismo įvykio kaltininkas, ir siekdama sumažinti aukų keliuose, Lietuvos Respublikos Vyriausybė pasiūlė Lietuvos Respublikos Seimui griežtinti sankcijas už pačius pavojingiausias Kelių eismo taisyklių pažeidimus – leistino greičio viršijimą daugiau kaip 30 kilometrų per valandą, vairavimą neblaiviam, saugos diržų nenaudojimą. Siūloma neturinčiam dvejų metų vairavimo patirties vairuotojui, greitį viršijusiam daugiau kaip 30 kilometrų per valandą, skirti baudą ir atimti teisę vairuoti, o greitį viršijusiam daugiau kaip 50 kilometrų per valandą, skirti baudą arba administracinį areštą.

Vandens transportas

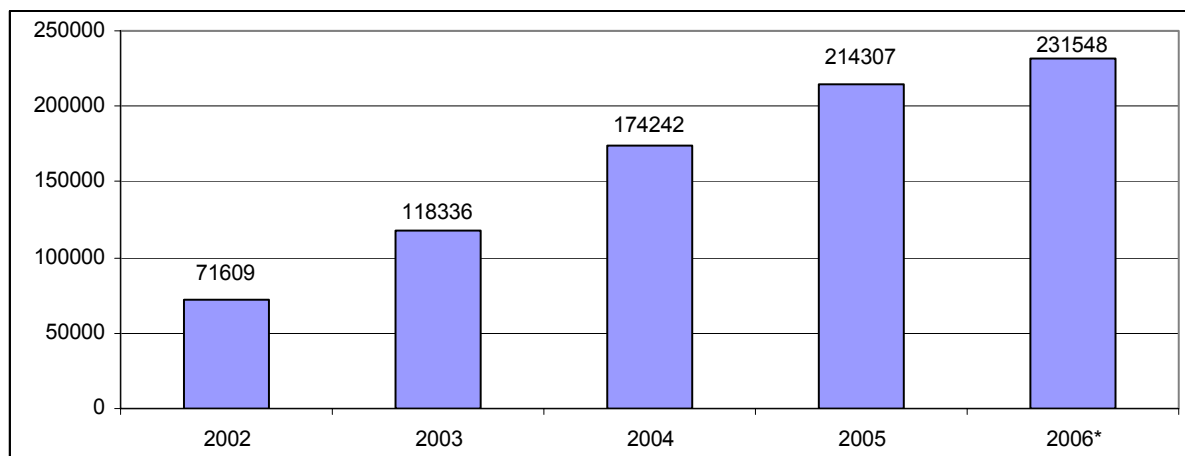
Siekiant sudaryti tinkamas sąlygas planingai plėtoti uosto infrastruktūrą, užtikrinti šių objektų statybos bei rekonstravimo darbų finansavimą ir sudaryti sąlygas uoste veikiančioms įmonėms plėtoti suprastruktūrą, susisiekimo ministro 2006 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 3-144 patvirtinta Klaipėdos valstybinio jūrų uosto 2007–2013 metų investicijų programa.

2006 metais parengti ir priimti Lietuvos Respublikos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 5, 11 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymas ir Lietuvos Respublikos žemės įstatymo pakeitimo įstatymas. Lietuvos Respublikos Seimui priėmus šiuos įstatymų pakeitimus, Klaipėdos valstybinio jūrų uosto lėšos bus naudojamos tik valstybės įmonės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai išlaikyti, kadangi Lietuvos saugios laivybos administracija nuo 2007 m. sausio 1 d. išlaikoma Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis. Be to, Klaipėdos valstybinio jūrų uosto žemė galės būti perduodama laikinai neatlygintinai naudotis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

Kad Šventosios valstybinis jūrų uostas taptų sudėtine Lietuvos transporto ir turizmo infrastruktūros dalimi, 2006 m. lapkričio 16 d. priimtas Lietuvos Respublikos Šventosios valstybinio jūrų uosto įstatymas, kuris reglamentuoja Šventosios valstybinio jūrų uosto veiklą ir valdymą: žemės nuomos tvarką, uosto rinkliavų ir uosto žemės nuomos mokesčio dydžius, paskendusio, palikto be priežiūros turto išskėlimo tvarką, lėšų naudojimą ir kitą uosto veiklą.

2006 metais atliktos svarbios studijos: Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų ir uosto konkurencingumo; kompleksinio vidaus vandens kelio Kaunas–Klaipėda sutvarkymo ir pritaikymo keleiviams ir kroviniams vežti galimybių studija, kurioje argumentuotai pagrįstas valstybinės reikšmės vidaus vandens kelio Kaunas–Klaipėda kompleksinio sutvarkymo būtinumas, nustatytas reikiamas kiekis investicijų, darbų eiliškumas; Lietuvos Respublikos žmonių paieškos ir gelbėjimo bei taršos likvidavimo jūroje ir Kuršių mariose sistemos reorganizavimo galimybių studija.

2006 metais buvo modernizuojama Klaipėdos valstybinio jūrų uosto infrastruktūra, didinamas uosto pralaidumas ir saugumas – pastatyta ir rekonstruota 975 metrai uosto krantinių ir 2,36 kilometro geležinkelio kelių. Pastatytas naujas ir rekonstravus esamas krantines, krovos kompanijoms sudarytos palankios sąlygos plėtoti suprastruktūrą (statyti sandėlius, naujus terminalus) ir perkrauti daugiau krovinių. Iš viso į Klaipėdos valstybinio jūrų uosto infrastruktūrą 2006 metais valstybės įmonė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija investavo 95,25 mln. litų. Nuosekli ir planinga uosto plėtra sudaro krovos kompanijoms palankias sąlygas didinti krovos apimtį, kuri kasmet didėja, o 2006 metais perkrauta 23,5 mln. tonų krovinių, t. y. 8 procentais daugiau nei 2005 metais. Atitinkamai daugėjo ir tranzitinių krovinių, vežamų geležinkelių transportu per Klaipėdos jūrų uostą. Tranzitinis vežimas Klaipėdos uosto kryptimi, palyginti su 2005 metais, padidėjo 21,1 procento ir sudarė 7,2 mln. tonų. Ypač daug perkrauta konteinerių: 2006 metais krauta 231,5 tūkst. TEU, tai 8 procentais daugiau nei 2005 metais. Pagal konteinerių krovą Klaipėdos uostas aplenkė Talino (Estija) ir Rygos (Latvija) uostus.

28 pav. Konteinerių krova Klaipėdos jūrų uoste (TEU).

Šaltinis – Susisiekimo ministerijos duomenys.

*Išankstiniai 2006 metų duomenys.

Plėtojant vandens transportą, 2006 metais ratifikuotos 4 konvencijos:

1996 m. Tarptautinė konvencija dėl atsakomybės ir kompensacijos už žalą, susijusią su pavojingų ir kenksmingų medžiagų vežimu jūra (HNS);

1976 m. Tarptautinės konvencijos dėl atsakomybės pagal jūrinius reikalavimus ribojimo (LLMC) 1996 m. protokolai;

2001 m. Tarptautinė konvencija dėl civilinės atsakomybės už laivų bunkeriuose vežamos naftos padarytą žalą (BUNKER);

2001 m. Tarptautinė konvencija dėl laivuose naudojamų kenksmingų apsaugos nuo užteršimo sistemų kontrolės (ANTIFOULING).

Ratifikavus šias tarptautines sutartis, Lietuvoje įtvirtinta nuosekli, atitinkanti tarptautines nuostatas atsakomybės už taršą, padarytą vežant krovinius laivais, sistema, prisijungta prie ES ir Tarptautinės jūrų organizacijos siekio tarptautiniu mastu reglamentuoti kenksmingų apsaugos nuo užsiteršimo sistemų naudojimo laivuose kontrolę, kad būtų sumažintas arba pašalintas neigiamas poveikis jūros aplinkai ir žmonių sveikatai, kurį kelia kenksmingų apsaugos nuo užsiteršimo sistemų naudojimas.

Oro transportas

2006 metais buvo toliau modernizuojama oro uostų infrastruktūra pagal Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) ir Šengeno konvencijos reikalavimus.

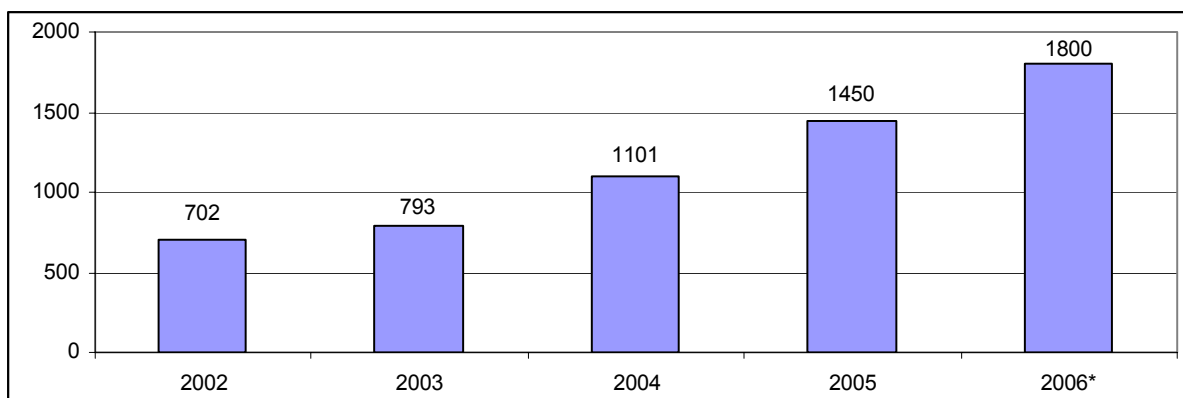
Pagal šiuos reikalavimus valstybės įmonėje Tarptautiniame oro uoste 2006 metais pradėtas statyti naujas ne Šengeno valstybių keleivių terminalas, įrengta perimetro aptvaro signalizacijos sistema su sensorine išibrovimo aptikimo, vaizdo stebėjimo bei termovizorine įranga, taip pat išplėsta atvykimo ir išvykimo terminalų vaizdo stebėjimo sistema, įsigyta nauja aviacijos saugumo patikrinimo įranga – sprogstamųjų ir narkotinių medžiagų aptikimo ir atpažinimo prietaisai „GE Itemiser 3“. Be to, išplėstas peronas, įrengtos 5 naujos orlaivių stovėjimo aikštelės, rekonstruotas orlaivių vairavimo „B“ takas.

Siekdamas pagerinti oro uosto meteorologinio minimumo parametrus ir oro uosto saugumą, kai skrydžiai vykdomi esant blogoms oro sąlygoms, valstybės įmonė Kauno aerouostas pradėjo įgyvendinti projektą „Šviesų signalinės sistemos modernizavimas Kauno oro uoste“. Pradėti keleivių terminalo išplėtimo, kad jis atitiktų Šengeno reikalavimus, projektavimo darbai.

Valstybės įmonėje Tarptautiniame Palangos oro uoste pradėti keleivių terminalo išplėtimo, kad jis atitiktų Šengeno reikalavimus, darbai. Įgyvendinant projektą „Orlaivių kilimo ir tūpimo tako modernizavimas“, 2006 metais įsigyti kilimo ir tūpimo tako signaliniai žiburiai. Be to, šiame oro uoste pradėtas įgyvendinti projektas „Oro uosto pritaikymas Valstybės sienos apsaugos tarnybos reikmėms pagal Šengeno teisyno reikalavimus“. Sumontuota kontrolės įranga, įdiegta informacinės saugos sistema, kompiuterinė keleivių informavimo sistema, išplėsta automobilių stovėjimo aikštelė.

Svarbu pažymėti, kad įgyvendinant ES bendro Europos dangaus reglamentų reikalavimus ir gerinant skrydžių valdymo paslaugų kokybę, 2006 m. gruodžio 21 d. valstybės įmonė „Oro navigacija“ gavo paslaugų teikėjo pažymėjimą. Šis pažymėjimas reiškia, kad įmonės teikiamos paslaugos atitinka ES teisės aktų reikalavimus, ir leidžia įmonei teikti paslaugas bet kurioje ES valstybėje. Be to, tarptautiniame Palangos oro uoste įrengta orlaivių artėjimo tūpti sistema NDB/DME, o tarptautiniame Vilniaus oro uoste pakeista tūpimo pagal prietaisus sistema ILS.

Nors bendras skrydžių skaičius šalies oro uostuose nepakito, tačiau galima džiaugtis sparčiai didėjančiais keleivių bei krovinių srautais. Lietuvos tarptautiniuose oro uostuose (Kauno, Palangos, Vilniaus ir Šiaulių) per 2006 metus pakilo ir nutūpė 38,3 tūkst. Lietuvos ir užsienio aviakompanijų lėktuvų, pakrauta ir iškrauta 12,7 tūkst. tonų krovinių ir pašto. Oro uostuose aptarnauta rekordiškai daug (1,8 mln.) keleivių.

29 pav. Atvykusių ir išvykusių keleivių skaičius oro uostuose (tūkstančiais).

Šaltinis – Susisiekimo ministerijos duomenys.

*Išankstiniai 2006 metų duomenys.

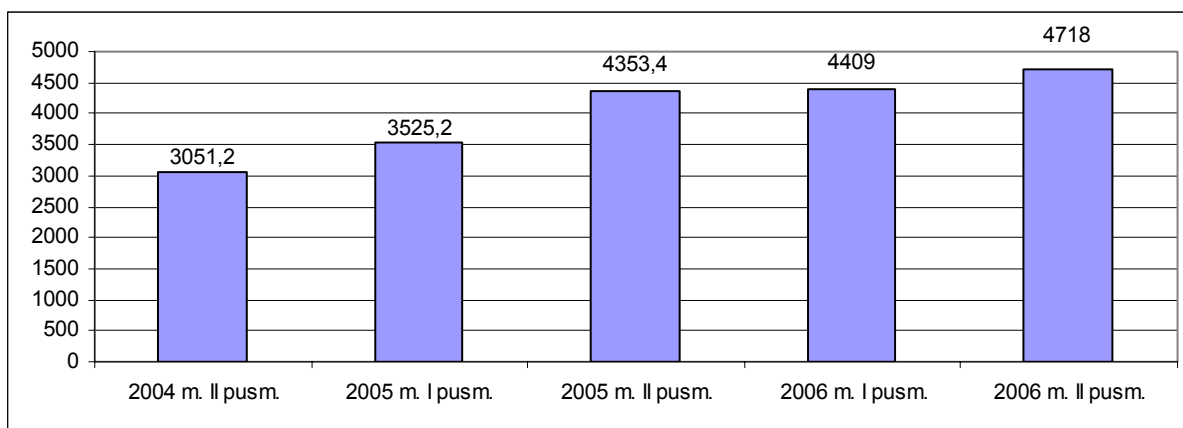
Aptarnautų keleivių ir krovinių daugėja dėl to, kad vis geriau naudojamos narystės ES teikiamomis galimybėmis ir nuolat gausėja mažų kainų vežėjų skrydžių.

Elektroniniai ryšiai ir paštas

Liberali elektroninių ryšių rinka sukūrė palankias verslo plėtros sąlygas: Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau vadinama – Ryšių reguliavimo tarnyba) duomenimis, 2006 metais fiksuoto telefono ryšio veikla pradėjo verstis 12 naujų įmonių ir metų pabaigoje šias paslaugas teikė jau 52 ūkio subjektai. Judriojo telefono ryšio paslaugas teikė 7 ūkio subjektai: 3 tinklų operatoriai ir 4 paslaugų teikėjai, paslaugoms teikti naudojantys uždarnosios akcinės bendrovės „Bitė Lietuva“ tinklą. Skirtųjų linijų paslaugas teikė 15 ūkio subjektų, interneto prieigos paslaugas – 115 ūkio subjektų.

Nepaisant vis didėjančios konkurencijos ir dėl to nuolat mažėjančių paslaugų kainų, elektroninių ryšių rinka, vertinant pagal pajamas, per metus išaugo 7,14 procento, iš kurių didžiausioji dalis (daugiau kaip 46 procentai) teko judriojo telefono ryšio rinkai. 2006 metais sparčiausiai didėjo pajamos už interneto prieigos (24,19 procento) ir duomenų perdavimo (16,88 procento) paslaugų teikimą.

„The Mobile World“ duomenimis (šaltinis – <http://www.cellular-news.com/story/21065.php>), Lietuva ir toliau pirmauja tarp Europos valstybių pagal judriojo ryšio skverbtį. Ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis, per 2006 metus aktyvių judriojo telefono ryšio paslaugų abonentų pagausėjo 8,38 procento (iš viso 4,72 mln., arba 139,4 abonento 100-ui gyventojų).

30 pav. Aktyvių judriojo telefono ryšio abonentų skaičius (tūkstančiais).

Šaltinis – Ryšių reguliavimo tarnyba.

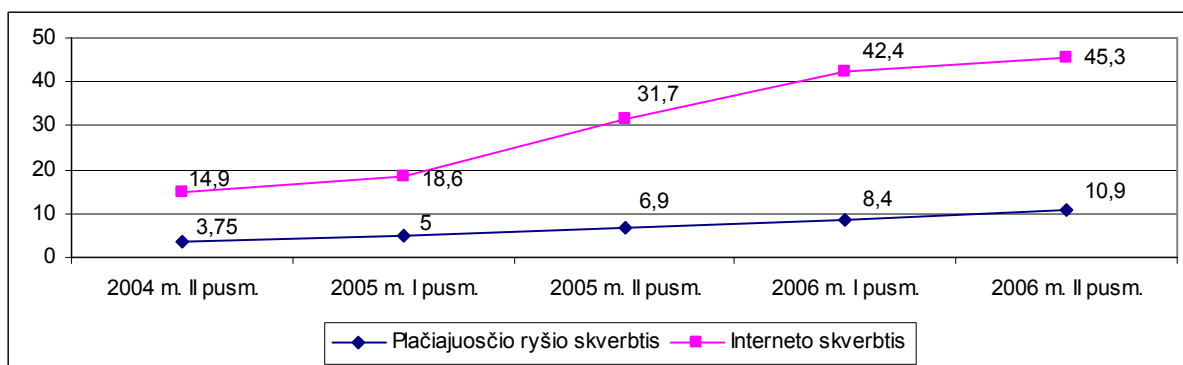
Judriojo telefono ryšio tinklu teikiama paketinio duomenų perdavimo (GPRS, EDGE, UMTS) paslauga metų pabaigoje naudojosi 1153,5 tūkst. abonentų, taigi 44,3 procento daugiau nei 2005 metų tuo pačiu laikotarpiu.

Diegiamos naujos technologijos, pvz., plėtojami trečiosios kartos (3G) judriojo radijo ryšio tinklai. Uždarnosios akcinės bendrovės „Bitė Lietuva“, „Omnitel“ ir „Tele2“ 2006 metais pripažintos viešojo konkurso, suteikusiai teisę naudoti radijo dažnius (kanalus) trečiosios kartos judriojo radijo ryšio (UMTS) tinkluose, laimėtojomis. Uždaroji akcinė bendrovė „Omnitel“ 3G paslaugas pradėjo teikti nuo 2006 m. vasario 23 d., uždaroji akcinė bendrovė „Bitė Lietuva“ – nuo 2006 m. balandžio 27 d., uždaroji akcinė bendrovė „Tele2“ – nuo 2006 m. gruodžio 10 dienos. Paslaugos pradėtos teikti aštuoniuose Lietuvos miestuose –

Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Palangoje, Alytuje, Marijampolėje. 2006 metų pabaigoje naudotis trečiosios kartos judriojo radijo ryšio paslaugomis galėjo maždaug 29 procentai Lietuvos namų ūkių, vertinant pagal operatorių deklaruotą stoties aprėpties zonos spindulį.

Nuolat didėja interneto poreikis. Ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis, per metus interneto abonentų padaugėjo 42,17 procento ir 2006 metų pabaigoje jų buvo 1,534 mln. (45,3 abonto 100-ui gyventojų), iš jų 1,116 mln. abonentų naudojosi interneto prieigos viešojo judriojo telefono ryšio galiniame įrenginyje paslauga (WAP).

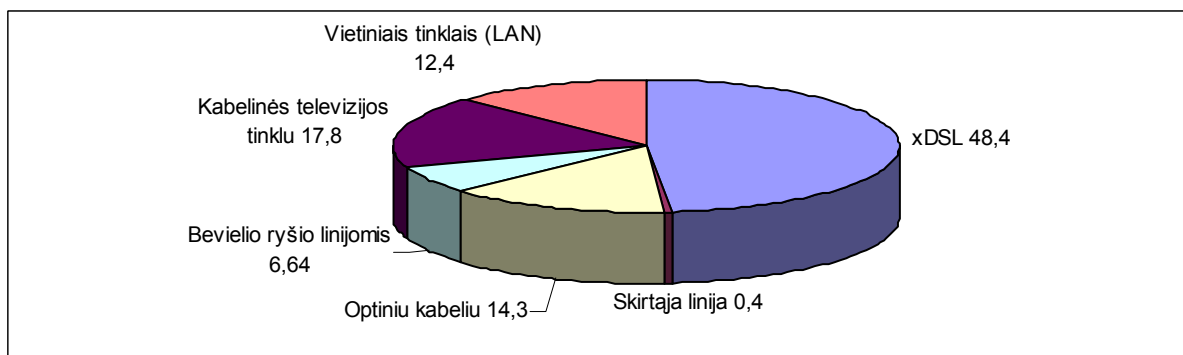
Pasaulio banko ataskaitos (*The World Bank. (2006), Best practice options for the implementation of European Structural Funds for the stimulation of demand for electronic communications services in Lithuania*) duomenimis, Lietuvoje 99,8 procento miesto gyventojų turi galimybę naudotis plačiajuosčio ryšio paslaugomis. Plačiajuosčio ryšio technologijas naudoja 368,7 tūkst. abonentų, t.y. 25,3 procento namų ūkių, per metus jų padaugėjo 57,5 procento, ir metų pabaigoje 100-ui gyventojų teko 10,9 šių paslaugų abonto.

31 pav. Interneto ir plačiajuosčio ryšio skverbtis (procentais).

Šaltinis – Ryšių reguliavimo tarnyba.

Plačiajuosčio ryšio paslaugos teikiamos naudojant įvairias technologijas. Beveik pusė abonentų naudojosi fiksuoto ryšio didelės spartos skaitmeninių abonentinių linijų (xDSL) paslauga, per metus šių linijų padaugėjo beveik dvigubai.

32 pav. Abonentų pasiskirstymas pagal plačiajuosčiai prieigai naudojamas technologijas (plačiajuosčio ryšio abonentų – 368,7 tūkst.) (procentais).

Šaltinis – Ryšių reguliavimo tarnyba.

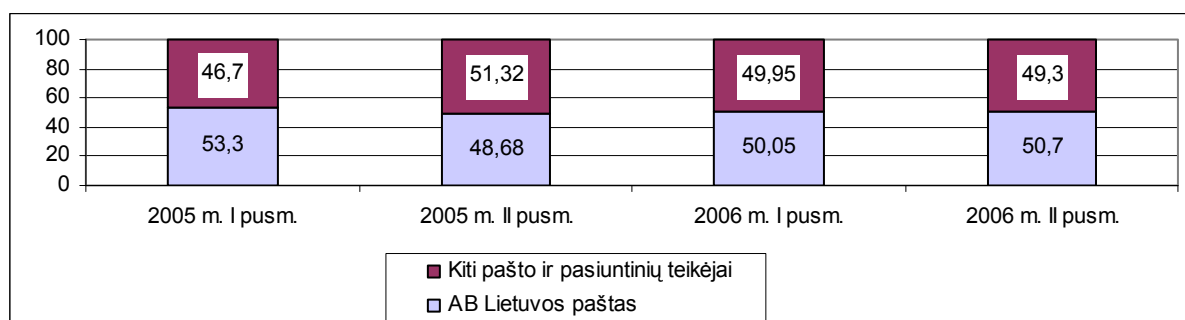
2006 metais toliau buvo įgyvendinamas Kaimiškujų vietovių informacinių technologijų plėtojimo tinklo RAIN projektas. Kaimo vietovėse iki 2008 metų pabaigos planuojama nutiesti 3000 kilometrų optinio kabelio, dar tiek pat numatoma išsinuomoti iš kitų šviesolaidinių infrastruktūrų savininkų, plėtojimo tinklu ketinama sujungti visus kaimiškujų seniūnijų centrus ir juose įrengti terminalinius mazgus. Šią programą vykdanči viešoji įstaiga „Plėtojantis internetas“ 2006 metais pasirašė su įmonėmis šviesolaidinių kabelių statybos visose apskrityse sutartis. Šiems darbams atlikti panaudota 11,2 mln. litų ES struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų.

Lietuvoje toliau diegiama skaitmeninė televizija. Akcinė bendrovė Lietuvos radijo ir televizijos centras nuo 2006 m. liepos 1 d. Vilniuje pradėjo siųsti 17 skaitmeninės antžeminės televizijos programų. Naudotis skaitmeninės antžeminės televizijos (DVB-T) paslaugomis gali 25,2 procento namų ūkių. Numatoma iki 2007 metų pabaigos 5 didžiuosiuose Lietuvos miestuose įrengti skaitmeninės televizijos siųstuvus, kurie galėtų siųsti iki 40 televizijos programų. Lietuvos radijo ir televizijos centras jau parengė naudoti skaitmeninės televizijos siųstuvus Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Šiauliuose.

Nuo 2006 m. spalio 1 d. akcinė bendrovė TEO LT privatiems klientams pristatė internetinėmis technologijomis pagrįstą skaitmeninę televiziją GALA TV, kuri užtikrina aukščiausią vaizdo ir garso kokybę bei televizijos turinio valdymo galimybes. GALA TV į vartotojų namus teikiama ta pačia linija, kuria teikiamos TEO balso telefonijos ir interneto paslaugos. Komercinės ir bandomąsias skaitmeninės internetinės televizijos transliacijas siūlo ir kiti paslaugų teikėjai – uždarnosios akcinės bendrovės Penkių kontinentų komunikacijos centras ir „Verslo tiltas“.

2006 metų pabaigoje pašto ir pasiuntinių paslaugas teikė 78 įmonės, iš jų 11 teikė ir pašto paslaugas. Didžiausia pašto paslaugų teikėja – akcinė bendrovė Lietuvos paštas – įpareigota teikti universalias pašto paslaugas visoje šalies teritorijoje ir pagal viešojo pašto tinklo charakteristikas įrengti naudotojams tiek pašto paslaugų teikimo vietas, kiek reikia. Lietuvos paštas universalias paslaugas teikė 940 paslaugų teikimo vietų: 934 paštuose (iš jų 225 – miestuose ir 709 – kaimuose), 8 kilnojamosiuose paštuose.

Preliminariais Ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis, 2006 metais bendra pašto ir pasiuntinių paslaugų rinkos vertė buvo 199,5 mln. litų, taigi 34,4 procento didesnė nei 2005 metais (148,4 mln. litų).

33 pav. Pašto ir pasiuntinių rinka pagal pajamas (procentais).

Šaltinis – Ryšių reguliavimo tarnyba.

Akcinei bendrovei Lietuvos paštui teko 50,7 procento visos pašto ir pasiuntinių paslaugų pajamų rinkos. Įgyvendinant Lietuvos pašto sektoriaus 2004–2008 metų plėtros strategiją ir siekiant didinti įmonės veiklos efektyvumą, valstybės įmonė Lietuvos paštas pertvarkyta į akcinę bendrovę (nuo 2006 m. sausio 3 d.).

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Toliau modernizuoti ir plėtoti kelių, geležinkelių, Klaipėdos valstybinio jūrų uosto ir oro uostų infrastruktūrą. Siekiant įgyvendinti šį prioritetą, 2007 metais numatoma modernizuoti geležinkelio skirstymo stotis, signalizacijos ir elektros tiekimo linijas Šiaulių–Klaipėdos geležinkelio ruože, pradėti renovuoti Kauno geležinkelio tunelį, rekonstruoti 11 kilometrų geležinkelio kelių ir modernizuoti riedmenų automatinės kontrolės prietaisus; toliau rekonstruoti ir modernizuoti TEN-T tinklo ir E kategorijos magistralinius kelius, vykdyti 2006–2007 metų krašto ir rajoninės reikšmės kelių dangos stiprinimo planą (2007 metais sustiprinti 82 kilometrus kelių dangos) ir 2006–2008 metų žvyrkelių asfaltavimo planą (2007 metais išasfaltuoti 144 kilometrus žvyrkelių). Modernizuojant Klaipėdos valstybinio jūrų uosto infrastruktūrą, didinant uosto pralaidumą ir saugumą, 2007 metais numatoma pastatyti ir rekonstruoti 416 metrų naujų uosto krantinių ir 195 metrus geležinkelių kelių.

Pasirengti visiškai įsilieti į Šengeno erdvę. Siekiant įgyvendinti šį prioritetą, numatoma tarptautiniuose Vilniaus, Kauno ir Palangos oro uostuose 2007 metais baigti rekonstruoti keleivių terminalus, kad jie atitiktų Šengeno reikalavimus, baigti tarptautinių (Medininkų, Raigardo, Panemunės, Kybartų, Nidos, Ramoniškių) ir dvišalių (Tverėčiaus, Adutiškio, Papelekio, Eišiškių, Krakūnų) pasienio kontrolės punktų modernizavimo darbus, pertvarkyti kelių pasienio kontrolės punktų infrastruktūrą prie vidinių ES sienų.

Iš esmės pagerinti eismo saugą Lietuvos keliuose. Įgyvendinant šį prioritetą, numatoma dar labiau sugriežtinti atsakomybę už pavojingiausias Kelių eismo taisyklių pažeidimus, plėtoti švietėjišką veiklą, įgyvendinti inžinerines saugaus eismo priemones: tiesti pėsčiųjų ir dviračių takus, įrengti šaligatvius ir apsaugines tvoreles, rekonstruoti sankryžas, diegti greičio mažinimo technines priemones ir kita.

Toliau vykdyti pirmąjį geležinkelių transporto sektoriaus reformos etapą. Įgyvendinti priemones, būtinas pasirengti steigti valstybės įmonę viešajai geležinkelių infrastruktūrai valdyti (atlikti viešosios geležinkelių infrastruktūros objektų kadastrinius matavimus ir teisinę registraciją).

Pradėti „Rail Baltica“ projekto I etapo – atkarpa Lenkijos ir Lietuvos valstybės siena–Marijampolė (sienos kirtimo atkarpa) – projektavimo darbus, tam panaudoti TEN–T fondo finansavimą.

Plėtoti plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą. Įgyvendinant šį prioritetą, numatoma toliau įgyvendinti Kaimiškujų vietovių informacinių technologijų plačiajuosčio tinklo RAIN projektą.

Skatinti skaitmeninės antžeminės televizijos tinklų plėtrą. Parengti analoginės televizijos išjungimo ir skaitmeninės televizijos plėtros skatinimo Lietuvoje programą, joje

numatyti priemonės, skatinančias skaitmeninės antžeminės televizijos naudojimą ir padedančias įgyvendinti skaitmeninės televizijos diegimo Lietuvoje modelį, pagal kurį nuo 2012 metų turi būti pradėta palaipsniui išjungti analoginės televizijos siųstuvus.

Toliau sėkmingai naudoti ES struktūrinę paramą. Įgyvendinant šį prioritetą, siekti, kad 2007 metais būtų išmokėta 70 procentų visos transporto sektoriui 2004–2006 metais skirtos ES paramos ir pradėti naudoti 2007–2013 metų ES struktūrinę paramą.

XIV. STATYBOS POLITIKA

Įgyvendinant Socialinio būsto fondo plėtros 2006–2008 metų programą, apsirūpinimo būstu klausimams spręsti skirta 30 mln. litų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir 3 mln. litų iš savivaldybių biudžetų. Šiomis lėšomis įsigytas arba rekonstruotas 561 butas. Butai išnuomoti mažas pajamas gaunantiems asmenims ir šeimoms.

Vykdyta Daugiabučių namų modernizavimo programa, kurios tikslas – padėti daugiabučių namų butų savininkams modernizuoti daugiabučius namus, didinti energijos efektyvumą, mažinti šildymo išlaidas ir užtikrinti mažas pajamas gaunantioms šeimoms (asmenims) palankias sąlygas modernizuoti daugiabučius namus, kuriuose jie gyvena. Pagal šią programą 2006 metais įgyvendinti 76 daugiabučių namų modernizavimo investicijų projektai, kurių vertė 14 mln. litų (iš jų 3 mln. litų – Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos), patvirtinti 232 investicijų projektai (2005 metais – 54 projektai), kuriems įgyvendinti numatyta 85 mln. litų (iš jų 21 mln. litų – Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos). Jau modernizuotuose daugiabučiuose namuose Plungėje, Vilniuje, Klaipėdoje planuojama sutaupyti nuo 30 iki 50 procentų energijos.

Pasirengta pastatų energinio naudingumo sertifikavimui, kuris nuo 2007 m. sausio 1 d. privalomas naujiems, o nuo 2009 m. sausio 1 d. ir rekonstruojamiems ar kapitališkai remontuojamiems pastatams (įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos 2002 m. gruodžio 16 d. direktyvą 2002/91/EB dėl pastatų energinio naudingumo). Sukurta pastatų energinio naudingumo skaičiavimo ir duomenų kaupimo sistema, sustiprinti šios srities ekspertiniai pajėgumai (paskirta institucija, atsakinga už pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ekspertų atestavimo organizavimą, atestatų išdavimą, ir kita; parengta ir patvirtinta mokymo programa asmenims, siekiantiems vykdyti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą, ir kita).

Toliau spręstas savavališkų statybų prevencijos klausimas. 2006 m. spalio 17 d. priimtas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.103 straipsnio pakeitimo įstatymas, kuriame numatyta galimybė teismo sprendimu įpareigoti statytoją savavališkai pastatytus statinius nugriauti ar perstatyti pagal reikalavimus. 2006 m. spalio 17 d. priimtas Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 1, 2, 3, 20, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 31, 33, 34 ir 35 straipsnių pakeitimo įstatymas (Nr. X-857), įteisinantis prievolę savavališkai pastatytą ar nebaigtą statyti statinį nugriauti. Be to, įstatyme išplėstos statybos valstybinę priežiūrą atliekančių institucijų funkcijos, supaprastinta statybos leidimų išdavimo tvarka ir kita.

Apskričių viršininkų administracijos pateikė teismui 44 ieškinius dėl savavališkų statinių, 16 tokių ieškinių išnagrinėta. Teismai priėmė sprendimus nugriauti 12 statinių, iš kurių 3 statiniai nugriauti.

Parengti ir patvirtinti 18 statybos techninių reglamentų pakeitimai – supaprastintos daugiabučių namų modernizavimo procedūros ir kita.

Šalies statybos įmonės 2006 metais atliko statybos bei montavimo darbų už 7,88 mlrd. litų (21,1 procento daugiau negu 2005 metais). Labiausiai išaugo naujos statybos apimtis (31,8 procento). Ši statyba sudarė 49,2 procento visų atliktų darbų. Auganti statybos darbų apimtis sąlygojo vietinių statybinių medžiagų gamybos ir naudojimo augimą. Atiduoti naudoti 7292 butai (22,9 procento daugiau negu 2005 metais), t.y. 771 tūkst. kv. metrų naudingojo ploto.

Parengtas ir 2006 m. birželio 8 d. priimtas Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 1, 2, 7, 10, 12, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 36 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Nr. X-679). Naujos įstatymo nuostatos turėtų iš esmės pagerinti ir paspartinti teritorijų planavimo dokumentų rengimo, atskirų planavimo etapų vykdymo procedūras tiek apskrityse, tiek savivaldybėse. Savivaldybėms suteikta teisė pereinamuoju laikotarpiu (iki 2007 metų pabaigos), per kurį turi būti parengti bendrieji planai, savivaldybės tarybos sprendimu, gavus apskrities viršininko pritarimą, rengti svarbių infrastruktūros objektų (išskyrus gyvenamuosius namus) statybos detaliuosius planus.

Parengtos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 657 patvirtintos Lietuvos Respublikos architektūros politikos kryptių įgyvendinimo 2006–2010 metų priemonės – numatytos konkrečios priemonės ilgalaikiams architektūros raidos Lietuvoje tikslams pasiekti. Viena iš svarbiausių priemonių – parengti Lietuvos Respublikos architektūros įstatymą, nustatantį architektūros teisinės sistemos pagrindus.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Parengti ir pradėti įgyvendinti Savavališkų statybų prevencijos programą. Numatoma parengti Savavališkų statybų prevencijos programą, pagal kurią bus tobulinama teisinė bazė, reglamentuojanti savavališkų statybų prevenciją, mokomi valstybės tarnautojai, privalantys užtikrinti savavališkų statybų prevenciją, vykdyti jų veiklos kontrolę, užtikrinti operatyvų savavališkai pastatytų statinių nugriovimą ar pertvarkymą pagal statybos valstybinę priežiūrą atliekančių institucijų reikalavimus arba teismų sprendimus.

Sukurti veiksmingą skatinimo naudojant ES ir nacionalinio biudžeto lėšas modernizuoti daugiabučius namus mechanizmą. Bus didinama valstybės parama energiniu požiūriu efektyviems daugiabučių namų modernizavimo projektams įgyvendinti (finansų ministro ir aplinkos ministro 2007 m. vasario 22 d. įsakymu patvirtintas Valstybės paramos teikimo daugiabučiams namams modernizuoti taisyklių papildymas, numatantis valstybės paramą didinti iki 50 procentų). Siekiant užtikrinti tinkamą lėšų naudojimą daugiabučiams namams modernizuoti (per artimiausius 3 metus numatyta skirti per 80 mln. litų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, per artimiausius 5 metus – 203 mln. litų iš struktūrinių

fondu), numatytos parengti ES struktūrinių fondų paramos minėtiems tikslams naudojimo rekomendacijos, sugriežtinti daugiabučių namų rangovų atsakomybę ir statybų kontrolę, reglamentuoti privataus kapitalo investicijas į būsto renovavimą, šių investicijų skatinimo mechanizmus ir kita. Iki 2020 metų planuojama modernizuoti apie 70 procentų iki 1993 metų pastatytų daugiabučių namų.

Tobulinti teritorijų planavimo bei statybos teisinę bazę, siekiant pagerinti investicinę aplinką statybos ir teritorijų plėtros sąlygomis. Įgyvendinant šį prioritetą, numatoma tobulinti Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymą, kitus teritorijų planavimą reglamentuojančius teisės aktus, ypač daug dėmesio skirti savivaldybių teritorijų bendrųjų planų rengimo koordinavimui.

XV. TEISĖS IR TEISĖTVARKOS POLITIKA

2006 metais aktyviai dalyvauta formuojant valstybės teisinę politiką, tobulinant nacionalinę teisinę sistemą, atitinkančią teisinės valstybės sampratą ir ES valstybių teisinę patirtį, užtikrinant tinkamą žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimą.

Siekiant užtikrinti tinkamą vartotojų teisių apsaugą, parengti Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2007–2010 metų strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių plano projektai, parengtas Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu įstatymo projektas, užtikrinantis vartotojų teisių apsaugą nuo nesąžiningos įmonių komercinės veiklos.

Siekdama valstybiniu lygiu nuosekliai, kompleksiskai, sistemingai mažinti smurtą prieš moteris šeimoje, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija parengė Valstybinę smurto prieš moteris mažinimo strategiją ir šios strategijos įgyvendinimo priemonių 2007–2009 metų planą.

2006 metais įgyvendintos visos planuotos Nacionalinės antidiskriminacinės 2006–2008 metų programos priemonės.

Tobulinant teisėjų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo sistemą, įsteigtas Teisingumo ministerijos Mokymo centras. Įgyvendinta 18 teisėjų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo programų.

Sudarant tinkamas teismų darbo sąlygas, buvo plėtojama teismų materialinė techninė bazė, rekonstruojami ir statomi teismų pastatai. Gerinta teismų materialinė techninė bazė – įgyvendinti du investicijų projektai: rekonstruoti Klaipėdos miesto apylinkės teismo pastatai ir Anykščių rajono apylinkės teismo pastatas Anykščiuose, A. Baranausko a. 10.

Užtikrindama patikimą piliečių gyvybės, sveikatos ir nuosavybės apsaugą, tarpžinybinė darbo grupė parengė Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso bei operatyvinės veiklos dalyvių, teisingumo ir teisėsaugos institucijų pareigūnų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio įstatymo pakeitimo įstatymo projektą.

Siekiant plėsti Bendrojo pagalbos centro veiklą visoje Lietuvos teritorijoje, tobulinti jo infrastruktūrą, parengti du investicijų projektai: Bendrojo pagalbos centro (Lietuvos teritorijoje) įsteigimas ir vieno skubaus telefono numerio 112 įvedimas (2 etapas): BPC

regioninių padalinių pastatų projektavimas ir statyba (rekonstravimas) ir Bendrojo pagalbos centro (Lietuvos teritorijoje) įsteigimas ir vieno skubaus telefono numerio 112 įvedimas (2 etapas): BPC regioninių padalinių pagalbos skambučių priėmimo ir administravimo programinės ir techninės įrangos įsigijimas, kuriam suteiktas didelės svarbos prioritetas. Parengtas ir Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 65 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (reg. Nr. XP-1976). Įstatymas visas telefono ryšio operatorės įpareigoja užtikrinti, kad informacija apie tai, iš kur skambinama bendruoju pagalbos telefono numeriu 112, būtų prieinama pagalbos tarnyboms. Tai leistų suteikti reikiamą pagalbą ir tuo atveju, jeigu skambinantysis nespėja ar nesugeba nurodyti savo buvimo vietos.

Kad vienkiemį gyventojai jaustųsi saugesni ir jiems būtų prieinamesnės policijos ir kitų pagalbos tarnybų paslaugos, buvo įgyvendinamas policijos prevencinis projektas „Būk saugus su mobiliu“: Švenčionių rajono vienkiemį gyventojams išdalyta 20 skubios pagalbos iškvietimo įrenginių, Ignalinos rajono vienkiemį gyventojams – 50 mobiliojo ryšio telefonų, kuriais jie galėtų išsikviesti pagalbą, jeigu jiems gresia užpuolimas, jie sunegaluoja ar jiems atsitinka kitokia nelaimė. Šis projektas bus įgyvendinamas ir 2007 metais.

Siekiant priartinti policijos veiklą prie visuomenės, pirmenybę teikti ne administracinėms ir baudžiamosioms priemonėms, o socialinių paslaugų ir prevencijos funkcijoms, gerinti policijos pareigūnų teisinį išsilavinimą, didinti teisėsaugos ir teisėtvarkos darbuotojų motyvaciją ir atsakomybę visuomenei, tobulinti jų profesinės kvalifikacijos kėlimo sistemą, parengta ir Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. X-1010 patvirtinta Lietuvos policijos sistemos plėtros programa.

Siekiant užtikrinti, kad kardomąjį kalinimą ir teismų paskirtas bausmes vykdančiose įstaigose būtų gerbiama žmogaus teisės ir laisvės, vykdytos Areštinių renovavimo ir asmenų laikymo sąlygų gerinimo 2003–2007 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 141, 2006 metų priemonės. Toliau renovuojamos ir humanizuojamos įkalinimo įstaigos pagal Įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo įstaigų humanizavimo 2004–2009 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 619.

Siekiant sukurti ir įdiegti lygtinio bausmės vykdymo atidėjimo ir lygtinio paleidimo iš laisvės atėmimo įstaigos (probacijos) modelį, kuris atitiktų tarptautinių teisės aktų nustatytus reikalavimus ir skatintų asmenis pakartotinai nebeusikalsti, 2006 metais parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 21 d. nutarimu Nr. 220 patvirtinti Probacijos sistemos Lietuvoje koncepcija ir Probacijos sistemos Lietuvoje įgyvendinimo priemonių planas.

Parengtas Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo projektas, kurio tikslas – suderinti Lietuvos Respublikos kardomojo kalinimo įstatymą (išdėstant nauja redakcija) su Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso nuostatomis, nustatyti humaniškesnę kardomosios priemonės – suėmimo – vykdymo tvarką ir sąlygas, sumažinti

suimtiesiems asmenims draudžiamų turėti daiktų ir reikmenų patekimą į tardymo izoliatorius, uždraudžiant (panaikinant) pašto ar perduodamų maisto produktų siuntinius, taip pat išspręsti kitas problemas.

2006 metais priimta nemažai svarbių teisės aktų, užkertančių kelią korupcijai valdžios institucijose, nesąžiningai konkurencijai versle, keičiančių viešųjų pirkimų praktiką, griežtinančių bausmes korumpuotiems pareigūnams ir stiprinančių nusikaltimų, susijusių su korupcija, prevenciją. Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. gruodžio 5 d. įstatymu Nr. X-943 ratifikuota Jungtinių Tautų konvencija prieš korupciją. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 7 d. nutarimu Nr. 175 Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso papildymo ir pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas – kriminalizuoti visas veikas, kurias privalomai draudžia Jungtinių Tautų konvencija prieš korupciją. Atlikdama Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą įgyvendinančių teisės aktų stebėseną, Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 metais parengė ir priėmė būtinus naujus teisės aktus: nauja redakcija išdėstyti viešojo pirkimo komisijos vokų atplėšimo procedūros protokolų privalomieji rekvizitai, patvirtinta Prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodika, Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainodaros nustatymo metodika, patvirtintos Supaprastintų viešųjų pirkimų, atliekamų taikant įprastą komercinę praktiką, taisyklių rengimo rekomendacijos, Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijos, patvirtinti standartiniai pirkimo dokumentai ir kita.

Įgyvendinant Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2005–2006 metų įgyvendinimo priemonių planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 12 d. nutarimu Nr. 12, parengta Teisės aktų kriminologinės ekspertizės metodika, organizuotas 2 seminarų ciklas, parengtas mokslo darbas „Socialinės ir ekonominės naujų laisvės atėmimo bausmės atlikimo formų taikymo galimybės Lietuvoje“.

Vykdytos Prekybos žmonėmis prevencijos bei kontrolės 2005–2008 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 558, įgyvendinimo 2006 metų priemonės. Įgyvendindama Kompleksinę autotransporto priemonių vagysčių prevencijos ir kontrolės 2005–2007 metų programą, Vidaus reikalų ministerija 2006 m. rugsėjo 8 d. pasirašė Lietuvos Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos techninės ir informacinės infrastruktūros sukūrimo ir įdiegimo 2 etapo „Kūrimas. Diegimas. Testavimas. Mokymas“ NS-SIS, NS-VIS sukūrimo, įdiegimo, testavimo, mokymo paslaugų pirkimo sutartį Nr. 8S-120/LT2-G0205, pagal kurią bus modifikuota programinė įranga ir įsigyta reikiamos techninės įrangos, dirbsiančios su duomenų bazėmis tiesioginiu režimu.

2006 metais toliau vykdytos Nepilnamečių justicijos 2004–2008 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 600, įgyvendinimo priemonės. Lietuvos policijos mokymo centras organizavo kvalifikacijos tobulinimo seminarus policijos pareigūnams, dirbantiems su nepilnamečiais.

Kovojant su narkotikų plitimu Lietuvoje, 2006 metais toliau buvo įgyvendinamos Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programos įgyvendinimo 2006 metų priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m.

lapkričio 10 d. nutarimu Nr. 1210 (pakeistos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 27 d. nutarimu Nr. 960). Visose Kalėjimų departamentui pavaldžiose laisvės atėmimo vietose ir pataisos inspekcijose nuteistiesiems (suintiesiems) organizuotos paskaitos apie narkotikų ir narkotinių medžiagų vartojimo žalą. Narkotikų kontrolės departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. T 1–22 patvirtinti Asmenų, priklausomų nuo psichiką veikiančių medžiagų, psichologinės ir socialinės reabilitacijos projektų atrankos konkurso 2006 metais nuostatai ir paskelbtas projektų konkursas.

Siekdamas užtikrinti vaikų saugumą švietimo ir globos įstaigose – skatinti diegti technines apsaugos priemones (vaizdo sistemas ir kitas priemones) švietimo ir globos įstaigų teritorijose, Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 metais įrengė vaizdo sistemas Kauno vaikų globos namuose „Atžalynas“, Vilniaus Verkių, Vilniaus „Rasos“, Klaipėdos 1-ojoje specialiosiose mokyklose.

Siekdamas suderinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 2 d. nutarimo Nr. 437 „Dėl Ankstyvo vaikų (moksleivių) psichiką veikiančių medžiagų vartojimo nustatymo tvarkos patvirtinimo“ nuostatas su kitais galiojančiais Lietuvos Respublikos teisės aktais, Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengė šio nutarimo pakeitimo projektą.

Įgyvendinant Specialiąją Kaliningrado tranzito programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 594, parengtos 2006 metų priemonės. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimo Nr. 594 „Dėl Specialiosios Kaliningrado tranzito programos patvirtinimo“ pakeitimo“ priimtas vidaus reikalų ministrui pasirašius 2005 ir 2006 metais su Europos Komisija dotacijos susitarimus dėl finansinės paramos Lietuvai supaprastinto tranzito dokumentų (STD) ir supaprastinto tranzito geležinkeliu dokumentų (STGD) sistemai įgyvendinti.

Siekiant sukurti būtiną infrastruktūrą prie ES išorinių sienų ir užtikrinti tinkamą asmenų, kertančių valstybės sieną, aptarnavimo kokybę, parengtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 126 „Dėl Pasienio kontrolės punktų veiklos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projektas, kuris pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms. Paso išdavimo, keitimo, paskelbimo negaliojančiu ir naikavimo tvarka suderinta su 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2252/2004 dėl valstybių narių išduodamų pasų ir kelionės dokumentų apsauginių savybių ir biometrijos standartų. Pagal šio reglamento reikalavimus nuo 2006 m. rugpjūčio 28 d. pradėti gaminti ir išduoti pasai, kuriuose elektroniniu būdu įrašomi duomenys apie pilietį ir piliečio veido atvaizdas.

Stiprinant migracijos procesų kontrolę Lietuvoje, pasirašytas Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos ir Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos susitarimas dėl bendradarbiavimo migracijos procesų kontrolės ir kovos su neteisėta migracija srityse.

Siekdama užtikrinti ES teisės aktų įgyvendinimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė parengė ir Lietuvos Respublikos Seimas priėmė atitinkamus įstatymus. Siekiant diegti naujas paslaugas, užtikrinančias patogų registrų (Nekilnojamojo turto registro, Juridinių asmenų registro ir kitų) duomenų naudojimą, nuo 2006 metų vasario mėnesio valstybės įmonėje Registrų centre veikia informacinė sistema, suteikianti galimybę finansinės atskaitomybės dokumentus Juridinių asmenų registrai teikti ir jų duomenis atskleisti elektroniniu būdu. 2006 metais parengtas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiktas projektas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimo Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“. Nutarimas priimtas 2007 m. sausio 29 dieną. Vienas iš nutarimo tikslų – įgyvendinti 2003 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/58/EB, iš dalies keičiančios 1968 m. kovo 9 d. Pirmąją Tarybos direktyvą 68/151/EEB dėl tam tikrų bendrovių tipų informacijos atskleidimo reikalavimų, nuostatas. Sukurta teisinė bazė – Juridinių asmenų registro nuostatai papildyti normomis, leidžiančiomis vartotojams teikti prašymus registruoti ir atskleisti duomenis elektroniniu būdu.

Siekiant reorganizuoti Hipotekos registro informacinę sistemą – atsisakyti teritorinių duomenų bazių ir visas registravimo procedūras atlikti vienoje centrinėje duomenų bazėje (Centriniame hipotekos registre), užtikrinant „vieno langelio“ principo taikymą, 2006 metais parengtas Hipotekos registro vystymo koncepcijos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 29 d. nutarimu Nr. 232, projektas.

Siekiant įdiegti unifikuotą ir integruotą keitimosi duomenimis tarp Centrinės hipotekos įstaigos tvarkomų registrų, kitų valstybės registrų ir notarų sistemos, parengta pranešimų siuntimo Sutarčių registrai internetinė programa. Naudodamiesi minėta internetine programa, duomenų teikėjai gali elektroniniu būdu teikti duomenis registrai, gauti pranešimus apie sutarties įregistravimą Sutarčių registre ir sutarties išregistravimą iš Sutarčių registro.

Įgyvendinant Visuomenės teisinio švietimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1675, 2006 metais iš Teisingumo ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos specialistų, kitų institucijų ir organizacijų atstovų sudaryta darbo grupė, kuri koordinuoja suinteresuotų institucijų teisinio švietimo srities veiksmus. 2006 metais vyko du Teisingumo ministerijos remiami teisinių žinių konkursai: bendrojo lavinimo moksleivių viktorina „Temidė“ ir studentų teisės olimpiada „Stop“.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Plėtoti ir tobulinti nacionalinę teisinę sistemą, užtikrinančią žmogaus teises ir laisves, tobulinti teisėkūrą, atsižvelgiant į teisėkūros procesą ES. Įgyvendinant šį prioritetą, pagal Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. X-933 patvirtintus Lietuvos Respublikos teisėkūros tobulinimo metmenis numatoma parengti teisėkūrą reguliuojančio įstatymo projektą, jungiantį Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymą ir Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų

skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymą. Numatoma baigti rengti Lietuvos Respublikos administracinio proceso kodeksą, pasirengti įgyvendinti jį ir naująjį Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksą. Numatoma parengti antstolių ir notarų veiklą reguliuojančių teisės aktų pakeitimus. Toliau numatoma tobulinti teisėjų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo sistemą.

Toliau aktyvinti visuomenės teisinį švietimą, įgyvendinant Visuomenės teisinio švietimo programą. Įgyvendinant šį prioritetą, numatoma daugiau informuoti visuomenę jai rūpimais teisiniais klausimais. Daugiausia dėmesio numatoma skirti jaunimo teisiniam ugdymui, teisinio švietimo kampanijoms apie teisę gauti teisinės informacijos pagal Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymą ir smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą. Numatoma visuomenei suteikti galimybę gauti naujausios teisinės informacijos įvairiais teisinės informacijos sklaidos būdais, kurti teisinės informacijos prieigos vietas savivaldybių teritorijose, tikslinėms visuomenės grupėms organizuoti teisinio švietimo renginius, įtraukti nevyriausybinės organizacijas į visuomenės teisinį informavimą ir konsultavimą, taip pat imtis kitų veiksmų, numatytų Visuomenės teisinio švietimo programos įgyvendinimo priemonėse.

Užtikrinti veiksmingą valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemos funkcionavimą. Įgyvendinant šį prioritetą, numatoma išplėsti asmenų, turinčių teisę gauti antrinę teisinę pagalbą, ratą. Lietuvos advokatūrai numatoma priskirti antrinės teisinės pagalbos kokybės vertinimo funkciją, o antrinės teisinės pagalbos koordinavimo baudžiamosiose bylose funkciją, kuri anksčiau buvo priskirta Lietuvos advokatūrai, ketinama perduoti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboms. Be to, numatoma sukurti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos informacinę sistemą, padėsiančią optimizuoti teisinės pagalbos skyrimą, tobulinti vidaus administravimo procesų valdymą.

Toliau didinti bausmių vykdymo sistemos veiksmingumą, ypač daug dėmesio skirti bausmės atlikusių asmenų integravimui į visuomenę ir tolesniam bausmės vykdančių institucijų optimizavimui. Įgyvendinant šį prioritetą, numatoma tobulinti kardomąjį kalinimą (suėmimą) ir laisvės atėmimo bausmę reglamentuojančius teisės aktus, taip humanizuoti kardomojo kalnimo (suėmimo) ir kriminalinių bausmių atlikimo sistemą. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Probacijos sistemos Lietuvoje koncepciją bus sukurtas bausmės vykdymo atidėjimo ir lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigų bei lygtinio atleidimo nuo laisvės atėmimo bausmės prieš terminą (probacijos) modelis, atitinkantis tarptautinių teisės aktų nustatytus reikalavimus ir skatinantis asmenis pakartotinai nebeusikalsti. Kartu numatoma išspręsti laisvės atėmimo vietų perpildymo problemą ir sudaryti tinkamas asmenų, kuriems taikomas kardomasis kalnimas (suėmimas), taip pat laisvės atėmimo vietose esančių asmenų laikymo sąlygas, efektyvinti šiose įstaigose esančių asmenų socialinę reabilitaciją.

Stiprinti viešąjį saugumą – skatinti visuomenę aktyviau prisidėti prie nusikaltimų prevencijos, stiprinti kovą su organizuotu nusikalstamumu, korupcija ir terorizmu, modernizuoti viešojo saugumo institucijas ir jų veiklą. Numatoma toliau įgyvendinti Valstybės ilgalaikės raidos strategiją, Nacionalinio saugumo strategiją, Viešojo saugumo

plėtros iki 2010 metų strategiją ir Nacionalinę nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programą, vykdyti Lietuvos Respublikos Seimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės viešojo saugumo srities įsipareigojimus. Kartu bus įgyvendinamos priemonės, numatytos tikslinėse programose, vidaus tarnybos I ir II pulkai reorganizuojami į Viešojo saugumo tarnybą. Bus rengiamos ir įgyvendinamos programos, rengiami ar keičiami teisės aktai, kurie leis tobulinti viešojo saugumo institucijų veiklą, visuomenei bus nuolat teikiama profesionali informacija apie tai, ko reikėtų vengti, kad netaptum nusikaltimo auka, apie pavojus, susijusius su prekyba žmonėmis ir kitomis pavojingomis nusikalstamomis veikomis. Savivaldybės ir kiti socialiniai partneriai bus skatinami aktyviau prisidėti prie nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos projektų (programų) įgyvendinimo. Bus modernizuojamas ir plečiamas Nusikalstamų veikų žinybinis registras. Bus įgyvendinama Lietuvos policijos sistemos plėtros programa. Bus pradedami esminiai Bendrojo pagalbos centro sistemos pasirengimo administruoti pagalbos skambučius visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje darbai. Toliau bus vykdomos priemonės, kurios sudarys sąlygas Lietuvai tapti visateise Šengeno erdvės nare. Bus tobulinama asmens dokumentų, atitinkančių ES reikalavimus saugiems dokumentams, išdavimo piliečiams ir užsieniečiams sistema. Bus diegiami nauji dokumentai su biometriniais duomenimis (asmens tapatybės kortelės, vizos, leidimai gyventi Lietuvos Respublikoje, pasai ir kiti kelionės dokumentai). Bus dalyvaujama formuojant bendrą ES vizų, migracijos ir prieglobsčio politiką, rengiami teisės aktų Lietuvos Respublikos pilietybės klausimais projektai.

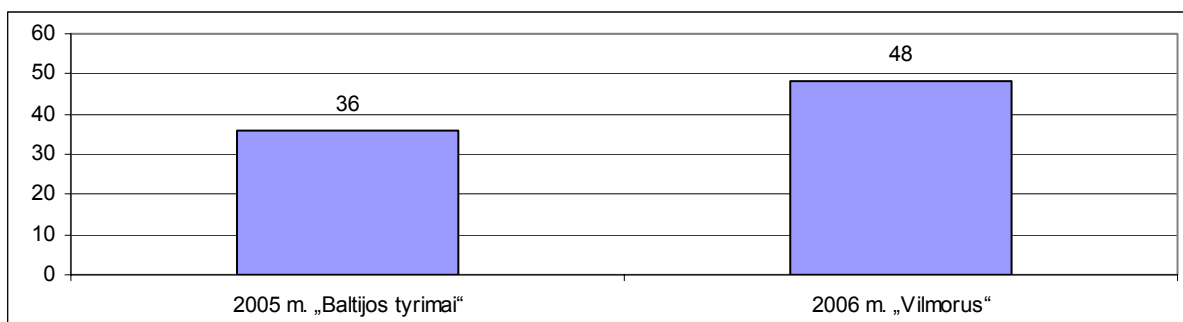
XVI. VALSTYBĖS VALDYMO POLITIKA

Siekiant optimizuoti viešojo administravimo sistemą, pagrįstą profesionalia valstybės tarnyba, žinių ir informacinės visuomenės plėtote, ir šalinti neigiamus reiškinius, susijusius su korupcija ir biurokratija, 2006 metais baigtas įgyvendinti Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 488, įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonių planas atskirose viešojo administravimo plėtros srityse.

Toliau tobulinta viešojo administravimo sistema – priimta nemažai teisės aktų. Atkreiptinas dėmesys į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimą Nr. 1333 „Dėl valstybinio reguliavimo mažinimo strateginių kryptių patvirtinimo“, nustatanti valstybinio reguliavimo mažinimo gaires. Pagal šias gaires ir nustatytus principus viešojo administravimo institucijos turės racionaliau paskirstyti funkcijas tarp valstybinio ir nevalstybinio sektorių, pertvarkyti kai kurias valstybės ar savivaldybių įmones į uždarąsias akcines bendroves ar akcines bendroves, skatinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę, rūpintis geresnio reglamentavimo principų taikymu. Svarbūs ir kiti teisės aktai, susiję su viešojo administravimo sistemos tobulinimu: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 142 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 24 d. nutarimo Nr. 727 „Dėl ministerijos, Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijos ir apskrities viršininko veiklos ataskaitos formos patvirtinimo“ pakeitimo“, vidaus reikalų

ministro 2007 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. 1V-15 „Dėl Ministerijų, Vyriausybės įstaigų ir įstaigų prie ministerijų nuostatų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 7 d. nutarimas Nr. 194 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimo Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Asmenų prašymų nagrinėjimo viešojo administravimo institucijose ir įstaigose taisyklių patvirtinimo ir kai kurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ projektas ir kiti.

Uždarnosios akcinės bendrovės „Vilmorus“ 2006 metų liepos mėnesį atlikta Lietuvos gyventojų apklausa parodė, kad gyventojų pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis padidėjo iki 48 procentų (2005 metais siekė 36 procentus – pagal uždarnosios akcinės bendrovės „Baltijos tyrimai“ 2005 metų liepos mėnesį atliktą apklausą).

34 pav. Gyventojų pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis (procentais).

Šaltinis – uždaruųjų akcinių bendrovių „Baltijos tyrimai“ ir „Vilmorus“ duomenys.

Siekiant sumažinti biurokratizmą, atlikta statybų verslo ir kaimo turizmo verslo teisinio reglamentavimo analizė pagal Administracinės naštos verslui Lietuvoje nustatymo ir įvertinimo metodiką.

Vidaus reikalų ministerijos ir kitų institucijų atstovai 2006 m. rugsėjo 27–26 d. dalyvavo Tamperėje (Suomija) vykusioje 4-ojoje ES kokybės konferencijoje. Pristatyti trys gerosios patirties pavyzdžiai, kuriuos atrinko viešojo sektoriaus gerosios patirties pavyzdžių tarpžinybinė atrankos komisija. Parengtas leidinys anglų kalba, kuriame išsamiai pristatomi atrinkti gerosios patirties pavyzdžiai.

2-ojoje Europos tinklų ir informacijos saugos konferencijoje organizuotas Europos tinklų ir informacijos saugumo agentūros (ENISA) seminaras, kuriame dalyvavo daugiau kaip 40 informacijos ir ryšių technologijos specialistų. Plėtojant vietos savivaldą, parengtas ir Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 4, 5, 6, 7 ir 11 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas (Nr. XP-1445), kuriame siūloma suteikti savivaldybių taryboms galimybę nustatyti vietinę rinkliavą už leidimų įrengti išorinę reklamą ant visų objektų, esančių savivaldybės teritorijoje, išdavimą, naudojimąsi specialiaja infrastruktūra vietovėse, turinčiose kurorto ir kurortinės teritorijos statusą, parengtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcijos patvirtinimo“ projektas.

Visuomenė skatinama aktyviau dalyvauti priimant sprendimus – Kazlų Rūdoje, Druskininkuose, Elektrėnuose ir Rietave surengti seminarai, kuriuose skleista informacija apie galimybes gyventojams dalyvauti priimant sprendimus, pagal paslaugų teikimo sutartį su uždarąja akcine bendrove „Piar“ parengti ir regioniniuose bei vietiniuose spaudos leidiniuose išspausdinti 5 straipsniai.

Didinant valstybės tarnybos administracinius gebėjimus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1163 patvirtinta Valstybės tarnautojų mokymo 2007–2010 metų strategija, parengtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 685 „Dėl Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo projektas. Priimtas vidaus reikalų ministro 2006 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. 1V-190 „Dėl vidaus reikalų ministro 2002 m. liepos 11 d. įsakymo Nr. 339 „Dėl valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“.

Siekiant tobulinti konkursų organizavimą, įdiegtas modulis, leidžiantis valstybės ir savivaldybių įstaigų personalo tarnyboms užpildyti elektroninę prašymo organizuoti konkursą formą, Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama – Valstybės tarnybos departamentas) specialistams – patikrinti ir prireikus sustabdyti konkursą, o pareigas siūlyti asmeniui, kuriam Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas suteikia teisę atkurti valstybės tarnautojo statusą. Minėtas modulis suteikia galimybę „Valstybės žinių“ specialistams jungtis prie sistemos, tvarkyti skelbimus ir skelbti juos leidinyje „Informaciniai pranešimai“, automatiškai deda skelbimus Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje. Valstybės tarnybos departamento direktoriaus 2007 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. 27V-8 patvirtinti Valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos (VATIS) nuostatai.

Siekiant geriau valdyti informaciją apie valstybės tarnybą, parengtas Valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos plėtros investicijų projektas, numatantis modernizuoti tarnybinių pasų ir valstybės tarnautojo pažymėjimų išdavimo paslaugas iki 3-iojo el. paslaugų lygio ir sukurti paslaugą „Informacijos apie mokymus pateikimas valstybės tarnautojams ir registravimas į juos“ (4-asis el. paslaugų lygis).

Išanalizuoti ir apibendrinti Lietuvos savivaldybių asociacijos pateikti duomenys apie rengiamą privalomą informaciją, teikiamą centrinės valdžios institucijoms, ir pasiūlymai dėl informacijos apimtys nustatymo.

2006 metais patvirtintos naujos valstybės tarnautojų mokymo programos: viena ES teisės klausimais, 7 strateginio planavimo klausimais, 17 valdymo klausimais, viena komandinio darbo klausimais, 2 derybų klausimais, 7 korupcijos prevencijos ir kovos su korupcija klausimais, viena e. valdžios klausimais, 2 viešųjų ryšių ir bendradarbiavimo su visuomene klausimais. Finansų ministerijos Mokymo centras parengė Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų praktinio įgyvendinimo mokymo programą, kurią sudaro 4 moduliai (valstybės tarnautojų atrankos organizavimas, valstybės tarnautojų ir jų tarnybinės veiklos vertinimas bei kaitumas, valstybės tarnautojų pareigybių

aprašymai, valstybės tarnautojų mokymų planavimas). Pagal parengtas naujas valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo programas surengti 99 mokymai (iš viso 1665 akademinės valandos), kuriuose dalyvavo 1987 asmenys.

Per ataskaitinius metus išleisti 4 periodinio informacinio leidinio apie valstybės tarnybą Lietuvoje „Valstybės tarnybos aktualijos“ numeriai.

Tobulinant viešojo administravimo institucijų teikiamų paslaugų prieinamumą, kokybę, skaidrumą ir trumpinant aptarnavimo trukmę plačiau naudojantis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1367 patvirtinta Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo koncepcija, kurios pagrindu bus rengiamas įstatymas, nustatantis valstybės informacinių išteklių sampratą, valstybės informacinių išteklių kūrimo bei valdymo principus.

Atliktas kompiuterinio raštingumo tyrimas, jo ataskaita paskelbta tinklalapyje <http://www.emokykla.lt/admin/file.php?id=468>. Išleisti 4 metodiniai leidiniai (iš viso 6 tūkst. egzempliorių): „Apie internetą paprastai“, „Elektroninis mokymas“, „Informacijos valdymas pradedant verslą“, „Nuo E-Citizen iki ECDL“. Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras atliko socialinės reklamos kampaniją, kaip taikyti informacijos ir komunikacijos technologijas kasdieniame gyvenime.

Siekiant užtikrinti valstybės institucijų duomenų saugą, sudarytos perduodamų duomenų saugos įrangos įdiegimo saugiame valstybiniame duomenų perdavimo tinkle sutartys: su uždara akcine bendrove „Alna Intelligence“ – dėl uždaro elektroninio pašto įrangos įsigijimo ir įdiegimo valstybės institucijose, su uždara akcine bendrove „Santa Monica Networks“ – dėl Reagavimo į kompiuterinius incidentus tarnybos projektinės ir eksploatacinės dokumentacijos parengimo bei techninės ir programinės įrangos įsigijimo.

Atliktas sociologinis (kiekybinis ir kokybinis) tyrimas „Naudojimasis el. paslaugomis kaimiškuosiuose Lietuvos regionuose“, kurio tikslas – ištirti Lietuvos kaimiškųjų regionų smulkaus bei vidutinio verslo įmonių ir gyventojų naudojimosi el. paslaugomis ypatumus ir informacijos apie šias paslaugas poreikį.

Įsteigta nemokama linija (tel. Nr. 8~800 735 68), kuria skambinantiesiems teikiama nemokama informacija apie vaistus; informacija apie šią liniją paskelbta Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos interneto puslapyje.

Įdiegta ir pradėjo veikti gamybiniu režimu internetinė taikomoji programinė įranga „Intrastatas“ (duomenų apie Lietuvos prekybą su ES valstybėmis surinkimo sistema), skirta ataskaitų duomenims apdoroti. Teritorinės muitinės pradėjo priimti ūkio subjektų paraiškas teikti „Intrastato“ ataskaitų duomenis internetu, o verslininkai – naudotis nauja elektronine paslauga.

Tobulinama Lietuvos tarifų valdymo informacinė sistema – atlikus viešojo pirkimo procedūras, pasirašyta integruotos tarifų valdymo sistemos priežiūros ir tobulinimo 3 metų sutartis, parengti ir Muitinės departamento prie Finansų ministerijos generalinio direktoriaus įsakymu patvirtinti vartotojų reikalavimai muitinės deklaracijų apdorojimo sistemai.

Surengti 2 seminarai (dalyvavo 140 valstybės tarnautojų), skirti iš ES struktūrinių fondų finansuojamų informacinės visuomenės plėtros projektų valdymui. Surengtas seminaras savivaldybių atstovams (dalyvavo 21 valstybės tarnautojas), skirtas informacinės visuomenės plėtros projektų diegimui Lietuvos savivaldybėse. Surengtas seminaras, skirtas informacinės visuomenės plėtros statistinių rodiklių ir procesų vertinimui (dalyvavo 52 valstybės tarnautojai).

Informacinės visuomenės plėtros komitetas organizavo 2 seminarus, skirtus atviro kodo programinės įrangos naudojimui viešajame sektoriuje (dalyvavo 93 valstybės tarnautojai), 10 mokymų el. parašo naudojimo viešajame sektoriuje klausimais (dalyvavo 575 valstybės tarnautojai). Finansų ministerijos Mokymo centras organizavo valstybės tarnautojų 81 mokymą e. valdžios projektų įgyvendinimo klausimais (dalyvavo 836 dalyviai).

Pagal sutartį su Kauno technologijos universitetu suteikta prieiga prie nuotolinio mokymo sistemos, kurioje yra elektroninės informacijos saugos mokymo programa, programos apmokyta 60 nuotolinio mokymo instruktorių.

Atliktas valstybės tarnautojų igūdžių teikti viešąsias elektronines paslaugas tyrimas, kurio pagrindu parengta mokymo programa (mokymuose dalyvavo 50 valstybės tarnautojų).

Parengtas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. 1097 patvirtintas Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2007–2010 metų priemonių planas.

Siekiant įtvirtinti optimalų valstybės institucijų sandaros modelį, parengtas ir Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas (reg. Nr. XP-2004), kurio tikslas – padidinti valstybės valdymo sistemos efektyvumą ir patikimumą, aiškiau reglamentuoti vykdomosios valdžios sistemoje veikiančių valstybės įstaigų strateginių planų tvirtinimą, patikslinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės patariamųjų institucijų paskirtį ir sudarymo tvarką, reglamentuoti ministerijos valstybės sekretoriaus ir ministerijos sekretoriaus pavadavimą, Vyriausybės kanclerio kompetenciją tvarkant ES reikalus, suderinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo nuostatas su kitų teisės aktų nuostatomis.

Parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės Strateginio planavimo komitetui pateikta apibendrinta informacija apie tiesioginių merų rinkimų įteisinimą. Kai Lietuvos Respublikos Vyriausybės Strateginio planavimo komitetas priims sprendimą dėl tiesioginių merų rinkimų įteisinimo, bus pradėti rengti atitinkamų teisės aktų projektai.

Siekiant priartinti kai kurias valdžios paslaugas prie žmonių gyvenamosios vietos, parengtas kompiuterinės, programinės įrangos įsigijimo ir saugaus duomenų perdavimo tinklo įrengimo savivaldybių seniūnijose užtikrinant gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos vykdymą investicijų projektas ir techniniai reikalavimai. Pagal šį projektą įsigyta ir perduota savivaldybėms bei savivaldybių seniūnijoms programinė įranga gyvenamosios vietos deklaravimo duomenims ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitai tvarkyti.

Siekiant optimizuoti kai kurių funkcijų vykdymą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 814 patvirtintos Kai kurių centrinio valdymo institucijų

vykdomų funkcijų decentralizavimo ir dekoncentravimo koncepcijos įgyvendinimo antrojo etapo priemonės. Vykdamas šias priemones, parengtas Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymo 5, 9, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr. XP-2021, reglamentuojantis apskrities viršininko nusikaltimų kontrolės ir prevencijos srities politikos įgyvendinimą kaip atskirą uždavinį, panaikinantį apskrities viršininkui priskirtus įgaliojimus valstybinės miškų būklės, naudojimo, atkūrimo ir apsaugos kontrolės ir paminklotvarkos klausimais. Į viešąsias įstaigas pertvarkytos 4 profesinės mokyklos – Elektrėnų profesinio mokymo centras, Klaipėdos laivų statybos ir remonto mokykla, Kauno mechanikos mokykla, Raseinių politechnikos mokykla. Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. A1-277 sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė vaikų globos įstaigų poreikiui Lietuvoje nustatyti ir vaikų globos įstaigų tinklo optimizavimo planui parengti. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 10 d. nutarimu Nr. 978 patvirtinta Socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodika, kuri reglamentuoja socialinių paslaugų pagal socialinių paslaugų rūšis finansavimą ir lėšų socialinėms paslaugoms teikti apskaičiavimą.

Siekiant tobulinti valstybės tarnautojų atranką ir tarnybinės veiklos vertinimo procedūras, parengtas ir Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 21, 22, 44 ir 49 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 22¹ ir 48¹ straipsniais įstatymo projektas (reg. Nr. XP-1773), reglamentuojantis valstybės tarnautojų vertinimo komisijų sudarymą ir veiklos pagrindus, valstybės tarnautojo kasmetinės veiklos vertinimą siejantis su valstybės tarnautojo indėliu į institucijos tikslų ir uždavinių įgyvendinimą, nustatantis veiksmingą valstybės tarnybos kontrolės sistemą.

Parengti pasiūlymai dėl valstybės tarnautojų atrankos sistemos tobulinimo, susiję su nepriklausomo atrankos į valstybės tarnautojo pareigas centro įkūrimo galimybėmis. Šie pasiūlymai greitai bus svarstomi Lietuvos Respublikos Vyriausybės Strateginio planavimo komitete.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Optimizuoti viešojo administravimo sistemą, pagrįstą profesionalia valstybės tarnyba, žinių ir informacinės visuomenės plėtote. Šis prioritetas bus įgyvendinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. 1097 patvirtintame Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2007–2010 metų priemonių plane numatytais priemonėmis.

Tobulinti valstybės tarnautojų atranką ir tarnybinės veiklos vertinimo procedūras, nepriimti dirbti į valstybės tarnybą asmenų, nesugebančių savo turto pagrįsti pajamomis, priimti teisės aktus, numatančius valstybės tarnautojų teisinę ir moralinę atsakomybę. Įgyvendinant šį prioritetą, parengtos Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pataisos. Lietuvos Respublikos Seimui pritarus šioms pataisoms, bus tobulinamos valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo procedūros, rengiami įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai. Lietuvos Respublikos Vyriausybės Strateginio planavimo komitetui pritarus pateiktiems

pasiūlymams dėl valstybės tarnautojų atrankos tobulinimo, bus rengiamos Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pataisos, o vėliau ir įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai. Bus parengti reikiamų Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių turto ir pajamų deklaravimą ir valstybės tarnybos santykių reguliavimą, projektai. Priėmus valstybės tarnautojų etikos kodeksą, bus parengti teisės aktų, būtinų jam įgyvendinti, projektai.

Didinti savivaldybių veiklos ir finansinį savarankiškumą, nuolat ir metodiškai plėsti savivaldybių funkcijas, formuoti seniūnijų sąmatas joms priskirtoms funkcijoms atlikti iš savivaldybių biudžetų lėšų, remti vietos gyventojų bendruomeninį judėjimą. Numatoma perduoti gyvenamosios vietos deklaravimo duomenų ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos tvarkymo funkciją savivaldybėms. Bus parengti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo, o prireikus – kitų teisės aktų, numatančių formuoti seniūnijų sąmatas joms priskirtoms funkcijoms atlikti iš savivaldybių biudžetų lėšų, projektai. Bus parengtas Gyventojų bendruomenių finansinio rėmimo programos projektas.

Reformuoti apskričių viršininkų administracijas, paliekant joms regioninių projektų rengimo, vykdymo ir koordinavimo funkcijas. Bus vykdomos Kai kurių centrinio valdymo institucijų vykdomų funkcijų decentralizavimo ir dekoncentravimo koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 824, antrojo etapo priemonės.

Stiprinti politines partijas užtikrinant jų veiklos biudžetinį finansavimą. Numatoma didinti politinių partijų finansavimą, atsižvelgiant į atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto finansines galimybes.

XVII. UŽSIENIO POLITIKA

Lietuvos užsienio politikai 2006 metai buvo permainingi, pasiekta nemažų laimėjimų ES: sutarta, kad Lietuvoje bus kuriamas Europos lyčių lygybės institutas, susitarta dėl Šengeno plėtos, energetinis saugumas tapo ES ir Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (NATO) darbotvarkės klausimu. Būta ir nesėkmių: Lietuvai nepavyko įsilieti į euro zoną.

Lietuva toliau stengėsi įtvirtinti savo pozicijas ES ir NATO, siekė, kad šios organizacijos veiktų efektyviai ir solidariai, kėlė energetinio saugumo klausimus, pasisakė už demokratiškas vertybių sklaidą ES kaimynėse, ekonominės diplomatijos priemonėmis skatino spartesnę šalies ekonomikos integraciją į Europos ir pasaulio rinkas, visomis teisėtomis priemonėmis gynė Lietuvos piliečių interesus, nukentėjusiems užsienyje savo piliečiams teikė konsulinę pagalbą, toliau reformavo ir plėtojo diplomatinę ir konsulinę tarnybas.

Atsižvelgdama į kelerių metų narystės ES ir NATO patirtį, Lietuva daug dėmesio skyrė dvišalių ir daugiašalių santykių plėtrai, naudojosi esamomis regioninio bendradarbiavimo formomis (Baltijos valstybių, Baltijos ir Šiaurės valstybių, Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos, Baltijos valstybių ir Vyšegrado ketverto ir kitomis) atstovaudama nacionaliniams savo interesams ir įtvirtindama juos organizacijų dokumentuose ir kolektyviniuose sprendimuose.

Aktyviomis Lietuvos pastangomis Europos Komisijos 2006 metų pavasarį paskelbtoje Žaliojoje energetikos knygoje pripažįstama, kad Baltijos valstybės – izoliuota energetinė sala. Diplomatinėmis pastangomis pavyko pasiekti, kad tai atsispindėtų ir pavasario Europos Vadovų Tarybos išvadose. Lietuvos energetinės atskirties pripažinimas – svarbus žingsnis link Lietuvos energetinio saugumo, nes problemos iškėlimas į ES lygį reiškia didesnę ES institucijų dėmesį energetinių jungčių statybai. Naftos tiekimo naftotiekiu „Draugystė“ į akcinę bendrovę „Mažeikų nafta“ nutraukimo klausimą taip pavyko pakelti į ES lygį.

Suvienijus pastangas Lietuvai ir kitoms ES naujokėms, pavyko pasiekti, kad Europos teisingumo ir vidaus reikalų taryba patvirtintų Portugalijos pasiūlytą Šengeno plėtros variantą (SISone4all). Šis sprendimas užtikrins sėkmingą Šengeno erdvės plėtrą, nes ES, nespėjusi įdiegti naujos kartos informacinės sistemos SIS II, galėjo atitolinti naujųjų ES valstybių, tarp jų ir Lietuvos, įsiliejimą į Šengeno erdvę. Šis atvejis dar kartą parodė, kad Lietuva, suradusi pakankamai sąjungininkių tarp ES narių, pajėgia ginti savo nacionalinius interesus.

Lietuvos vykdyta aktyvi politika ES buvo rezultatyvi. Vienas didžiausių Lietuvos laimėjimų – 2006 metų gruodžio mėnesį Europos Ministrų Tarybos sprendimas dėl Europos lyčių lygybės instituto įsteigimo Vilniuje.

2006 metais Lietuvai nepavyko pasiekti palankaus sprendimo, leidžiančio tapti euro zonos nare nuo 2007 m. sausio 1 dienos. Nepaisant aktyvių diplomatinių pastangų, kad ES narės paremtų Lietuvos įsiliejimą į euro zoną, Europos Ministrų Taryba ir Europos Vadovų Taryba parėmė Europos Komisijos ir Europos centrinio banko rekomendaciją nesuteikti Lietuvai teisės tapti euro zonos nare. Europos Komisijos nuomone, tik nedidelis infliacijos rodiklio neatitikimas ir galimas infliacijos didėjimas ateityje sutrukdė Lietuvai tapti euro zonos nare jau nuo 2007 m. sausio 1 dienos.

2006 metais Lietuva nuosekliai rėmė tolesnę ES „atvirų durų“ politiką ir valstybių kandidačių individualų vertinimą pagal jų pažangą ir pasirengimą įgyvendinti *acquis*. Lietuvos ir kitų valstybių narių pastangomis šios nuostatos patvirtintos 2006 metų gruodžio mėnesio Europos Vadovų Tarybos išvadose. Europos Vadovų Tarybos priimtas naujas konsensusas dėl ES plėtros iš esmės atitinka Lietuvos interesus, nes patvirtintas ES plėtros įsipareigojimas ir numatyta taikyti griežtas narystės sąlygas valstybėms kandidatėms.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 359 patvirtintas Lietuvos pasirengimo pirmininkauti Europos Sąjungoje 2006–2009 metų veiksmų planas ministerijoms ir kitoms valstybės institucijoms numato konkrečias priemones, skirtas pasirengti Lietuvai pirmininkauti ES 2013 metais. Lietuvos diplomatai jau užmezgė ryšius su kitomis pirmininkavimo trejeto valstybėmis – Airija ir Graikija, surengė seminarus su naująja ES nare Slovėnija, kuri intensyviai rengiasi pirmininkauti, delegavo Lietuvos diplomatus dirbti Austrijos ir Suomijos užsienio reikalų tarnybose, kai šios valstybės pirmininkavo ES.

2006 metais Lietuvos Respublika įsteigė diplomatinę atstovybę Rumunijoje (ES narė nuo 2007 m. sausio 1 d.), taip sustiprindama diplomatinį atstovavimą ES.

Didėjantį Lietuvos užsienio politikos pripažinimą liudija 2006 metais vykę valstybinio lygio Jos Didenybės Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės Karalienės

Elžbietos II ir Jo Karališkosios Prakilnybės Edinburgo Hercogo Filipo, Belgijos Karaliaus Alberto II ir Karalienės Paolos vizitai Lietuvoje.

2006 metais Lietuva plėtojo Europos ir JAV transatlantinį dialogą ir siekė stiprinti savo pozicijas NATO. Siekdama šių tikslų, Lietuva tęsė Afganistano, kuriam organizacija skiria išskirtinį dėmesį, Goro provincijos atkūrimo grupės veiklą, kaip valstybė donorė teikė dvišalę paramą Afganistanui ir vykdė civilinius Afganistano Goro provincijos atkūrimo projektus. Lietuvos užsienio politika 2006 metais daugiau dėmesio skyrė Aljanso partnerystės reformai, NATO vykdomai oro policijos misijai Baltijos valstybėse, Aljanso bendradarbiavimui su Gruzija ir Ukraina – remta jų euroatlantinės integracijos kryptis ir padėta įgyvendinti būtinas reformas. Siekiant stabilumo ir demokratijos plėtros į Rytus – Lietuvos ilgalaikės sėkmės sąlygos, aktyviai remta NATO atvirų durų politika. 2006 metų lapkritį Rygoje vykusiame NATO viršūnių susitikime Bosnija ir Hercegovina, Serbija ir Juodkalnija pakviestos dalyvauti Partnerystės vardan taikos programoje ir Euroatlantinės partnerystės taryboje, o Gruzijai ir Ukrainai pasiūsti stiprūs padaršinimo signalai. Narystės Aljanso siekiančioms valstybėms pasiūsta aiški žinia, kad 2008 metais planuojamas naujas Aljanso plėtros etapas. Lietuva aktyviai siekė, kad NATO darbotvarkėje atsirastų energetinio saugumo klausimas. Jis įtrauktas į Rygos viršūnių susitikimo deklaracijos tekstą.

Lietuvos turimas Rytų politikos įdirbis taip pat sulaukė pripažinimo. Lietuva parengė ir savo partneriams ES pristatė poziciją dėl Europos kaimynystės politikos reformos. ES valstybių reakcija ir vėliau pasirodęs Europos Komisijos komunikatas dėl Europos kaimynystės politikos stiprinimo, kuriame įtvirtinta didžiama Lietuvos pasiūlymų, patvirtino, kad laiku pateikta iniciatyva susilaukė paramos ir pripažinimo.

Vis sparčiau plėtojama Lietuvos ir Lenkijos strateginė partnerystė. Tai įrodo konkretūs projektai. 2006 metai pasižymėjo valstybių dvišalių santykių dinamika ir intensyviais aukščiausio lygio kontaktais. Aktyviomis Lietuvos aukštų pareigūnų ir diplomatų pastangomis pavyko susiderėti dėl Lietuvos ir Lenkijos elektros sistemų sujungimo. 2006 m. rugsėjo 29 d. pasirašytas ketinimų protokolai dėl Lietuvos ir Lenkijos energetikos sistemų sujungimo ir bendradarbiavimo energetikos srityje – konkretus žingsnis link Lietuvos energetikos sistemos įsiliejimo į bendrąją ES energetikos rinką. Sujungus Lietuvos ir Lenkijos elektros perdavimo sistemas, atsivers galimybė sukurti elektros energijos rinkos žiedą aplink Baltijos jūrą. Tikimasi, kad elektros tilto statyba prasidės 2007 metais ir tęsis iki 2011 metų.

Lietuvos užsienio politikos laimėjimai – akcinės bendrovės „Mažeikių nafta“ sėkmingas ir pelningas pardavimas didžiausiai Vidurio Europos naftos bendrovei „PKN Orlen“, Lenkijos politinės vadovybės ir energetikos įmonės įtraukimas į derybas dėl naujos atominės elektrinės statybos. Lietuvos dienos, surengtos Lenkijoje 2006 metais, griovė susiformavusius stereotipus, pristatė Lietuvos kultūros laimėjimus, ekonominį ir turistinį potencialą.

Lietuvos diplomatijos pastangomis plečiamas bendradarbiavimas su Latvijos Respublika. Lietuvos iniciatyva į bendrą organizaciją suburti Lietuvos ir Latvijos bičiuliai intelektualai, verslininkai ir politikai 2006 m. rugsėjo 21–22 d. susirinko į 2-ąjį Lietuvos ir

Latvijos forumą. Glaudžiai bendradarbiaudama su kaimyne, Lietuva siekia šalinti tarpusavio nepasitikėjimą ir konkurenciją, kuriems eikvojamas laikas ir ištekliai.

2006 metais Lietuvos diplomacija dvišaliu ir daugiašaliu formatu tarptautinėse organizacijose nuolat kėlė demokratijos sklaidos rytinėse ES kaimynėse klausimą, inicijavo diskusijas apie ES santykius su šiomis valstybėmis. Tarptautiniuose forumuose aukšti Lietuvos pareigūnai nuolat pabrėžė Lietuvos dėmesį ir paramą demokratiniam procesams Ukrainoje, Gruzijoje, Moldovoje, taip pat taikaus konfliktų sureguliuojimo svarbą visam Pietų Kaukazo regionui. Toliau aktyviai įgyvendinami mokymo, akademinio bendradarbiavimo ir patirties perdavimo dvišaliai ir daugiašaliai projektai. Lietuvos diplomatai aktyviai veikė ES derinant Europos kaimynystės politikos veiksmų planus Armėnijai, Gruzijai ir Azerbaidžanui, konsultavo Gruziją šio plano turinio klausimais. Lietuva sustiprino dvišalius ryšius su Nepriklausomų Valstybių Sandraugos (NVS) šalimis – įsteigta diplomatinė atstovybė Moldovoje, nusiųstas Lietuvos diplomatas į Armėniją, baigtos Lietuvos ambasados Azerbaidžane steigimo procedūros.

Svarbi Lietuvos užsienio politikos sritis – santykiai su Rusijos Federacija. Su šia valstybe tęstas konstruktyvus dialogas, pagrįstas šalies pragmatiškais interesais ir puoselėjamomis vertybėmis. Daug dėmesio skirta bendradarbiavimui su Kaliningrado sritimi ir šio regiono socialinės bei ekonominės raidos pristatymui ES institucijose. Aktyviomis Lietuvos diplomacijos pastangomis pavyko pasiekti, kad naujame ES ir Rusijos partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo (PCA) derybų mandate būtų pažymėta, kad į būsimą susitarimo principus bus įtraukta nuostata, jog įsipareigojimas laikytis bendrų demokratiškosios vertybių išlieka lemiamas sėkmingos strateginės ES ir Rusijos partnerystės plėtros veiksnys. Skirtingas naujausios istorijos vertinimas (pvz., okupacijos fakto neigimas, atsisakymas išduoti Lietuvos ieškomus asmenis, padariusius veikas per sausio 13-osios įvykius ir panašiai) kėlė tam tikrą įtampą tarp valstybių, tačiau Rusija išliko tarp didžiausių Lietuvos prekybos partnerių ir investuotojų. 2006 metais pavyko pasiekti, kad būtų ratifikuotas susitarimas dėl Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos valstybių sienų sankirtos, sudaryta bendra Lietuvos ir Rusijos valstybės sienos demarkavimo komisija, parengti pagrindiniai teisės aktai, reglamentai ir instrukcijos, kurių reikia demarkavimo darbams atlikti. Įgyvendindami specialiąją Kaliningrado tranzito programą, 2006 metais Lietuvos konsuliniai pareigūnai Rusijos Federacijos piliečiams išdavė 263889 supaprastinto tranzito geležinkeliu ir 1074 supaprastinto tranzito dokumentus.

2006 metais Lietuvos diplomacija dėjo daug pastangų siekdama įtraukti Baltarusiją į regioninį bendradarbiavimą ir Europos integracijos procesus: finansuotas 5 Baltarusijos studentų mokymasis Vilniaus universitete, vykdyti Baltarusijos visuomenės ir tarptautinės bendruomenės informavimo apie Baltarusijoje vykstančius politinius procesus projektai, remtas Baltarusijos pilietinės visuomenės formavimasis. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 m. vasario 22 d. pritarė, kad Lietuvoje veiktų Baltarusijoje uždarytas Europos humanitarinis universitetas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. vasario 22 d. nutarimas Nr. 175).

2006 m. kovo 10 d. baigta ženklinti Lietuvos ir Baltarusijos valstybės siena. Pastatytas paskutinis Lietuvos ir Baltarusijos valstybės sienos ženklas – plūduras Gilutės ežere. Tai pirmoji baigta demarkuoti rytinė išorinė ES siena.

Lietuva aktyviai rėmė Ukrainos ir Moldovos europinius siekius ir padėjo joms pasiekti šių rezultatų: sėkmingai baigtos derybos dėl ES ir Ukrainos susitarimo dėl vizų režimo Ukrainos piliečiams supaprastinimo ir readmisijos sutarties pasirašymo; patvirtintas mandatas Europos Komisijai derėtis dėl vizų režimo palengvinimo ir readmisijos susitarimų su Moldova; sutarta dėl ambicingo mandato Europos Komisijai derėtis su Ukraina dėl Naujojo sustiprinto ES ir Ukrainos susitarimo (mandatas patvirtintas 2007 metų sausį).

Dėl emigracijos padidėjęs konsulinių paslaugų poreikis, didėjant išduotų Rytų Europos valstybėse vizų skaičiui, naujų konsulinės pagalbos sričių atsiradimas didėjant krizių grėsmei ir integracija į Šengeno sistemą lėmė konsulinės tarnybos optimizavimą, kurio tikslas – užtikrinti, kad Lietuvos ir užsienio piliečiams būtų teikiamos geros kokybės konsulinės paslaugos, sudarytos palankesnės sąlygos plėtoti Lietuvos ir užsienio valstybių turizmo, verslo ir kultūros ryšius, atlikti konsulines funkcijas pagal ES ir Šengeno *acquis* reikalavimus. Siekiant šių tikslų, praeitais metais atnaujinti ir teisiniai dokumentai, reglamentuojantys konsulinę veiklą – 2006 m. gegužės 25 d. Lietuvos Respublikos Seimas patvirtino naujos redakcijos Konsulinį statutą, o Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 1 d. nutarimu Nr. 841 pritarta Konsulinės plėtros 2006–2008 metų programai.

Pagal JAV pasiūlytą planą „Kelio gairės“, numatantį galimybę dalyvauti JAV vizų atsisakymo programoje (*Visa Waiver Program*), intensyviai bendradarbiauta su atitinkamomis JAV institucijomis, pavieniais pareigūnais ir įtakingais politikais. Lietuvos pažanga, ES pastangos ir iš JAV gaunami signalai leidžia tikėtis, kad artimoje ateityje Lietuvos piliečiai į JAV galės vykti be vizų.

Plėtodama daugiašalius santykius, Užsienio reikalų ministerija aktyviai dalyvavo tarptautinių organizacijų renginiuose ir bendradarbiavo su kitomis valstybės institucijomis, atstovaudama Lietuvos interesams tarptautiniuose forumuose. Jungtinių Tautų Organizacijoje Lietuva prisidėjo prie ES pozicijų dėl užšaldytų konfliktų GUAM (Gruzija, Ukraina, Azerbaidžanas, Moldova) valstybėse, dėl Jungtinių Tautų reformos – Žmogaus teisių tarybos ir Taikos kūrimo komisijos įkūrimo, padėties Afganistane, nusiginklavimo ir ginklų kontrolės formavimo.

Lietuva, išrinkta į Jungtinių Tautų Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybą 2005–2007 metams, sėkmingai tęsė veiklą šiame organe. 2006 metais Lietuvos nuolatinis atstovas prie Jungtinių Tautų išrinktas tarybos vicepirmininku.

2006 m. liepos 8–16 d. Lietuvoje įvyko 30-oji UNESCO pasaulio paveldo komiteto sesija. Pažymėtina, kad toks svarbus tarptautinis renginys tik antrą kartą per visą komiteto istoriją vyko vienoje iš Vidurio ir Rytų Europos valstybių. Tai aukštas šalies veiklos įvertinimas.

Norėdama geriau įgyvendinti savo nacionalinius interesus, Lietuva kandidatuoja 2010 metais pirmininkauti Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijai (ESBO). Lietuva 2006 metais aktyviai dalyvavo ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) organizuotose rinkimų stebėjimo misijose, vien stebėti Baltarusijos prezidento rinkimų vyko 2 ilgalaikiai ir 40 trumpalaikių stebėtojų iš Lietuvos.

2006 metais Lietuva aktyviai dalyvavo ES prekybos politikos formavimo procesuose. Daugiašalėse ir dvišalėse derybose diplomatinė tarnyba siekė, kad prekybos politikos priemonės kuo labiau atitiktų šalies eksporto plėtros interesus ir pasitarnautų išorinio Lietuvos pramonės konkurencingumo didinimui.

Lietuvos eksporto interesams atstovauta tiek vis dar vykstančiose dvišalėse ES ir trečiųjų valstybių (Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybių, Šveicarijos, Viduržemio jūros regiono, Vakarų Balkanų regiono valstybių ir kitų) derybose, tiek rengiant derybų dėl naujų preferencinės prekybos susitarimų su Rusija, Ukraina, Indija, Pietų Korėja ir kitomis Azijos valstybėmis sudarymo mandatus. Daugiau dėmesio siūlyta skirti prekybos su Moldova ir Pietų Kaukazo valstybėmis sąlygų gerinimui (kitų ES valstybių paramos sulaukta tik Ukrainos ir Rusijos atveju).

Diskusijose apie ES išorinės prekybos politikos ateitį Lietuva ragino daugiau dėmesio skirti trečiųjų valstybių rinkos atvėrimui, nesutikdama su pasiūlymais vienašališkai atverti ES rinką, pirmoji pasiūlė į derybų klausimų sąrašą įtraukti minimalių socialinių ir aplinkosaugos standartų, kurių nesilaikymas ypač padidina kai kurių valstybių konkurencingumą, taikymą. Diskusijų pagrindu patvirtintos ES Tarybos išvados maksimaliai atitinka Lietuvos siekius.

Lietuva, įgyvendindama vystomojo bendradarbiavimo politiką, prisidėjo prie saugumo, ekonominio augimo ir socialinio stabilumo pasaulyje, siekė mažinti skirtumus tarp išsivysčiusių ir besivystančių valstybių, integruoti besivystančias valstybes į pasaulio ekonomiką.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 8 d. nutarime Nr. 561 „Dėl vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ numatyti pagrindiniai Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos principai ir tikslai, paramos teikimo prioritetiniai regionai, sektoriai ir formos, įteisintas Lietuvos finansinių įsipareigojimų įgyvendinimo siekis.

Vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimas – vis svarbesnė Lietuvos užsienio politikos priemonė. Brangiausi ir didžiausi vystomojo bendradarbiavimo projektai buvo vykdomi Afganistane (1,14 mln. litų.), kiti projektai buvo skirti prioritetinėms Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo valstybėms: Baltarusijai, Moldovai, Ukrainai, Gruzijai, Armėnijai, Azerbaidžanui.

Siekiant didesnės visuomenės paramos plėtros ir pagalbos politikai, surengta visuomenės informavimo kampanija „Laikas padėti kitiems“, kurios pagrindinis tikslas – informuoti visuomenę apie Lietuvos – valstybės paramos teikėjos – statusą, vaidmenį ir įsipareigojimus, sulaukti visuomenės ir politikų paramos vystomojo bendradarbiavimo politikai.

Artimiausio laikotarpio prioritetai

Įsitvirtinti ir aktyviai veikti ES, siekti testinių bendrųjų Lietuvos ES politikos tikslų, išdėstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ES politikos aktualiausių 2007 metų klausimų sąvade. Įgyvendinant šį prioritetą, numatoma siekti, kad būtų išsaugotas Europos konstitucinės sutarties politinis turinys. Lietuvos diplomacija aktyviai prisidės prie Europos kaimynystės politikos stiprinimo, palaikydama Europos Komisijos iniciatyvas, siūlydama Europos kaimynystės politiką įtvirtinti kaip nuolatinę Europos Tarybos darbotvarkės dalį, siekdama didesnio Europos kaimynystės politikos rytų dimensijos finansavimo. Toliau bus remiama ES plėtros politika, diplomatinėmis priemonėmis spartinamas Lietuvos prisijungimas prie euro zonos.

Visus prisijungimo prie Šengeno zonos darbus, susijusius su Užsienio reikalų ministerijos kompetencija, numatoma baigti iki 2007 metų spalio mėnesio. Ypač daug dėmesio bus skiriama vizų režimo su rytinėmis ES kaimynėmis palengvinimui. Vienas svarbiausių tikslų – išlaikyti esminius tranzito tarp Kaliningrado srities ir kitos Rusijos Federacijos dalies principus.

Atitinkamas dėmesys bus skiriamas Lietuvos transporto tinklo infrastruktūros jungimuisi prie transeuropinių transporto tinklų įgyvendinant „Via Baltica“ ir „Rail Baltica“ projektus.

Numatoma skatinti kurti ES vidaus energetikos rinką, tai leis tinkamai vykdyti Europos energetikos politiką ir užtikrins Lietuvos energetinį saugumą. Bus siekiama ES dėmesio Lietuvos ir Lenkijos elektros tilto, Lietuvos ir Švedijos jungties, Lietuvos ir Lenkijos dujų tinklų sujungimo projektams.

Kai 2008–2009 metais bus peržiūrimas ES biudžetas, Lietuva, siekdama, kad jos interesai būtų kuo labiau jame atspindėti, numato dėti visas pastangas, kad geriau būtų formuojama Europos energetikos politika, didėtų ES lygmens paskatos remti energetinio saugumo požiūriu svarbius, bet komerciškai mažiau patrauklius projektus.

Remiant ES iniciatyvas, susijusias su migracijos politika, bus siekiama, kad ES lygiu pakankamas politinis dėmesys būtų skiriamas legalios ir nelegalios migracijos Rytų Europoje klausimams.

Diplomatinėmis priemonėmis pritraukiant investicijas į šalį, ypač į verslo, mokslinių tyrimų ir technologijų sektorius, skatinant verslo ir mokslo bendradarbiavimą, bus prisidedama prie Lisabonos strategijos įgyvendinimo. Kad tinkamai būtų pasirengta pirmininkauti ES, numatoma stiprinti administracinius gebėjimus.

Stiprinti saugumą transatlantinėje erdvėje. Numatoma skatinti paramą NATO – pagrindiniam transatlantiniam saugumo forumui, kuriame JAV ir Europa aptaria svarbiausius saugumo politikos klausimus. Numatoma skatinti NATO valstybių paramą Aljanso vykdomoms operacijoms, ypač Afganistane, prisidėti prie tarptautinės bendruomenės pastangų stiprinti taiką ir demokratiją. Lietuvos diplomacija ir toliau aktyviai remis NATO atvirų durų politiką.

Įtvirtinti Lietuvą kaip regioninio bendradarbiavimo centrą. Įgyvendinant šį prioritetą, numatoma skatinti stabilumo ir demokratijos plėtrą į Rytus – būtiną Lietuvos ilgalaikės raidos sėkmės sąlygą, taip sukurti sąlygas Lietuvai tapti tarpregioninio bendradarbiavimo centru,

plėtoti gerus santykius su kaimynais, atverti naujas rinkas Lietuvos prekėms ir investicijoms. Daug dėmesio bus skiriama aktyvaus tarpparlamentinio bendradarbiavimo skatinimui. Numatoma skatinti intensyvesnį turizmą, mokslininkų, studentų mainus.

Diplomatinėmis priemonėmis stiprinti Lietuvos ūkio plėtrą ir konkurencingumą. Viena svarbiausių šio prioriteto įgyvendinimo priemonių – atstovavimas Lietuvos interesams ir jų gynimas formuojant ES prekybos politiką. Numatoma siekti, kad ES bendrosios prekybos politikos priemonėmis būtų užtikrintas trečiųjų (ne ES) valstybių rinkų atvėrimas lietuviškos kilmės prekėms ir paslaugoms (įskaitant investicijas) – vykstant daugiašalėms ir dvišalėms deryboms, ypač daug dėmesio skirti Lietuvos eksportui patraukliausių Rusijos, Ukrainos ir kitų NVS šalių rinkų atvėrimui. Numatoma toliau skatinti eksportą ir investicijas, siekti palankių verslo sąlygų lietuviško kapitalo investicijoms užsienio rinkose. Daug dėmesio bus skiriama Lietuvos interesų tarptautinėse ir regioninėse organizacijose atstovavimui. Toliau bus siekiama narystės Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO).

Stiprinti Lietuvos vaidmenį tarptautinėse organizacijose. Numatoma aktyviai dalyvauti tarptautinių organizacijų veikloje, siekiant formuoti kolektyvinius sprendimus. Lietuvos diplomacija stengsis užtikrinti sėkmingą pirmininkavimą Jungtinių Tautų Ekonomikos ir socialinių reikalų taryboje, sieks teigiamo sprendimo dėl Lietuvos pirmininkavimo ESBO 2010 metais. Kartu bus telkiama parama kandidatūrai į Jungtinių Tautų Saugumo tarybos nenuolatinius narius 2014–2015 metams, taip pat siekiama įtvirtinti Lietuvą kaip aktyvią žmogaus teisių apsaugos proceso dalyvę.

Prisidėti prie saugumo, ekonominio augimo ir socialinio stabilumo pasaulyje, skirtumų tarp išsivysčiusių ir besivystančių valstybių mažinimo ir besivystančių valstybių integracijos į pasaulio ekonomiką vystomojo bendradarbiavimo politikos priemonėmis. Šis prioritetas bus įgyvendinamas vykdant vystomojo bendradarbiavimo projektus Afganistane, taip pat vystomojo bendradarbiavimo ir demokratijos plėtros projektus prioritetinėse Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo valstybėse – Baltarusijoje, Moldovoje, Ukrainoje, Gruzijoje, Armėnijoje, Azerbaidžane. Numatoma aktyviai dalyvauti ES Tarybos darbo grupių ir Europos Komisijos komitologijos komitetų susitikimuose vystomojo bendradarbiavimo politikos klausimais, atstovauti Lietuvos nacionaliniams interesams ES institucijose. Siekiant užtikrinti visuomenės paramą vystomojo bendradarbiavimo politikai, numatoma nuolat ją informuoti ir šviesti.

Bus siekiama formuoti ilgalaikę Lietuvos migracijos politiką, susijusią su ES migracijos politika. Bus stengiamasi darniai susieti migracijos politiką su vystomojo bendradarbiavimo ir kaimynystės politika.

Gerinti konsulinių paslaugų teikimą Lietuvos ir užsienio piliečiams ir glaudžiau bendradarbiauti su užsienyje gyvenančiais Lietuvos piliečiais. Numatoma pertvarkyti ir plėsti diplomatinį ir konsulinį tinklą, bendradarbiaujant su ES valstybėmis ir ieškant naujų atstovavimo formų trečiojoje valstybėje. Kartu bus siekiama plėtoti geros kokybės konsulines paslaugas Lietuvos piliečiams, gyvenantiems užsienyje. Toliau bus plėtojamas bendradarbiavimas, teikiama parama užsienyje gyvenantiems Lietuvos piliečiams.

NACIONALINIO SAUGUMO BŪKLĖS IR PLĖTROS 2006 METŲ ATASKAITA

I. NACIONALINIO SAUGUMO RIZIKOS VEIKSNIAI

Geostrateginė aplinka

Lietuvos Respublikos nacionalinį saugumą užtikrinantys išoriniai veiksniai 2006 metais iš esmės nepakito. Lietuva – ES ir NATO narė – ir toliau stiprino savo ekonominį ir karinį saugumą. Aktyvus Lietuvos dalyvavimas tarptautinės bendruomenės veikloje leido užtikrinti visuomenės stabilumą ir mažinti išorinių grėsmių galimybes.

Geostrateginė situacija pasaulyje 2006 metais vis dar buvo sudėtinga.

Tarptautinei bendruomenei nepavyko sumažinti grėsmių, kylančių iš Artimųjų Rytų, taip pat nemažėjo tarptautinio terorizmo sklaidos pavojus. Praeitais metais stiprėjo konfrontacija dėl Irano vykdomos branduolinės programos. Vis dar svarbus ir Irako bei Afganistano stabilizavimo bei demokratizavimo klausimas. Saugumo ir socialinė būklė šiose valstybėse išlieka įtempta, todėl vis dar reikia JAV ir kitų valstybių karinio kontingento padėčiai jose stabilizuoti, nors dalis sąjungininkių paskelbė ketiną savo karinį kontingentą mažinti ir net išvesti (Ukraina, Rumunija, Lenkija).

Lietuva, remdama NATO reformą, stiprinančią greitojo reagavimo pajėgas ir plečiančią strateginio dialogo sritis, taip pat kitas iniciatyvas, kartu siekia, kad Aljansas išliktų efektyvia, kolektyvinę gynybą ir transatlantinį bendradarbiavimą užtikrinančia organizacija. Lietuva vertina energetinio saugumo problematikos atsiradimą Aljanso darbotvarkėje kaip svarbią strateginio dialogo plėtotės kryptį.

Aktyviai dalyvaudama debatuose apie NATO ateitį, Lietuva remia Aljanso atvirų durų politikos išlaikymą suteikiant narystės perspektyvą ne tik NATO narystės veiksmų plane dalyvaujančioms valstybėms (Albanija, Kroatija, Makedonija), bet ir narystės siekių turinčioms Ukrainai ir Gruzijai.

ES konstitucinės sutarties ratifikavimo proceso sunkumai, derybos dėl 2007–2013 metų finansinės perspektyvos, nekoordinuota ES valstybių energetikos ir Rytų politika parodė, kad išsiskyrė ES didžiųjų valstybių vizijos dėl ES ateities ir pačiai organizacijai trūksta politinės lyderystės.

ES kaip savarankiško tarptautinių santykių subjekto apibrėžimas ir stiprinimas per atskiras užsienio ir saugumo politikas tiek JAV, tiek Rusijai, tiek kitoms valstybėms tampa svarbia bendros užsienio saugumo politikos dalimi.

Po 2004 ir 2007 metų plėtros ES geografiškai, politiškai ir ekonomiškai artėja prie Vidurinės Azijos. Stabilumas ir plėtra „ES kaimynų kaimynystėje“ yra vienas iš pagrindinių saugumo aplinkos veiksnių. Afganistano kaimynystė su Vidurinės Azijos valstybėmis lemia tai, kad Vidurinės Azijos regionas tampa Vakarų saugumo interesų zona.

Gruzija, Ukraina, Azerbaidžanas ir Moldova 2006 m. gegužės 23 d. Kijeve pasirašė protokolą dėl laisvosios prekybos zonos įsteigimo ir įsteigė GUAM – tarptautinę organizaciją, iki tol veikusią tik politinio forumo principais.

Reaguodama į tai, Rusija ėmėsi gaivinti gretutines NVS regionines organizacijas ir sąjungas, kuriose ji būtų lyderė – Eurazijos ekonominę sandraugą (EurAzES), Rusijos ir Baltarusijos sąjunginę valstybę.

Energetikos išteklių tampa Rusijos galios ir įtakos plėtimo NVS svertais (tai parodė politinis ir ekonominis spaudimas Gruzijai ir Baltarusijai).

Lietuvos regioninio saugumo aplinka 2006 metais smarkiai nepakito.

Vidaus saugumo ir gerovės rizikos veiksniai

Ekonominiai rizikos veiksniai. Lietuvos ekonomika 2006 metais plėtota stabiliai, o bendrojo vidaus produkto (BVP) augimas išliko vienas didžiausių Europoje. Išankstiniu vertinimu, BVP Lietuvoje padidėjo 7,5 procento, palyginti su 2005 metų duomenimis. Valstybės ekonominis saugumas stabilus, tačiau tam tikrą riziką tolygiai Lietuvos ekonomikos plėtrai kelia tai, kad pagrindinis ūkio plėtos variklis – vidaus paklausa, skatinama intensyvaus skolinimosi ir sparčiai didėjančių nominalių pajamų.

Tam tikrą susirūpinimą kelia ir auganti įtampa darbo rinkoje dėl didėjančios emigracijos.

Dėl augančios paklausos 2006 metais vidutinė metinė infliacija padidėjo iki 3,8 procento (nuo atitinkamai 1,2 ir 2,7 procento 2004 ir 2005 metais), o einamosios sąskaitos deficitas, išankstiniais duomenimis, padidėjo iki 11,5 procento nominalaus BVP. Infliaciją skatina ir brangstantys energetikos išteklių, Lietuvos įsipareigojimai ES suderinti akcizus, gyventojų indėlių grąžinimo ir nekilnojamojo turto kompensavimo klausimų sprendimas. Sparčiai auga kreditai, kurie irgi didina einamosios sąskaitos deficitą.

Fiksuoto valiutos kurso sistema pagal Valiutų valdybos principus buvo stabilios makroekonominės plėtos laidas, mažinantis valiutos riziką ir stabilizuojantis infliacinius lūkesčius.

Tarptautinis valiutos fondas, 2007 metų sausį įvertinęs Lietuvos 2006 metų makroekonominius rodiklius ir ūkio plėtos perspektyvas, pabrėžė sėkmingus Lietuvos valdžios darbus, kurie leido pasiekti didelių ekonominių laimėjimų. Tačiau spartus ekonomikos augimas, Tarptautinio valiutos fondo nuomone, kelia ir tam tikrų problemų. Pavyzdžiui, jeigu ilgą laiką atlyginimai didėtų sparčiau už darbo našumą, susilpnėtų šalies tarptautinis konkurencingumas.

Viena pagrindinių išorinių grėsmių tebėra energetinė priklausomybė. 2006 metais sutrikęs dujų ir naftos tiekimas į ES valstybes išryškino Bendrijos priklausomybę nuo Rusijos energetikos išteklių ir dar kartą patvirtino energetinio saugumo, tiesiogiai veikiančio ir politinį stabilumą, svarbą.

Rusijos kaip patikimos energetinių išteklių tiekėjos įvaizdžio smukimas paskatino ES diskusijas apie bendros užsienio energetikos politikos kūrimą. Bendra ES užsienio energetikos politika padėtų geriau užtikrinti Lietuvos energetikos interesus tiek santykiuose su ES, tiek su Rusija.

Lietuvai ypač aktualus yra gamtinių dujų tiekimas. Siekiant sustiprinti Lietuvos energetinį saugumą, būtina užsitikrinti gamtinių dujų tiekimo iš Rusijos alternatyvą ir gamtinių dujų atsargų kaupimą šalyje. Svarbus ir naftos importo klausimas.

Pastaruoju metu, artėjant Ignalinos atominės elektrinės uždarymo terminui, svarbu spręsti apsirūpinimo elektros energija ateityje klausimą, siejamą su naujos atominės elektrinės statyba ir elektros tiekimo linijos į Lenkiją tiesimu.

Pastaraisiais metais vis labiau juntamas neigiamas pasaulio klimato kaitos poveikis ekonomikai, todėl labai svarbu sugebėti valdyti gamtos reiškinių keliamą riziką, ypač šalies žemės ūkyje. Keleto pastarųjų metų patirtis rodo, kad esama rizikos valdymo sistema, pagrįsta draudimo įmokų ir nuostolių, patirtų dėl stichinių reiškinių, kompensavimu, neefektyvi: negalima prognozuoti biudžeto lėšų poreikio, žemdirbiams kompensuojama tik nedidelė dalis nuostolių. Sistema netenkina nei žemės ūkio subjektų, nei valstybės institucijų.

Socialiniai rizikos veiksniai. Vienas iš pagrindinių rizikos veiksnių – toliau mažėjantis gyventojų skaičius. Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, 2007 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 3384,8 tūkst. gyventojų, arba 18,5 tūkst. mažiau nei prieš metus. Gyventojų mažėja dėl dviejų pagrindinių priežasčių – mažo gimstamumo ir darbingo amžiaus asmenų migracijos.

Tai lemia ir šalies gyventojų senėjimą: 2007 metų pradžioje per 20 procentų gyventojų buvo 60 metų ir vyresni. Dėl migracijos netenkama daug darbingo amžiaus gyventojų. Gali labai sumažėti Lietuvos intelektualinis potencialas, dėl to gali lėtėti technologinė pažanga, sutrikti darbo rinkos pasiūlos ir paklausos pusiausvyra, o tai stabdytų tolesnę ekonominę ir socialinę plėtrą.

Vis dar opi skurdo ir socialinės atskirties įveikimo problema. Lietuvos gyventojų pajamos gerokai mažesnės negu senųjų ES valstybių gyventojų. Pakankamai pajamų neturi dalis kaimo gyventojų, vaikus auginančių šeimų, ilgalaikių bedarbių šeimų. Skurdas didina socialinę atskirtį, gali kliudyti ugdyti pilietinę visuomenę ir aprūpinti šalies ūkį reikiama darbuotojais.

Didelę grėsmę visuomenės gerovei ir gyventojų saugumui kelia ir plintantis destruktivus elgesys, ypač alkoholizmas ir narkomanija. Šalyje alkoholinių gėrimų suvartojama vis daugiau. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, pagal absoliutaus alkoholio suvartojimo kiekį, tenkantį vienam gyventojui, Lietuva tarp pirmaujančių ES valstybių.

Daugėja ir vartojančiųjų narkotikus. Jeigu 2005 metais užregistruotas 5371 vartojantysis narkotines ir psichotropines medžiagas, tai 2006 metais jų pagausėjo iki 5573. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį, kad pirmą kartą per metus dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, sukeltų narkotinių ir psichotropinių medžiagų, į sveikatos priežiūros įstaigas 2006 metais kreipėsi ir įregistruoti 323 asmenys, o 2005 metais – 349 asmenys.

Kylant Lietuvos ekonomikai, laisvėjant ir didėjant prekių ir asmenų judėjimui tarp ES valstybių, mažėjant sintetinių narkotinių ir psichotropinių medžiagų kainoms neteisėtoje narkotikų apyvartoje, yra tikimybė, kad ateityje narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūla

bei paklausa ir toliau augs, daugės Lietuvos gyventojų, nors kartą gyvenime vartojusių bent vieną narkotinę ar psichotropinę medžiagą. Dėl to vis daugiau reikės gydymo, reabilitacijos ir socialinės reintegracijos, žalos mažinimo paslaugų.

Asmens ir visuomenės saugumo rizikos veiksniai. Vertinant asmens ir visuomenės saugumo būklę Lietuvoje, pažymėtina, kad antri metai iš eilės mažėja užregistruotų nusikalstamų veikų: 2006 metais nusikalstamų veikų užregistruota 8,5 procento mažiau negu 2005 metais ir 12,1 procento mažiau negu 2004 metais. Palyginti su 2005 metais, sumažėjo užregistruotų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, nusikaltimų žmogaus gyvybei ir sveikatai, plėšimų, vagysčių, iš jų net 23,2 procento – automobilių vagysčių. Tačiau esama neigiamų tendencijų: daugėja nusikaltimų, padaromų naudojantis informacinėmis ir kitomis naujausiomis technologijomis, suklastotais dokumentais; vis daugiau nusikalstamų veikų įgyja tarptautinį pobūdį; organizuotos nusikalstamos grupės profesionalėja, sudėtingėja nusikaltimų padarymo būdai bei metodai.

Nors jau nuo 2004 metų pastebima prekybos žmonėmis masto Lietuvoje mažėjimo požymių, ši problema vis dar opi daugiausia dėl socialinių ir ekonominių sąlygų, aktyvios šalies organizuotų nusikalstamų struktūrų veiklos užsienyje, nevienodo prostitucijos teisinio reglamentavimo skirtingose valstybėse, padidėjusios Lietuvos gyventojų migracijos.

Rimtą grėsmę asmens ir visuomenės saugumui kelia nemažėjanti neteisėta narkotikų apyvarta. Amfetamino tipo stimuliuojamosios medžiagos ir kanapės Lietuvoje – populiariausios psichoaktyviosios medžiagos (ypač tarp pradedančiųjų vartotojų). Pastaraisiais metais didėja heroino apyvarta.

Išlieka nepatenkinama eismo saugumo šalies keliuose būklė. Pastaraisiais metais Lietuvoje kasmet užregistruojama daugiau kaip 6 tūkst. eismo įvykių, kuriuose žūva ar sužalojami žmonės. Palyginti su 2005 metais, eismo įvykių skaičius praktiškai nepakito, sužeistųjų padaugėjo 0,3 procento, o žuvusiųjų 1,8 procento mažiau. Tačiau žuvusiųjų, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, skaičius Lietuvoje vis dar vienas didžiausių ES. Eismo saugumas šalies keliuose tampa nacionalinio saugumo užtikrinimo rizikos veiksniumi.

Sudėtinga ir priešgaisrinės saugos būklė. Palyginti su 2005 metais, gaisrų padaugėjo beveik 60 procentų. Gaisruose žuvo 305 asmenys, 308 – sužaloti. Daugiau gyventojų gaisruose žuvo tik 1995 metais. 100 tūkst. Lietuvos gyventojų 2006 metais teko 9 žuvusieji ugnyje. Šis rodiklis taip pat yra vienas didžiausių tarp Europos valstybių.

Ekologiniai rizikos veiksniai. Lietuvoje 2006 metais ekologinių rizikos veiksnių kitimo tendencijos buvo panašios į 2005 metų tendencijas. Pagrindiniai bendros šalies ekologinės būklės kitimo rizikos veiksniai oro saugos sektoriuje – sparčiai daugėja automobilių (ypač senesnių kaip 10 metų), neefektyviai veikia miestų eismo reguliavimo sistemos, stokojama aplinkkelių, mažinančių miestų, ypač jų centrų, oro taršą ir triukšmingumą. Vandens vartojimo saugos sektoriuje – susidėvėję centralizuoti vandens tiekimo tinklai, netinkamos kokybės geriamasis vanduo, nepatenkinamos kokybės kastinių šachtinių šulinių vanduo. Gausu įvairiomis atliekomis užterštų teritorijų bei sąvartynų, neatitinkančių ES reikalavimų.

2006 metais, nors ir nesmarkiai, pagausėjo ekstremalių situacijų, kai buvo užteršta aplinka. Buvo 13 tokių įvykių (2005 metais – 11). Viena iš didžiausių ekstremalių situacijų – gaisras Kuršių nerijoje, per kurį išdegė daugiau kaip 250 hektarų miško. 2006 metais užregistruota daugiau gaisrų atvirose teritorijose (deginta žolė).

2006 metais padaugėjo avarijų ir kitų įvykių, kai aplinkai padaryta nedidelė žala. Užfiksuota 102 tokie atvejai (2005 metais – 87). Daugiausia jų (61 atvejis) susiję su naftos produktų ir cheminių medžiagų patekimu į aplinką.

Nesutvarkytos pavojingos atliekos bankrutavusiose įmonėse ir vis dar atsirandančios bešeimininkės pavojingos atliekos – irgi ekologinės rizikos veiksnys. Šios atliekos tvarkytos, tačiau 2006 metų pabaigoje bankrutavusiose įmonėse dar saugota apie 2400 tonų pavojingų atliekų.

2006 metais baigti tvarkyti netinkami naudoti pesticidai, tačiau pesticidų atliekų saugojimo vietos ir šiomis atliekomis užterštos teritorijos gali kelti grėsmę aplinkai bei žmonių sveikatai.

Šiaurės Lietuvos karstiniame regione būta aktyvių karstinių reiškinių, kėlusiu pavojų pastatams ir gyventojų gyvybei. Karstinės įgriuvos Pasvalio miesto gatvėse galėjo sukelti transporto avarijas.

2006 metais vyravusios meteorologinės sąlygos – lietaus stygius ir karščiai – sukėlė sausrą, kuri kai kuriuose Lietuvos regionuose truko nuo 22 iki 52 parų. Nukentėjo žemės ūkio kultūros, smarkiai nuseko paviršiniai vandens telkiniai. Sausra mažino požeminio vandens išteklius. Kai kuriuose Lietuvos regionuose kastiniai šachtiniai šuliniai liko be vandens. Sausros Lietuvoje periodiškai kartojasi ir pastaraisiais metais dažnėja.

Pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų plitimas. 2006 metais realiausios išorės grėsmės ir toliau buvo ŽIV/AIDS epidemija ir paukščių gripas. Pagrindinės ŽIV/AIDS rizikos grupės – švirkščiamųjų narkotikų vartotojai ir nuteistieji. 1988–2006 metais Lietuvoje diagnozuota 1200 ŽIV užsikrėtusių asmenų. 2006 metais nustatyta 100 naujų ŽIV infekcijos atvejų (2005 metais – 120, 2004 metais – 135).

II. LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PRIEMONĖS NACIONALINIAM SAUGUMUI STIPRINTI

Saugumo aplinkos formavimas

Narystė NATO. Svarbiausias su dalyvavimu NATO susijęs 2006 metų įvykis – Aljanso valstybių ir vyriausybių vadovų susitikimas Rygoje lapkričio 28–29 dieną. Čia svarstytos Aljanso reformos ir ateities perspektyvos, NATO užduotys XXI amžiaus grėsmių sąlygomis.

Lietuva itin aktyviai dalyvavo rengiant pagrindinį NATO viršūnių susitikimo dokumentą – deklaraciją, kurioje pavyko pasiekti kertinių Lietuvai principų ir nuostatų įtvirtinimo: NATO išlieka svarbiausia transatlantinė saugumo institucija, pareikšta besąlygiška parama kolektyvinės gynybos principui. Patvirtinta atvirų durų politikos tąsa, o

2008 metais tikėtinas vienos ar kelių NATO kriterijus atitinkančių Vilniaus dešimtuko valstybių pakvietimas narystei. Pareikšta aiški parama Ukrainos ir Gruzijos reformoms ir jų euroatlantiniams siekiams. Kalbant apie regioninio saugumo problemas, NATO pareiškė paramą Pietų Kaukazo valstybių ir Moldovos suvereniteto ir teritorinio vientisumo principams. Vakarų Balkanų valstybės (Serbija, Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija) pakviestos prisijungti prie Partnerystės taikos labui programos ir Euroatlantinės partnerystės tarybos. Duotas impulsas išplėsti NATO partnerystes ir suteikti joms daugiau lankstumo. Patvirtinti karinės Aljanso transformacijos laimėjimai: kolektyvinė strateginio pervežimo oru iniciatyva, prie kurios prisidėjusi ir Lietuva, NATO apmokymų iniciatyva, specialiųjų pajėgų sąveikos iniciatyva, paskelbtas visiškas NATO reagavimo pajėgų operacinis pajėgumas. Lietuvai ypač svarbus laimėjimas – energetinio saugumo klausimo įtraukimas į NATO darbotvarkę.

2006 metais Lietuva suaktyvino veiklą Afganistane: vadovauja Goro provincijos atkūrimo grupei, yra įkūrusi Lietuvos specialiąją misiją Afganistano Islamo Respublikoje. Pritardama NATO ir tarptautinės bendruomenės nuostatai dėl vis didėjančios atkūrimo, civilinės operacijos Afganistane svarbos, 2006 metais Lietuva nuosekliai didino tiek specialiosios misijos personalą, tiek Lietuvos vykdomų civilinių projektų skaičių ir finansavimą. 2006 metais ne tik pritraukta daugiau tarptautinių donorų lėšų, bet Lietuva pirmą kartą skyrė ir nacionalinių lėšų vystymo projektams Afganistane įgyvendinti – daugiau nei 1 mln. litų. Sutarta, kad vystomajam bendradarbiavimui Afganistane 2007 metais Lietuva skirs dar bent keturis kartus daugiau lėšų. Vykdydama savo įsipareigojimus Afganistane, Lietuva sukaupe didelį politinį kapitalą, kuriuo ir ateinančiais metais bus siekiama pasinaudoti aktyviau išitraukiant į tarptautinės bendruomenės politikos Afganistanui formavimą.

2006 metais Lietuva toliau dalyvavo kitose dviejose NATO vadovaujamosiose misijose – Irako saugumo pajėgų apmokymų (NTM-I) ir KFOR operacijoje Kosove.

Trys Baltijos valstybės susitarė bendrai siekti, kad NATO oro policijos misija vyktų bent iki 2018 metų. Parengta ir sąjungininkėms pristatyta tai numatanti Baltijos valstybių pozicija. Sėkmingai vyko NATO valstybių karo lėktuvų rotacijos.

Sąjungininkės ir NATO tarptautinis biuras labai gerai įvertino Lietuvos ambasados Baltarusijoje atliekamą Aljanso kontaktinės atstovybės vaidmenį ir pasiūlė pratęsti šias funkcijas iki 2008 metų. Tai leidžia Lietuvai aktyviai formuoti NATO poziciją dėl Baltarusijos.

2006 metais Lietuva toliau perdavė integracijos į Aljansą procese sukauptą patirtį narystės NATO ar glaudesnių santykių su šia organizacija siekiančioms valstybėms: rengtos konferencijos, apskritieji stalai, konsultuotasi su Gruzija, Ukraina, Moldova, Albanija, Kroatija, Makedonija.

2006 metų pavasarį Lietuva dalyvavo NATO krizių valdymo pratybose CMX'06. Patikrintas NATO bei Aljanso valstybių narių politinių konsultacijų bei karinio atsako mechanizmas, kilus tarptautinei krizei, keliančiai tiesioginę grėsmę NATO interesams, valstybių narių ir jų piliečių saugumui.

Narystė Europos Sąjungoje. 2006 metais Lietuva nuosekliai siekė, kad būtų naudojamos geografiškai suderintos ESGP priemonės, remiantis Europos saugumo strategijoje įvardytais geografiniais prioritetais. Siekta, kad ES ryžtingiau naudotų ES krizių valdymo priemones spręsdama konfliktus ES rytų kaimynystėje, kurie labiausiai veikia mūsų saugumą. Taigi daugiausia dėmesio skirta sienos monitoringui Moldovos–Ukrainos pasienyje ir Gruzijoje, o Lietuvos ekspertai siūsti į tokias ES misijas. Kita vertus, Lietuva rėmė ES siekimą prisidėti prie krizių valdymo ne tik kaimyniniuose, bet ir tolimesniuose regionuose. Tai patvirtina mūsų ekspertų dalyvavimas ES misijose Indonezijoje, Palestinoje, rengiant Irako teisėsaugos pareigūnus, taip pat ES karinės operacijos Kongo Demokratinėje Respublikoje, vadavietėje Potsdame. Lietuva aktyviai dalyvavo planuojant ES civilines misijas Kosove ir Afganistane. Lietuvos kariai dalyvavo ES vadovaujamoje operacijoje „Althea“ Bosnijoje ir Hercegovinoje, ES pajėgų operacijoje Kongo „EUFOR RD Congo“.

Plėtojant karinius pajėgumus, 2006 metais ir toliau vienas svarbiausių klausimų buvo ES greitojo reagavimo pajėgumų koncepcijos kūrimas ir tobulinimas, šių pajėgumų generavimas. Šios pajėgos leis ES operatyviai reaguoti į kilusią krizę ir neleisti jai išsiplėtoti. Lietuva dalyvaus formuojant Lenkijos, Vokietijos, Slovakijos, Lietuvos ir Latvijos kovinę grupę. Bendradarbiavimas formuojant kovinę grupę – tai ne vien karinis, bet ir politinis projektas: bendradarbiavimas su Lenkija ir Vokietija formuojant kovinę grupę turi aiškia politinę naudą ir prisideda prie regioninio bendradarbiavimo. Lietuvos indėlis – iki 200 karių. Ši kovinė grupė turės būti parengta iki 2010 metų, kuriais numatytas jos budėjimas ir galimas išvykimas į krizių valdymo operaciją.

2006 metais toliau sparčiai plėtoti ES civilinio krizių valdymo pajėgumai. Šiuo požiūriu ypač svarbu sukurti vieną nacionalinę civilių ekspertų delegavimo sistemą. 2006 metų pabaigoje parengtas Lietuvos Respublikos delegavimo įstatymo projektas, kuriuo siekiama reglamentuoti ekspertų atrinkimo, finansavimo ir kitus delegavimo klausimus.

Veikla kitose tarptautinėse organizacijose ir daugiašalėse konsultacinėse institucijose. Plėtojant Lietuvos veiklą tarptautinėse organizacijose, orientuotasi į svarbiausiuosius Lietuvos interesus, išdėstyti Nacionalinio saugumo strategijoje, – stabilumo ir demokratijos plėtrą į Rytus – būtina Lietuvos ilgalaikės raidos sėkmės ir saugumo sąlyga.

Vykdamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsipareigojimus Jungtinėms Tautoms, 2006 metais šeši Lietuvos policijos pareigūnai tęsė savo veiklą Jungtinių Tautų taikos įvedimo misijoje (UNMIK) Kosovo provincijoje, Serbijoje.

Jungtinių Tautų Organizacijos ir Europos Tarybos kontekste remtos demokratinės reformos ir plėtoti geros kaimynystės ryšiai su Ukraina, Rusijos Federacija, Moldova, Pietų Kaukazo valstybėmis.

2006 metais pradėta aktyvi paramos Lietuvos kandidatūrai į ESBO pirmininkes 2010 metais telkimo kampanija.

Europos Taryboje Lietuva nuosekliai kelia žmogaus teisių klausimus Rusijos Federacijoje, „užšaldytų konfliktų“ regionuose. Lietuva rėmė ir toliau remis Europos Tarybos įgyvendinamas pilietinės visuomenės kūrimo, žmogaus teisių apsaugos, žiniasklaidos ir

visuomeninių organizacijų vaidmens demokratinėje visuomenėje, demokratiškų reformų programas Baltarusijai.

2006 metais Lietuva aktyviai prisidėjo prie tarptautinės bendruomenės pastangų mažinti ŽIV/AIDS grėsmę. 2006 m. lapkričio 14 d. pasirašytas Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuro Vienoje parengtas ŽIV/AIDS prevencijos tarp intraveninių narkotikų vartotojų ir kalinių Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje projektas.

Siekdama aktyviai prisidėti prie tarptautinės bendrijos pastangų įtvirtinti demokratijos, teisės viršenybės ir pagarbos žmogaus teisėms principus Žmogaus teisių tarybos reformoje, Lietuva laikosi bendros ES pozicijos, kad nustatant šios tarybos veiklos formas ir struktūras turi būti išlaikyti tarptautiniai žmogaus teisių apsaugos standartai ir didinamas jų įgyvendinimo efektyvumas.

2006 metais toliau stiprinta eksporto kontrolės sistema ir plėtojamas šios srities tarptautinis bendradarbiavimas – Lietuva pirmininkavo Wassenaaro susitarimo dėl įprastinės ginkluotės bei dvigubos paskirties prekių ir technologijų eksporto kontrolės (WA) bendrajai darbo grupei. Jai pirmininkaujant pasiektas svarbus susitarimas dėl 2007 metais vyksiančio WA veiklos peržiūros proceso.

2006 metais Lietuva toliau prisidėjo prie tarptautinės bendruomenės pastangų mažinti perteklinių ir nesaugių ginklų bei amunicijos keliamą grėsmę. Šiuos klausimus Lietuva kėlė per Jungtinių Tautų, ES, NATO, ESBO ir dvišalius susitikimus su užsienio valstybėmis.

Lietuva tapo vadovaujančiąja valstybe NATO organizuojamame raketų naikinimo projekte Gruzijoje. 2006 metais taip pat prisidėta prie ESBO/ES projekto – avarijos sprogmenų sandėlyje Novobogdanivkoje, Ukrainoje, pasekmių likvidavimo.

2006 metais Lietuva atliko Jungtinių Tautų konvencijos dėl tam tikrų įprastinių ginklų (CCW) vyriausybinių ekspertų grupės likusių nuo karo sprogmenų klausimais koordinatorės funkcijas, pirmininkavo posėdžiams likusių nuo karo sprogmenų klausimais, koordinavo jų darbotvarkės ir dokumentų rengimą.

Dvišalis bendradarbiavimas. Lietuva dėjo daug pastangų, kad formuojant ir įgyvendinant Europos kaimynystės politiką tinkamas dėmesys būtų skiriamas ES santykiams su rytinėmis ES kaimynėmis, skatinant saugumo, stabilumo ir demokratijos erdvės plėtrą.

Vilniuje 2006 m. gegužės 3–4 d. vyko tarptautinė konferencija „Bendra vizija bendrai kaimynystei“, kuriai pirmininkavo Lietuvos ir Lenkijos prezidentai.

Siekiant įgyvendinti Lietuvos užsienio politikos tikslą plėsti saugumo, stabilumo ir demokratijos erdvę į Rytus ir taip prisidėti prie problemų, su kuriomis susiduria šio regiono valstybės, sprendimo, 2006 metais vystomojo bendradarbiavimo politikos prioritetinėmis valstybėmis pasirinktos rytinės ES kaimynės: Baltarusija, Moldova, Ukraina, Gruzija, Armėnija ir Azerbaidžanas.

Siekiant skatinti demokratiškus procesus Baltarusijoje, 2006 metais Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektai daugiausiai skirti demokratijos procesams skatinti, pilietinei visuomenei šviesti, europinėms vertybėms skleisti.

Lietuva aktyviai rėmė Ukrainos ir Moldovos europinius siekius: ES ir šių valstybių santykių klausimai nuolat kelti ES Tarybos darbo grupių posėdžiuose, įtraukti į užsienio reikalų ministro pranešimus atitinkamu klausimu BRIST posėdžiuose, susitikimų su ES institucijų ir ES valstybių narių pareigūnais pokalbius. Kartu Lietuva konkrečiais projektais prisidėjo prie ES ir Ukrainos veiksmų plano įgyvendinimo – dalijosi mokesčių sistemos tobulinimo, ES finansinės paramos programų vykdymo, prekių muitinio įvertinimo, žemės ūkio produktų kontrolės sistemos stiprinimo, intelektinės nuosavybės apsaugos teisinio reglamentavimo patirtimi. Lietuva rėmė Europos integracijos institutų Charkove ir Lvove steigimą. Lietuvos ir Ukrainos užsienio reikalų ministrai 2006 m. spalio 11 d. pasirašė bendrą pareiškimą, kuriame įsipareigota bendradarbiauti įgyvendinant ES ir Ukrainos veiksmų planą 2007 metais.

Lietuva ėmėsi veiksmų, kad 2006 metų spalį būtų sėkmingai baigtos derybos dėl ES ir Ukrainos susitarimo dėl vizų režimo Ukrainos piliečiams supaprastinimo ir readmisijos sutarties pasirašymo. Lietuva aktyviai siekė, kad ES Taryba patvirtintų ambicingą mandatą Europos Komisijai derėtis su Ukraina dėl Naujojo sustiprinto ES ir Ukrainos susitarimo, kuriame būtų numatyta sudaryti su Ukraina išsamią laisvosios prekybos sutartį (mandatas patvirtintas BRIST posėdyje 2007 metų sausio mėnesį).

Lietuva taip pat teikė paramą Moldovai įgyvendinant ES ir Moldovos veiksmų planą. Lietuva konkrečiai prisidėjo prie sėkmingos ES pasienio paramos misijos (EU BAM) Ukrainoje ir Moldovoje veiklos (misijoje dirba ES specialiojo atstovo Moldovai patarėjas, 6 muitinės pareigūnai). Lietuva aktyviai rėmė poziciją, kad iki 2006 metų pabaigos būtų patvirtintas mandatas Moldovai ir Europos Komisijai derėtis dėl dviejų susitarimų – dėl vizų režimo palengvinimo Moldovai ir readmisijos (mandatas patvirtintas 2006 metų gruodžio mėnesį).

Briuselyje 2006 m. lapkričio 14 d. Europos Komisija pasirašė Europos kaimynystės politikos veiksmų planus su Armėnija, Gruzija ir Azerbaidžanu, kuriuos rengiant aktyviai dalyvavo ir Lietuva.

Inicijuotas ilgalaikės techninės paramos Gruzijai projektas, pagal kurį Lietuvos ekspertai konsultavo Gruzijos atstovus dėl Europos kaimynystės politikos veiksmų plano turinio, 2006 metais pratęstas pagal TACIS programą. Lietuvos ekspertai konsultuoja praktinio veiksmų plano įgyvendinimo klausimais.

2006 metais teikiant paramą Pietų Kaukazo valstybėms, atsižvelgta į dar nepasirašytų, bet jau parengtų veiksmų planų prioritetus, pagal juos įgyvendinti atitinkami kovos su korupcija, standartizacijos, sienos apsaugos, savivaldos projektai. Tai – atitinkamas įdirbis tolimesnei Lietuvos paramai jau pasirašytų veiksmų planų pagrindu. 2007 metais planuojamos ekspertų konsultacijos dėl paramos konkrečiose veiksmų planų srityse.

2006 metais aktyviai veikta, kad ES labiau įsitrauktų į Gruzijos „išaldytų“ konfliktų sureguliuavimą, kuris apimtų konfliktų sprendimo mechanizmų internacionalizavimą, regionų demilitarizaciją, socioekonominę reabilitaciją.

2006 metų spalį paaštrėjus Gruzijos ir Rusijos santykiams, Lietuva rėmė Gruziją (Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos prezidentų bendras skambutis Gruzijos prezidentui, palaikantis Gruziją, bendra spalio 5 d. deklaracija), kvietė ES atitinkamai reaguoti ir paraginti Rusiją atsisakyti neadekvataus elgesio su šia valstybe.

Santykiuose su Rusija 2006 metais vyravo pragmatiškas bendradarbiavimas. Aktyviai dirbo dvišalė valstybės sienos demarkacijos komisija. Lietuva aktyviai dalyvavo formuojant ES politiką Rusijai.

Afganistano Goro provincijoje Lietuva įgyvendino 7 vystomojo bendradarbiavimo projektus: savivaldos tarnautojų mokymų galimybių studija, savivaldos pareigūnų mokymai bei įrangos tiekimas teisės saugos institucijoms, bendruomenės integravimas švietimo sistemoje, maistas už darbą, gydytojų stažuotės ir dviejų mikrohidroelektrinių statyba.

2006 metais Lietuva įgyvendino pirmąjį vystomojo bendradarbiavimo projektą Afrikos žemyne – Mauritanijoje. Įgyvendinti Irako kalėjimo pareigūnų kvalifikacijos kėlimo ir Libano vaikų gydymo Lietuvoje projektai.

Lietuvos indėlis į tarptautinės bendruomenės kovą su terorizmu. Lietuva prisidėjo prie tarptautinės bendrijos kovos su terorizmu. Įgyvendinant Jungtinių Tautų ir ES sankcijas su teroro aktais susijusiems asmenims ir organizacijoms, priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 18 d. nutarimas Nr. 1027, kuriuo patvirtintas ES asmenų, grupių ir organizacijų, susijusių su teroristiniais išpuoliais, sąrašas ir jiems įvedamos finansinės sankcijos.

Atsakant į Europos Tarybos Generalinio Sekretoriaus, Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos Teisės reikalų ir žmogaus teisių komiteto ir tarptautinės organizacijos „Amnesty International“ paklausimus dėl slaptųjų CŽV kalėjimų, neteisėtų suėmimų ir tranzitinio pervežimo, pateikta informacija, kad nei Lietuvos Respublikos teisės aktai, nei esama praktika nesudaro sąlygų imtis neteisėtų veiksmų ar pažeisti žmogaus teises kovojant su tarptautiniu terorizmu.

Gynybinių pajėgumų didinimas. 2006 metais Lietuva toliau vykdė prieš narystę NATO pradėtą gynybos reformą: stiprino karinius pajėgumus nacionalinėms reikmėms užtikrinti ir tarptautiniams išipareigojimas vykdyti (pirmiausia NATO ir ES). Parengta ir Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinta Krašto apsaugos sistemos plėtros programa nustatė krašto apsaugos sistemos pajėgumų tolesnes ilgalaikės (2006–2014 metų) plėtros kryptis ir pagrindinius Lietuvos nacionalinių poreikių užtikrinimo ir valstybei skirtų NATO pajėgų tikslų įgyvendinimo prioritetus.

Karinių pajėgumų plėtote siekiama tinkamai atsakyti į valstybei, taip pat NATO ir ES kylančius iššūkius. Lietuvos karinėje strategijoje numatyti efektyvumo, perdislokavimo, išsilaikymo, plataus panaudojimo, išgyvenamumo, efektyvaus vadovavimo ir valdymo reikalavimai taikomi tiek kariuomenės reguliariosioms pajėgoms, tiek aktyviajam rezervui. Tik gerai parengta ir apginkluota kariuomenė gali prisidėti prie Lietuvos ir visos euroatlantinės bendrijos saugumo užtikrinimo nuolat kintančios saugumo aplinkos sąlygomis. Tam pertvarkoma kariuomenė, kad ne mažiau kaip 10 procentų sausumos pajėgų galėtų

prireikus nuolat dalyvauti tarptautinėse operacijose, o ne mažiau kaip 50 procentų būtų tinkamai organizuotos, išmokytos, apginkluotos ir pasirengusios perdislokuoti už Lietuvos ribų. Tikslas – iki 2014 metų pabaigos parengti brigados dydžio kovinį vieneta, kuris užtikrintų vienos pėstininkų bataliono grupės rotaciją tarptautinėse operacijose. 2006 metais rengti trūkstanti pirmosios bataliono dydžio pėstininkų grupės pajėgumai, rengta antroji pėstininkų bataliono grupė, kuri bus užbaigta kurti iki 2009 metų pabaigos. Motorizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ pajėgumų didinimas buvo toliau vykdomos gynybos reformos pagrindas. 2006 metais „Geležinis Vilkas“ priskirtas Danijos divizijai. Tikslas – glaudus bendradarbiavimas mokymo tikslais siekiant sąveikos su Šiaurės Atlanto karinėmis pajėgomis pagal NATO doktrinas ir procedūras. Bendros pratybos ir mokymai Danijos divizijos sudėtyje padės profesionaliai pasirengti bendroms su kitomis NATO valstybėmis karinėms operacijoms.

Krašto apsaugos savanorių pajėgos buvo pertvarkomos į modernų Lietuvos kariuomenės poreikius atitinkantį aktyvųjų rezervą. 2006 metais krašto apsaugos ministro įsakymu patvirtinta Lietuvos kariuomenės aktyviojo rezervo reformos koncepcija leis efektyviai rengti krašto apsaugos savanorius numatytoms taikos meto užduotims Lietuvoje ir dalyvauti operacijose už Lietuvos ribų.

Nacionalinė oro erdvės stebėjimo ir kontrolės sistema buvo integruojama į NATO oro gynybos sistemą. 2006 metų pabaigoje Lietuva, Latvija ir Estija sutarė įsteigti trijų Baltijos valstybių valdymo ir pranešimų centrą Regioninio oro erdvės stebėjimo ir koordinavimo centro ir oro misijų valdymo vieneto funkcijoms atlikti, tai sustiprintų bendros oro erdvės kontrolę.

2006 metais NATO saugumo investicijų programos lėšomis Šiaulių kariniame aerodrome baigta tvarkyti pagrindinė oro uosto infrastruktūra: rekonstruotas pagrindinis kilimo bei tūpimo takas ir riedėjimo takai. Tikimasi, kad atidarius Šiaulių karinį aerodromą ne tik oro policijos misiją virš Baltijos valstybių atliekančių valstybių orlaiviai kils ir leisis naujuoju kilimo bei tūpimo taku, čia bus organizuojamos ir NATO valstybių karinės pratybos.

Pagal 2006 metų birželį Lietuvos kariuomenės ir Italijos bendrovės „Alenia Aeronautica S.p.A“ pasirašytą pirkimo sutartį metų pabaigoje pristatytas pirmasis taktinis transporto lėktuvas „C-27J Spartan“. Šiais taktiniais transporto lėktuvais, kurių bus įsigyta ir daugiau, siekiama sustiprinti Lietuvos kariuomenės transportavimo pajėgumus. Lėktuvai bus naudojami kariams ir kroviniams transportuoti ir desantuoti, mediciniam evakavimui, kitoms reikmėms. Modernizuotas vienas karinių oro pajėgų paieškos ir gelbėjimo sraigtasparnis, dėl to efektyviau ir saugiau bus vykdomi paieškos ir gelbėjimo darbai jūroje.

Karinių oro pajėgų antžeminės trumpojo nuotolio oro gynybos sistemos užtikrino oro erdvės apsaugą draudžiamajame skrydžių zonoje virš Ignalinos atominės elektrinės, atliko karių ir krovinių transportavimo, paieškos ir gelbėjimo darbus.

2006 metais buvo užtikrintas nepertraukiamas Lietuvos teritorinės jūros, jos išskirtinės ekonominės zonos ir kontinentinio šelfo stebėjimas ir kontrolė laivais ir stacionariosiomis techninėmis priemonėmis, stiprinami minų paieškos ir neutralizavimo pajėgumai. Minų

paieškos ir neutralizavimo laivas „M51 Kuršis“ oficialiai tapo visateisiu NATO minų paieškos ir neutralizavimo junginio laivu. Planuojama, kad įsigytas norvegiškas VIDAR klasės vadovavimo ir aprūpinimo laivas taip pat dalyvaus NATO minų paieškos ir neutralizavimo operacijose.

2006 metais formuota tiesioginės paramos logistikos bataliono tiesioginės paramos logistikos kuopa, kuri užtikrins paramą perdislokuojamai pėstininkų bataliono grupei. Rengti medicinos būriai, užtikrinantys brigados medicininę paramą.

Specialiųjų operacijų junginys plėtotas taip, kad taptų vienu iš aukščiausios parengties karinių padalinių, atliekančių užduotis už Lietuvos ribų, o prireikus – ir Lietuvoje.

2006 metais toliau tobulinta karinio mokymo sistema, plėtoti kovinio mokymo pajėgumai, siekiant užtikrinti efektyvesnę kovinį rengimą. Gerintos karių, tarnaujančių šalies viduje ir užsienyje, tarnybos sąlygos.

Įgyvendinant užsibrėžtus perėjimo prie profesionalios kariuomenės tikslus, 2006 metais mažinta privalomosios pradinės karo tarnybos karių – nuo 3258 (2005 metų pabaigoje) iki 2738 (2006 metų pabaigoje). Tačiau 2006 metais išryškėjo sunkumai, susiję su aktyviojo rezervo karių (karių savanorių) ir profesinės karo tarnybos karių pritraukimu į kariuomenę. Vietoj planuotų 7000 karių savanorių buvo tik 4864, o vietoj 7933 profesinės karo tarnybos karių – 7140. Siekiant išvengti to ateityje, plėtojant karjeros, rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą ypač daug dėmesio skiriama karių motyvacijai.

Lietuva toliau siekia laikytis įsipareigojimo didinti krašto apsaugai finansuoti skiriamą BVP procentinę dalį. Krašto apsaugos ministerijai 2006 metais skirta 969,4 mln. litų (arba 1,2 procento BVP) bendrųjų asignavimų, t. y. 125,9 mln. litų daugiau nei 2005 metais.

Kitos nacionalinio saugumo stiprinimo sritys. Vienas iš svarbiausių socialinio saugumo užtikrinimo prioritetų – teisingų darbo santykių ir tinkamų darbo sąlygų užtikrinimas, efektyvus investavimas į žmogiškuosius išteklius. 2006 metais reformuota aktyvios darbo rinkos politikos sistema, numatytos naujos finansinės paskatos mokytis ir dirbti. Mažinant teritorinius nedarbo lygio skirtumus, toliau sėkmingai buvo įgyvendinami vietinių užimtumo iniciatyvų projektai. Labiausiai socialiai pažeidžiamų asmenų įdarbinimui remti iš dalies finansuotos socialinės įmonės. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos 2004–2006 metų nacionaliniame kovos su skurdu ir socialine atskirtimi veiksmų plane numatytas priemonės, siekta geriau tenkinti įvairaus amžiaus asmenų grupių specialiuosius poreikius, teikti geros kokybės socialines paslaugas, socialinę paramą nepasiturinčioms ir vaikus auginančioms šeimoms. Siekiant labiau remti nepasiturinčius gyventojus ir mažinti pajamų skirtumus, didintos valstybės remiamos pajamos (nuo 2007 m. sausio 1 d. – 205 litai), nuo 2007 m. sausio 1 d. padidėjo minimalus gyvenimo lygis – 130 litų.

Įgyvendinant Nacionalinę demografinę (gyventojų) politikos strategiją, pastebima teigiamų demografinių pokyčių. Dvylika metų nuolat mažėjęs gimstamumas pastaraisiais metais stabilizuojasi. 2006 metais gimė 31,1 tūkst. kūdikių (2005 metais – 30,5 tūkst.). Gimstamumo didėjimą lėmė ir gausėjančios santuokos. 2006 metais įregistruota 1,3 tūkst. susituokusių porų daugiau negu 2005 metais.

Parengta Ekonominės migracijos valdymo strategija, kurios tikslas – atsižvelgiant į esamą ekonominės migracijos būklę Lietuvoje, ES ir pasaulyje, nustatyti ilgalaikius migracijos politikos tikslus ir prioritetus, pagal kuriuos būtų tobulinami migracijos sritį reguliuojantys teisės aktai, valdymo ir visuomenės informavimo sistema, rengiamos ir įgyvendinamos programos ir priemonės.

Siekdama išlaikyti makroekonominį stabilumą, užtikrinti Lietuvos konvergenciją su ES ir kuo spartesnį prisijungimą prie Ekonominės ir pinigų sąjungos, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 metais toliau vykdė griežtą fiskalinę politiką. Išankstiniais vertinimais, 2006 metais valdžios sektoriaus fiskalinis deficitas neviršys 2005 metų rodiklio ir sudarys mažiau nei 0,5 procento BVP. Vadovaujantis Stabilumo ir augimo paktu ir Bendrosiomis ekonominės politikos gairėmis, parengta 2006 metų konvergencijos programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 8 d. nutarimu Nr. 1230, kurios vidutinės trukmės tikslas – siekti subalansuoto 2009 metų biudžeto.

Augant ekonomikai ir pagerėjus mokesčių administravimui, į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, preliminariais duomenimis (be ES paramos), 2006 metais surinkta 14642,3 mln. litų pajamų, t. y. 882,3 mln. litų (6,4 procento) daugiau negu planuota.

Siekiant nustatyti ekonominio saugumo problemas, uždavinius ir priemones, kad būtų sistemaiškai įgyvendinti nacionalinio saugumo reikalavimai, išvengti grynai ekonominio pobūdžio grėsmės, kuri gali sumažinti gyventojų gerovę ir neigiamai paveikti ekonominius procesus, 2006 metais parengtas projektas Ekonominio saugumo stiprinimo programos, kurioje nustatyti svarbiausi ekonominio saugumo stiprinimo uždaviniai, užtikrinantys stabilų ekonomikos augimą, ir jos įgyvendinimo priemones.

Lietuvai pavyko kartu su Lenkija pasiekti, kad Lietuvos ir Lenkijos elektros sistemų sujungimo projektas būtų pripažintas europinės svarbos projektu. 2006 metais Lenkija ir Lietuva po ilgai trukusių derybų pasirašė susitarimą dėl abiejų valstybių elektros sistemų sujungimo. Šio projekto įgyvendinimas būtų svarbus žingsnis Lietuvos elektros tinklų prijungimo prie bendros ES elektros sistemos link. Tai labai sustiprintų Lietuvos energetinį saugumą.

Siekiant mažinti priklausomybę nuo Rusijos dujų, taip pat pavojų, kad pristigs elektros energijos uždarius Ignalinos atominę elektrinę, 2006 metų vasarį Lietuvos, Latvijos ir Estijos ministrai pirmininkai priėmė sprendimą Lietuvoje statyti naują atominę elektrinę. Vėliau nuspręsta į projektą įtraukti ir Lenkiją. Siekiant stiprinti Lietuvos energetinį saugumą – užsitikrinti gamtinių dujų tiekimo iš Rusijos alternatyvą ir gamtinių dujų atsargų kaupimą šalyje, 2007 m. sausio 18 d. patvirtintoje atnaujintoje Nacionalinėje energetikos strategijoje numatyta sukurti bendrą regioninę gamtinių dujų saugyklą ir bendrą suskystintų dujų importo terminalą, numatytos kitos priemonės, galinčios užtikrinti svarbios nacionaliniam saugumui ūkio infrastruktūros plėtrą.

Atnaujintoje Nacionalinėje energetikos strategijoje pirmąkart daugiau dėmesio skirta energetiniam saugumui, labiau pabrėžiama pusiausvyra tarp ekonominio naudingumo ir saugumo, Lietuvos integracija į Vakarų energetikos struktūras. Lietuvos Respublikos

Vyriausybė aktyviai propagavo ES valstybių solidarumo energetikos krizių atveju būtinybę, kurios svarbą ir reikalingumą ima pripažinti vis daugiau ES valstybių, ragino sukurti konkretų ir efektyvų solidarumo mechanizmą.

Stiprinant nacionalinį saugumą, 2006 metais Lietuvos transporto infrastruktūra buvo modernizuojama ir plėtojama pagal Ilgalaikėje (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijoje nustatytas pagrindines transporto ir tranzito plėtros politikos kryptis. Kuriant modernią transporto sistemą, atitinkančią ES principus, tikslus ir kriterijus, prioritetas teikiamas rekonstravimui ir modernizavimui tų transporto infrastruktūros objektų, kurie vertinami kaip TEN-T (transeuropinio transporto tinklo) sudedamoji dalis.

2006 metais toliau dirbti prisijungimo prie Šengeno sutarčių darbai. Lietuvos Respublika kaip ir kitos naujosios ES valstybės narės įvertintos Šengeno vertinimų komisijų šiose srityse: valstybės sienos, konsuliniai skyriai ir vizų išdavimas, policijos bendradarbiavimas, duomenų apsauga. Pagal ES Tarybos 2006 m. gruodžio 4–5 d. išvadas Lietuva jau atitinka arba gali visiškai atitikti Šengeno *acquis* reikalavimus numatytoju laiku (iki prisijungimo prie Šengeno datos). Atsižvelgiant į vertintojų rekomendacijas, 2006 metais pradėti rekonstruoti diplomatiniai atstovybių ir konsulinių įstaigų Maskvoje, Kijeve, Kaliningrade, Minske pastatai pagal Šengeno reikalavimus. 2006 metų pabaigoje Lietuvos ir kitų naujųjų ES narių pastangomis pasiekta, kad ES Teisingumo ir vidaus reikalų taryba patvirtintų Portugalijos pasiūlytą Šengeno plėtros variantą „SISone4all“. Taigi, narystei Šengeno erdvėje pasirengusios naujosios ES valstybės 2007-ųjų pabaigoje galės jungtis prie dabar veikiančios Šengeno informacinės sistemos SIS I, nelaukdamos, kol bus sukurta naujosios kartos centrinė informacinė sistema SIS II. Europos Komisija, nespėjusi laiku įdiegti naujosios kartos informacinės sistemos SIS II, Šengeno plėtrą planavo atidėti mažiausiai metams.

2006 metais Lietuvos teisinė bazė toliau derinta su Šengeno *acquis* – nuo prisijungimo prie Šengeno sutarčių dienos priimtas sprendimas denonsuoti Lietuvos dvišalius susitarimus su Ukraina ir Moldova dėl vizų režimo supaprastinimo, kadangi jie neatitinka Šengeno *acquis* reikalavimų; dvišalis susitarimas su Baltarusija bus pertvarkytas taip, kad atitiktų Šengeno *acquis* (vietinio eismo per sieną režimas, mokesčių už vizą sumažinimas tam tikros kategorijos asmenims ir kita).

2006 metais toliau sėkmingai įgyvendinta Kaliningrado tranzito schema, pagal kurią kontroliuojamas Rusijos Federacijos piliečių tranzitas per Lietuvos Respublikos teritoriją.

Nuo 2006 m. rugpjūčio 28 d. išduodami Lietuvos Respublikos pasai ir Lietuvos Respublikos tarnybiniai pasai su skaitmeninėje laikmenoje integruotais asmens biometriniiais duomenimis – skaitmeniniu veido atvaizdu. Pradėta rengti kito biometrinių duomenų įtraukimo į Lietuvos kelionės dokumentus etapo – pirštų atspaudų įrašymo į skaitmeninius lustus – galimybių studija.

Siekiant užtikrinti efektyvią valstybės sienos apsaugą Šengeno priemonės lėšomis, toliau stiprinta pasienio infrastruktūra ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos materialinis bei techninis aprūpinimas. Įgyvendinamų priemonių

veiksmingumą rodo bandymų neteisėtai pažeisti valstybės sieną ir sulaikytų jos pažeidėjų mažėjimas.

Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintos Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos nuostatos buvo įgyvendinamos vykdant šios programos 2005–2006 metų įgyvendinimo priemonių planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 12 d. nutarimu Nr. 12, kitas tikslines programas, skirtas tam tikrų nusikalstamų veikų prevencijai ir kontrolei ar kai kurių rizikos grupių asmenims. Siekiant didinti bendruomenės vaidmenį, kai sprendžiamos žmogaus ir visuomenės saugumo problemos, gyventojams teikta informacija apie apsisaugojimo nuo nusikalstamų veikų būdus, naujas turto apsaugos priemones, skleistos saugios kaimynystės idėjos; stiprinta policijos rėmėjų veikla – 190 tūkst. litų skirta policijos rėmėjams aprūpinti specialia apranga, priemonėmis ir skiriamaisiais ženklais. Savivaldybėms ir kitiems nusikaltimų prevencijos subjektams teikta metodinė medžiaga apie Lietuvos ir užsienio valstybių turimą nusikaltimų prevencijos programų rengimo ir įgyvendinimo patirtį. 2006 metais šalies teritorinės policijos įstaigos savarankiškai arba kartu su savivaldybėmis ar apskričių administracijomis parengė ir įgyvendino beveik 300 prevencijos programų ir projektų. Siekiant organizuoti veiksmingesnę nusikaltimų prevenciją ir kontrolę apskrityse, parengtos ir Lietuvos Respublikos Seimui pateiktos Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymo pataisos, kurios suteiktų apskrities viršininkams tiesioginius nusikaltimų prevencijos ir kontrolės srities įgaliojimus (rengti, koordinuoti ir įgyvendinti nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programas). Paminėtina, kad remiantis 2006 metų gruodžio mėnesį visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovės „Spinter tyrimai“ atliktos Lietuvos gyventojų reprezentatyvios sociologinės apklausos rezultatais, beveik 60 procentų gyventojų jaučiasi saugūs savo artimiausioje aplinkoje (gatvėje ar kieme), daugiau nei pusė (54 procentai) – savo mieste ar rajone. Per 10 metų (nuo 1997-ųjų) beveik tris kartus (nuo 64 iki 28 procentų) sumažėjo gyventojų, manančių, kad per paskutinius metus nusikaltimų jų gyvenamojoje vietovėje pagausėjo.

Siekiant šalinti sąlygas ir priežastis, didinančias organizuoto nusikalstamumo ekonominį potencialą, vykdytos priemonės, skirtos kovai su neteisėta narkotikų apyvarta, kontrabanda, autotransporto vagystėmis, prekyba žmonėmis bei kitu nelegaliu verslu, sudarančiu ekonominį pagrindą egzistuoti organizuotoms nusikalstamoms struktūroms. Buvo įgyvendinamos Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programos įgyvendinimo 2006 metų priemonės, Kompleksinė autotransporto priemonių vagysčių prevencijos ir kontrolės 2005–2007 metų programa, Prekybos žmonėmis prevencijos bei kontrolės 2005–2008 metų programa. Aktyviai dalyvauta įgyvendinant Baltijos jūros regiono valstybių kovos su organizuotu nusikalstamumu projektą „Task Force“, kuris apima bendrus šių valstybių kovos su neteisėta narkotikų ir ginklų apyvarta, prekyba moterimis ir vaikais, nelegalia migracija, autotransporto vagystėmis ir kitais tarptautinio pobūdžio organizuotais nusikaltimais veiksmus.

Siekiant mažinti neteisėtai laikomų šaunamųjų ginklų keliamą grėsmę, buvo įgyvendinamas 2006 metais priimtas Lietuvos Respublikos ginklų, šaudmenų ir sprogmenų

savanoriško atidavimo ir ginklų bei šaudmenų įteisavimo laikinasis įstatymas, galiosiantis iki 2007 m. kovo 31 dienos. Nemažai Lietuvos gyventojų jau pasinaudojo įstatymo suteikta galimybe atiduoti ar įteisinti neteisėtai jų turimus ginklus ir šaudmenis: per pirmuosius 3 įstatymo galiojimo mėnesius, t. y. iki 2007 m. sausio 1 d., gyventojai perdavė teritorinėms policijos įstaigoms 513 ginklų ir vieną sprogmenį.

Siekiant apsaugoti valstybės finansų sistemą nuo nusikalstamo poveikio, prioritetas teiktas aktualiausių nusikalstamų veikų – pridėtinės vertės mokesčio (PVM) lėšų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto užvaldymo apgaule, ES paramos neteisėto gavimo ir panaudojimo, nusikalstamu būdu įsigytų pinigų ar turto legalizavimo – prevencijai ir kontrolei. 2006 metais atskleista, kad neteisėtai nesumokėta ar susigražinta iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 26,6 mln. litų PVM; sukliudyta neteisėtai pasisavinti 8,7 mln. litų ES paramos, nustatyta, kad neteisėtai gauta 1,8 mln. litų ES paramos.

Siekiant gerinti valstybės institucijų bendradarbiavimą kovojant su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 527 patvirtintos Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos disponuojamos informacijos apie kliento operacijas su pinigais teikimo Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms taisyklės.

2006 metais Lietuvos Respublikos Vyriausybė daug dėmesio skyrė kovai su korupcija. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos svarbą nacionalinio saugumo užtikrinimui, pratęstas šios programos vykdymas pagal Lietuvos Respublikos Seimo 2006 metais patvirtintą naujos redakcijos programos įgyvendinimo priemonių planą.

Atsižvelgiant į naujas grėsmes ir galimus ekstremalius įvykius, tarp jų ir susijusius su teroristine veikla, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 241 patvirtinti nauji Ekstremalių įvykių kriterijai, kuriais remiantis bus perspėjamos ir informuojamos institucijos ir gyventojai, planuojamos prevencijos, parengties ir reagavimo priemonės.

Siekiant stiprinti valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos ir savivaldybių priešgaisrinių tarnybų gebėjimą užtikrinti patikimą žmonių gyvybės, sveikatos ir nuosavybės apsaugą nuo gaisrų ir kitų ekstremalių įvykių, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 784 patvirtinta Gaisrinių gelbėjimo automobilių parko atnaujinimo valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje ir savivaldybių priešgaisrinėse tarnybose programa. Gerinant ugniagesių gelbėtojų rengimą, atidaryta Baltijos valstybėse moderniausia ugniagesių gelbėtojų mokyklos mokomoji gaisrinė.

Siekiant stiprinti elektroninės informacijos saugą valstybės institucijų informacinėse sistemose, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 601 patvirtinta Elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų informacinėse sistemose valstybinė strategija iki 2008 metų ir jos įgyvendinimo priemonių planas. Strategijoje nurodyti pagrindiniai elektroninės informacijos saugos užtikrinimo principai, tikslai, uždaviniai ir jų įgyvendinimo būdai. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio

13 d. nutarimu Nr. 1266 sudaryta Elektroninės informacijos saugos koordinavimo komisija, kuri analizuos elektroninės informacijos saugos tendencijas ir stebės esminių pavojų poveikio esamoms ir būsimoms informacinėms vertybėms pokyčius, teiks valstybės institucijoms rekomendacijas elektroninės informacijos saugos klausimais, bendradarbiaus elektroninės informacijos saugos klausimais su privačiu sektoriumi.

Viena iš prioritetinių nacionalinio saugumo krypčių 2006 metais ir toliau buvo branduolinės saugos ir radiacinės apsaugos užtikrinimas, galimų teroro atvejų, nelegalaus branduolinių ir radioaktyviųjų medžiagų judėjimo prevencija, saugus Ignalinos atominės elektrinės 2-ojo bloko eksploatavimas ir 1-ojo bloko eksploatavimo nutraukimas. Saugiam Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimui užtikrinti toliau vykdoma saugos gerinimo programa. Parengta ir suderinta trečioji Ignalinos atominės elektrinės saugos gerinimo programa (SIP-3), kurioje daug dėmesio skirta ir elektrinės fizinio saugumo gerinimui. Įsigyjamos ir diegiamos naujos saugos priemonės. 2006 metais pagerintas pasirengimas valdyti mažai tikėtinas neprojektines ir sunkias avarijas Ignalinos atominėje elektrinėje (elektrinė atliko neprojektinių avarių analizę ir parengė neprojektinių avarių valdymo strategijas bei techninio saugos pagrindimo dokumentaciją).

Kai kurių projektų, numatytų valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės pirmojo ir antrojo blokų eksploatavimo nutraukimo programos priemonių plane (pvz., projekto B2/B3/B4, susijusio su naujo kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo komplekso įrengimu), vėlavimas neigiamai veikia 1-ojo bloko išmontavimo projektus. Ypač svarbus projektas B1, pagal kurį elektrinės aikštelėje turi būti įrengta nauja panaudoto kuro saugykla. Jos laiku neįrengus, vėluos ne tik išmontavimo projektai, bet tai kliudys eksploatuoti 2-ąjį bloką.

Siekiant užtikrinti radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugą, 2006 metais baigtas įgyvendinti PHARE projektas „Maišiagalos kapinyno saugos įvertinimas ir pagerinimas“, vykdoma nuolatinė Širvintų rajono Bartkuškio miške esančios uždarytos Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos aplinkos stebėseną. Užbaigti Stabatiškės aikštelės tyrimai ir parengta poveikio aplinkai vertinimo ataskaita, kurioje įvertintos Apvardų, Galilaukės ir Stabatiškių aikštelės. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. 1267 pritarė, kad Ignalinos atominei elektrinei būtų leista projektuoti labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų saugyklą ir kapinyną. TATENA garantijų įgyvendinimo 2006 metų ataskaitoje pakartota išvada, kad Lietuvoje deklaruotos branduolinės medžiagos buvo naudojamos tik taikiems tikslams ir Lietuvoje neaptikta nedeklaruotos branduolinės veiklos.

Siekiant apsisaugoti nuo pavojingos užkrečiamosios ligos – paukščių gripo – plitimo, taikytos prevencijos priemonės (paukštienos importo iš epideminių valstybių apribojimai, valstybinių ir privačių ūkių karantinas, intensyvi stebėseną ir kita) buvo efektyvios – Lietuva 2006 metais išvengė paukščių gripo protrūkio.

Atsižvelgiant į galimas grėsmes, taip pat ir terorizmo, buvo įgyvendinamos Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos institucijų saugaus funkcionavimo užtikrinimo 2005–2008 metų programoje numatytos priemonės, Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos

institucijose toliau diegtos fizinės apsaugos nuo galimų teroro aktų priemonės ir elektroninės apsaugos sistema, užtikrinanti įslaptintos nacionalinės, ES, NATO informacijos apsaugą.

2006 metais efektyviai veikė krizių valdymo sistema. 2006 metais vykusiose NATO krizių valdymo pratybose CMX-06 įvykdyti nacionaliniai uždaviniai – krizių valdymo sistemos institucijos tikrino turimus prevencijos planus, sprendimų priėmimą, institucijų veiksmų koordinavimą reaguojant į galimas tarptautines krizes, įgyvendino NATO atsako į krizes vadovo nuostatas. Kartu krizių valdymo institucijos rengė Krizių valdymo sistemos plėtotės programą, krizių valdymo sistemos finansinio stabilumo posistemę. Bendru krašto apsaugos ministro ir sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinta Krašto apsaugos sistemos institucijų bendradarbiavimo su Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos ir kitomis šalies institucijomis sveikatos priežiūros srityje strategija. Vienas iš svarbiausių uždavinių – bendrai atsakyti į krizių ir ekstremalių situacijų padarinius sveikatai. Tai leis racionaliau naudoti materialinius ir žmogiškuosius išteklius, tinkamai organizuoti ir teikti sveikatos priežiūros paslaugas ekstremalių situacijų atvejais.

Ilgalaikių valstybinių nacionalinį saugumą stiprinančių programų rengimas. 2006 metais parengtos ir Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintos keturios ilgalaikės valstybinės nacionalinį saugumą stiprinančios programos: Krašto apsaugos sistemos plėtros programa, Ilgalaikė pilietinio ir tautinio ugdymo programa, Lietuvos policijos sistemos plėtros programa, Kultūros paveldo apsaugos ginkluotų konfliktų ir kitų ekstremalių situacijų atvejais programa. Jos pradėtos vykdyti.

Parengti ir Lietuvos Respublikos Seimui pateikti Natūralaus gyventojų prieaugio palaikymo programos ir Gamtos išteklių tausojimo ir apsaugos programos projektai. Artimiausiu metu Lietuvos Respublikos Vyriausybė pradės svarstyti labai svarbios nacionalinio saugumo užtikrinimo požiūriu Ekonominio saugumo užtikrinimo programos projektą, kuris taip pat bus pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui.

Galima teigti, kad 2006 metais bendra Lietuvos nacionalinio saugumo būklė gerėjo dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vykdytos nacionalinio saugumo stiprinimo politikos:

2006 metais Lietuva, aktyviai veikdama NATO ir ES, prisidėjo prie geros kaimynystės santykių plėtojimo, taikos palaikymo ir kovos su tarptautiniu terorizmu, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijoje aktyviai siekė užtikrinti stabilumo plėtrą ir demokratinių laisvių principų įgyvendinimą;

toliau vykdyta prieš narystę NATO pradėta gynybos reforma – stiprinti kariniai pajėgumai nacionalinėms reikmėms užtikrinti ir tarptautiniams įsipareigojimas vykdyti;

toliau rengtasi prisijungti prie Šengeno sutarčių, Lietuvos Respublikos teisės aktai derinti su Šengeno *acquis*;

siekiant išlaikyti makroekonominį stabilumą, užtikrinti Lietuvos konvergenciją su ES ir kuo spartesnę prisijungimą prie Ekonominės ir pinigų sąjungos, vykdyta griežta fiskalinė politika, daug dėmesio skirta verslo sąlygų tobulinimui, ūkinės ir komercinės veiklos apribojimų mažinimui, didintas ekonominio sektoriaus skaidrumas, kurta palankesnė investicijoms aplinka, didintas šalies konkurencingumas;

atsižvelgiant į esamus socialinius rizikos veiksnius ir siekiant užtikrinti socialinį visuomenės saugumą, skatinta aktyvi demografinės būklės gerinimo, žmogiškųjų išteklių efektyvaus naudojimo, destruktivaus elgesio (ypač alkoholizmo, narkomanijos) mažinimo, tautinių mažumų įtraukimo į šalies visuomenės gyvenimą, kultūros paveldo apsaugos politika;

užtikrinant asmens ir visuomenės saugumą, buvo tobulinama teisinė bazė, stiprinama kova su organizuotu nusikalstamumu, korupcija, prekyba žmonėmis ir terorizmu, įgyvendinamos narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos priemonės, stiprinama valstybės sienos apsauga ir kontrolė, tobulinama strateginių prekių, technologijų importo, tranzito ir eksporto kontrolės sistema, stiprinama valstybinės reikšmės informacinių sistemų apsauga;

saugiam Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimui užtikrinti toliau vykdytos elektrinės saugos gerinimo ir saugaus eksploatavimo užtikrinimo programos – ypač daug dėmesio skirta elektrinės fizinio saugumo gerinimui, įsigytos ir įdiegtos naujos saugos priemonės.

Palyginti su 2005 metais, Lietuvos nacionalinio saugumo aplinka labai nekito. Vis dėlto išlieka daug aktualių klausimų, susijusių su nacionalinio saugumo užtikrinimu. Didžiuma rizikos veiksnių ir pavojų – tęstiniai, todėl jų visiškai panaikinti neįmanoma.

2006 metais nacionalinio saugumo būklę labiausiai veikė politiniai ir ekonominiai rizikos veiksniai: energetinė priklausomybė, brangstantys energetikos išteklių, konfliktai artimoje geopolitinėje aplinkoje, įtampa Artimųjų Rytų regione, galintys peraugti į plataus masto karinį konfliktą, neigiamai veiksiantį pasaulio politiką ir ekonomiką, intensyvėjantis tarptautinis terorizmas ir kita.

Taigi, tiek Lietuvos Respublikos Vyriausybė, tiek kitos nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos privalo stiprinti valstybės vidaus stabilumą ir išorinį saugumą, o nacionalinio saugumo stiprinimo prioritetai turi atsispindėti efektyviose ilgalaikėse valstybės saugumo stiprinimo programose ir numatytose jų įgyvendinimo priemonėse.
